

**Questiones methaphisicales Cla
risimū Doctoris Egidij or
dinis. S. Augustini.**

COptimo sacrarum litterarum maximoque Theologo magistro Gratiano fulginati: necnon Totius alme religionis Augustiniane: vicario generali apostolico frater Joannes baptista Tholeninus Heremita bachalarius indignus salutem plurimam.

Cum dedita opera in agrum picentium: ad lares visendos (Reuerendissime dñe vicarie) pedes afferrem: mihi quandam bibliothecam intranti: mox fundatissimi Egedij romani bituricensis archiepi: opus e celo lapsum: quod prima philosophia longe lateque nuncupatur: obuium extitit. Qua de re mira et incredibili affectus Jacundate: Tum ipsius dicendi lepore: cum etiam ipsorum aberrantium Iuuenum profectus: ac nostre alme Heremite religionis decore: quod diu rubignie tectum iacuit: in lucem redegi ac impressione dignum duxi: Et maxime omnium vtilitati accedit: corexi et nulla vix pretermissa particula emendavi: Et enim ut verum fatear: omisso omnium hereticorum malicio et vafro Augustino: peritiorum parcat scotus: parcat denique totius mundi sapientes: profundior: et inuenio neminem. Sed dic quod pater optime: Quis sophistarum apertior: Quis ceterorum dialecticorum planior: Quis in physico auditu profundior: Quis in metaphisicis perspicacior: Quis in diuina sapientia intymior: Certe sic audeo fari nullus. Ab isto denique omnium humanarum diuinarumque scientiarum fonte tanquam riuulo e celo misso: Paulo veneto in 2º posteriorum libro attestate: ferem omnia peripatetici aristotelis viqueque dicta intellecta et illustrata sunt. Nam cum reuerendissime pater mente reuoluerem Cui hoc diuinum metaphisicis opus dedicaret: Maxime visum est vestre Reuerendissime paternitati: omnium bonarum artium: ac religionum: presertim heremite cultu: cuius causa hoc onus tanquam enceladus sub ethna pressus libens suscepti tradere. Aux et argentum non est mihi: munusculum quod habeo hoc vestre dominationi do. Valeat Reuerendissima paternitas vestra cui me plurimum comendo. etc.

Cfrater Joannes baptista Tholentinas bachalarius remita versus ad lectorem.

Ecce tibi egyptius: claro delapsus olympo:
Ecce heremite: religionis honos.
Solutus aristotelis soluat: qui enigmata textus:
Solutus in offensus: qui pede carpat iter.
Nunc eme nam tanto: potes esse interprete tutus
Auctor: ab inuicta nam egypte nomen habet.

Questiones methaphysicales Auree fundatissimi
Egidij romani bituricensis archiepiscopi ordinis divi
Augustini super libros methaphysice Aristo.

Questio Prima.

Omnes homines na-
tura scire desiderant
et cetera. Tex. i.

Circa istam scientiam
primo queritur virum me-
thaphysica sit finis vel be-
atitudo ipsius hominis:
et videtur quod non: quoni-
am finis est melior his que
sunt ad finem: sed metha-
physica non est melior ipso
homine: probatur Minor

quod methaphysica est accidens ab extrinseco: nullum acci-
dens est melius substantia ergo. Preterea arguitur sic
Non est beatitudo hominis quod non confert ad virtu-
tem: sed methaphysica non confert ad virtutem ergo. Ad a-
ior patet per philosophum secundo moralium ubi dicit quod
scientia aut parum aut nihil confert ad virtutem. Pre-
terea non est beatitudo seu finis ipsius hominis: quod po-
test auferri ab homine: sed methaphysica potest anser-
ri ab homine ergo. Ad aior videtur esse vera. minor per di-
ctam philosophi tertio de anima ubi dicit quod intellectus
non reminiscitur post mortem ergo.

In oppositu Est philosophus in quarto
methaphysice. Quid sit
dicendum ad hoc: breuiter dico quod duplex est felicitas seu
beatitudo. Est. n. quedam felicitas que summe et simpliciter est
felicitas sicut illa quam expectamus in futuro post pre-
sentem vitam: et de ista non intendimus ad presens: nec
de ista loquitur philosophus: Alia est felicitas que sum-
me et simpliciter non est felicitas: et est illa que ex puris
naturalibus acquiri potest: et ista est possibilis in presen-
ti vita et de hac loquitur philosophus et nos loqui inten-
dimus. Et tunc dico quod ista felicitas seu beatitudo ho-
minis non consistit nisi in ultimo ipsius hominis: et cum
homo habeat in se duo. scilicet corpus et animam et in habenti-
bus naturam rectam: anima dominatur corpori sicut di-
cit philosophus in primo politico: in habentibus na-
turam peruersam: corpus dominatur anime: sicut dicit ibi-
dem. Dico ergo quod felicitas hominis non consistit in
bonis corporis: sed in bonis anime sicut dicitur primo mo-
ralium et cum ipsi anime insint virtutes et potentie: et et
ipsi habitus. Dico sicut philosophus ait quod beatitudo hominis
non consistit in potentibus anime: quoniam sicut vnus ho-
mo habet intellectum et potentias anime: ita et alius ho-
mo: ideo beatitudo non consistit in potentibus anime: nec
in habitibus anime: quoniam homo iustus et homo in-
iustus non differunt penes habitus: sicut dicitur primo
moralium in fine: quod homo felix non differt ab homine mi-
sero per dimidium vite: vt per in dormientibus. vt di-
citur ibidem: nisi pertransierit quidam motus sicut di-
citur philosopho. Unde fantasinata hominis felicitas meliora sunt quam
fantasinata miseri. Et ideo dico quod consistit in operatione
anime et hoc dicit philosophus quod felicitas est operatio anime et cum fe-
licitas consistit in ultimo ipsius hominis quod est finis et
optimum eius: et virtus est vltimum potentie. Dico er-
go quod felicitas est operatio anime secundum virtutem:
et cum virtus anime secundum quam consistit felicitas de-
beat esse regularis in quantum huiusmodi. Omne autem
regularis secundum quod huiusmodi est perfectum: et omne
regularum est imperfectum. Dico ergo quod felicitas non
consistit secundum vnam quamque virtutem anime: sed
secundum virtutem perfectam: Est igitur felicitas opera-
tio anime secundum virtutem perfectam: vt dicitur pri-
mo ethicorum et quarto: et cum sint in nobis duo gene-
ra. scilicet agibilia et speculabilia: et secundum hoc habeamus du-
plex intellectum: practicum et speculatum. Specu-

latis: cuius est considerare de speciebus tantum: et practicum
cuius est considerare de agibilibus tantum. et propter hoc
duplex est virtus intellectualis perfecta et regularis: alia
scilicet prudentia que regulat et perficit intellectum practicum.
et alia. scilicet sapientia que regulat et perficit intellectum spe-
culatum: et propter hoc philosophus distinguit duplicem felici-
tatem. scilicet politicam et speculatiuam. et felicitas politica si-
ue civilis est operatio anime secundum virtutem perfectam. que
est prudentia. felicitas autem speculatiua est operatio ani-
me secundum virtutem perfectam que est sapientia. et ad
istam felicitatem speculatiuam ordinatur alia felicitas. scilicet
civilis. et ideo methaphysica est finis siue beatitudo ipsius
hominis. loquendo de felicitate quam potest homo sibi acquirere in hac
presenti vita. ex puris naturalibus.

Tunc ad rationes Ad primam videtur mihi quod ad solu-
tionem prime rationis distinctio du-
plex habeat locum. Dicendo quod duplex est finis qui-
dam finis qui est per se existens. et talis finis dicitur per-
fectus: non quia sit solum ratio perfectionis aliorum. sed
dicitur perfectus quia habet in seipso perfectionem sum-
mam et perfectam. et talis finis per se existens non est con-
iunctus agenti. id est non inherens ei cuius est finis. quod est de-
ipse qui est finis aliorum. Est autem alius finis qui
non est per se existens. sed est coniunctus agenti et talis fi-
nis dicitur perfectus non quia habet in se perfectionem
sed quia est ratio perfectionis aliorum. et perfectio in isto
sine et in altero inuenitur quasi equivoce. et est simile de
forma. sicut forma dicitur esse ens. non quia habeat es-
se per se. quia tunc generaretur quod est falsus. nam compo-
situs generatur: sed dicitur esse ens. quia est ratio essendi
eius cuius est forma. Est autem alia distinctio: quia li-
cet bonum dicatur multipliciter: sicut et ens: tamen bo-
num dicitur secundum rationem contrariam ipsi enti aliquo
modo. nam illud quod dat entitatem simpliciter. dat bo-
nitatem secundum quid. et illud quod dat bonitatem sim-
pliciter. dat entitatem secundum quid. sicut patet de ani-
ma. nam anima dat entitatem simpliciter. dat tamen bo-
nitatem secundum quid. nam ex hoc quod homo est homo
non habet quod sit bonus simpliciter. sed secundum quid. vn-
de non dicitur de homine virtuoso quod sit bonus sine ad-
ditione. sed quod est bonus eo quod est homo. sed ipse virtutes
sicut prudentia et sapientia dant bonitatem simpliciter et
entitatem secundum quid. Nam ex hoc quod homo est iustus
vel prudens non habet homo entitatem simpliciter sed
secundum quid. Tunc ad propositum quando tu di-
cis finis est melior his que sunt ad finem. Dico quod si tu
comparas finem qui est per se existens vel habens perfe-
ctionem in seipso ad ipsum hominem: bene concludit ra-
tio: quoniam talis finis melior est ipso homine: et omni-
bus aliis que ordinantur ad ipsum: si autem velis compa-
rare finem ipsius hominis qui est perfectus: non quia ha-
beat perfectionem in seipso: sed quia est ratio perfectio-
nis ipsius hominis. Tunc cum homo habeat perfectio-
nem in se ipso: finis habeat perfectionem quasi equivo-
ce. Dico quod male comparas: quia non debet fieri compa-
ratio nisi inter vniuoca. Si autem non comparas ipsum
hominem ad suum finem: sed comparas ipsam animam non
vt est suba in se perfectionem huius: sed vt est ratio perfectio-
nis ad ipsum finem. Tunc ad hoc valet secunda distin-
ctio: nam ipsa anima habet entitatem simpliciter et boni-
tatem secundum quid: ipsa methaphysica siue beatitu-
do habet bonitatem simpliciter et entitatem secundum
quid: et hoc modo est inconueniens. Ad secundum per solutio-
nem tuam dicis illud non est beatitudo hominis siue felicitas
quod patet per ad virtutem. Dico quod non quecumque scientia operetur
ad virtutes: sicut scire quod sit iustitia quid castitas: vn-
de multi sunt qui volunt scire quid est castitas: quod iustitia: nolunt
tamen comparare simul: sed sunt similes infirmis volentibus
audire consilia medicorum: nolentibus tamen facere secundum
consilia eorum: et de istis dicit philosophus: quod sicut isti non habent cor-
pus bene dispositum ad audiendum consilia medicorum: sic nec
alii habent bonam dispositionem: quod volunt scire quid sit vir-

tas. f. Iustitia quid castitas: et tamen nolunt comparare finem. Sed ipsa felicitas sive et metus. est ipsa virtus: ideo non concludit ratio: nisi de virtutibus moralibus et non intellectualibus cuiusmodi est metus. Ad aliud cum tu arguis potest auferri ab homine ergo et cetera. Tu bene arguis quod non fit in summa et perfecta felicitas: sed quod non fit felicitas quam homo acquirere posset ex puris naturalibus: tu non arguis: et ista sufficiant de questione.

Quaestio Secunda.

Veritur Utrum vnusquodque naturaliter feratur in suum finem: et videtur quod non: dicit enim Aristoteles in. 3. moralium 9. metba. distinguit potentias naturales a potentiis rationalibus et dicit ibidem quod potentie naturales determinate se habent ad vnum: potentie vero rationales se habent ad opposita. Si ergo potentie naturales differunt a potentiis rationalibus: ergo et agere potentiarum naturalium differat ab agere potentiarum rationalium: quia potentie naturales agunt naturaliter: potentie vero rationales agunt rationaliter: cum ergo voluntas sit potentia rationalis voluntas desiderabit rationaliter.

In oppositum est Aristoteles in. 3. moralium ubi dicit quod vnusquodque naturaliter vult finem suum. Ad intelligentiam huius questionis est primo intelligendum quod duplex est finis nam omnis finis mouet per cognitionem: aut per cognitionem que est in ipso fine: aut per cognitionem que est in eo quod mouetur verbi gratia primum principium: Sine prima causa: que indidit tales naturas ipsis rebus: vt tedar directe in suum finem: est finis omnium mouens alias res per cognitionem que est in ipso: Unde sicut. contingit arguere quod est aliquis sagittator cognoscat ipsum signum: et dirigens ipsam sagittam in ipsum signum: cum sagitta signum non cognoscat ex hoc quod vadit directe in signum: sic in rebus nature contingit quod cum nature particulares non cognoscat ipsum finem vt directe tendant in ipsam. Contingit arguere et demonstrare quod est aliquid vniuersale dirigens naturas particulares in suos fines: et ipsos cognoscat: sicut architectus signum cognoscat: et talis finis est prima causa et est finis omnium et istum finem omnia appetunt: et desiderant et de isto fine non est presens intentio: sed de alio fine qui mouet per cognitionem que est in mobili est presens intentio. Sicut patet in his que rationabilia sunt: pomum mouet hominem non per cognitionem que est in ipso. Sed per cognitionem que in boie. Utr. f. vnusquodque rationale ferat in suum finem. Ad intelligentiam huius est intelligendum quod tres propositiones solent dici de natura. Prima est quod illud quod est naturale non admittit suum contrarium: sicut ait philosophus in predicamentis quod cui vnus contrariorum inest naturaliter sibi oppositum contingere non potest. Alia propositio est quod illud quod est a natura est vno modo et non pluribus modis. Tertia propositio est quod per illud quod est naturale sine a natura non acquirimus illud quod non inest nobis a natura: sicut ea que facimus per artem sicut per manum que est organum organorum vt patet tertio de anima: nos acquirimus nobis illa que in sunt per artem. Alterius est intelligendum quod differentia est inter finem et ea que sunt ad finem: sicut ostendit philosophus in primo politicorum: et est valde notabile: dicit ibi quod finis appetibilis est in infinitum non enim introducit medicus aliquam sanitatem in infirmo: quin ad huc meliorem vellet introducere: sed ea que sunt ad finem non sunt appetibilia in infinitum. Sed appetuntur 2^m pro

portionem et ordine que habent ad finem: vt patet de medicamento: nam medicus non dat infirmo quamcumque potionem: sine flebotomia quam posset sibi dare: sed 2^m quod est necessarium ad finem consequendum. s. ad sanitatem: ideo finis est appetibilis in infinitum. ea que sunt ad finem: non. Et ista differentia potest patere triplex differentia inter finem et ea que sunt ad finem: quia ex hoc quod finis est appetibilis in infinitum. ea que sunt ad finem non sequitur quod finis non admittit contrarium: ea que sunt ad finem cum non sint appetibilia in infinitum per omnem modum appetibilitatis non admittunt contrarium. Alterius sequitur quod si finis non admittit contrarium semper vnusquodque se habeat. Alterius est intelligendum quod finis habet rationem principij: ea que sunt ad finem: rationem habent conclusionum et sicut conclusiones non habent omnem modum veritatis: sed contingit dubitare in ipsis: principia autem habent omnem modum veritatis: sic finis ex eo quod habet rationem principij: habet per omnem modum quod sit appetibilis in infinitum: ea que sunt ad finem cum habeant rationem conclusionum non sunt appetibilia in infinitum.

Ex hoc sequitur quod per finem acquirimus ea que sunt ad finem: sicut per aliquid naturale acquirimus illud quod inest nobis per artem. Cum ergo finis veniat in illis tribus propositionibus cum natura. Dicendum est quod vnusquodque naturaliter fertur in suum finem: licet non sit ita per omnem modum naturalitatis: sicut in rebus naturalibus propter hoc ad ducta fuit prima distinctio de fine.

Tunc ad argumentum dicendum est: quod voluntas potest dupliciter considerari: vel 2^m quod natura: vel finem quod ratio: si consideretur finem quod ratio cum non contingat arguere nec ratiocinari: nec sillogizare de ipso fine: sed de his que sunt ad finem. Dicendum quod voluntas sic considerata non tendit in ipsum finem. Voluntas tamen considerata finem quod natura tendit in finem. Ad aliam rationem patet solutio per ea que dicta sunt.

Quaestio Tertia.

Veritur Utrum Omnes homines naturali appetitu scientias appetant: et videtur quod non quia de illud quod mouetur ad aliquid naturaliter: habet aliquid de ipso ad quod mouetur: sed homo non habet aliquid de scientia: ergo maior est evidens in minor patet: quia intellectus est sicut tabula rasa in qua nihil est de pictum sicut ait philosophus. 3. de anima. Videmus quod multi homines retrahuntur a scientia ergo. et cetera.

Ad intelligentiam huius questionis est intelligendum quod duplex potest esse causa quare aliquis non consequitur suum finem: vel quia ignorat ipsum et ipsus non consequitur. Alia causa est quia licet non ignoret: propterea que sunt ad finem non consequitur: quia ea que sunt ad finem graua sunt: et licet duplex possit esse causa quare aliquis non consequitur suum finem. Tamen vna potest esse causa quare aliquis non desiderat suum finem. s. quia ignorat: sed cum statim cognoscat statim ipsum desiderat: Ratio autem quare ea que sunt ad finem sunt causa quare aliquis non desiderat et consequitur suum finem: est quia finis est vltimum in opere et primum in intentione: et desiderio: et quia ea que sunt ad finem precedunt in opere et prosecutione ipsius finis: propter hoc ea que sunt ad finem possunt esse causa quare aliquis non prosequitur suum finem: sed quia ea que sunt ad finem non precedunt in desiderio ipsius finis propter hoc ea que sunt ad finem non possunt esse causa quare aliquis non desiderat suum finem. sed ipsa ignorantia finis est causa huius. Tunc autem nullus homo est ita ignarus: quia habeat in vniuersali cognitionem primorum principiorum saltem aliquantulum. Unde commentator dicit. 2. metba. quod homo se habet ad ista principia sicut locus ianne in domo: ita quod sicut locus ianne neminem laeret: sic et principia communia neminem latent. Si ergo omnes homines habent aliquam cognitionem de scientia: quia habent in vniuersali aliquam cognitionem ipsorum principiorum: quantumvis nesciant educere conclusiones de principijs et cum ipsa scientia sit finis ipsius hominis. Tunc apparet

Questio Quarta

manifeste qd oēs appetunt naturaliter ipsū scire: licet tamen hoc scire in particulari et illud non appetant: tamen omnes appetunt scire in vniuersali.

Tunc ad rationes dicendū est cum enim dicitis: Omne illud qd mouetur ad aliquid naturaliter hēt aliquid de ipso ad qd mouetur. Dico qd homo habet aliqd de scientia: quoniā aliquā cognitionem habet de principijs: quō autē principia hant cognita: et per quā viam: istud potest apparere: nūc ista sufficiant. et.

Questio Quarta.

Veritur consequēter. Utrū omnes hoies appetant metha. et videt qd sic qm vniūqdqz fertur in suū finem nāliter. Sed methaphysica est finis sine bñctō

do ipsius hois ergo. **¶** oēs homines appetunt esse sapientes. s; metha. est maxime sapiētia sicut pbat pñs in littera ergo oēs hoies metha. appetunt. **¶** si oēs homines appetunt scire ergo oēs hoies appetunt maximas sciētias. Cum ergo metha. sit maxima scia ergo et.

Ad oppositū arguitur sic id qd nescitur eē non desiderat cum ergo sint multi hoies qui ignorent metha. imo ignorent ipsaz esse ergo. Ad intelligentiā huius qōnis est intelligendū: qd si est in causis agentib;: ita est in finalibus: nā cāe agentes inferiores sine medie: agūt in virtute prime cāe: dicitur in libro de generatione. Ignis enim cū sit maxima actiuis: inter oīa corporalia elemēta: nō agit nisi in virtute corporis celestis: et sicut est in istis efficiētibus: sic est in finalibus causis. s; qd sicut fines inferiores nō mouēt nisi in virtute vltimi finis: sic et scie alie ab ista methaph. non mouēt nisi in virtute istius sapiētie. quam sit vltimus finis sine beatitudo ipsius hois: quam hō ex puris naturalibus acquirere potest: et iō si tu queris. Utrū oēs hoies appetunt metha. in ppria forma. Dico qd nō: qz non oēs hoies sciūt metha. esse: sed sitū queris. Utrū oēs hoies appetunt meth. nō in ppria forma: s; in alijs sciētijs que nō mouent appetitū hois: nisi in virtute illius summe sapientie dicendū est qd sic et sic patet quomodo oēs homines appetunt methaphysicam.

Tunc ad rationes dicendū est et Ad primā cuz dicitis. Vniūqdqz fertur nāliter et. Dico qd verū est: Sed ad minorē cuz tu dicitis: metha. est finis: dico qd verū est. tamen non oēs hoies: ponunt sapiētiaz esse in metha. imo sunt quidā hoies: qui dicunt illos esse sapiētes qui sunt astuti in istis sagacitatibus secularibus: et errāt in apprehēsiōne finis. Unde cōtingit errare in apprehēsiōne finis: sicut in psequutione finis: nā diuer si in diuersis ponūt suū finē. **¶** Ad aliud qm tu dicitis: oēs hoies appetunt esse sapiētes: dico qd verū est. Tamen nō omnes hoies appetunt sapientiā in metha. et iō non oēs homines in propria forma appetunt metha. **¶** Ad aliud patet solutio per iam dicta.

Questio Quinta.

Veritur sequenter de subo istius scie et pmo: Utrū deus sit subiectum metha. et videt qd nō: qm sicut dicit pñs in littera: ista scia est diuina: qz est de

deo cū ergo illud sit subiectū in scia: de quo determinat in scia. Si ergo de deo determinat in ista scientia ergo. **¶** dicit pñs qd metha. determinat de substantijs separatis a materia. Cū igitur deus sit maxime separatus a materia ergo et. Est. n. actus purus cui nihil admisceat de potentia. Videtur qd deus sit maxime sibi istius sciētie.

Ad oppositū arguit sic. Illud est subiectū in scientia. In cuius virtute determinant oīa illa que determinant in illa sciētia: cum ergo oīa illa que determinantur in metha. determinantur sub ratione entis: ergo ens est subm in meth. et nō deus.

Ad dissoluendū hanc qōnem pcedere possum? duplici via: vno modo vt auicēna pcedit. Auicēna sic pcedit: ad de-

Questio.v.

terminandū qd deus nō sit subiectus. istius scie: dicit Aristoteles. in libro posterior qd scia supponit de sbo suo (qz est) Cuius ratio est qm si sciētia nō supponeret de subiecto (qz est) sed pbarer suū subiectum esse. Tūc ipsa scia irer vltra suū subiectū et tunc se ipsam trāscenderet qd est falsum: Cuius ratio est: qm subiectū scie est obiectus scie nūc aut ita est: qd ipsa scia cum sit habitus sortitur spēs ex suo subiecto sine obiecto qd idem est. Cū ergo nihil agat vltra suam speciē scientia nō potest trāscendere suum subiectum: iō scientia supponit de subiecto (qz est). Tūc vltimus auicēna pcedit et querit. Utrū deum esse pbeur in ista scia aut nō. Si dicatur qd sic. Tunc cuz nulla pbet suū subiectū esse: sequit qd deus nō sit s; istius scie: si dicat qd in ista scia nō probatur deū esse. Tūc ad huc auicēna pcedit sic: distinguit. n. quinqz genera sciāz. s; politice que tūdit de ciuitate et de his que ad ciuitatē ptiēt. Alie aut sunt morales et iste tractat de virtutibus. Alie sermocinales sicut logicha: grāmatica: s; sub sciētijs sermocinalibus cōprehendit rectoricha: s; qd docet ornatū sermonis. **¶** Alie aut sunt scie doctrinales sicut sunt scie mathematice. Alie aut sunt nāles. Tunc cū quinqz sint gnā sciāz querit auicēna. Utrū pbat deū esse in ista scia aut nō: si in ista scia pbat deū esse: tunc hēt ppositū: qd nō est s; in ista scia: si nō in ista. tunc in aliqua aliaz sciāz probat deū esse: s; hoc est falsū qz nō pbat in scia politica: qz ipsa nō pcedit se ad entia sepata: imo finis eius est pax ciuitatis vel aliqd aliud huiusmodi. nec pbat in moralibus qm ille tractat de virtutibus: nec pbat in sciētijs sermocinalibus nec in sciētijs doctrinalibus: qm mathema. aut sunt de qstitate ptiua: aut discreta: cū ergo deus nō sit aliqua istaz quātitatū qz est sup oēm qstitatez sequitur qd in talibus nō pbat. Nec in sciētijs nālibus qz ille tractant de his que subijciunt motui et trāsmutationi. Tūc dicit auicēna qd si nālis pbat deus esse: hoc nō est per ea que sunt sua. Tūc dicit auicēna qd si ipse pbat deū eē in suo libro pby. hoc nō fecit nisi ad alliciendū aium auditoris: si ergo nō probat in ista nec in alijs igit pspatiū est deū esse. Nā illud est despatiuū qd nō potest pbari nec probat in aliqua scia. Cum tū possit pbari deū esse saltim per viā mor? et multos effectus. Si ergo incōueniēs est dicere deū esse despatiuū: dicendū est qd in ista d; pbari deū esse. Cū in nulla alia scia pbeur esse et per istā rōnē pcludit auicēna deū non eē s; in ista scia: et sine dubio. Aliter et sine dubio et magis pprie: possumus osidere qd de? nō sit s; in: et hoc tā ex pte s;: qz ex bis que pban de sbo. Partes aut subiecti istius scie sunt decē pdicamenta. s; sba qstitas: et sic de alijs. Cū ista nō sint ptes dei: deus non erit s; in istius. **¶** illa que demonstrant de sbo istius scie: sunt actus: et po: idē et diuersum: cā et causati et sic de alijs et iō cū ista non pueniāt ipsi deo: s; enti s; qd ens.

Dicendum qd deus nō est s; in: s; ens s; in qd ens: quō aut hoc sit et per quam viā postea appebit: s; cū pbs aliqui videat dicere qd de? est s; in. Dicendū est sicut aliqui antiq dicit: distinguēdo de sbo: vno accipit s; in pro eo de quo pncipalr intēdit in ista scia et sic accipēdo s; in de? est s; in istius qm in ista pncipalr intēdit de deo: sicut dicit. Alio accipit pro eo qd sub se ptiēt oīa que determinant in scia et sic accipit s; in pprie et isto deus nō est s; in istius: si sic dicit sicut dicit semp incidet in errorē. Adale dicit et in hoc qd dicit qd illud nō est s; in pprie de quo pncipalr intēdit in scia. Dico sine dubio illud eē s; in pprie: qm ex ipso sortit scia spēm: et tale d; esse ppriū s; in illius et iō si nos volumus aliquo pcedere deū eē s; in istius: debem aliter distinguere de sbo: dicēdo qd duplex est s; in pncipale in scia. Est. n. quoddā s; in pncipale de quo p? et per se itenditur in illa scia: et tale est s; in pncipale in illa scia. Aliud est s; in pncipale: qd nō est pncipale per se et pmo s; in psequēti. Verbi gra: si eēt aliqua scia que dterminaret de aial s; in qd aial. Tunc in illa scia: aial esset s; in pncipale et p? illius scie: et cuz nā aialis magis et verius saluet in hoie: qz in aliquo ptiēto sub aiali si qras a me qd est s; in

alius scie: diceret qd hō est principale s̄m illius scie: non tñ principale per se & pmo s̄m al: s̄ hō est subiectū p̄i cipale ex p̄sequēti qz in ipso saluat̄ verius nā subiectū p̄i cipale p̄o & per se: s̄m dico qd in metba. ens in s̄m ens est s̄m p̄ncipaliter per se & pmo: & qz rō entis melius & verius saluat̄ in deo quē in aliquo alio ente: pp̄ hoc dī: co qd deus est s̄m p̄ncipale illius scie: nō per se & pmo s̄ ex p̄nti vt dicitur est. Et per hoc p̄z solutio ad rōes.

Questio Sexta.

Veritur esse de p̄sideratōe alicui? scie & esse s̄m illius: & hoc ad enidentā eorū que querunt̄ prius & v̄i qd sic: quoniā illd nō d̄ s̄m scie in quo est scia s̄ illud d̄ s̄m scie de quo est scia: sed scia est de his que p̄siderātur in illa scia ergo vt v̄i idē est esse de p̄sideratione alicuius scie & esse s̄m illius. C̄p̄. s̄m aut̄ est de p̄sideratione illius scie aut̄ non: nō est dicere qd nō. Si tu dicis qd sit de p̄sideratione scie tunc cū s̄m scie sit illud de quo est scia ipsa: v̄i qd sit idē esse s̄m illius scie & de consideratione eiusdem.

Ad oppositū arguit̄ sic si idē esset subiectū in scia & de p̄sideratione scie tolleretur vnitas scie & esset p̄fusio in scia: quō aut̄ hoc sit postea apparebit.

Ad istam qōnes dicere possumus qd est aliud esse de consideratione scie & esse s̄m scie eiusdem & hoc app̄t ex tribus. p̄o ex cōparatione sciaz ad inuicem. 2o ex cōparatione subiectoz ad sciaz & ad ea que cōsiderant̄ in scia. 3o ex cōparatione subiectoz ad ea que determinant̄ in scia. Et ad hoc videndum. p̄mo est intelligēdum: qd sicut libri particulares h̄ntes ordines ad aliquā vnam sciam: h̄nt diuersitatē inter se: ita scie habentes ordinē ad aliquā vnam sciaz ad metbaphy. s. que est finis & beatitudo ipsius hoīs: h̄nt diuersitates inter se & sicut libri particulares h̄nt istā diuersitatē sicut libri particulares p̄b̄ie nālis: ita similiter & subiecta illoz librorū h̄nt istam diuersitatē. Nunc aut̄ intelligēdū est qd scie dupliciter differunt: vno quātum ad maiorē & minorē abstractionē: nā s̄m vnus scie est magis abstractus q̄ s̄m alterius: sicut v̄idemus qd subiectum libri physicoz est corpus mobile: subiectū autē alteri libri est corpus mobile ad formā. Differunt. n. aliter scie ad inuicem penes disperatū & nō disperatū: subiectū. n. vnus scie dicit̄ disperatū respectu subiecti alterius scie: qm̄ non continet̄ sub subiecto illius scie: nec reducit̄ ad ip̄m verbi gr̄a subiectū libri de generatione est corpus mobile ad formā d̄ disperatū libri de celo & mūdo qd ē corpus mobile ad sitū tñ quoniā subiectū libri de generatione nō p̄inet̄ sub subiecto libri de celo & mūdo: & sicut s̄ba dupliciter differunt: sic & scie. Vna. n. scia ē magis abstracta q̄ alia: sicut metba. est magis abstracta q̄ mathematica quoniā metba. est de rebus abstractis tam a mā sensibili q̄ itelligibili mathema. abstrahit a mā sensibili: nō aut̄ intelligibili: nālis est min⁹ abstracta: quoniā abstrahit a mā hac sensibili & ab illa: nō tñ a materia sensibili simplr. Similiter scie differunt q̄tum ad esse disperatū & nō disperatū: quoniā. Vna scia non cōtinetur ab alia: & hoc est v̄i in multis sciētijs sicut p̄z. Nā p̄b̄ia moralis nō p̄inet̄ sub naturali app̄t ergo qd scie h̄nt diuersitatē a subiectis: Cū ergo per illud idē per qd aliqd est diuersus ab aliis: per illud idē sit ens & vnū. Si ergo sicut declaratū est scia h̄z diuersitatē a subiecto: & tñ ab oib̄is illis que determinātur in scia: nō sortitur scia sp̄m: apparet manifeste qd nō est idē esse de cōsideratione vnus scie & esse subiectū illius. Vñ enim dictū est sicut p̄b̄us in libro posteriorū capitulo de subalternatione sciaz qd vnum & idē h̄nt pōt̄ esse de cōsideratione diuersaz sciaz: s̄ hoc est diuersimode: quoniā subdunt̄ diuersis rōnibus & hoc idē dicit̄ cōmentator in. ii. metba. qd vna & eadē res pōt̄ considerari a diuersis sciētijs: sed scia qd sortitur sp̄m ex s̄bo pp̄ hoc nō est possibile: qd vna res consideret̄ a diuersis: sub vna rōne: & ex hoc apparet qd nō est idē cōsideratum & subie

ctum: cum idē possit esse de cōsideratione diuersaz sciaz non tñ s̄m. Hoc etiā apparet ex cōparatione scie ad s̄m & ad ea que determinant̄ in scia. quoniā demonstrans nō est vlt̄erius demonstratū. scia. n. sortitur speciem qd subiecto & id cum nihil agat vltra suā speciem. scia non pōt̄ demonstrare suū subiectum. Si ergo scia non demonstrat suū subiectū & cum multa considerent̄ in scia que tñ scia demonstrat igit̄ nō est idē esse de cōsideratione & esse s̄m. Hoc etiā apparet ex cōparatione subiecti ad ea que determinant̄ in illa scia. scia enim nō tantum cōsiderat s̄m sed partes subiecti & passiones: vñ dicit p̄b̄us qd scientia est vna que est vni⁹ generis subiecti p̄tes & passiones considerans. Vnde subiectum scie & ea que cōsiderantur in scia differunt sicut magis cōmune & minus cōmune. qz omne s̄m in sciētia est de cōsideratione sciētie. non tamē omne cōsideratum in sciētia est subiectum sciētie. Et si tu queras que est ista cōmunitas. dico qd est cōmunitas analogie. quoniā illa oīa que determinātur in sciētia. non determinantur in sciētia nisi per attributionē quā habet ad ip̄m subiectum. ex his tribus que dicta sunt p̄z qd nō est idem esse subiectum scie & de consideratione illius.

Tūc ad rōnes Ad primā dicēdum est. cum tu dicis s̄m sciētie nō est illud in quo est scia sed de quo est sciētia. v̄i est: & cū tu dicis illud ergo est subiectum sciētie de quo cōsiderat̄ in scia verum est hoc totum. Tamē tu nō probas qd omne illud de quo cōsideratur in scia sit subiectū. Si tñ hoc posses probare: aliqd esset: tu tamē non probas hoc per istam rationem. Ad aliud patet solutio per ea que dicta sunt. &c.

Questio Septima.

Veritur cum visum sit prius qd deus non est subiectū vnus sciētie. Vtrūz deus sit subiectū alicuius sciētie specialis: & videt̄ qd sic quoniam sicut scia cōmunitatis est de aliquo cōi: sic scientia specialis est de aliquo speciali: s̄ deus est aliqd speciale inter oīa ergo: probatio assumpti: ratio enim cōmunitatis sumit̄ ex hoc qd est aliqd cōe huic & illi cum aut̄ ipsi deo nō sit aliqd cōe vnūcū & istis que sunt citra p̄mū: ergo. C̄p̄. hoc idem arguit̄ sic qm̄ enim scia recipit aliquid ab aliqua sciētia illa aquā alia recipit: cōsiderat illud p̄ncipaliter: sicut p̄z de metba. & p̄b̄ia naturali: cum ergo metbaphy. recipiat multa a p̄bo naturali de deo. s. qd sit infinite virtutis & multa alia: ergo vt videt̄ physiophus p̄ncipaliter considerat ip̄sum deum: ergo.

Ad hec breuiter intelligēdū est: qd scia & habet qd sit sciētia & qd sit vna & ab alio h̄t qd sit sciētia: & ab alio h̄z qd sit vna: sicut s̄m rōnem: s̄ h̄t verum est qd aliqd per vnum & idē habet qd sit ens & qd sit vnum: loquēdo dico realiter. Tamē illud per qd aliqd est ens & vnū differt̄ s̄m rōnem: s̄m qd per ip̄sum aliqd est ens & vnū. Similiter dico licet scia per vnum & idem h̄at qd sit sciētia & qd sit vna loquēdo realiter: illud tñ differt̄ s̄m rōnem. C̄p̄. Vlt̄erius est intelligēdum: qd illud per qd sciētia habet qd sit scia & qd sit vna est ip̄m subiectū: ip̄sum tñ s̄m differt̄ s̄m rationem: s̄m qd per ip̄sum h̄t scia qd sit scientia: qm̄ per subiectum cōsiderat̄ sub abstractione h̄t scia qd sit scientia vñ nulla sciētia est quin abstrahat. Nam ip̄soz singularium nō est sciētia sed bene v̄i est: qd sciētie abstrahūt s̄z magis & minus: per subiectū autē p̄sideratum sub aliqua vna rōne speciali habet qd sit vna. Cū sicut visum est: per vnū & idem sub alia rōne cōsideratum h̄z sciētia qd sit scientia & qd sit vna. Vnde intelligēdū est qd talis est modus cōsiderationis in scia: qualis est modus p̄siderationis in numeris & formis & iste modus cōsiderationis optimus est. Cū sicut in numeris causat̄ noua species numeri ex additione vni tatis: nā quecunqz vnitas semp addatur: semp causatur noua species numeri & nō remanet illa species prior: sic est in formis sicut ait p̄b̄us. 8o. metbaphysice: sic etiā cōsiderandum est in sciētijs: qd sciētie differunt s̄m diuersos gradus abstractionis: nā quicūqz gradus abstractio

nis: super additur alicui scientie: semp causatur noua species scientie. Nam si nos accipiamus aliquos artifices: qui considerent res abstractas ab hac materia sensibili et ab illa non est physicus abstractus a materia sensibili simpliciter si in vltimis intelligamus artifices considerant res abstractas ab hac materia sensibili simpliciter: non tamen a materia intelligibili: iam est alius artifex sicut mathematicus: et non remanet amplius physicus. Si autem consideramus artifices considerant res abstractas ab omni materia tam sensibili quam etiam intelligibili: ita est metaphysicus et sic secundum diuersas gradus abstractionis diuersificant scientie: sicut secundum diuersas additiones unitatis causant diuersas species numeri.

Tunc dico quod qui dicit deum: posse esse subiectum alicuius scientie specialis dicit illam scientiam non esse specialem: quoniam omnis scientia specialis debet considerari res abstractas secundum aliquem modum abstractionis cum ergo deus sit summe abstractus: quod est actus purus cui nihil admiscetur de potentia: appetit quod deus non est subiectum alicuius scientie specialis: quod autem sequatur quod illa scientia non esset vna hoc patebit in alia questione. et c.

Questio Octava.

Veritur

vrtrum deus possit esse de consideratione alicuius scientie

specialis: dato quod non possit esse secundum in aliqua scientia speciali: sicut prius declaratum est: et videtur

quod deus possit esse de consideratione alicuius scientie specialis: quoniam dicit commentator quod non potest cognosci hec subiecta demonstrata nisi ignorata prima causa ergo cum deus sit prima causa omnium scientiarum et omnium entium: vnde quod cuius erit considerare de aliqua subiecta demonstrata quod ipsius erit considerare de prima causa illius scientie ergo et c. **Ad hoc idem videtur dicit enim philosophus 2. methaphysice.** quod sicut res se habet ad esse: ita se habet ad cognitionem: ergo vnde videtur quod deus est causa alicuius rei est dicere quod illius scientie est considerare de prima causa quod est deus cuius erit considerare de illa subiecta cuius deus est causa: ergo et c. **Ad hoc videtur quod philosophus in libro physice.** multa dicit de deo sicut quod est primus motor: et quod est infinite virtutis: cum ergo libri physice sit scientia specialis et in illa determinetur de deo: sicut in 8. apparet quod deus poterit esse de consideratione alicuius scientie specialis: ergo et c.

Ad dissolutionem

huius questionis breuiter volo determinare quod nulla scientia directe secundum modum humanum inuenta potest considerare de deo nisi sub ratione entis. Et ad hoc sic procedo per modum cognoscendi ex parte nostra: omnis enim cognitio humana dependet ex sensibili et per sensum habet fieri quod quicquid intelligimus intelligimus cum fantasmatate. sicut dicit philosophus 3. de anima. Si ergo omnis nostra cognitio per sensum habet fieri: tunc omnis scientia que inuenitur secundum modum humanum inuenitur per sensum et ex hoc appetit manifeste quod omnis scientia directe inuenta habet modum humanum aut est de sensibilibus aut est de hijs que sunt in sensibilibus: aut si non sit de hijs que sunt in sensibilibus habet de abstractis a sensibilibus: tunc oportet de necessitate quod in aliqua parte sui determinet de sensibilibus: quod sicut non potest intelligere aliquid sine fantasmatate. et sensu. sic non conuenit esse aliquam scientiam inuentam secundum modum humanum quin aut sit ipsa de sensibilibus aut de hijs que sunt in sensibilibus: aut si sit de abstractis a sensibilibus de necessitate oportet quod habeant partem sui de sensibilibus quod si hoc non est vnde dicitur de oppositum: si tu das opus et dicas quod conuenit esse aliquam scientiam inuentam secundum modum humanum et non determinet de sensibilibus in aliqua parte sui: hoc est dicitur quod conuenit scire et intelligere sine fantasmatate et sensu: et hoc est impossibile oportet manifeste quod omnis scientia inuenta secundum modum humanum aut sit de sensibilibus aut habeat partem sui de sensibilibus. Si ergo esset aliqua scientia que consideraret de deo oportet quod illa scientia scilicet consideraret de sensibilibus: cum ergo omnis scientia sit vna et per idem est scientia et vna: tunc cum determinaret illa scientia de deo et de sensibilibus oportet quod de illis determinaret sub aliqua ratione cum ergo deus et sensibilia sint maxime remota ad considerationem: tunc si esset aliqua scientia que determinaret de deo et

de sensibilibus non determinaret de illis nisi secundum quod conueniunt in maxime communi: quod est ens: et sic non determinaret de ipsis nisi sub ratione entis et tunc iam non esset scientia specialis quod consideraret aliquid sub ratione entis et id cum non possit esse aliqua scientia directe inuenta secundum modum humanum que consideret de deo nisi sub ratione entis appetit manifeste quod deus non potest esse de consideratione alicuius scientie specialis et ita appetit quod quicquid scientia humana considerat de deo per se considerat de deo sub ratione entis: et quod consideratio sub ratione specialis dat veritates scientie specialis tollitur tamen unitas scientie specialis si consideratio eius directe ad deum se extendit quod superius dicebatur per bandum: habet quod philosophus videtur in libro physice. sicut in 8. de terminare de deo. per hoc videtur enim arguere que prius fuerunt. Est intelligendum quod quattuor modis potest esse aliquid de consideratione alicuius scientie. Uno modo per actum et indirecte et alio modo per se et directe et per omnem modum. 3. modo per se et directe et per omnem modum sed ex potentia. 4. modo per se et directe et non per omnem modum sed ex potentia. Verbi gratia de omnibus istis et per de primo: quoniam n. aliquid considerat in scientia et sine ipso tamen possit haberi scientia: verum tamen consideratur in scientia ad maiorem declarationem eorum que dicitur in scientia: tunc illud considerat in scientia per actum et indirecte sicut sunt extra. sicut patet in libro priorum et illud quod sic consideratur in scientia non est secundum in aliquo modo in scientia. Secundum sic patet quoniam enim aliquid considerat in scientia ita quod sub eius ratione considerat in scientia: quicquid considerat illud dicitur considerari directe per se et per omnem modum sicut est ens in metaphysica. Quicquid n. consideratur in isto libro considerat de ipso sub ratione ipsius entis et illud quod sic considerat in scientia est secundum per se et per omnem modum. 3. autem patet sic quoniam quicquid aliquid considerat in scientia non quod sub ratione eius determinent in illa quicquid determinat habet: quod in ipsa maxime et verius determinat illud sub cuius ratione determinat in scientia quicquid ibi determinat et illud quod sic consideratur in scientia videtur considerari ibi per se et directe et per omnem modum sed ex potentia: sicut dictum fuit prius de hoc: et aialit: et sic accipiendo deus est secundum in isto libro: nam deus non est secundum per se et primo et per omnem modum sed ex potentia: quod in ipso verum saluator: natura entis quod in alijs. 4. autem sic patet nam nos videmus quod methaphysice considerat non solum de subiectis et etiam de accente et directe et per se sed non per principalem cum consideret de ente in eo quod ens principaliter nec per se ex potentia cum ratio entis non magis referret in accente quam in alijs primo consideratum in scientia nec est secundum nec per se. 3. sed consideratum est secundum per se et primo: 3. autem modo consideratum est secundum ex potentia. 4. autem modo consideratum est secundum quod nullo est secundum: pars ibi esse potest. Si ergo tu que ras virtutis deus possit esse de consideratione alicuius scientie specialis dicitur quod sic per actum et indirecte: et sic de ipso determinatur ut philosophus in 8. physice. f. ut melius posset habere intentum suum et hoc dicitur antequam in primo. sive metaphysice.

Et tunc ad rationes dicitur est quod vnde est quod dicitur commentator quod non potest sciri ista subiecta demonstrata ignorata prima causa. vnde est quod consideratione perfecta non potest sciri aliquid ens nisi sciatur prima causa eius: et cum tu dicis quod illa scientia est considerare de deo dico quod tu vnde arguis quod indirecte et hoc procedo. **Ad aliud eodem modo dicitur est:** sicut ad istud. **Ad tertium patet per iam dicta.** solo. et c.

Questio Nona.

Veritur

vrtrum deus possit esse de consideratione ipsius methaphysice

videtur quod non: quod metaphysicus illud quod considerat: considerat sub ratione entis: illud ergo quod effugit rationem entis non considerat methaphysice. quod autem deus effugiat rationem entis. probat ens diuidit in ens per se et in ens per actum. Deus autem non est ens per actum: quoniam non est ens per aliud. probat autem quod non sit ens per se quoniam ens per se diuidit in 10. predicamenta scilicet in quantitate: qualitate. et sic de alijs. Quod ergo deus non sit in aliquo istorum: vnde quod non sit ens per se: si non per se: nec per actum sequitur quod effugiat rationem entis. ergo et c. **Ad hoc.** quod deus effugiat rationem entis probat quoniam si deus est ens: aut

ergo ens predicat de deo puerbiliter aut no si puerbili
 liter: tuc oe ens eet ds: qd tm est falsuz ergo ac. Si at non
 pdaet puerbiliter: sz pdaet sicut aliqd p tuc ens eet sicut
 pu? ds sicut poster? : r spale: sz cu oe posterius r spale
 se bz p additione ad pu? : si ds se beret p additione ad ens
 tuc ds eet copositus r no simplicissim? sz hoc est falsuz g
 ds effugit rone emus g ac. **Cp.** q ds no sit de psidera
 tione meth. pbo: si de? eet de psideratione meth. tuc cuz
 quicqd psideret meth. psideret sub roe etis. tuc nihil pl
 occurreret vl eet cure ipsi meth. de deo qz de lapide qz e
 incoueniens: sicut si eet aliq scia que psideraret boiez sz qz
 al tuc artificii illi? scie no plus eet cure de boie qz de asino
 ex quo psideraret boiez fm qz al. **Cp.** si meth. confide
 raret de deo hoc eet per accns qz p effectus sz hoc non pt
 facere artifex spalis. Itaz nalis psiderat de deo ratione
 mot? ergo no est de? plus de psideratioe meth. qz nalis.

Ad ista qone possum? die qz ad meth. pmet ps
 derare de deo r hoc possum? p? decla
 rare p tres rones: qz pbs ponit 6. meth. p? ro est i. cuz
 n. ista scia sit de abstractis a ma r ista sci? sit maxie abstra
 cta cu ergo ds sit maxie abstractus: qz e act? purus cui ni
 bil est amixtu de po? ds dz ee de psideratione scie maxie
 abstracte r hec e meth. ac. **Cp.** Alia rone ponit pbs ibide
 alie. n. scie speculatiue nobiles sunt: sz ista nobilior oibus
 alijs sic dicit pbs r aliq bñ sunt notiores ista: dignio: vo
 nulla: cu ergo ad nobilissimā sciaz pmet deteriare de no
 bilissimo ente ds est ens nobilissimū oium entiu ergo ad
 meth. cu sit nobilissima oiaz sciaz qz directia e oiaz sciaz
 sicut dicit pbs pmetebit psiderare de deo. **Cp.** alia ro e
 qua ponit pbs ibi. si meth. est p? scia r ds ipse e p? ens
 qm est ca oium entiu cu ad primā sciaz pmet de p? ete
 psiderare. ergo ipsi? meth. erit cōsiderare de deo. **Cp.**
 illd idē possum? declarare p pditiones dbitas ipsi sapiēt
 Sapiens. n. dz oia cognoscere sz qz opz ergo cu meth. sit
 maxie sapiēs ad meth. pmetebit psiderat de illo p qd ma
 xie sciet oia r hoc est p? prim. **Seda** pditio sapiētis est
 difficillima cognoscē. ds at cu sit maxime abstract? a sen
 sibilib? difficillime cognitionis est ergo ac. Et hoc appet
 ex tertia cōditōe q est qz certissime cognoscat. cu ergo co
 gnitio certio e ex h qz est de pnciorib?. ds at est maxie
 simplex qz e act? purus ergo ac. **Cp.** hoc pz ex alia pdi
 tione. alia. n. cōditio sapientis est qz cognoscat cas. ds est
 maxie ca oium ergo ac. **Cp.** hoc et appet ex alia cōditio
 ne: meth. n. sine sapiēs dz ee suiipsius gra r querere sciaz
 pp se. cu igit ds sit pp sui ipsius gra: qz oia sunt pp ipm
 r ad ipm ordinant segtur qd pus dictū. i. qz de psiderati
 one meth. sit ds. **Cp.** hoc et appet. p. 6. cōditionē sine pro
 prietate: ds. n. maxie ordinat aliqs r regulat cu ergo ipsi
 us sapiētis sit ordinare r no ordinari ab alijs segtur idēz
 qd pzi? pz ergo ds sit de cōsideratioe ipsi? meth. tā ex
 pre abstractionis ei? : tā ex pre nobilitatis ei? . tā ex pre et
 primitatis ei? r pz et hoc ex pre cōditionū q debent sapi
 enti. **Cp.** sz pp dissolutionē rationū est itelligendū q ali
 qd cōsiderari in scia pt ee duplr aut per se r no p accns:
 aut per se r et per accns r accipimus per accns large ad
 oe qz est p aliud r pp aliud r istud p accns pt ee vel rone
 scie vel rone rei scite vel ex pre nra. ex? de p. i. qz aliqd
 possit cōsiderari in scia p se r non p accns: ita qz ipm per
 accns sit ipsius rei scite. ponamus qz ego velle dare vnā
 sciaz de accnte cu accns no possit itelligi sine sba dz sit cer
 tificare de sba: tuc qro qz eet p se consideratū in sciētia illa
 pla? est qz accns r et accns ipm p accns eet consideratuz
 in illa scia: sz rone rei scite tm qz cognitio r scia de accnte
 supponit cognitionē r sciam de sba r ideo roe rei scite
 eet ibi accns cōsideratū per accns: Aliqn at illud p accns
 pot ee ex pre scie vt qn scia no considerat de aliq nisi per
 aliud ita qz si plene sine illo qd inducit pp aliū possz bere
 cognitionē eius cui? per se cognitionē mēdit. de illo alio
 no cōsideraret sicut appet de psideratione p? eae in scia nā
 li qz cōsiderat pp motū ita qz si de motu possēt hie plenā
 cognitionē absqz eo qz reducēt ad motore imobilē non fa
 ceret mētionē de motore imobilē r iō moto: imobilis i

3. pby? dī nō pbyce psiderationis 2? mō pt esse p accns
 ex pre nra vt si nos nō possem? cognoscere sba absqz co
 gnitione accntū si eet aliq scia qz irēderet cōsiderationē
 de sba p se oportet ipas p accns dēteriare de accnte sz
 illud p accns eet ex pre nra qz non possem? cognoscē sba
 sine accnte. igit in meth. cōsiderat de deo qz cōsiderat
 de effectib? r non alr r ita cōsiderat de deo aliquo? per
 accns: sz illd p accns non ex pre scie est: qz si meth. possēt
 hie cognitionē oiaz entiu alioz a p? absqz p? nihilomin?
 adhuc pcedēt ad cognitionē pmi tāqz ad cognitionē illi?
 in quo potissime resuat rō entis nec est istud p accns r de
 rei: ds. n. nō depēdet ab alijs imo alia ab eo. Sz tertio
 cōsiderat ibi p accns r istud p accns puenit ex pre nra
 qm cu ois nra cognitio scipit a sensu: pp hoc bñans In
 tellectus se bz ad manifestissimā n? pp eoz remotionē a
 sensu sicut octs noctue ad lucē diei vt dī in 2. h? r iō non
 possum? deuenire in cognitionē dei nisi p alias creaturas
 que nobis notiores sunt r iō p effect? r alias sba r per
 multa alia accntia deuenimus in cognitionē eius.

Tunc ad rones r p. ad pma. cu tu dicis deus
 effugit rone entis dico qz falsuz ē imo
 verissime ens est : r dico qz tu bñ dicis qz non ē ens per
 accns r tu pbas qz non ē ens p se: qz ens p se diuidit in
 10. pdicamēta. dico qz ad h qz ens qn diuidit in. 10. pdica
 mēta non dī ens vlē sz ibi dī ens cui admixtu ē aliqd de
 po? r aliqd de actu qz est mediū iter potentia r actū sicut
 dicit cōmētator. qz bz aliqd de po? r actu. **Cp.** alr pt dici
 ad rationē qz ad hoc qz aliqd sit in gnē pot esse duplr vel
 directe vel indirecte r adhuc indirecte duplr. pna. n. que
 sunt p? alicui? ita qz non sunt p? alteri? talia sunt in gnē
 r hoc idirecte qz per reductionē. **Alio? dī** aliqd esse in ge
 nere idirecte qz non tm est p? alicui? qd est in aliquo ge
 nere sz est p? alioz r sic accipiedo ee aliqd in gnē indire
 cte dictū possum? die qz de? est aliquo? in gnē. i. in gnē
 sbe. **Cp.** Ad aliud dōz qz duplr pt fieri r descensum vel sub
 rnuoco vel sub analogo: tuc dico qz illd qd descēdit sub
 rnuoco r est posterio? sicut al respectu sbe tale se bz p ad
 ditionē sicut se bz al per additionē ad sbam sz non opz qz
 illud qz descēdit sub multiplici r analogo qz illud addat
 aliqd sz tantū arguit aliū modū essendi r bñ verū est qz
 de? aliter est r a? entia. **Cp.** Ad 3? dico qz ratio in scia pt
 sūmi duplr vno? formaliter sicut ratio aq bz scia vnitatē
 sicut appet in ppijs. **Nā** sz visus sub vna rone formali
 combēdit albū r nigrū qz sub rone coloris nihilomin?
 tm cognoscat albū esse distinctū a nigro: ita sz meth. cōsi
 derat deū r a? sub ratione etis cognoscat tm ea distincta r
 ita vna ratio formalis in sci? facit in distinctionē iter cōsi
 derata in scia inquātū oia illa considerata in scia nō pmet
 ad scias distinctas sz ad eandē sicut ratio formalis ex pre
 visus faciebat qz albū r nigrū pmet ad vnā eandē pote
 tia: sz ista vna ratio non facit qz oba non distincte cogno
 scunt. **Nā** visus distincte cognoscat albū a nigro r meth.
 deuz a lapide aliqn ratio est materialis ex pre scie: est tm
 formalis ex pre obiecti sicut albū r nigrū iter se differūt
 formaliter cōparata tm ad visum differūt māliter solum
 r ita distinctio mālis ex parte scie: formalis tm ex pre ob
 iecti facit qz illa obiecta distincte cognoscūt ab illa scia
 sicut visus distincte cognoscat albū a nigro. igit meth. cōsi
 derat distincte cognoscere oba sua pp formale distinctionē
 nō obiectoz in se mālem: tum ex parte scie vel po?. **Cp.** Ad
 4? pz solutio qz ds considerat a meth. vel accns ratioe
 nostri: vel ex parte nra non. n. illud per accns est ex pre
 illius scie. **Nā** ipsa methaphysica per se manifestat cōsi
 derationē ipsius pmi entis sz nalis considerat de p? ente
 ratione effect? et ita per accns vt dictuz est ita tm qz illud
 per accns non est ex pre illi? scie: et ita non est simile. ac.

Questio Decima.

Veritur vtrum h scia sit nobilior ex
 q principali sbo sz considerat deū pzo
 vel vtrū eet nobilior si consideraret deū pzo
 subiecto principali r v? qd sit nobilior ex hoc qz non cōsi

Questio

Decima

derat deum pro subiecto principali. Sapiens est ille qui oia cognoscit ergo illa sapia est maxime sapia que maxie oia cognoscit. cu ergo sciret oia alia etia et deū ipz sit ma- gis scire qz scire deū tātu igit illa sapia est maxime sapia que cognoscit deū et alia etia ergo erit nobilior qm sapia que maxime sapia est: est nobilior. cu ergo meth. cognos- cat oia alia entia et ipm deū videt qd sit nobilior: ex hoc qd no pnsiderat deū pro sbo pncipali: sed deuz et alia etia. ¶ illa scia est nobilior que magis accedit ad rationez scie: scia aut magis ad cedit ad rationē ex hoc qd cognos- cit per cas cu ergo de? non hēat eam quonia totaliter es- fugit rōne cāe vi qz scia alioz entiu magis accedit ad ra- tionez scie qz scia dei: ergo vt vī ista scia est nobilior ex h qd deū non considerat pro sbo pncipali. ¶ creature ip se se aliqd bonuz. de? et est bonū qz ita qz vī qz creature sup ipm deū addāt aliqd bonū ex quo creature ipse sunt aliqd bonū et ideo vī qz ds et alia entia sint maius bonū qz ipse de? solum. cu ergo scia sit nobilior que de maiori bono considerat et meth. considerat de deo et alijs entib? vī qz meth. iste nobilior ex hoc qd no pnsiderat deuz p sbo pncipali s; deuz et alia entia. et hoc est ens fm qz ens.

Ad oppositū est phūs. qrit. n. quō primū se cognoscit in. u. hui? et ipse dicit qd deus se tātu cognoscit et si tu dicas opz ergo vt vī qz scia dei sit nobilior. ex hoc qd ds tantū se cognoscit et non alia entia et ipse dicit qz ex nobilitate est qz seipz tā- tū cognoscit et non alia. qm si cognosceret alia et se: et ad h fm qz ipse dicit non est magis nobilis ex eo qz cognoscit se et alia entia qz qz cognoscit se tātum dicit enim ipse qz melius est non videre quedam qz videre ergo vī qz scia que considerat deū pro subiecto principali sit nobilior.

Ad istam qstionē possum? dīe qz ista scia non est nobilior ex hoc qz non cōsiderat deū pro sbo pncipali imo si consideraret deū pro sbo pncipali nobilior eēt scia. n. ex duob? est nobilior sicut dicit phūs in p^o de aia. bonoz honorabilū. et c. et ex hoc qz e de nobiliori sbo et ex hoc qd est certior: tunc dico qz illa scia qz considerat deū eēt nobilior qz eēt de nobiliori sbo et eēt eēt nobilior: qz certior eēt: sicut iam patebit qz aut vī pbabile qz ds et alia entia sint mai? bonū qz ipse ds solus pp hoc volo deteriari qz ds et alia entia non sint maius bonuz qz ipse ds solus et hoc pz ex trib? p^m. n. est. qz ds est ipm suū eē purz quonia si de? non esset suū eē purum iā eēt compositus sicut ego non sum meū eē purū qz hēo naturā in me in qua est meū eē s; de? non est aliud qz ipz suū eē purū. quonia si eēt aliud qz suū esse purū iam esset compositus et cū componētia sunt pūs qz ipz compositū et tūc sequeret qz de? non eēt p^m. hēinus ergo qz de? est ipm suū esse purz. cu ergo ois ratio pfectionis sumat ex puro eē de? est ipm eē purū et de? est ois ratio pfectionis et h dicit phūs. in. s. meth. qz est vñū pfectoz simplr qd bēt in se oēs rationē pfectionis et Lōmētator addit et hoc est dispō pmi pncipii. Si ergo de? hz in se oēm rationē pfectionis tūc pz manifeste qz deus et alia entia non sint maius bonū qz ipse deus solus. ergo scia que considerat alia entia et deū ipm non est nobilior: qz scia que conside- rat deū tātu pncipalr lo^o. ¶ Hoc ē apparet ex alio qm sicut est inefficentib? ita est et infimib? et eodē? debemus itelligere in finib?. Itūc at inefficentib? ita est qz agēs pncipale et instrumētale multa pnt que tū non pncipale agens solū: quonia multa pōt facere fab. et martellus que que non pōt facere faber solus: et hoc ē qz martellus nō accipit a fabro qe qd pōt et hēt martellus. vñ si martellus accipit a fabro quicqd hz nihil pōt martellus et faber qd non pōt facere solus faber. cu ergo oēs creature qe quid hnt bōitatis accipiāt ab ipso deo quonia illd qz ma- xime est tale est cā omnū posteriorz et alioz qz. cuz ergo deus maxie et summe sit bonus de? erit cā maxime boni- tatis oim creaturaz: ergo oēs creature quicqd hnt boni- tatis accipiūt a pma bonitate. s. adeo. ergo de? bēt in se oēs rationē bonitatis et i ipso congregant oēs pfectiones sicut faber dicit nō pōt facere oē illd qd pōt facere et

martellus qm martellus nō hēt aliquā potētā quā nō ac- cipiat a fabro et dicit pōt oia que pōt cum martello qm martellus quicqd hēt accipit a fabro et sic dicit deus ha- bere oēm perfectionē in se cu alie creature accipiāt a deo ipso quicqd hnt bonitatis et pfectionis ppter hoc de? et alia entia nō sunt maius bonum. qz ipse de? solus. ¶ alie creature habēt bonitatez finitā et ds excedit oēs alias creaturas in bonitate in infinitū qz sicut dicitū est deus est causa efficiēs omnū et ideo nō est maior virtus in deo et creatura qz in ipso solo deo et ita nō plus hz deus et crea- ture qz de? solū et hoc est ex pte finis. ¶ pterea alie crea- ture hnt bonitatē finitā de? excedit creaturas bonitate infi- nita: et iō non est cōpatio bonitatis creaturaz ad bonitatē pmi pncipij: et ex h appet manifeste qz bonitas creaturaz non cōparat ad bonitatē dei sicut linea ad lineā. quoniaz linea aliquoties sūpta reddit plusqz alia linea s; sic cōpa- ratur bonitas creaturaz ad bonitatē dei sicut punctus ad lineam et sicut pūctus et linea non sunt maius qz linea so- lum sic et bonitas aiarū creaturarum et bonitas dei non sunt maior bonitas qz dei solū: qz antez punctus et linea non sunt maius qz linea tantū. appet ex hoc qz si linea et punctus eēt maius qz linea tūc sequeret qd omnes par- tes totius alicuius eēt aliqd maius qz suū totū licet pun- ctus nō sit pars linee s; pro tāto pōt dici pars linee qz pūctus necessario inest et linee et suis partib? et hoc patet considerāū. patet ergo qd de? et alia entia nō sunt maius bonum qz ipse de? tantū. igitur pz qz scietia que conside- rat alia entia et ipsuz deuz nō est maior: nec de maiori bo- no nec nobilior: vel de nobiliori bono qz scia que conside- rat deum tantuz et nō alia entia. ¶ Quod aut alia entia et de? sint minus bonum qz ipse deus tūc pbatur saltez in pposito per cōperationē ad scientiā et hoc apparet pmi mo ex hoc: quonia creature alie accipiūt bonitatē ab ipso deo et non habēt bonitatē nisi inquantū bonitas dei reful- get in eis. si ergo sit aliqua scietia que cōsideret alias crea- turas et ipsum deū tūc oportet qz scietia illa sit vna et cū per idē realiter sit vna per qd est scietia ergo si illa scietia que cōsiderat alias creaturas et ipsuz deū sit vna oportet qz consideret ea sub ratione aliqua cōi. cuz ergo alie crea- ture non hēant rationē bonitatis nisi fm qd bonitas pmi refulget in eis et bonitas pmi. s. dei non refulget in eis nisi fm modū finitū. scietia que considerabit alias crea- turas et ipsuz deuz non considerabit bonitatē dei nisi fm modum finitū. scietia autē que considerabit deum tan- tum et non alia. considerabit bonitatē dei completā fm moduz infinitū ergo deus et alia entia saltē in proposito per comparationē. scilicet ad ipsam scientiā que conside- rat de vtrūqz sunt min? bonū qz de? solus et si est aliqua scietia que habeat deū pro obiecto pncipali et tamē co- gnoscat deuz finite. tūc oportet qz illa scietia de deo plus cognoscat qz aliqua alia scietia inuenta fm modū huma- num siue per rationes humanas: cū deū in se consideret et illud plus est maius bonū qz sit cognitio omnū crea- turaz que ab homine nāliter haberi possit. cū ergo scire deum sit maius bonuz qz sit cognitio eius scilicet dei vt potest haberi per scientiā que consideret ens in eo qz ens super addita cognitione alteri? totius entis. patet ergo qz scietia que cōsiderat deum pro obiecto pncipali, est no- bilior et melior cū sit de meliori et nobiliori obiecto: pz etiā ex hoc qz scientia que deū cōsiderat et alia entia simi- liter sit minus bonū qz scia que considerat deū soluz cuz deus et alia entia sint minus bonū respectu scietie qz sit ipse deus solus. patet etiā ex hijs que dicta sunt qz ista scietia non est dignior ex h qz nō pnsideret deū pro pnci- pali obo imo eēt dignior: si pnsideret deum tūc pncipalr et non alia entia. ¶ Ad aut illa scia que pnsiderat deū tūc sit certior et nobilior: hoc appet. Scia. n. sortitur ipm ex obo pncipali. vñ si obiectū fuerit simplr in actu tūc scia simplr est in actu vel i mediate bētur aliquid ad scias in actu et si oēs fuerit tale qz ipz nō sit simplr in actu. tūc scia simplr nō est i actu. Itūc at ita est qz ens s; qz ens nō est simplr in actu qm aliqd hz de potērialitate. Itāz dīe en

tis fin ens sunt act? et po? et ideo ens fz ens non e fin? pliciter in actu. ds at simplr est in actu no hz aliqd de potentalitate. Nunc at ita est fin q dicit phus. in 9. meth. q malū et error ptingit in scia pp potentalitate admixta. cu ergo scia dicat ee certior et scertior ex hoc q non ptingit ei malū et error vel ex hoc q ptingit ei malū et error tunc scia que pshderat ens fz q ens cui admixtu est aliquid de potentalitate e min? certa. qz illa que pshderat de um tm cui nihil est admixtu de potentalitate. pz ergo clare q scia q pshderat deū tm cui nihil est admixtu de potentalitate est nobilior et dignior et certior qz illa q pshderat deū et alia etia tā ex pte rei qz ex pte modi sic dclaratu ē.

Et tunc ad rōes dico q primū arg^m magis ar guit op^m qz ppo^m dicit Aristo. q pshderatio viliū arguit vilitatē scie. pshderatio nobiliū arguit nobilitatē scie et tūc p hoc q ista scia pshderat ens fz q es et sub eme prinēf vilia magis dz arguere q non sit nobil qz q sit nobilis ex hoc q pshderat es fz q ens. Sz aduc possumus solnere rationē. ad minorē cuz tu dicis ille est magis sciēs q scit alia entia et deū ipz qz ille q scit deū tm dico q falluz est sicut patuit supra. Et tūc ad aliā rōnē cuz tu dicis illa magis accedit ad rationē scie que est p cās qz illa scia q non est p cās. dico q vey est in illis q nata sunt sciri p cām. In illis q non sunt nata sciri p cāz nō est vey qz non hnt cām et iō non oz. et dico q et q meth. aliq scit per cām sicut illa q cāz hnt et aliq non p cāz sicut p^m p^m q p cām sciri non pt cū cāz non hēat lz penit? effugit rōez cātū et sicut scia nō est nobilior intellectu imo ep^o ita cognitio q hz per cās non ē nobilior qz cognitio pncipioz. et.

Questio Undecima.

Quæ

querit vtrū cā sit sūm huius scie et ista questione mouet autē. et vī p^o q cā possit ee sūm huius scie et hoc sic. sapia est per cās. vñ cā est de rōne sapie. Itunc at ita ē q illd q est de rōe sapie facit ad ee sapie. lz illud q facit ad ee sapie illud vñ ee sūm sapie. cū ergo cā faciat ad esse sapie cuz de? sit de rōne eius vñ q cā sit sūm ei? ergo et. Ad illud q dicit vna scia distinguit ab alijs illd vñ ee sūm ei? cū q ista scia distinguit ab alijs p h q i? spectat cās sim p^r et d cātū simplr vñ q cā sit sūm h? scie saltē cā simplr Et hoc idē vñ p h q p h p^o cepit dteriare de cās g^o et.

Ad istam

qōnē pcedit auicēna d dō q cā non ē sūm h? scie et ad hoc ostendendz pcedit sic. q si cā eet sūm huius scie hoc eet vel fin q cā vel fz q talis cā vel fin q cadit sub rōne entis. q at cā fin q cā non sit p^o fz ee sūm h? scie hoc appet ex hoc qm si cā effet sūm h? scie fin q cā tunc oporteret q dte ille que pshderant in ista scia eēt dte cāe fin q cā. hoc at falsum est qm q dte dteriant in ista scia sunt vñ et multa idē et dineris act? et po? et multe alie q nō sunt dte cāe fz q cā fz ens fz q ens igit cā fin q cā non est sūm h? scie lz ens fz q ens. Ad non pt esse q ps et totū sunt sūm eius dē scie: cā aut est ps sūm h? scie: qm cā et cātū sunt pres entis fz q ens ergo et. Aliā rōnē ponit Auicēna et est talis cognitio cāe fz q cā non pt hū nisi p cognitionē rez hntū cās et h declaro sic. cā. n. fz q cā non pt cognosci nisi p dependētiā qm cā est illud ad c^o esse seqt aliud siue ad qd depēdet aliud cātū at est illd q scie ad ee alteri? et depēdet ad ipm ergo pz q nō cognoscit cā fin q cā nisi per depēdētiā cū ergo cognoscit res hns depēdētiā et cognoscit res talis q hz talē depēdētiā ad talē rē q: tūc cognoscit cā fin q cā q tunc cognoscit cā p depēdētiā quā hz ipz cātū ad cām cuz ergo cognoscit cāe fin q cā non hēat nisi p cognitionē rez hntū cās et cognitio sūm h? scie p ipiunt in aia qm sicut ipse dicit et ē valde nōbile verbū res et ens p^o ipiunt in aia et ipressionē eoz nō pcedit ipressio alicuius. pz igit manifeste. q cā fin q cā nō est sūm h? scie he se rōnes p qz ipse dicit q cā fz q cā nō pt ee sūm h? scie. Ad cā fz q talis cā nō possit esse sūm h? scie h pz. qm si sic iaz cā pshderat sub rōe spālī. si tā pshderat et fin q talis cā. Itunc at istud repugnat scie cōi. s. q pshderet aliquid sub rōne spālī ergo non pōt

ee sūm scie h? cā fin qd cā. Ad dicit autē. si cā fz pside rationē absolutā nō pt ee sūm hui? scie nec cā fin qd talis cā. tūc. n. si cā eet sūm h? scie hoc eet sub rōne entis et tūc cā non eet sūm h? scie lz ens qm illud est sūm in scia sub cū ins rōne pshderant oia illa que pshderat in scia et iō pcul dit q cā nō est sūm h? scie. Ad possumus tm nos duab? rōnibus breuib? declarare q cā fin q cā nō pt ee sūm in aliqua scia spālī et ad hoc acci^o duas rōes vel duas ppo nes quaz p^a est qd illud est sūm in scia q pncipalr pshderat in scia et i^o ppo vera est qm scia fontē spēs ex obo pncipali et iō cū scia accipiat spēs et formā ex eo q pncipalr pshderat aliō erit sūm illi? scie q pncipalr pshderat. Ad alia ppo est q cā et cātū correlatiua sunt et sunt sūm nā sicut est nā correlatiuoz est q vñ nō pt itelligi sine altero et iō si sit aliqua scia que pshderat cās fz qd cā etiā illa scia eque pncipalr pshderabit cātū et hoc est ipossibile. s. q aliqua scia que pncipaliter consideret aliqua duo quoniā tūc se queret q aliqua scia fortiret sibi ipēm et formā a duob? eā pncipalr q est ipossibile ergo et. Ad sūm in scia est illd de quo pbat aliqd in scia cā at fin qd cā est illud per qd pbat aliqd in scia de sūo. cū ergo ee illud de quo aliqd pbari in scia et ee illud p qd aliqd pbat in scia sint rōnes penitus dinerse pz qd lz illud qd est cā possit esse sūm alicui? scie tm cā fz qd cā nō est subiectū alicui? scie.

Et tunc

ad ee sapie ergo est sūm. dico qd sapia nō pshderat cās p^o pncipaliter. lz ens fz q ens pncipalr pshderat lz cā et cātū vñ et multa et talia sunt qdā que cō sequūt ens fz q es. et iō de talib? pnt ee qdā estimatiōes sapie. Et aliter possum? dte qd nō oz qd illud sit sūm sapie qd facit ad ee sapie quocūqz mō lz qd facit ad ee pncipaliter cuiusmōi nō est pshderatio cāe fin qd cā. Ad aliā rōnē cū tu dicis illd vñ ee sūm scie p qd scia distinguit ab alijs sciētis dico q vey ē. si p^o pncipalr distinguit p illd si at non p^o pncipaliter p illd distinguit nō oz qd sit sūm ei? sicut pz de hoie et risibili hō. n. distinguit ab alijs p risibile nec tm oz qd risibile sit forma hois. et.

Signū autē est sensuū dilectio: pter. n. vñ litatē pp seipos diligunt: et marie alioz: qui ē per oculos. Nō enim solū vt agamus: lz et ni hil agere debentes: ipsum videre pte omnib? vt dicam alijs eligimus. Tex. i.

Questio Duodecima.

Veritur

de scōa ppo qz ponit pbs in p^o libri et circa illā ppo ne qrit p^o vtrū sensus pter vtilitatē vite dbeat diligi et vñ qd nō. qm sensus diligit sicut dte pbs qm p illos deuenim? i felicitatē nraz. cū q duplex sit bitudo loquēdo nālī vna q ē fin prudētiā alia q ē fin sapientia si possumus pbare q sensus ipediant vtrāqz felicitatē pbatū erūt q sensus non sunt diligēdi q aut sensus impediāt felicitatē q est fin prudētiā pz p hoc quoniam passionēs que sunt fin sensus ipediūt ne homo possit regulari fin prudētiā ergo et. Ad q ipediant aliā felicitatē pz ex hoc qm felicitas que est sapia pshdit in cognitioe abstractoz p sensus at cognoscim? sensibilia p q retrahimur a cognitione abstractoz ergo et. Ad vidēdū ve ritatē h? qōnis p oz nos vidē qm cōparatē sensus ad aiaz et ad nos. Inuenim? at duos finones de aia p^o ē q aia comparatur ad corpus et ad virtutes aliter organa sensuē di. organicas sicut ars ad istrumēta cui? pbatō est dat. n. cōmenta. in. 3. de anima istā q quicunqz aliqua duo agētia cōcurrunt ad aliqū effectum. vñ illoz est sicut pncipale agens et altez sicut instrumentū. Itunc autē ita est q ad actionē istam que est sentire cōcurrūt aia et virtutes sensiuē et ideo cū aia sicut dicit phus in. 2. de anima sit illd quo pmo viuimus sentimus et itelligimus. aia est principale agēs virtutes aut siue p^o erunt sicut instrumēta. comparatur etiā aia ad ipsas virtutes sensiuas. sicut totum ad partes suas. qm oēs iste virtutes comprehendunt

Questio

Tertiadecima

antior in aia in quadā veritate et oēs actiones istarū virtutum agit aia in vniuersali ita q̄ per istā virtutem talem operationē p̄na per visum actū viuendi. et ideo aia cōparatur ad istas virtutes sensitivas sicut totū ad partes suas potētiales: et cū partes potētiales quodāmodo sint perfectio totius iste virtutes sensitivae erūt p̄fectiones aie et cum vniūq̄q̄ diligat suam p̄fectionem. et sensus sint p̄fectiones aie. sequitur q̄ aia diligat ipsos sensus. sicut p̄fectibile suam p̄fectionem. Cum ergo sensus sint instrumenta aie sicut declaratum est et vniūq̄q̄ agens diligit illud per q̄d iuuatur in actione sua et aia iuuatur in actionibus suis per ipsos sensus sicut per sua instrumenta patet manifeste q̄ aia diligit ipsos sensus. Sed q̄ nō v̄ p̄b̄s loqui de ita dilectione qua ipsi sensus diligunt? sunt p̄fectiones s̄ videt loqui de illa qua diligunt? q̄ iuuant aiam in sua operatione et due sunt operationes quib⁹ anima cōparatur ad sensus. s. opera vite et alie operationes. q̄ aia deuenit in cognitionē: et de illa dilectione qua diligunt? sensus p̄pter opera vite nō loquitur p̄b̄s sed de illa dilectione qua diligunt? p̄pter cognitionē: et ideo declarādus est qualiter p̄ter vtilitatē vite nos diligamus ipsos sensus p̄pter cognitionē. Anima. n. creatur sicut tabula nuda in qua nihil depictū est. vñ sicut materia p̄ma est potētia tm̄ in ordine respectu naturaliu sic intellectus est potētia tm̄ in ordine intelligibiliū et ideo si aia debeat cognoscere aliqd oportet q̄ aliqd imprimat sibi. Illud at̄ q̄d imprimitur sibi nō est abstractū et oppositū abstracto qm̄ ab eo q̄ est penitus abstractū non fit abstractio. Similiter q̄d imprimi sibi nō debet eē penitus corporale quoniā corporalia et intrinsece inter se maximaz diuersitate rem habet et ideo illud a quo fit talis abstractio est mediū inter penitus abstracta et penitus mālia et illud mediū est fantā q̄d nec penitus est corporale nec penitus abstractū et cū fantasmata q̄d fantasmata aia deuenit in cognitionem accipiatur p̄pter sensus patet q̄ aia diligit sensus per ipsam cognitionē.

Et tunc ad rōnes. Ad primam cum tu dicis passioēs sensus ipeditūt hoies dico q̄ v̄z est homines nō habentes naturā bene ordinatā s̄ peruersam. Ad aliā rationē cum tu dicis cognitio sensibilis hētur p̄ sensus et ipsa retrahit nos a cognitione abstracto et dico q̄ nō debemus fistere in cognitione sensibilium sed per cognitionē sensibilium debem⁹ ire in cognitionem abstractorum. et c.

Questio Tertiadecima.

Veritur vtrum pbare dilectionez scientie per dilectionē sensus sit pbare dilectionez scie per sigm̄ sicut dicit p̄b̄s in littera et arguitur q̄ nō. sicut enim scia ad sciam ita se habet dilectio sensus ad dilectionem scie. s̄ sensus est cā scientie. ergo dilectio sensus est causa dilectionis scie. vt videt. erit igit̄ p̄batio per causam et nō per signum. **C. P.** signum p̄supponit signatū sed signatū nō p̄supponit: ergo per signatū magis v̄ probari signūz quē signū per signatūz. ergo p̄ dilectionē scie magis v̄ probari dilectio sensus q̄ econuerso ergo et c. **C. P.** sillogismi destruunt per signum ergo ad p̄b̄m nō pertinet pbare per signum cum ergo metha. sit p̄b̄s ad methaphysicū nō pertinebit pbare per signum.

Ad videndum veritates hui⁹ questionis primo opz videre qd est signum. dico ergo signū est id q̄ dat rem ipaz intelligere et effugit rōnem cause illius rei cuius est signum tunc vltimis in scia est tria cōsiderare. s. habitum scientie s̄m quem dicimur esse sapiētes siue sciētes in actu primo: et alia est cōsideratio scie s̄m quam dicimur esse scientes. in actu puro siue. 2. et aliud est cōsiderare in scia. s. ipsum scibile a quo sortit scia speciem et formā: mō dico q̄ 3. via possumus deuenire in cognitionē huius. s. q̄ pbare dilectionē scie per sensum est pbare dilectionez scie per signum et hoc possumus videre tā ex pte habitus scie tā ex pte cōsideratōis scie q̄ ex parte scibilis. p. ex pte habit⁹

scie sensus. n. ordinat ad intellectū et cognitio sensus ad cognitionē intellectus ordinat et cognitio intellectus est finis cognitōis sensitivae ita q̄ sensus est sicut illud q̄d est ad finem. Nunc at̄ ita est q̄ inter ea que sunt ad finē et ipsum finē est talis dīa: quoniā ea que sunt ad finem sunt causa essendi effectivae ip̄m finem. s̄ eo q̄ at̄ ea que sunt ad finē non sunt cā diligendi ip̄m finem. s̄ eo q̄ at̄ ea que sunt ad finem sunt cā essendi ip̄z finē p̄z ex hoc: quoniā finis h̄z eē per actionē siue opationē: et iō illa que sunt priora in operatione illa sunt prin⁹ causandi ip̄m finē. ea at̄ q̄ sunt p̄ in operatione sunt ea que sunt ad finē. et iō ea que sunt ad finē sunt cā essendi ip̄m finē s̄ ea que sunt ad finē non sunt cā q̄ finis diligatur. cuius rō est q̄ sicut p̄b̄s et cōmē. in 2. hui⁹ dicit finis et bonū idēz. vnde finis est bonū p̄ se. ea autē que sunt ad finē non h̄nt rōnem boni nisi inq̄tū vniū quodq̄ ordinat ad finē et q̄tm̄ vniūquodq̄ eoꝝ attendit ad finē tantū bonū est. Nunc at̄ ita est q̄ illud q̄d h̄z rōnē diligibilis h̄z rōnez boni: inā ex eo ex quo h̄z aliqd ad rōnem boni ex hoc h̄z q̄ diligatur. cū ergo sicut iam declaratū est finis h̄z per se rōnez boni. ea at̄ que sunt ad finem nō h̄nt rōnem boni nisi ex eo q̄ ordinant ad finēz p̄z q̄ ea que sunt ad finē non diligunt nisi p̄pter ip̄z finē et iō cū finis sit p̄or in iūctōne manifeste appet q̄ ea que sunt ad finē nō sunt cā q̄ finis diligatur. imo eo q̄ ea que sunt ad finē diligunt p̄ ip̄m finem. **C.** Ex hys ergo arguitur sic sensus sicut dictum est comparat ad intelm̄ humanum sicut ea que sunt ad finē ip̄m finē et ideo ex dilectione scie hētur dilectio ip̄i⁹ sensus sicut ex dilectioe finis hētur dilectio eoꝝ que sunt ad finē: cum ergo sicut dictum est p̄s sigm̄ est illud q̄d dat intelligere rē et nō est cā illius rei e⁹ est sigm̄ et dilectio sensus dat intelligere dilectionē scie. sicut dilectio eoꝝ que sunt ad finē dat intelligere dilectionē ipsius finis et dilectio sensus nō est cā dilectionis scie s̄ potius eo q̄ sicut iam declaratum est. appet manifeste q̄ pbare dilectionē scie per sensus est pbare dilectionē scie per signum sicut pbaret dilectio pueri a matre p̄ dilectionē nutricis. Et videt sine dubio ista probatio per sensum maxime cōpetit intēctōni p̄bi. q̄ p̄bi intēctō est pbare q̄ scia sit maxie diligēda et hoc fecit multū cōpetenter p̄ sensus: qm̄. n. ex dilectione vni⁹ arguit dilectio alterius illud p̄ eius dilectionē arguit dilectio alterius maxime diligit quoniā p̄ vniūq̄q̄ tale et illud magis: quoniā si p̄ dilectionē pueri dilectio ē nutricis fit potes cōpetent arguere q̄ puer maxie diligat: et iō euz ex dilectione scie fit dilectio sensus potes arguere q̄ scia maxime diligat et s̄ ita sit q̄ dilectio scie cāet dilectioe sensus et nō eo in Inferēdo tm̄ debemus et possum⁹ sp̄ inferre ex dilectioe eius q̄ est ad finē dilectiones finis nō tm̄ eo. cām autē q̄ hoc est quiz inspicere pōt confiderando naturā finis et eius q̄d est ad finē et q̄ p̄misse debēt esse tales q̄ sp̄ inferat cōclōnē et iō probando per dilectionem sensus dilectionē scie optime fecit p̄b̄s. p̄z autem q̄ pbare dilectionem scie per sensum est pbare per signum et hoc p̄z ex cōsideratione scie. sensus. n. iuuat v̄ inducit ip̄m intellectū et cōsideratio sensus iuuat cōsiderationez intellectus. si nō nimis in morez cōsideratio sensus. si tm̄ nimis in morez cōsideratio sensus: impedit cōsideratio intellectus et etiā econuerso. cōsideratio intellectus ipedit cōsiderationē sensus alteri⁹ sicut videmus q̄ qm̄ vñ hō cogitat et intelligit vnus alius hō vñ transibit iuxta ip̄z tm̄ ip̄m nō videbit. Si ergo cōsideratio scie et intellect⁹ inuatur per sensum et aliqñ ipeditur per sensus et signus sicut dictus est p̄s: est illud q̄ dat rē intelligere et nō est cā rei appet q̄ dilectio sensus est sigm̄ dilectōis scie et iō pbare ipaz p̄ dilectionē sensus ē pbare ipaz p̄ signus tm̄ inq̄tūz ipedit deficit a rōe scie vel a p̄batioe dilectōis scie. **C.** Illud etiā patet per ip̄m scibile. quoniam meth. inuestigat naturas rerum: sicut naturaz s̄be et alioꝝ: nunc at̄ ita est q̄ accētia illa que per sensum cognoscunt sunt sigm̄ nāz ip̄az rex sicut multuz ponderare et non dimini in igne et esse vñ sonoz illa accētia auri nāz declarat euz ergo i⁹ accētia q̄ cognoscunt p̄ sensus sunt significatiua nāz ip̄az

rerum cognitio illoz accidentiuz per sensus est cognitio naturaz ipsaz per signu & illa pbatio est multu boa que accipit ex pte scibilis. p3 ergo qd pbatio phi per signu fuit & hoc p3 ta ex parte hitus scie. ta ex pte pñderatiõis scie q3 etiam ex parte scibilis.

Tunc ad rões rñdēdū est. Et p^o ad primā dico qd arg^m primū peccat p fliaz accñtis aut peccat in materia: p^o possumus dīe qd peccat in mā cū tu dicis sicut se h3 sensus ad sciaz sic se h3 dilectio sensus ad dilectionē scie ergo sicut sensus ē cā: ita dilectio sensus est causa dilectionis scie dico qd falsuz est qm̄ nō sicut se h3 sensus ad sciam ita se h3 dilectio sensus ad dilectionē scie sicut iaz declaratu est: p3 ē esse fallatiā accñtis cū tu dicis sicut se hab3 sensus ad sciaz. ita rē. dico: vey est qd sicut se h3 sensus ad sciaz in rōne efficiētis ita sese h3 dilectio sensus ad dilectionē scie in cā finali qm̄ dilectio scie est finis dilectionis sensus sicut sensus est cā essendi sciam: s3 cū dicis in minori s3 sensus est cā scie ergo dilectio sensus ē cā dilectionis scie. non valet imo est ibi fallatiā accñtis qm̄ extraneū est ipsi sensui & accidit sibi qd diligit inquantuz est cā essendi sciaz qz nō diligit dilectōe que sit cā s3 que sit cāta. **Ad** aliā rōnē cū tu dicis signum pñsupponit signatuz dico qd falsuz est vel possum^o dīe qd sicut est signū ita pñsupponit & qz sensus est signuz in diligēdo nō in efficiēdo & iō non op3 qd prius sit scia q3 sensus: s3 qd p^o diligit vey est. **Ad** scōdam rōnē cū tu arguis. syllogismū destruuunt per signa dico ad hoc qd duplex est signuz. est quoddā necessariuz & infallibile & est aliud signū qd nō est necessariū nec infallibile s3 pbabile signuz tunc dico qd filli destruuunt per signa qm̄ nō sunt necessaria & infallibilia s3 pbabilia & per talia signa nō dz arguere auctor s3 filli nō destruuunt per signa necessaria imo per talia bñ arguit auctor. **Nunc** at ita est qd dilectio sensus est signuz necn3 & infallibile ipsi dilectionis scie & iō per tale signuz. bñ pñ arguere pñs. **C**el pōt dici aliter qd pñs non tantuz intēdit facere istā sciam s3 ē intēdit vt legētes & etiaz audientes intelligāt istam sciam & hoc facit multotiens per signa & per signa acquiescunt ipsi scie & iō bñ potest pñs per signa declarare ipsam scientiam. rē.

Questio Quarta decima.

Veritur vtrū visus sit magis diligēdus iter oēs sensus & v3 qd nō qm̄ inter oēs sensus ille ē magis diligēdus qui facit ad esse q3 ille qui nō facit ad esse cū aut tactus facit solus ad esse v3 qd tactus inter oēs sensus sit magis diligēdus. **C** s. b. v3 sic ille sensus est magis diligēdus in cui⁹ sensibilib⁹ magis delectamur: nūc at magis delectamur in sensibilib⁹ tact⁹ q3 in sensibilib⁹ alioz sensu ergo rē. **C** s. p. probat qd visus nō sit magis diligēdus. q3 tū ē ad cognitionē. sed tact⁹: dictū. n. est qd cognitio sit per pñctionē cognoscētis ad cognoscibile: s3 cum tact⁹ maxime iungat maxime suo cognoscibili qz sit per mediū intrinsecū sicut dicit pñs in. 2°. de aia ca^o de tactu v3 igit qd q3 tū ad cognitionē: tactus sit magis diligēdus.

Ad oppositū est pñs & hoc sufficiat ad istā partē. **Ad** istā qōnez aliqui volūt rñdere per duplicē distinctionē. dñt. n. sic si tu queris qs sensus sit magis diligēdus simplr dico qd tactus simplr & maxime est diligēdus inter oēs sensus & per pñs gustus cū gustus sit quidā tactus sicut dz in 2° de aia & rō hui⁹ est sicut dñt ipsi qm̄ tactus est fundamentum oīuz sensuū & iō simplr est magis diligēdus. Si autēz tu qras qs sensus fm̄ qd sit magis diligēdus & q3 tū ad cognitionē. tūc vltir⁹ distingūz: dñt. n. ipsi qd q3 tū ad cognitionē hoc pñ ē duplex cū duplex sit cognitio qdā. n. est cognitio que accipit per inuentionē qdā at que acqrit per disciplinā. si tu qras qs sensus sit magis diligēdus q3 tuz ad cognitionē que sit p inuentionē tunc visus est magis diligēdus. Si at tu qras q3 tū ad cognitionē que acqrit per disciplinā tunc audir⁹ est maxime diligēdus cū audir⁹ sit maxime disciplinabilis. sic rñdent ipsi. v3 at qd pma distinctio nō est vera & 2^a nō ē penitus ad pposim3. Qd at

p^o distinctio sit falsa b p3 ex dō pñ in fi. 3. de anta dicit enim ibi qd tact⁹ facit ad esse animalis qm̄ al⁹ est pp tactū aliū at sensus facit ad esse bñ esse. Ex hoc arguit sic bñ esse est māius bonū q3 esse qm̄ ē includit in b qd dico bñ esse ergo bñ esse est māius bonuz q3 ē cum at rō dilectionis sumat ex bonitate iō magis diligēdus qd est magis bonū. cū ergo sicut dictum est bñ esse sit magis bonum q3 esse. bñ esse erit magis diligēdus: ergo & sensus alij a tactu cū faciāt ad bñ esse erūt magis diligēdi q3 tactus: qui facit ad esse. **C** s. rō eoz per quā ipsi pbāt qd tact⁹ est maxime diligēdus. ē magis ad oppositū eoz q3 ad ppositum qm̄ ex hoc qd tactus est fundamentū. segr qd ex hoc h3 rōnē māilitatis qm̄ fundamentū bēt rōnem materie illud at qd sup addit h3 rationē forme & iō alij sensus habēt magis rōnē formalem q3 tactus quoniā tact⁹ est fundamentū oīum alioz sensuū: cū ergo ratio pfectionis & dilectōis sumat ex forma magis q3 ex mā v3 qd ista rō per quā ipsi arguebāt tactum esse magis diligēdū arguat magis oppositū q3 ppositū. **C** s. hoc idē appet ex hīs que dicta sunt prius. quoniā dictū est prius qd quedā res sunt que dñr pfecte qz sunt rō pfectionis sicut forma dz ē non qz h3 esse per se. s3 qz est rō essendi. Nūc at dicebat ibi qd h3 ens & bonū quertant. dñr tñ fm̄ rōnem hui⁹ quoniā illud qd datur entitatē simplr dat bonitatē s3 qd & e^o cū ergo tact⁹ det entitatē simplr dabunt bonitatē simplr cū ergo rō dilectionis sumat ex bonitate: magis erūt diligēdi alij sensus q3 tactus. Scōa aut distinctio non est ad ppositū quoniā pñs intēdit qd simpliciter visus est maxie diligēdus. **Et** pp hoc dōz est qd iter oēs sensus visus est maxime diligēdus & hoc p3 ex trib⁹. si eniz nos vellemus arguere maiorē bonitatē vel dilectionē alicuius instrū q3 alterius hoc faceremus ex trib⁹: tū qz illud instrū magis facit ad actionē illius agētis tū qz minus impedit: tū qz illud qd agit instrū ipm̄ illud est nobili⁹. s3 ex tribus possumus arguere qd visus est maxie diligēdus: tū qz facit nos magis cognoscere. tū qz min⁹ ipedit: tū qz illd qd cognoscimus per istū sensus est nobili⁹: qd at visus sit maxime diligēdus qz nos facit maxie cognoscere. hoc appet quoniā visus inter oēs est spūalior ēt in mālioz & quia qd magis imateriale est magis cognoscit nā dicit cōmē. in. 2°. hui⁹ qd mā est ipeditiva cognitōis & pp hoc visus magis cognoscitur⁹ est cū sit imālis & spūalior q3 alij. **C** s. hoc idē possumus sic declarare. qz visus iter oēs sensus min⁹ impedit & hoc p3 in gustu. videmus. n. qd lingua ipedit pp amaritudinē ita qd nō pñ bñ sentire ipsam dulcedinē s3 visus cū statim viderit ipam albedinē si remoueat palpebra bñ pcipere nigredinē & sic est in oibus alijs p3 ergo qd hui⁹ visus min⁹ ipediat q3 alij est sensus ppea q3 ē magis diligēdus. **C** s. visus est magis diligen. qz etiā illd qd cognoscimus per visuz est nobili⁹ qz illd qd cognoscimus per visum est lucidū corpus. corpus at lucidum iter oia corpora tenet primatū cū cognoscimus etiā per visuz corpora celestia que sunt sempiterna & immortalia iter omnia corpora: patet igit qd visus est magis diligēdus. tuz ex hoc qd per ipm̄ maxime cognoscimus. min ex hoc qd minus impeditur tuz ex hoc qd illud qd cognoscitur per visum est nobiliss.

Et tūc ad rationes rñdēdū. **Ad** primā cum tu dīcis. tactus facit ad esse visus at ad bñ esse dico qd rō magis fuit ad opposituz: q3 ad pp^m vel arguit opposituz q3 pp^m. quoniā p hoc qd visus facit ad bñ esse tactus at ad esse magis debet arguere qd visus est magis diligēdus cū bñ esse sit magis bonuz q3 esse. **Et** tunc ad aliā rōnē qm̄ tu dicis magis delectamur s3 sensum tactus q3 s3 aliuz sensuz dico qd h3 magis delectamur s3 tactuz non pp hoc at qd pp hoc magis diligēdus sit simplr s3 magis diligēdus sit pp necessitatez quoniā rō dilectionis simplr nō sumit ex ipsa delectatiōe necessariorz iura. **Ad** 2^m cū tu dicis ille sensus ē magis diligēdus qd magis cognoscit. vey ē & tu dicis tact⁹ ē magis cognoscituz.

est q̄ aliquis alius sensus: dico q̄ falsus est immo est mi-
nus cognoscitivus cuz inter omnes sensus sit māior & in-
probas inter omnes sensus magis vniū suo sensibili q̄m
per modū irinsectū. dō q̄ circa oēs sensus māles vniū
māior suo sensibili & immutatio eius a sensibili est in-
mutatio māior imutationibus oīuz aliorum sensuum &
propter istam maiorē imutationē māles nō arguitur
maior cognitio imo minorē arguit: cuz materia sit ipedi-
tina cognitionis sicut cōmētator in. 2°. hui⁹ ait. 7c.

**Causa autem est: quia hic maxime sensu-
um nos cognoscere facit: & multas rerū diffe-
rentias demonstrat. Tex. i.**

Questio Decimaquinta

Veritur vtrum

visus pluri-
um rex dif-
ferentias nobis ostendat sicut vult pb̄s in p^o
huitis libri & videtur q̄ nō: q̄m ille sensus dif-
ferentias nobis ostēdit vt videtur cuius sunt plures. sed
ip̄ius tactus sunt plures differētie ergo 7c. **C. P.** Dicit
philosophus in sc̄do de anima q̄ nos habemus meliorē
tactus ergo vt videt: tactus plures differentias ostendit
q̄ visus cum habeamus ipsuz meliorē. **C. P.** Per aliū
sensum q̄ per visum possumus cognoscere aliqd de sub-
stantijs separatis sicut per auditum ergo 7c.

Ad istam questionem

possumus
sic dicere
q̄ differentia siue diuersitas quātum ad p̄sens: ex tribus
attendit. primo ex parte materie. 2°. ex parte forme &
3°. ex parte circūstantiaz. primo enim ex parte materie
attenditur differentia quādo illud inuenitur in pluribus
māebus sicut sensibile tactus in plurib⁹ māebus inuenit^r
q̄ ip̄s sensibile gustus: sensibile. n. tact^r sunt quattuor qua-
litates. s. calidū humidū. frigidum. & sicuz: sensibile autē
gustus est sapor. Nunc autē ita est q̄ calidum & alie quali-
tates inueniuntur tā imistis q̄ in simplicibus corporibus
sapores autē inueniuntur imistis corporibus & odoros sūt.
C. Attendit et differentia ex parte forme & hoc iam pate-
bit. Attenditur etiā differentia q̄tū ad circūstantias que
sunt prope. lōge ante & rectro. sursum & deorsuz. dextrū
sinistrorum & 1° non reducuntur ad naturā materie nec
ad naturam forme s; sunt circūstantie quedā tunc dico q̄
visus pluriū rex differentias nobis ostendit & q̄tū est ex
parte materie & q̄tū est ex parte forme & q̄tū est ex
parte circūstantiarū q̄ tam visus ex pte materie plures
differentias nobis ostēdit p̄ q̄tū p̄riū siue sensibile siue
obiectū ip̄ius visus est lucidū primo & per se: lucidū at
inuenitur in pluribus māebus numero q̄ aliqd sensibi-
le alioz sensū q̄m lucidū inuenitur tā in simplicibus q̄
imistis saltem aliquibus & inuenitur lucidū in corporib⁹
sp̄ celestibus & ppter h̄ visus plurimū rex differentias
nobis ostendit q̄tū ex parte materie: q̄ antē plurimū
rerū differentias nobis ostēdit ex parte forme h̄ apparet
q̄m inter ceteros sensus visus plures formas eiusdem
generis cognoscit: q̄ ego sic intelligo: pulces enīz ppter
malaz dispositionē: orades visus qz habēt duos oculos
nō possunt cognoscere nisi albū aut nigrum. medios autē
colores nō cognoscunt sicut pallidū aut fuscū. sed si vi-
deant pallidū indicāt ipsum nigrū esse. Similiter est de
visu respectu alioz sensū visus enī inter omnes sensus
hēt organū melioris dispositionis q̄m visus est sp̄ālior
omnibus sensibus & ideo hēt organū melioris dispōnis
q̄ aliū sensus & magis denudatū a sensibilib⁹ q̄ organū
alicuius alterius sensus. Organū enim tactus compositū
est ex sensibilib⁹ sensus tactus: & iō qz non est penitus de-
nudatus a qualitibus tangibilib⁹ ideo tactus nō potest
cognoscere oēs differentias tāgibilib⁹ sed excellentes tan-
gibilib⁹ cognoscit: hoc etiā p̄z in organo gustus l̄z ē or-
ganum gustus nō fit cōmixtum ex aliquo sapore qz tamē
lingua recipit infectionē ppter h̄ gustus male cognoscit
oēs differentias gustabiliū. Sicut patet in organo oīum
aliorum sensū: & ideo cum visus hēt organum melius

dispositus & magis sp̄āle q̄ aliq̄s alius sensus & minus
recipiat impedimētū patet q̄ inter omnes alios: sensus
visus plures formas in eodē genere cognoscit & ideo ex
parte forme plures differentias cognoscit. Et ecce do vo-
bis optimū exemplum. canis enim plures differentias
odorū cognoscit q̄ homo sed h̄ non ex parte materie est
q̄m nō cognoscit canis plures differētiās odorū qz odo-
rabilia canis sunt in pluribus māebus q̄ odorabilia ho-
minis: sed quia canis habet organū odoratus melius dif-
positum q̄ homo: similiter est in visu hominis respectu
aliorum sensū. **C.** Visus etiā plures differentias nobis
ostendit ex parte circūstantiarū q̄m visus cognoscit pro-
pe longe & sursum & deorsum & destrorsum & sinistrorū
sum. & per hoc q̄ visus cognoscit a longe differt a tactu
& gustu: visus etiā illud q̄ cognoscit cognoscit dyame-
traliter licet enīz species coloris sicut albedinis per quā
libet partē mediū multiplicetur & l̄z etiā per totum oeu-
lum recipiatur: visus tamē non cognoscit ipsum visibile
nisi dyametraliter & propter hoc visus bene indicat de
sensibili: q̄ ipsuz est destrū: & sinistrum sursum & deorsuz
ante & nō ante: & in hoc differt visus ab auditu & odoratu
auditus enim & si audit ipsam campanam nescit tamē in-
dicare vtrum illa campana sit ad destrū vel ad sinistrum
& hoc est ppter illas resecationes aeris & similiter est de
odoratu canis: patet ergo q̄ visus magis ostēdit plures
differentias rerū q̄ aliquis alius sensus. tū ex parte ma-
terie tum ex parte forme tum etiā ex pte circūstantiaz.

Et tunc ad rationes

dicis: ille sen-
sus plures differētiās nobis ostendit. 7c. Dico q̄ ip̄ius
tactus nō sunt plures differentie q̄ ip̄ius visus & si non
sunt tot cōtrarietates. **C.** Possumus etiā aliter soluere.
dicēdo q̄ licet ip̄ius tactus sint plures differentie q̄ ip̄i
us visus cum nō omnes differētiās tangibiliū cognoscit
ipse tactus sicut visus cognoscit omnes differētiās visibi-
lium. **C.** Et tertio modo possumus soluere aliter dicēdo
q̄ sensus tactus nō est sensus vni⁹. **C.** Ad argumentum
aliud dicendū est q̄ pb̄s nō comparat tactum hominis
ad alios sensus hominis sed cōparat tactum hominis ad
tactum aliorū animalū & ideo nō sequitur q̄ si homo ha-
bet meliorem tactū aliorum animalū q̄ tactus plurimū
rerum differētiās ostendat. **C.** Ad aliud cuz tu dicis: per
auditū potest homo cognoscere substantias separatas: di-
co q̄ nec per visum: nec per auditū potest homo cogno-
scere substantias separatas: si tñ per aliquā vocez ponatur
ad cōsignificandū deū vel aliquā substantiam separatam
similiter pōt fieri per aliquā scripturā q̄ representat ip̄z
dñi: vel per aliqd aliud signū visibile deū intelligimus.

**Animalia quidez igitur natura sensum ha-
bentia sunt. Ex sensibus autem quibusdam
quidem ipsorum memoria nō fit: quibusdam
vero fit. Et propter hoc alia quidē prudentia
sunt: alia vero disciplinabiliora non potenti-
bus memorari. Tex. i.**

Questio Decimasexta.

Veritur vtrum

bruta habeant pru-
dentiam & videtur q̄ nō
q̄m prudentia sicut dicit pb̄s est recta rō agi-
bilium: cū ergo bruta nō habeant rationes vi-
detur q̄ bruta nō habeant prudentias. **C.** Preterea pru-
dentia est melior arte: sed bruta nō participant experimē-
to: vel arte: & si participant p̄cipāt paruz sicut dī in l̄sa:
ergo non hñt prudentiā: Preterea q̄ bruta non habeāt
prudētiā propter memoriā hoc apparet. Ad memoriā
enim est ipsorum preteritorum. prudētia autem est ip̄o-
rum agibilium cū enim preterita nō possunt nō p̄terisse
& facta non possunt nō fieri immo deus nō posset facere
de preterito nō preteritū: sicut dicit philosophus in. 6.
ethy. cōmendās ipsum agatō dñtē q̄ hoc solo p̄natur
deus. scilicet q̄ non potest facere q̄ genita sunt igenita p^o

ergo propter memoriam non debemus ponere quod brutis habeant prudentiam: quia memoria respicit necessaria et immutabilia sed prudentia respicit contingentia et variabilia.

Ad istam questionem respondent breviter aliqui et dicunt quod prudentia inuenta in brutis non est prudentia proprie dicta: sed prudentia que inuenit in brutis nihil aliud est quam quaedam sagacitas naturalis siue quidam instinctus naturalis per quem agunt bruta ea que agunt: et hoc declarant per exemplum sicut formica exiit in estate huius memoriam famis preterite in hyeme congregat fructum et ea ex quibus possit vivere in hyeme: et sicut ymudo facit nidum suum quadam sagacitate naturali. **C** Sine dubio istud quod isti dicunt non habet veritatem quam si prudentia in brutis esset sagacitas nature cuius sagacitas et instinctus nature in sint oibus animalibus brutis quecumque sint illa: tunc omnia bruta animalia essent prudentia et hoc non est verum quod non oibus brutis in sit sagacitas nature patet: quam non est aliud brutum alimundo quod si pungat quod non retrahat se: et quod ipsi dicunt quod formica memoriam famis in hyeme congregat in estate fallax est. Nam si modo nasceretur formica et esset estas: modo congregaret non propter famem preteritam sed propter naturalem instinctum. **E**t propter hoc est aliter breviter dicitur. dicitur enim est quod prudentia proprie inuenitur in hominibus et per aliquam similitudinem inuenitur in brutis et si nos volumus videre qualiter prudentia similitudinaria inuenitur in brutis oportet nos videre qualiter prudentia inuenitur in hominibus. Dicitur enim philosophus in 6. ethica quod prudentia est habitus consiliarius. Ille enim homo prudens est qui scit consiliare homines de agendis. unde prudentia non est ipsius finis. quam nullus consiliaret de fine. quis enim est ille medicus qui consiliat utrum debeat introducere infirmo sanitatem: sed consilius est de hijs que sunt ad finem. consilium etiam non est de impossibilibus sicut dicitur 3. 2. ethica. sed de hijs que contingunt aliter se habere: consilium est de hijs que spectant ad nos: de hijs autem que non subiacent humane preteriti nullus consiliari dicitur sicut dicit philosophus: et propter hoc prudentia in homine est habitus consiliarius siue aliquid regulans homines non de fine sed de hijs que sunt ad finem non impossibilibus: sed de hijs que sunt et preterite se habere: et in hijs que spectant ad nos que subiacent preteriti humane. Nunc autem ita est quod in homine quedam sunt in quibus fertur homo naturaliter et uniformiter spiritus et in talibus non est error: quedam autem sunt in homine in que non fertur homo naturaliter nec spiritus et uniformiter et in hijs convenit error et sic differunt in talibus indiget homo regula quadam qua dirigat ipse in talibus et hec regula est prudentia proprie dicta. Sicut est in brutis quedam sunt in eis in que bruta feruntur naturaliter et spiritus uniformiter sicut dicit philosophus in 2. 2. phisica quod aranea facit telam naturaliter et spiritus uniformiter et ymudo midum: et in talibus non bruta indigent regula aliqua que dirigat ea in tales operationes quam in talibus bruta er rare non possunt sed agunt ea quodam instinctu naturali: aliqua vero sunt in brutis in que bruta non feruntur naturaliter nec spiritus uniformiter sed in talibus convenit error et differunt sicut phisica per unam formicam congregat in illo loco et alia formica in alio loco. non enim omnes formice congregant in eodem loco: et in talibus in quibus bruta non agunt uniformiter eget aliqua regula que dirigat ipsa bruta in tales operationes et ista regula est memoria: videmus enim quod una formica congregat unum granum frumenti in uno loco et alia granum frumenti in eodem loco et non in alio et hoc est quod illa formica habet memoriam de loco in quo posuit primum granum. videmus etiam quod formica vadit iterum ad acervum a quo accepit primum granum: et hoc est quod habet memoriam quod inde accepit primum granum. unde ipsa memoria est prudentia in brutis.

Et tunc ad rationes primo respondendum est ad illud quod tu dicis prudentia est recta ratio agibilibus verum est accipiendo prudentiam proprie dictam aliter. cum tu dicis prudentia est melior arte verum est prudentia proprie dicta. **C** Ad aliud cum tu dicis memoria est ipsorum preteritorum dico quod verum est cum dicis quod prudentia est ipsorum agendorum dico propter memoriam non ponit prudentia in brutis propter hoc quod bruta faciunt preterita non esse preterita sed ponitur prudentia in brutis propter memoriam: quia ipsa memoria

est ipsa prudentia in brutis cum regulet ea in agibilibus.

Prudentia quidem sunt sine addiscere: quicquid sonos audire non potentia sunt: ut apes. Et utrumque si aliquid aliud homini est animalium genus. Addiscitur autem cum memoria: et hinc habet sensus. **Textus. i.**

Questio. 17.

Veritur **Q** Utrum solus auditus sit sensus disciplinabilis ita quod habetia auditu sine solis disciplinabilis: et utrum non quam agens agit illud quod est in potentia sicut illud quod est in actu cum ergo doctor sit sciens in actu pervisus doctor agit indiscipulum scientem in potentia per visum in potentia. Ille ergo sensus maxime disciplinabilis est per quem homo magis cognoscit. cum ergo homo magis cognoscat per visum quam per aliquem alium sensum ut quod visus sit magis disciplinabilis quam auditus. **C** S. videmus enim quod quedam sunt animalia sicut apes: que sonos audire non possunt quod non habent auditum et tamen disciplinabilia sunt: quam per sonum bacini quam percussit ad ipsum congregantur homini animalia ad locum unum ergo etc. **C** S. Dicit philosophus in 7. phisica quod sededo et quiescens fit anima prudens. Ille ergo sensus ut videtur maxime disciplinabilis est in quo consistit maxime motus iter omnes sensus. cum ergo inauditu sit maxime motus. quam sonus consistit in motu aeris. ergo ut videtur auditus est minus disciplinabilis quam aliquis alius sensus.

Ad oppositum videtur esse philosophus in 1. 2. **C** Ad istam rationem respondetur sic. dicit enim aliqui quod aliter est brutum disciplinabile per aliam sensum quam per auditum et hoc manifestat in multis: multi enim brutus auditus brutum disciplinabile sunt quoniam sicut apparet ad sensus: et tunc dicit quod auditus dicitur esse solus disciplinabilis propter hoc quod magis disciplinabilis est inter omnes alios sensus. propter hoc dicitur solus auditus disciplinabilis quia per quandam excellentiam. Sine dubio illud quod dicitur non est verum: eadem enim ratione se queretur quod cum per visum sumus maxime cognoscentes et visus sicut prius dicitur est primus sit maxime cognoscens et sequeretur quod solus visus esset cognoscitivus et hoc est falsum. **E**t ideo per aliam viam possumus devenire ad dissolutionem huiusmodi quod hoc potest videri duplici operatione ipsius sensus. sensus enim comparat ad animam sicut instrumentum ad agens principale sicut prius declaratum fuit. Nunc autem ita est quod instrumentum principale est medium inter agens principale et ipsum opus et ideo instrumentum habet duplicem operationem. cum sit medium inter agens et opus. habet enim ipsum instrumentum unam operationem ad ipsum agens et aliam ad ipsum opus et ideo cum sensus comparatur ad animam sicut instrumentum ad artem sensus habet duplicem operationem unam ad animam et aliam ad ipsam operationem. unde sicut instrumentum comparatur ad artem sic sensus comparatur ad animam et sicut cum quolibet arte habeat sua propria instrumenta sic anima habet suos proprios sensus et sicut instrumenta artem virtualiter reservant in arte ita sensus omnes virtualiter reservant in anima. Tunc ulterius cum sit natura quedam particularis et quedam vltima: natura particularis salvatur in uno: nam vltima salvatur in pluribus. Nunc autem ita est quod si natura particularis deficiat in aliquo et in paucioribus propter aliquas monstruositates: nam nihilominus vltima: ut in pluribus deficere non potest: et propter hoc licet sit aliquid animal quod deficiat in aliquo sensu: natura tamen illius speciei in oibus illo sensu deficere non potest. Est ulterius intelligendum: quod actio instrumentum est duplex: quedam est actio instrumentum per se et quedam per accidens. Actio instrumentum per se est quam quis vitatur instrumentum in opus non sibi debitum et proprium: sicut cum quis vitatur futulari ad hauriendum aquam. **C** Tunc dico quod quedam est disciplinabile per se et proprie: quoddam nec per se nec proprie: sed per accidens: et quoddam modo. **C** Tunc dico quod auditus est proprie disciplinabilis: unde illud animal quod habet auditum est proprie et per se disciplinabile: illud tamen animal quod non habet auditum non est proprie et per se tamen habere auditum est disciplinabile per accidens: quia si animal

Questio

Decima octava

non habet auditū: q: tñ oēs sensus virtualiter reseruant in anima: sicut instra artis virtualiter reseruantur in arte: propter hoc aia non hñs auditum: nata tñ habere auditū potest vti aliquo instra ad disciplinā: sicut homo pōt vti instra ad auriendū aquaz: quamquā enim aliqs sensus nō sit pp disciplinam: aia tñ potest vti illo sensu quasi per accūs ad disciplinam: et pp hoc muti sunt disciplinabiles nō per se: s; per accūs: quoniā ipsi vtunt aliquo sensu ad disciplinā sicut ipso visu qui tñ non est ppter disciplinā: Et aut aliud aial qd non est disciplinabile: nec per se nec per accūs: sicut illud at cuius aia non hz audituz nec nata per accūs auditū: et ppter hoc pz qd auditus est sensus pro prie disciplinabilis: et si quid sit disciplinabile nō habens auditum hoc visum est quomodo sit.

Tunc ad rōnes dicendum est cum tu dicis qd agens rē. Dico qd facis fallaciā cōsequētis: quoniā tu arguis sic. Usus est maxime cognoscitiuus ergo maxime cognoscitiuus: ista cognitioe que est per disciplinā et hic est maxime pcessus fallacie pñtis nō enim sequit. qd si visus est maxime cognoscitiuus simplr qd sit cognoscitiuus maxima cognitione que est per disciplinā. Ad aliud qd arguis de apibus. s. qd apes nō habēt rē. Dico qd si apes congregent in vno loco qñ percutit bacinum hoc nō est qd audiāt sonos: q: sicut dicit pbūs apes sonos audire nō pñt: quoniā auditum nō hñt. Sed congregant in aliquo loco pp motum aeris qui forte aliqua passionem infert apibus: sicut tonitrua scindūt ligna propter motū aeris: et ex hoc nō sequit qd apes sint disciplinabiles: sed solū qd cōtineant et congregent in vno locum ppter amozē. Ad aliud dicendū est cum tu dicis sedendo et quiescēdo aia fit prudēs: Dico qd auditus nō dicitur disciplinabilis: q: si aia semp audiret: semp fieret prudens: et nunq cogitaret et cōsideraret de auditis: vñ auditus dicitur disciplinabilis: q: est via in disciplinā: et hic hz locū distinctio quā assignat cōmentator in libro de sensu et sensato dicēs: qd disciplinabile pōt dici duplr vel qz est sōm discipline: vel qz est via in disciplinā. Primo dicitur intellectus disciplinabilis: q: est s; discipline: Secōdo mō d: auditus disciplinabilis q: est via in disciplinā rē.

Alia quidē igitur ymaginationibus et memorijs viuunt: experimētū autem parū participant hominū autē genus arte et rationibus fit autē ex memoria hominibus experimētū: eiusdem nāqz rei multe memorie vnius experientie potentia faciunt: et fere videtur scientie simile experimentum esse: et arti. **Tex. i.**

Questio Decima octava.

Veritur de generatione experimētū et primo querit. Utrū experimētū fiat ex pluribus memorijs et vñ qd non: quoniā sicut se hz sensus ad memoriā: ita experimētū ad memoriā: cum ergo ex vno sensu possit fieri memoria vna: videt s; ex vna memoria posse fieri experimētum vñ. Ad experimētū est particulariuz particularē vero est respectu: vñus ergo vt videt experimētū est ex vna memoria. Ad experimētū ex respectu actionis cū ergo actio sit in vno: videt qd experimētum ex vna memoria fieri possit.

Ad oppositum est dictuz phi in littera. Ad istam qōnem rñ dent aliqui dicēs sic qd ex vna memoria nō pōt fieri experimētū et hoc declarāt sic: quoniā si aliquis dederit aliquā herbā alicui infirmo: et hoc solū vt sanetur infirmus nescit hō verū natura sanauerit vel herba: et forte ita bene sanasset natura infirmū si non dedisset sibi illā herbam et iō si ex illa vice vellet hō cōiecturari qd talis herba sanauerit talem egritudine: possēt hō decipi et ideo cum ex vna memoria nō possit hō discernere vtrū talis herba sanauerit vel nō pp hoc dicunt ipsi: qd impossibile est qd ex vna

memoria fiat experimētū. Sine dubio s; isti deueniant in cognitionē veritatis: non tñ hñt bonum modū deueniendi in cognitionē veritatis: quoniā ipsi deueniunt in veritatem per accūs: nam rō causalitatis per accūs respicit experimētū et per se artē. Hunc aut qd semp obmutendum est illud qd est per accūs in aliqua re: et accipiendū est illud qd est per se: et pp hoc si nos volumus hñ vide re vtrū ex vna memoria possit fieri vñ experimētum opz nos scire qd est experimētū. Est intelligendū qd experimētū est collatio particulariū. Cñ ipsi milites: qui sunt multuz expi: et fuerunt in multis bellis quādo sunt in aliquo bello cōferunt inter se et indicāt vtrū sit fugiendum an nō. Cñ cum impossibile sit vñ factuz esse simile alteri totaliter: opz esse multa in memoria: cū experimētū sit collatio particulariū. Unde cū vnius nō sit collatio sed multoz: et experimētū sit collatio particulariū opz multa esse in memoria: ex qbus fiat vnum expimentum: dato etiā qd esset aliqd factum simile: adhuc cū in illo facto sint multa opz experimētum fieri ex multis memorijs: et ne oporteat facere qōnez de hoc dicto. s. qd experimētū sit ex multis memorijs: possēt esse qd: ad quā virtutem pertinet conferre particularia.

Ad hoc sunt duo modi dicēdi: dicit eniz cōmentator. 3. de aia qd illa virtus cuius est pferre ista particularia est ipse intellectus. Alij sunt qui dicunt: qd non solū intellectus est ille qui cōfert: ista particularia s; virtus cogitativa. Cñ dicunt ipsi qd cogitativa confert ipsa particularia et qz ipsius rōnis est cōferre: et pp hoc dicunt qd cogitativa est quedā ratio particularis et hec est rō medicoz qui dicūt: qd imaginativa est in anteriori parte capitis: cogitativa est in medio: memoria est in posteriori pte capitis. Isti sunt duo modi dicēdi: qd istoz bene dixerit declaro. Credo. n. qd si cogitativa pferat particularia hoc nō est fin qd cogitativa: qm si cogitativa s; qd hñmōi cōferret ista particularia cuz cogitativa iueniat in brutis: bruta tunc hērent experimētum qd est falsuz dicit pbs in littera qd paz artis et experimētū participāt ipsa bruta et iō si hoc faciat ipsa cogitativa: hoc nō est scdm qd hñmōi: s; hoc est respectu intellectus et pp hoc cū actio magis debeat attribui pncipali agenti: meli⁹ dicendū est qd ad intellectū pñt collatio particulariū: quā ad virtutem cogitativā: cum hoc nō faciat nisi in virtute intellectus.

Tunc ad rōnes dicēdum est et pō ad primam. S; vt videamus qd est ibi per se: dicēdū est: qd qñ in memoria sit intētio plena et hoc ex vno sensu. Tūc ex vno sensu: hñ fit vna memoria et hoc est qñ sensibile hñ est nouū ita qd bene figurat ibi sensus: et fiat fortis impressio in sensu: tunc ex tali sensu hñ fit vna memoria: et pp hoc pueri hñ rememorant sicut nos de his que videmus in innēture qm que vidēt pueri sunt eis nona: sed aliq cōtingit qd ex vno sensu nō fit vna memoria: et hoc est qñ ex illo sensu fit intētio semiplena et nō pfecta: s; cum de rōne experimētū sit collatio particulariū: et vñus nō possit esse collatio: pp hoc licet memoria aliquādo possit fieri ex vno sensu: expimentuz tñ ex vna memoria fieri non potest. Ad aliā patet solutio rē.

Homnibus autē scia et ars: per experientiam euenit. experientia quidē enim artem fecit sicut ait recte dicens: s; in experientia casuz: fit autē ars cum ex multis expimentalibus cōceptionibus vna fit vniuersalis: velut de similib⁹ acceptio. Acceptionē quidē. n. habere qd calie et socrati hac egritudine laborātib⁹ contulit: et ita multis singulariū experimētū est. Qd autē omnibus hñmōi scdm vnam speciez deteminatis hac egritudine laborātib⁹ contulit: vt flegmatices: aut colericis: aut estu febricitātib⁹ artis est. **Tex. i.**

Questio Decimanona.

Veritur quoniam triplex causa inuenit: quedam est causa propria et per se: et quedam est causa non propria et quedam est causa per accidens: modo est talis differentia inter istas causas: quoniam causa propria est cuius oppositum infert oppositum et oppositum infert oppositum: causa autem non propria est que non infert oppositum: ut si dicat album colorat ergo nigrum non colorat: non sequitur quod album non colorat in eo quod album: sed in eo quod coloratum: causa autem per accidens est: que licet oppositum aliquod inferat: non tamen infert oppositum: ut si ambulatio sit causa coruscationis per accidens: ita quod nullo ambulante coruscavit: non oportet quod si non ambulauerit quod non fiat coruscatio: modo probatur quod experimentum sit causa per se et propria artis: experimentum enim infert artem: et oppositum infert oppositum sicut dicit philosophus in littera: experientia facit artem in experientia casum: vel non artem. Philosophus magis se videtur habere ars ad experimentum: quod memoria ad sensum: sed impossibile est quod memoria fiat sine sensu ergo impossibile est quod ars fiat sine experimento. Philosophus per admirari inceperunt homines philosophari unde homines admirantur quando ignorant causam cum ergo expertus ignoret causam videtur quod admiratio proprie conueniat tantum experimento: cum ergo admiratio precedat scientiam: videtur quod experimentum precedat artem.

Ad istam questionem dicendum est breuiter: quod experimentum est respectu cognitionis: quod ars est respectu operationis: propter quod tunc dico quod si nos accipiamus cognitionem (quod) et cognitionem (propter quod) conuenit et largo modo: tunc dico quod quedam est ars que supponit cognitionem (quod) et quedam sunt artes que non supponunt: (quod) sicut dicit philosophus in libro posteriorum quod artes principales bene sciunt propter quod et ignorant causam (quod) si autem nos accipiamus experimentum proprie: cum experimentum proprie sit cognitio (quod) ordinata ad opus. Dico quod possumus accipere cognitionem (propter quod) dupliciter vel cognitionem (propter quod) acquisitam per doctrinam vel per inuentionem: si autem queratur utrum experimentum precedat cognitionem propter quod acquisitam per doctrinam: dico quod non: imo alii qui sunt homines qui bene habent artem medicine: et male experti sunt. Si autem queratur utrum experimentum precedat cognitionem (propter quod) acquisitam per inuentionem dico quod sic: cum enim quis viderit quod talis herba curauerit infirmum tale: quod est calida: et infirmitas frigida: sicut cum aliquis viderit experimentum: quod reubarbarum quod est forte humidum et frigidum sanat tale coleram: cum sit calida et sicca et sic experimentatus fuerit de multis herbis acquirat tunc artem medicine et foras mat principia artis: sicut quod propria huius curatur: et sic de alijs rationes dicendum est. Ad primam cum tu dicis: experimentum infert artem et oppositum infert oppositum. Dico quod experimentum infert artem non acquisitam per doctrinam sed bene per inuentionem et oppositum experimentum non infert oppositum artis acquisite per doctrinam sed per inuentionem. Ad aliud cum tu dicis magis se videtur habere ars ad experimentum: quod memoria ad sensum. Dico quod verum est de arte acquisita per inuentionem non per doctrinam. Ad aliud dicendum est quod admiratio precedit artem acquisitam per inuentionem et non per doctrinam. etc.

Tunc ad rationes dicendum est. Ad primam cum tu dicis: experimentum infert artem et oppositum infert oppositum. Dico quod experimentum infert artem non acquisitam per doctrinam sed bene per inuentionem et oppositum experimentum non infert oppositum artis acquisite per doctrinam sed per inuentionem. Ad aliud cum tu dicis magis se videtur habere ars ad experimentum: quod memoria ad sensum. Dico quod verum est de arte acquisita per inuentionem non per doctrinam. Ad aliud dicendum est quod admiratio precedit artem acquisitam per inuentionem et non per doctrinam. etc.

Ad agere quidem igitur experientia quidem nihil ab arte differre videtur: sed expertus magis proficere videmus sine experientia rationem habentibus. Causa autem est: quod experientia quidem singularium est cognitio: ars vero vniuersalium. Accipitur autem et generationes omnes circa singularia sunt: non enim medicus sanat hominem nisi secundum accidentes: sed Galenus: aut Socrates. aut aliquis sic dicitur: cui esse hominem accidit. Si igitur sine exper-

rimento quis rationem habeat: et vniuersale quidem cognoscat in hoc autem singulare. Ignoret: multoties quidem peccabit: singulare namque magis curabile est. **Tex. i.**

Questio Vigesima.

Veritur utrum artifex sit melior experto et arguitur quod non quoniam illud est melius quod magis appropinquat ad finem sed expertus magis appropinquat ad finem quod artifex ergo et hoc probatur quod magis appropinquat expertus opere finis: quod artifex expertus ad operari. Philosophus arguit sic dicit philosophus pro politico quod quoniam aliqua duo ordinantur ad aliquid vniuersale: illud quod est propinquius illi ad quod ordinatur illud est principalius in illa re: cum ergo ars et experimentum ordinentur ad aliquid vniuersale. scilicet ad actionem ergo experimentum est propinquius actioni quam ars: vnde expertus sit melior artifice: sicut anima est melior corpore cum sit principalior et magis appropinquat fini hominis breuiter dicendum est: quod aliquid sit melius alio potest esse dupliciter vel in se vel respectu alterius: et illud quod est bonum respectu alterius: est bonum quod est vtile: tunc dico quod si tu quis de bonitate maior vel minor respectu alterius? hoc est quod magis vtile tunc dico quod expertus est melior quam artifex quod est magis vtile ad opus quam artifex et huiusmodi rationem bonas assignat philosophus in littera: dicit enim quod experimentum est circa particularia et actiones sunt circa particularia: ars autem est circa vniuersalia vnde experimentum per se respicit ea que sunt circa actiones: ars autem quodammodo respicit ea que sunt circa operationes: et propter hoc cum expertus sit pars eius circa ea que sunt actiones: ideo magis vtile est in opere expertus quam artifex. Cetera rationes possumus assignare et videtur mihi quod sit bona: sic est in regulis artis: sicut in regulis legum et principijs: quoniam sicut regula legis habet veritatem in vniuersali et falsitatem in particulari et per accidens: sic regula artis habet veritatem in vniuersali et falsitatem contrahit in particulari et per accidens verbi gratia.

Ad hec alio potest esse dupliciter vel in se vel respectu alterius: et illud quod est bonum respectu alterius: est bonum quod est vtile: tunc dico quod si tu quis de bonitate maior vel minor respectu alterius? hoc est quod magis vtile tunc dico quod expertus est melior quam artifex quod est magis vtile ad opus quam artifex et huiusmodi rationem bonas assignat philosophus in littera: dicit enim quod experimentum est circa particularia et actiones sunt circa particularia: ars autem est circa vniuersalia vnde experimentum per se respicit ea que sunt circa actiones: ars autem quodammodo respicit ea que sunt circa operationes: et propter hoc cum expertus sit pars eius circa ea que sunt actiones: ideo magis vtile est in opere expertus quam artifex. Cetera rationes possumus assignare et videtur mihi quod sit bona: sic est in regulis artis: sicut in regulis legum et principijs: quoniam sicut regula legis habet veritatem in vniuersali et falsitatem in particulari et per accidens: sic regula artis habet veritatem in vniuersali et falsitatem contrahit in particulari et per accidens verbi gratia. **Regula legis est:** quod reddat vnicuique quod suum est: tamen idem potest habere falsitatem per accidens: sicut si ab aliquo bove auferat cultellus ex quo velit se occidere: non debet reddi sibi cultellus. Tamen licet illa regula habeat veritatem in vniuersali tamen per accidens potest habere falsitatem: ut in proposito exemplum. Sicut est in regula artis licet enim ars medicine precipiat quod tali infirmitate laboranti danda est flebotomia: tamen ista regula per accidens potest habere falsitatem: ut si infirmus nimis debilitatus est: et si daret flebotomia moreretur et sic in multis alijs cum expertus cognoscat illa per que impediunt illa per que prohibent regule falsitatem respectu artis per accidens: et talia accidentia cognoscat melius quam artifex: apparet manifeste, quod respectu operis melior est expertus quam artifex: tamen quod per se est circa ea que sunt actiones: tamen quod expertus cognoscit omnia illa accidentia: que per accidentes impediunt regulam artis si autem nos accipiamus aliquid esse melius in se et non respectu alterius? Tunc dicendum est quod artifex est melior experto: ratio huius est: quoniam id est melius in se quod ad meliorem finem ordinatur: et est propinquius fini principali cum ergo artifex sit propinquior fini principali hominis qui ex puris naturalibus accipit potest: qui quidem finis est scire sine sapientia propter quod artifex in se est melior experto: quod autem artifex magis accedat ad finem principale hominis quam expertus propter quod dicitur philosophus: quoniam sunt sapientes qui cognoscunt causas experti autem causas ignorant: artifices possunt etiam docere: experti vero non: signum autem scientie est posse docere: patet ergo quomodo est artifex melior experto in se non respectu operis. Ad rationes patet solutio per iam dicta. etc.

Cuius autem gratia: nunc sermonem facimus hoc est: quod denominataz sapientiam circa primas causas et principia existimant omnes: quare sicut dictum est prius: expertus quidem quemcumque sensum habentibus: sapientior videtur Artifex autem expertus: architecto autem manu artifice: speculanti

Questio. xxi.

ni autem magis actiuus: Quod quidem igitur sapientia et circa quasdam causas et principia sit scientia manifestum est. **Tex. i.**

Questio Vigesima prima.

Veritur virtus artes mechanice sine meliores speculatiuis: et videtur quod sic quod illud est melius quod magis facit ad viuere: artes mechanice sunt huiusmodi. **TC.**

TC. illud quod includit opus et consideratione: illud est magis bonum: cum ergo artes speculatiue tantum includant consideratione: mechanica autem includit opus et consideratione ergo ut videtur mechanica est melior quam speculatiua.

Ad oppositum est philosophus. **TC.** Ad istam questionem possumus dicere quod aliqua res dicitur habere bonitatem tripliciter (in se) in comparatione ad aliud ad quod ordinantur et etiam ex modo secundum quem acquiritur. **TC.** Aliqua enim res dicitur habere bonitatem in se quoniam illa res est sui ipsius gratia et non alterius: sicut seruus est gratia domini sui: dominus est gratia sui: dicitur autem res aliqua habere bonitatem per comparationem ad aliud ad quod comparatur: sicut quoniam aliqua res ordinatur ad aliquod bonum totum: ex hoc illa res sortitur totam bonitatem: et ideo quod ordinatur ad maius sortitur inde maiorem bonitatem. Dicitur etiam aliqua res habere bonitatem ex hoc: quod modus accipiendi illius est maior quam modus accipiendi alterius: et hoc patet ex secundo celi et mundi. Si enim due res sint: habentes eundem finem: ceteris paribus: si una illarum accipit finem per plures motus quam alia: que acquirit talem finem per pauciores motus: illa est melior.

TC. Tunc dico quod speculatiue sunt meliores mechanicis in se: quoniam sunt sui ipsius gratia: et speculatiue et sunt meliores in comparatione ad id ad quod ordinantur: quoniam speculatiue ordinantur ad perfectiones anime: mechanicæ ad bona corporis: sicut: n. anima est melior corpore: sic artes speculatiue sunt meliores mechanicis: quod speculatiue ordinantur ad bona anime: quod ad perfectiones ipsius: mechanicæ ad bona corporis. Sunt et meliores mechanicis speculatiue: quantum ad ipsum modum accipiendi: speculatiue. n. per pauciora acquiruntur quam mechanicæ sicut patet manifeste.

Tunc ad rationes cuius tu arguis primo: quod ille artes sunt meliores: que magis faciunt ad viuere: dico quod magis debemus arguere oppositum. **TC.** Ad aliud cum tu dicis: illud quod includit in se magis bonum: illud est melius. **TC.** Dico quod bene verum est: quod artes mechanicæ includunt considerationem et opus: tamen cum vnumquodque habeat bonitatem ex eo quod principali includit: et artes mechanicæ prius includant opus et considerationem pro opus: speculatiue autem considerantur pro se: et non propter opus: magis autem denotantur mechanicæ ex comparatione quam ex consideratione.

Quoniam autem scientiam hanc querimus: circa quales causas: et circa qualia principia sapientia et scientia fit: hoc utique considerandum erit. Si itaque accipiat aliquis existimantes: quas de sapiente habemus fortassis ex his manifestum erit: primum itaque sapientem scire omnia maxime sicut decet accipimus non singularem scientiam eorum habentem. **Tex. ii.**

Questio Vigesima secunda.

Veritur virtus sapientis sit omnia scire et arguitur quod non: quoniam si sapiens vel metaphisicus omnia sciret tunc alie scie supstnerent: ut videtur: quod est inconueniens.

TC. partes omnes adequantur suo toti: cum ergo scie particulares omnes sint quasi partes metaphisice omnes scie particulares adequabuntur isti scie sicut partes suo toti: ergo consideratio sciarum particularium: adequatur considerationi sciarum metaphisicarum: cum ergo consideratio sciarum particularium non se extendat ad omnia: quoniam multa sunt sicut patet. **Auf** tenna in po metaphisice de quibus scie particulares scire non

Questio. xxii.

potest sicut de deo ergo nec ut videri consideratio huius scie ad omnia poterit se extendere quod sapientis siue metaphisici non erit omnia scire. **TC.** si sapiens omnia cognoscit aut cognoscit omnia in vniuersali: aut in particulari: in particulari non: quoniam tunc supstnerent alie scie particulares: nec in vniuersali cognouit aliquorum in vniuersali est cognitio imperfecta si metaphisice cognoscit omnia in vniuersali tunc eius cognitio erit in potentia et imperfecta.

In oppositum est philosophus in ista dicit quod sapientis est cognoscere omnia. **TC.** Ad istam questionem respondet aliqui duplici via: ostendendo quod sapientis sit omnia cognoscere: sed ostendendo qualiter ista cognitio sapientis non dicitur in potentia. **TC.** Ad primum procedunt sic dicunt enim: quod metaphisicus omnia cognoscit quod metaphisicus considerat prima principia et vniuersalis cum ergo omnia vniuersaliter in illis principijs vniuersali nature entis: et illa principia vniuersalis nature entis cognoscit: et consideret pro hoc dicunt metaphisicam siue sapientem omnia cognoscere. **TC.** Ad secundum procedunt sic dicunt enim ipsi quod cognitio sapientis respectu vniuersalis nature entis: est cognitio in actu et non in potentia: quoniam vniuersalem naturam considerat sapiens per propria principia vniuersalis nature entis: et ideo cognitio est respectu vniuersalis nature entis: que cognitio est in actu. **Cognitio** tamen que est respectu eorum que subduntur vniuersali nature est cognitio in potentia: ecce ad hoc optimum exemplum si esset aliqua scia que consideraret aliquid per actum: cognitio actus est per actum et non in potentia. **TC.** vniuersalis scia cognoscit actum sicut per actum in actu: ea tamen que subduntur nature actus illa scia cognoscit in potentia. et quod vnumquodque denotatur ab eo quod est per se. et non ab extraneo. et metaphisicus considerat vniuersalem naturam entis per se ea autem que subduntur vniuersali nature entis considerat per actum: et ipse metaphisicus cognoscit in actu ea que per se considerat: sicut vniuersalem naturam entis pro hoc dicitur cognitio sapientis in actu simpliciter et non in potentia. **TC.** Tamen sine dubio nulla istarum viarum bona est. quoniam si prima via bona esset: sequeretur quod quilibet homo esset metaphisicus. quoniam quilibet homo cognoscit vniuersalia principia entis. **Tamen** dicitur commentato: principia sunt sicut locus ianne in domo ita quod sicut in loco ianne in domo nullus errare potest quod nemi nem latet: sic in ipsis principijs nemo errare potest quod culibet nota sunt. sicut sicut potest errare homo et decipi in his que sunt in domo. sicut in angulis. sic potest homo errare in his que sunt intra prima principia sicut in conclusionibus. Si ergo sapienter diceret omnia cognoscere quod cognoscit omnia vniuersalia principia entis cum quilibet homo vniuersalia principia entis cognoscat tunc quilibet homo esset metaphisicus? **Secunda** via non est bona. quoniam secundum illam positionem sequeretur quod metaphisico non plus occurreret considerare de deo quam de lapide. **TC.** Sed in ista positione etiam sequitur quod metaphisicus non distingueret iter specierum entis: cuius declaratio est eius dens: quoniam si metaphisicus cognosceret in actu vniuersalem naturam entis. et ea que subduntur entis cognosceret tantum in potentia: cum cognitio entis in actu et cognitio entis in potentia non sit distincta sequeretur de necessitate quod metaphisicus non distingueret inter materiam primam et formam primam inter substantiam materialem et immaterialem. inter substantiam et breuiter inter multas species entis: distingueret metaphisicus sicut hoc est falsum: distinguit enim metaphisicus inter substantiam et accens inter primam materiam: et primam formam. inter substantiam materialem et immaterialem et inter multa talia sicut patebit et propter hoc sicut mihi videri possumus aliter dicere et melius procedere ad solutionem questionis et hoc sic per comparationem que est potentiarum ad actus et ad obiecta sua et est comparatio habituum ad actus et ad obiecta: quoniam potentie distinguuntur per actus et obiecta: et ideo par est comparatio potentiarum ad actus et obiecta et habituum ad actus: et ideo eundem ordinem quem inuenimus in potentijs debemus querere in habitibus: in potentijs inuenimus tale ordinem: quod quanto aliqua potentia superior est: tanto potius considerat: exemplum: nam quicquid cognoscit virtus particularis inferior cognoscit virtus superior: sicut patet de sensu communi: qui est altior virtus inter virtutes sensitivas. **Tamen** quicquid cognoscit virtutes sensitive particulares sub rationibus particularibus sicut visus

sub ratione coloris et gustus sub ratione gustabilis et sic de alijs cognoscit sensus cōis sub rōne vniuersaliori: quā sub rōne sensibilis et plura adhuc cognoscit sensus cōis q̄ cognoscit sensus particularis: quomā sensus cōis actiones sensus particulariū cognoscit: qd̄ facere non p̄nt sensus particularis: nisi scdm̄ q̄ inuenitur sensui cōi. Cū autem talis est ordo in habitibus q̄ quāto habitus sup̄ior: est: tāto plura p̄siderat: et habitus sup̄ior: cōsiderat et cognoscit quicqd̄ p̄siderat et cognoscit habitus inferior: et adhuc plura sicut est de virtute sup̄ior: et tō cū methaphisica sit habitus superior oībus alijs habitib⁹: methaphisica cognoscit et p̄siderat oīa illa: que cognoscit vel p̄siderat quecūq; alia scia particularis et adhuc plura: quā dēz ipm̄ et substantias abstractas: cognoscit et p̄siderat: methaphisica ip̄a ad quā tñ scie particularis attingere nō p̄nt et oīa illa que cognoscit alie scie particularis cognoscit certissime ip̄a methaphisica. istd̄ tñ magis patebit post sicut sensus cōis aliquid cognoscit: ad qd̄ cognoscendū alij sensus particularis attingere nō p̄nt: sicut dictuz est et sic p̄ quomodo methaphisicus omnia cognoscit.

Ad rōnes dicendū est. Cū ad primā cum tunc alie scie sup̄fluerent: istud ad p̄ns pōt solui solutione cōi: qd̄ magis patebit post. Cū soluit aut cōiter dicendo q̄ si scie particularis p̄siderat sub eisdem rōnib⁹ sub quibus methaphisica cōsiderat: ea que cognoscit et p̄siderat: tunc alie scie particularis sup̄fluerent. s̄ sic non est imo sub alijs p̄siderationibus cōsiderat scie particularis et methaphisica et pp̄ hoc nō sup̄fluit. Cū ad aliud argumentū cū tu dicis partes adequatur toti ergo scientie particularis adequat et adequari debet methaphisica. Si tu intelligis q̄ p̄siderat sciaz particulariū adequat considerationi sapie: sic intelligēdo istaz adequationē q̄ quicquid p̄siderat scie particularis illud p̄siderat methaphisica sub rōne tñ vniuersaliori sic cōcedendū est argumētū et hñ p̄cedit. Si autem intelligatur ista adequatio sciaz particulariū. ita q̄ nihil possit p̄siderari in methaphisica: qn̄ p̄sideretur in sciētijs particularib⁹. Cū tunc dicendū est q̄ falsum est: nō. n. debet adequari scie particularis scie vniuersali sicut sapientie sic q̄ sapientia nō p̄sideret aliquid quin consideret in particularib⁹ sciētijs. imo sicut visum est aliquid p̄siderat sapientia qd̄ nō p̄siderat aliqua scia particularis. Cū non dicuntur alie scie particularis ex eo q̄ sicut oēs partes adequant toti: ita alie scie adequantur sapientie. Sed dicuntur particularis q̄ p̄siderat sub particulari rōne ea que p̄siderat methaphisica sub vniuersali. Cū ad aliud cū tu dicis cognitio ei⁹ est cognitio in portētia intelligendū q̄ leo et hō sunt idē corpus s̄ non sunt idem animal et ratio huius est q̄ oīs dīa est per formā et q̄ qn̄ dividit corpus per aīatū et in aīatum leo et hō cadunt ex vna parte pp̄ hoc leo et hō dicunt vnum corpus: nec faciunt dīam in corpore s̄ cū dividitur aīal per rōnale et in rōnale leo et hō non cadunt sub vna parte. et pp̄ hoc leo et hō non sunt vni aīal. Cū si esset aliqua scia que p̄siderat et aīal sensibile: cū in aīali sensibili non faceret diuersitatem et dīam leo et hō illa scia consideraret leonē et hōies. Sic est directe de methaphisica: qm̄ non tñ methaphisica p̄siderat ens s̄ q̄ ens. sed et considerat illa que faciūt diuersitatē et dīam in ente sicut decē predicamēta que diuersificant s̄m diuersos modos essendi. Cū illa que sunt prime species entis cōsiderat methaphisicus sicut substantiam materiale et in materiale que faciunt differentiam in ente et multa talia sicut patebit et c.

Sed scire autem et difficillima sunt ea hōibus ad cognoscendū que maxime sunt vniuersalia: nā a sensibus sunt remotissima. **Tex. ii.**

Questio Vigesima tertia.

Veritur vtrū methaphisica sit difficilis et v̄ q̄ non quā dicit p̄ns p̄. physicoz q̄ confusa sunt nobis magis nota: cū ergo methaphisica sit de maxime p̄su-

sis et de maxime cōis: v̄ q̄ ista scia non sit de difficillimis. Cū dicit p̄ns q̄ s̄m numerz orbium sumit numerus intelligētiarū qm̄ cuiuslibet orbis corruat et sicut prius motor: qui est intelligētia et ideo s̄m numerz orbium ponit p̄ns numerz intelligētiarū. cū ergo sensibilia sunt multo plura q̄ orbis. erūt et multo plura intelligentis ergo maior pars hui⁹ scie erit de sensibilibus. cū ergo sensibilia sunt facilia ad cognoscendū videt q̄ ista scia non sit difficilis. Cū ista scia est de deo et de substantiis separatis que sunt p̄ncipia. cū ergo sicut dicit p̄ns nō credamus quōibus nisi pp̄ p̄ncipia ergo p̄ncipia sunt facilia ad cognoscendū. cū ergo ista scia sit de p̄ncipis v̄ q̄ ista scia nō sit difficilis. Cū ad oppositum est philolop⁹ in littera dicit enim q̄ cum ista scientia sit de remotissimis a sensu et remotissima a sensu sunt difficillime cognitionis pp̄ hoc ista scia est difficillima.

Ad istam q̄nē. Cū aliqui sic r̄dūt dicunt. n. ipsi q̄ aliquid est difficile dupliciter vel in se vel in cōparatione ad nos. difficillima in se sunt sicut p̄ia mā de qua p̄siderat methaphisicus. difficillima quo ad nos sunt substantie separate. Cū tūc dicit ipsi q̄ ista scia est difficillima. tūm q̄ est de difficillimis in se tūm q̄ est de difficillimis in cōparatione quo ad nos. est enim methaphisica de difficillimis in se rōne p̄me materie de qua p̄siderat methaphisica. est et de difficillimis quo ad nos rōne dei et substantiarū separatarū de quibus cōsiderat et sic dicunt q̄ ista scia est difficilis. Cū sine dubio sicut isti arguūt q̄ sit difficilis. ita p̄tingit arguere q̄ sit facilius. q̄ est de facillimis in se et in cōparatione quo ad nos q̄ ista scia est de deo et de substantiis separatis. que sunt intelligibiles in actu et iō quantū in se est tales s̄b sunt faciles ad agnoscendū. Est etia; ista scia de sensibilibus que sunt nobis nota. et iō sicut p̄tingit arguere q̄ sit de difficillimis quo ad illa duo. sic e cōuersio p̄tingit arguere q̄ sit de facillimis in se q̄ est de deo et separatis substantiis et quo ad nos q̄ sunt de sensibilib⁹ que sunt nobis nota: iō talis via non valet. Cū iō est aliter dicendū q̄ si nos volumus inuestigare difficultatē huius scie debemus inuestigare in cōparatione quo ad nos. Cū dicit p̄ns q̄ ista scia est difficilis per cōparationē ad cognitionē hōium: q̄ ea que p̄siderat non sunt facilia hōib⁹: q̄ p̄siderat ea que sunt difficillime cognitionis per cōparationē ad hōies: et pp̄ hoc dicendū est q̄ duplex est cognitio in hōie. s. sensitua et intellectua. Cū cognitio sensitua ordinat ad intellectiuam. Hunc autem ita est: q̄ ista scia est difficilis in cōparatione ad nos q̄ est de his que cognitionē sensitua et intellectua excellunt. Cuius declaratio est: oīs sensus non cognoscit nisi actis et s̄ q̄ ille sensus est magis vel minus ordinatus scdm̄ hoc cognoscit magis vel minus accedēs exempli gr̄a. Cū sensus exterior: nō cognoscit nisi qualitatem sicut p̄ de oībus. Cū quale est quasi obiectū sensus exterioris: Cū sensus interior cognoscit quātū: bene enim hō potest imaginari aliquid quantū sicut circulū: non imaginādo ipm̄ coloratū. Cū quantū est quasi obiectus sensus interioris: ita q̄ cognitio sensitua nō se extendit vltra quale et quantū et si est alijs sensus qui cognoscit oīa indiuidua p̄dicamētoz hoc est quasi quodāmodo per accidēs: vel q̄ cognoscit ea in cōparatione ad opus. v̄ extimauit hui⁹: vel inquantū roborant per intellectus v̄ extimauit hōiū. Cū ergo ista scia sit de naturis et quidditatibus ipsarū rerū que quidē trāscendūt cognitionē sensitua: ista scia erit difficilis quo ad nos q̄ est de his que excellunt cognitionē sensitua in nobis: aqua cognitione sensitua sortit̄ originem et p̄ncipiū oīs nostre cognitionis. Cū ista scia difficilis in cōparatione quo ad nos q̄ est de his que excellunt cognitionē nostrā intellectuā nā sicut dicit p̄ns in 2°. meth. sic se hēt intellectus noster ad deū et substantias separatas: que sunt manifestissima in nā sicut dicit oculus nocturne ad lucē solis. Cū est etia; de his que excellunt cognitionē nostrā intellectuā qm̄ cognitio nostra intellectuā non habet sine fantasmate: nec p̄t intellectus noster aliquid intelligere positine sine fantasmate: et iō cū

Questio. xliij.

deus & sbe separate non habeat fantasmata. & id non potest intelligi positive qd sunt sed tantu privative & pp cu ita excellant per se cognitiones nras intellectuā. s. & sententiam sicut visum est: patet manifeste qd ista sciētia erit difficilis in comparatione quo ad nos.

Tunc ad rōnem primā intelligendū est qd duplex est vte: quoddā per influentiaz sicut de^o & substantie separate: qddā vō per predicationē unde vte per influentiam est notū qd vniuersale per pdicationē. Unde cum ista sciētia sit de vū per influentiam & per predicationē: dicit qd ista sciētia est difficilis quātū ad vte per influentiam & facilis quātū ad vniuersale per predicationē cum tale vte sit magis notum. **C** Sine dubio istud nō est bene dictum: imō vtrūq; est nobis ignotum: nōne est illud contra philosophū? Dico qd non: quia cognitio in vniuersali pcedit cognitionem in particulari: sicut cognitio in potentia cognitionē in actu: & cognitio in perfecta cognitionē perfectaz. **C** Tunc dico qd cognitio vniuersalis vno mō est ipotētia & imperfecta: cognitio particularis vno mō est pfecta & in actu & alij cōuenit e conuerso qd cognitio particularis est imperfecta & ipotētia cognitio aut vti est perfecta & in actu sicut pz de cognitione hoīs & animalis al' enīz duplr pōt p'diderari vno mō potest al' considerari s'm qd p'suse continet hoīez & asinū & sic de alijs & sic cognitio animalis est ipotētia & imperfecta & sic accipiēdo al' al' est notius qd hō. **I** s' dō etiaz aliter p'diderari ipm al' s'm qd al' est declaratiuū nature & qdditatis ipsius hoīs & h' s'm qd est pars d'finitionis ipsius hoīs & sic al' est ignotius qd hō. vñ dicit phūs. in p^o pbi^o qd d'finitus est nobis not^o qd pars d'finitionis & sic accipiēdo al' s'm qd est declaratiuū nature & qdditatis hoīs cognitio eius est cognitio in actu: & qz meth. p'diderat vlia per pdicationē s'm qd sunt declaratiua nāe & quidditatis ipaz reruz & sunt difficilia s'm qd sic p'diderant ppter h' pz qz meth. non sol' difficilis est rōne qua p'diderat nē per influentiaz sed et' difficilis est rōe qua p'diderat vlia per predicationē & tu dicit qd phūs dicit qd p'susa sunt nobis magis nota verum est p'diderata primo mō & sic ea nō p'diderat meth. sicut dicitū ē. s'z h'z qd sunt declaratiua nē & qdditatis ipsarū rerum & sub illa rōne difficilia sunt. **C** Ad a^o duo patet solutio per ea que dicta sunt. rē.

Scientiarum vero certissime sunt his que ex auditione dicuntur. vt arithmetica: & geometria. rē. **Tex. 1.**

Questio Vigesimaquarta

Veritur

Utrū ista sciā sit certissima sicut dicit phūs. & vñ qd nō. dicit n. cōmenta. in 2° huius qd sciē mathe. sunt in p^o gradu certitudinis vel demonstrationis ergo rē. **C** p. maior certitudo est per cām p'pinqūā qd per remotā s'z ista p'diderat cās primas maxime remotas & maxime vniuersales. ergo rē.

Ad oppositū

est phūs in littera. **C** Ad h' dō qd certitudinē sciē possimus accipere duplr & in se & in cōpositione ad nos. Nunc dico qd tria o; nos videre si volumus inuestigare certitudinem sciē in se. **C** p. imo vidēdū est quot sunt que regunt in sciā. **C** 2° quō ex illis sicut certitudines illa sciā & tūc applicādo ad propositū. In sciā enim quatuor inueniuntur. s. passio que pbatur de sbo & s'm de quo pbatur passio. & cā per quā pbatur passio de sbo & partes sibi de quibus & passionēs pbant. Nunc aut ita est qd sciā nō hz certitudinem ex passione. que in se nō vñ certa. imo passio hz certitudinē ex sbo & causa. Ex h' enī dō passio certa qz inest per cām certam & qz est in sbo certo & ideo sciā sortitur certitudinē nō ex passione nec per pns ex omnibus illis quatuor. s'z ex trib^o illoz quatuor. que sunt necessaria in sciā. s. ex sbo & causa & partibus s'bi. S'z quō ex illis tribus sortitur sciā certitudinē est intelligēdū. qd certitudo sciē non puenit ex aliquo nisi ex hoc qd nō puenit aliter se hēre qd aut non pueniat aliter se hēre h' possumus inuesti-

Questio. xlv.

gare tripliciter tum ex inspectioe cāe tū ex in materialitate s'bi tū et' ex h' qd sciā illa min^o accedit ad particulares que certitudo ex partibus vñ p'surgere. sciā. n. sortitur certitudinem ex in materialitate s'bi quā materia sicut dicit phūs. in 2° de generatione & in fine & in 7°. meth. est illud per qd res pōt esse & non eē & ideo q'do aliquid recedit aīa tāto minus pōt aliter se hēre qz cum in materialitas sit cā qz non puenit aliter se hēre & ex hoc qd non cōuenit aliter se hēre sciā sortitur certitudinē. p'z qd ex imaterialitate s'bi sciētia sortit certitudinē. Scientia et' sortitur certitudinem ex inspectioe cāe ex hoc. n. qd talis sciā inspicit tales causas quas non puenit aliter: aliter se hēre ex sciā certa dō esse. Scientia et' est certa magis ex hoc qd min^o accedit ad particulares. p'cularia enī multa sunt & ideo scerta sunt & id sciā dō minus certa ex hoc qd ex plurib^o est & ex hoc qd ex pluribus est. dō illa sciā magis accedere ad p'cularia & ex hoc magis incerta dō. Nā in paucioribus via certior sicut dicit phūs in lra & si nos bñ p'diderimus apparebit qd oīum i^o est causa imaterialitas. Nam ipsa imaterialitas est cā qz non puenit aliter se hēre ipm s'bi sicut dicitū est. Imaterialitas aut' est cā qz sub aliquo pauciora p'tinent. Nam materia est cā plurificationis alicuius. Immaterialitas et' est cā qz non puenit aliter se hēre & id oīum istoz triū causa est imaterialitas. **C** Tūc applicamus ad propo^m meth. dō certa ex inspectione cāe & ex imalitate s'bi & ex hoc pz qd ex pauciorib^o pcedit siue ex hoc qd s'z ipsius pauciores hz ptes ex inspectione cāe dō ista sciā certa quā ista sciā speculatur cās imateriales quas nō puenit aliter se hēre. S'z imateriale dō duplr. Est. n. quoddā imateriale qz magis accedit ad actū p'p' sic sbe separe. Et est aliud imateriale qz magis recedit a sensib^o sicut p'n^o p^o & cōia. mō dico qd ista sciā dō eē certa ex inspectioe cāe. tum qz deū ipm & s'bas sepatas speculatur que imaterialia sunt & puenit mīme aliter se hēre tū et' qz p^o p'n^o & cōia q sunt imaterialia sicut dicitur est ista sciā speculatur dō et' sciā ista certa ex imaterialitate s'bi quā ens s'm qd ens est s'm huius sciē & sub ipso p'tinet & dō & sbe separate & dō et' i^o sciā certa ex hoc qd s'bi ipsius. s. ens. s'z qd ens pauciores hz partes & ex hoc pz qd ista sciā certitudinē hz in se tū ex inspectione cāe tū ex imaterialitate s'bi. tū ex hoc qd pauciora speculatur. **C** Ista et' sciā dō eē certa in cōpositioe ad nos quā ista sciā est de qdditatibus & veris ipaz rez que qdē quidditates cōparant ad nrm intellectū sicut pp. ut oīm eius vñ sicut visus nō decipit per se circa p'p'ū obm ei^o s'z sp' verus est per se: sic intellectus decipit circa app'ensionē qd ca p'p'ū obm eius. s. circa quidditatē: & id cū ista sciā sit de his circa q' intellect^o nūq; decipit p se nec errat. Debe mus dōe qd ista sciā est certa per cōparationē ad nos p se s'z p accēs nō est certa in cōpatione ad nos: quā o; sit' illi gere & fantasmata speculatur sicut dō i 3°. de aīa & pp h' qd o; ita speculatur. siue sit' cum speculatione fantasmatis speculatione qdditatis vti & in istovsu fantasmatis puenit error: & deceptio & pp h' in speculatione p't per accēs p'tingere error & deceptio. vñ sicut visus p accēs decipit circa p'p'ū obm sic intellectus decipit circa app'ensionē qd d'itatis pp vsum fantasmatis & id ista sciā non dō certa in cōpatione ad nrm intellectū nisi p accēs sic declaratiū est.

Tunc ad

math. sunt in p^o gradu certitudinis pz quid sit dō. **C** Ad aliū tr' dicit ista sciā demonstrat p cām remotā dico qd cāe quas p'diderat ista sciā sunt cōes etib^o spālīb^o cum sint p'prie & p'p'inqe enti s'm qd ens id rē. **Maxime vero principalis scientiaz: & magis principalis sub seruire que cognoscit cuius causa sunt agenda singula. rē. Tex. 1.**

Questio Vigesimaquinta

Veritur

Utrū ista sciā sit libera aut sua & vñ qd nō sit libera: seu licitas sicut dicit phūs est opatio aīe s'm virtutem: s'z ista sciā ordinat ad opationē aīe s'z quā p'sistit felicitas. Et ex hoc arguit sic. Illud ē suuz qd ordi-

natur ad aliud vel ad alterz s; ista scia ordinatur ad aliud ergo rē. **C** sicut dicit pbūs p° politicoꝝ talis est dīa inter seruū & libez. quoniā seru⁹ est res possessa tunc q̄ro vtrū sit possibile acquirere veritatē aut non: si nō est possi bile tūc currere ad veritatē est currere post voluntatē cū ergo possibile sit acquirere veritatē ergo illā sciam que ma xime p̄siderat veritatē. cū ergo ista scia maxime p̄sideret veritatē possibile est istā sciam aliq̄liter acquirere. Et ex istis arguit. Si ergo talis est dīa inter seruū & liberum q̄ seru⁹ est res possessa & ista scia sit a nobis possessa vñ q̄ ista scientia non est libera sed serua. Ad op^m dicit pbūs.

Ad istā questionem

triplax est dīa inter seruū & liberū. est enī vna dīa q̄tū ad actiones sui & liberi quoniā in actionib⁹ sui sunt mul ta per accūs. multa enī aḡ su⁹ que sunt extranea que qdē non sunt ad vtilitatē dñi sui sicut ponit pbūs in .xi. butius. **E**x^m de hoīe & de domo. dicit enī pbūs q̄ totū vnuer sum est sicut dom⁹ vna ita q̄ sicut domui vni tantū vnus est p̄ familiaritas ita in toto vnūuerso vnus dñs p̄nceps & do. vñ dicit cōmentator q̄ cor. cele^s sunt sicut liber quoniā in actionib⁹ eoz non inueniunt multa per accūs. **S**ecda cō ditio sui est q̄ actio sui nō est q̄ redūdet in ip̄s pp̄ bonū s; pp̄ bonū alterius. vñ actio sui nō est bonum ipsius sui per se s; est bonū dñi sui. **T**ertia dītio ipsius sui est q̄ ordinat ad aliū. vñ sicut dicit pbūs in lra q̄ seru⁹ non est erga sui ipsius s; gratia alterius. qz ordinat seruus ad bonum domini sui.

Ex his

oēm modū s;ne quoniā ille tres p̄ditio nes fuitutis inueniunt in eis & hoc p̄ sic quoniā in actio nibus istarū artinz inueniunt multa per accūs & hoc pp̄ diueritatē mē cui annexe sunt actiones istarū artū. vnde cum actionib⁹ istarū multotiēs accidit error & deceptio & hoc pp̄ diueritatē materie. **I**ste ēt artes p̄ticipant. scda; p̄ditionē fuitutis. quoniā actiones istaz artū non sunt in ipsis artib⁹ s; sunt extra ip̄as artes. vñ actiōes istarū artū non sunt bonū in ipsis artib⁹ s; sunt bo^m aliaruz. vñ dicit pbūs p° eth. q̄ in artib⁹ in qb⁹ fines sunt opata alia extra illas artes opata sunt meliora ipsis artibus. Artes ēt me/chanice p̄ueniūt in 1^a p̄ditione fuitutis quoniā artes me/chanice ordinant ad vtilitatē vite vel sunt pp̄ necessitates vite & sic p̄ artes mechanice sunt q̄ pp̄ oēs modū. q. s;ne. tū q̄ in actionib⁹ earū sunt multa per accūs: tū quia actio earū cōia non est aliqd̄ bonū in eis s; extra eas: tū; etiā qz iste artes mechanice ordinant ad aliud. & bñ dico q̄ sunt. q. per oēm modū s;ne. quoniā bñ possibile est in eis inuenire aliq̄ p̄ditionē libertatis. Artes at̄ speculative que ab istis mechanicis quodāmo sunt libere & quodā modo s;ne. artes ei speculative alie ab ista mechanica nō participāt primā p̄ditionez fuitutis. quoniā in actionib⁹ earū non sunt multa per accūs: nec in actionib⁹ earū p̄ue nit error & deceptio per se & rō hui⁹ est. quoniā ip̄e artes speculative sunt de vñb⁹. Intellect⁹ at̄ per se nō decipit in apprehensione vñim. vñ dicit cōmentator in 2° de anīa q̄ sensus non decipit circa p̄p̄riū sensibile. bñ tñ decipit circa sensibile p°. Intellect⁹ aut̄ totaliter est e^o. quoniā intellect⁹ non decipit circa p°. s; circa p̄p̄riū & iō iste spe culatiue hñt oppo^m p̄me p̄ditionis fuitutis artes ēt spe culatiue alie ab ista mechanica p̄ticipāt oppo^m scda; p̄ ditionis fuitutis quoniā actio istaruz artū que quidē actio est p̄sideratio non est in alio q̄ ip̄se artes: imo in eadē po tentia & in eadē virtute est ip̄a p̄sideratio & ip̄a scia specu latina. cōsideratio. n. est in ip̄so cōsiderate & nō in ip̄o cō siderato & iō p̄ q̄ ip̄se artes speculative deficiāt a p̄mis conditionib⁹ duabus fuitutis tū qz in actionib⁹ earū non contingit multa per accūs tū qz actio & bonū eaz non est bonū extra eas imo actiones earū sunt in ipsis. s; in eis in qb⁹ ip̄e sunt s; conueniūt in 1^a cōditione fuitutis. qm̄ iste artes speculative alie a metb. ordinant ad istā metb. & ideo quodāmo libere sunt quodāmo fuitutis rōnem participāt. **I**sta aut̄ metb. per oēm modū participant

conditiones oppositas istis qz in actionib⁹ metb. non p̄ue niunt multa per accūs & actio metb. non est extra eā sicut cōsideratio imo actio metb. est in eadem virtute in qua est ip̄a metb. **I**ta cōsideratio est in cōsideratione. **I**psa etiā metb. deficit a 1^a cōsideratione fuitutis qm̄ nō or dinatur ad aliquid aliud imo est suuipius gratia. sicut philosophus in littera dicit.

Et tunc

ad rationes p̄ solo. cū tu dicis metba. ordinat ad actionē. s; non ad actionē que sit extra eā s; ad actionē que est in ip̄a metb. & pp̄ hoc non ōz q̄ si ordinat ad operationē q̄ pp̄ hoc sit sua. Ad aliud tu dicis q̄ est possessa ergo non est libera. dico q̄ in reb⁹ per se exiūt^o sumitur ratio fuitutis & libertatis non ex hoc q̄ est pos sessa vel non possessa. s; ex hoc q̄ ordinat ad aliū vel non ordinat ad aliud & qz metba. non est res. per se existens propter hec ratio fuitutis vel libertatis in metba. non su mitur ex hoc q̄ possessa est vel non possessa s; ex hoc su mitur ratio libertatis vel fuitutis in metba. qz non ordi natur ad aliud. rē.

Nec tali aliā honorabiliorē oportet exi stimare: nam maxime diuina & maxime bono randa. rē. **T**ex. xliiii.

Questio Vigesima sexta

Veritur

q̄ vtrū scia. **I**sta hēat regulare alias et ordinare et vñ q̄ nō quoniā ex hoc dī aliqd̄ regulari qz p̄t erra re & ex hoc dī aliqd̄ errare qz est i po^a. ergo ex hoc dī aliqd̄ regulari qz est in po^a. **I**ta autē ita est q̄ posterius se hēt per additionē ad p̄ns. oēs at̄ scie particulares posteriores sunt respectu istī scie. ergo vt vñ se hñt per additionē ad istā. cū ergo illud qd̄ se h̄z per additionē hēat rationē formalē & per p̄ns entis in actu vñ q̄ ista scia sit in po^a respectu aliaz sciarum particula rium & sic regulabit ab illis ista & non e^o vt videtur. **C** s; qm̄ aliqua scia accipit aliqd̄ ab alia scia vñ q̄ illa scia sit q̄ rta illius scie que accipit. **N**ūc at̄ ita est q̄ ista scia accipit aliqd̄ a p̄b̄ca. s. q̄ sint q̄tuor cāe & q̄ deus magnitudinē non h̄z ergo rē.

Ad istam

qōnem possumus dīe sic q̄ ista scia est regulans alias & hoc ōz ex trib⁹. **P**rimo rōne p̄ncipioꝝ. **S**ecdo rōne eius ad qd̄ ordina re. **T**ertio rōe obiecti qd̄ p̄siderat ista scia ista. n. scia est regulans alias quoniā p̄siderat primā vñ scie at̄ particu lares p̄siderant particularia primā que quidē virtualiter inducunt in vñez. vñ p̄n^a particularia fundant in vñibus & reducunt ad ip̄a. vñ & oia primā tam vñia q̄ particula ria reducunt ad ip̄m primū de quolz asfir^o. aut negō rē. sicut dicit Auicē. & Aris. in 4° metb. vñ particularia p̄n^a non includunt nisi in virtute p̄ncipioꝝ cōinz & ideo cū ista scia p̄sideret p̄n^a cōia scie antē particulares p̄sideret primā particularia que vñ includunt in cōibus. p̄ q̄ 1ª scientia d̄z recte regulare alias q̄ ēt rōne eius ad q̄ ordi natur ista sciētia debeat regulare alias p̄. quoniā inter ceteras scias magis p̄p̄inqua est felicitati humane que in ista vita possit acqri ex puris naturalib⁹ & iō cum sit propinquoꝝ felicitati. aliqua alia sciētia & magis ordina tur ad ip̄faz felicitatē p̄pter hoc d̄z regulare omnes al̄s sciētias. patet etiā q̄ ista scia debet regulare alias rōne boni q̄ cōsiderat qm̄ enim aliqua sciētia p̄siderat suppre mum bonū in aliquo genere rōne cuius sunt oia alia in omni genere illa scia debet regulare oēs alias scientias siue artes que cōsiderat ea que sunt rōne illius supio ris sicut p̄z de visuali. visualis enim regulat nauifaciā & dolatinam & sic de alijs cū ergo ista sciētia cōsideret bonū suppremiuz & optimū ratione cuius sunt oia alia entia p̄z q̄ ista scia debet regulare q̄ alias.

Ad rationes

rūdendum est & p°. ad pri mā cum tu dicis ista sciētia est in potētia dico q̄ ista sciētia rōne eozum que d̄z scire est magis in actu q̄ aliqua particularis. **N**am tota ratio

pararia est in potentijs & in habitibus & ipsis rebus. Nam in rebus q̄to aliquid est magis regula v̄le t̄to magis est sicut potēiale & male sicut p̄ de aliter al' enim est magis potēiale & male q̄ sit ipse hō sed in virtutibus & in habitibus est totū cōtrario. s. quoniam sicut dicitur est p̄. q̄to aliqua virtus vel habitus est altior: & sine t̄to magis p̄la cōgnitio. & magis p̄fecte & ratio hac postea apparebit & p̄pter hoc cuz inter oēs habitus iste habitus sapiētibilis sit altior: magis erit in actu respectu eorū que cognoscere tenet & magis cōplete ea sciet q̄ aliqua alia scia particulāris. Ad aliud tu dicitur accipit aliquid ab alio scia ut a p̄bica ergo erit r̄. dico q̄ accipit aliquid ab aliquo hoc p̄t esse dupl'r vel in regulā vel in obsequiū & dico q̄ si ista scientia accipiat aliquid a p̄bica hoc non est in regulā sed in obsequiū p̄pter hoc r̄.

Amplius autem substantiā subiectāz & materiam magis mathematicā aliquibus magis suscipiet & magis predicari: r̄. **Tex. i.**

Questio Trigesima Septima.

Veritur v̄rū substantijs competat aliquo suscipere magis & minus & v̄ q̄ non quoniam forme suscipientes magis & minus intendunt & remittunt sed in

ensione & remissione forme cōsiderātur vt quidā motus ex hoc enī forma intendit & remittitur inq̄tum successiue tendit ad esse completū & incōpletūz & q̄ successio nō est sine motu. vbiq̄q̄ ergo talia inueniūt & reperiunt ibi est inuenire nām rōne motus s̄ cum in s̄ba non sit motus vt p̄batur s̄ p̄b̄ intensio & remissio in formis s̄bali bus repiri non poterūt ergo r̄. s̄. s̄m p̄b̄m. in predicamētis substantijs non cōpēt suscipere magis & minus ergo r̄. **Notandū** igit q̄ magis & minus cōparationez iporant. quotienscūq̄ aut aliqua comparant ad inuicem respectu alicuius vnius cōparant: sicut ergo in formis inuenit veritas sic meis comparatio esse p̄t & q̄ nā vnitās nō reperit nisi in spē specialissima quecūq̄ sunt p̄p̄ie comparabilia sūt talia s̄m vñā formā specificam. id probatur 7°. p̄b̄. nō esse cōparabilia nisi que sunt eiusdes spē. sed s̄ p̄p̄ie vnitās sit in spē sp̄alissima. aliqua t̄ vnitās est in forma generis & in his que per analogiā d̄nr & sicut ē in eis aliquālis vnitās ita & in eis est aliquis comparatio: est ergo p̄p̄ie comparatio s̄m formam specificā large t̄n & s̄z genus & s̄m analogūz cōparatio sum p̄t hoc vltio querē v̄rū in substantijs reperiatur magis & minus p̄p̄ie & vt respicit eandē formā specificam aut large s̄m q̄ hēt esse in genere & in analogo: sic duo sunt declarāda igit p̄mo q̄ in substantijs non reperitur magis & minus p̄p̄ie. sc̄do q̄ reperit hoc in eis large. p̄mūz sic ostēditur. Nam si s̄m formā specificam reperiret in substantijs magis & minus vel s̄ esset s̄m gradū essentia vel s̄m gradum ipsius esse s̄m gradum essentie nō. Nam cū essentia p̄tineat ad diffinitionē q̄ diffinitio est s̄mo exp̄ssius q̄ d̄ditatis & essentie per variationē cuiusq̄ talis gradus variaret diffinitio rei & per p̄ns variaretur nā & species eius. isti aut sunt illi gradus de quibus loquit p̄b̄s 8°. meth. ait sic q̄ forme & diffinitiones sunt sicut nūeri. Nam sicut qualibz veritate addita vel re mota a nūero. variatur species numeri. ita quolq̄ tali gradu addito v̄ re mota a te variat species rei. ergo s̄m gradū essentie nō poterit esse cōparatio s̄m magis & minus in eadem specie cum variatio talium gradūz semp̄ inducat variationē specificam. Si vero dicitur tales comparationē attendi s̄m gradū ipsius esse & s̄m gradum essentie. hoc etiā stare non p̄t. Nam cū nos loquamur de formis substantiālibus s̄m quas dat esse specia nō poterit esse variatio in tali esse nisi tollat esse specificam & species s̄z variata spē non vltius est cōparatio p̄p̄ie loquēdo vt respicit eandē formam & specificāz. **Q̄d** aut s̄m formam generis & s̄m analogiam quam reperiat magis & minus in substantijs hoc non solū est incōueniens imo necessariū. Nam cū oīa sint essentia liter a p̄ ente quecūq̄ essentialiter differūt s̄m quandāz

essentialē analogiam h̄nt ordinē ad p̄mūm ens sicut enim v̄niri qui ab v̄nitate p̄cedunt ordinate ab v̄nitate distant ita q̄ nō sūt numeri diuina: speciesq̄ equaliter ab v̄nitate distantes & in q̄bus equaliter v̄nitate reperiuntur ita q̄ oīa entia sunt a p̄mo ente. p̄ducta & sunt. q̄ quidam numeri & quedā compositiones respectu p̄mūi imo reperiuntur oīs simplicitas opz h̄ producta s̄m quandā analogiam distare a p̄mo ente: & q̄ vt ab eo distant & vt ad ip̄m ordinantur sic reperit in eis ratio bonitatis & entitatis: entitas in rebus v̄ninoce repiri non p̄t s̄ analogice immo non erūt due species essentialiter differētes in quibus equaliter reperiatur entitas cum vt dicit p̄b̄s 8°. methaphisice. species sunt sicut numeri in q̄bus s̄z diuersas species que magis distabit a p̄mo ente erit magis imperfectior & minus hēbit de entitate. Est igit substantia magis s̄ba vna q̄ altera s̄m q̄ est perfectior & plus participat de entitate p̄mūi p̄ncipijs & si in eodē genere reperit hic ordo & h̄ comparatio s̄m magis & minus non est dubium q̄ in analogo reperitur. cum v̄nitas analogie sit amplior veritate generis & aliqua v̄niant in analogo que in genere v̄niri non p̄nt. hoc autē in speciali sic declaratur. s̄ba enī est analogum & est genus ut autē est analogum predicatur de p̄ncipijs substantie vt de materia & forma. vt autē est genus p̄ter de ipsis compositis. Cū enim d̄nis materiam esse s̄bam & formam esse s̄bam. s̄ba que dicitur de v̄troq̄z non p̄t esse s̄ba que est genus quia ea de quibus p̄ter gen^o essentialiter sunt in genere directe. Materia autē & forma non sunt in genere directe & per se & s̄m rectam lineāz p̄dicamentālē sed per reductionē & sicut p̄ncipia v̄trum aut sint p̄ncipia in toto genere s̄be vel nō ad propositum nō spectat: sufficit autem q̄ sint p̄ncipia s̄be sensibilis de qua intēdimus p̄scrutari & p̄pter q̄ q̄d est introducta: forma autē est magis s̄ba q̄ materia cum materia maxime distet a p̄mo ente & sic omnino. q̄ p̄p̄ie nihil videt enim esse me^o iter nihil & aliquid vt inquit cōmentator p̄o p̄b̄is igitur in s̄ba vt est analogum reperitur magis & minus ex quo forma plus habet vel participat de entitate q̄ materia & sicut in s̄ba reperitur magis & minus sic mea reperiunt talia vt est genus q̄ triplici uia venari possumus. p̄mo ex intētionē nāe sc̄do ex victoria forme & tūc ex perfectione spē. Ex intētionē nature accipit magis & minus in substantijs s̄z esse completum & incompletū in uia generationis & sic al' est magis ens q̄ embrio q̄ intētio nature nō finitur in embrione sed in ali nec est perfecta generatio cum peruenit ad embriōnē sed cum peruenitur ad al'. 2° magis & minus reperitur ex victoria forme in etis. Nam tūc forma hēt victoriam super materiā cum eam exēdit & in re facit. Si ergo forma est magis ens q̄ materia formalia & mā sunt: magis entia q̄ materialia & magis s̄ba & ista ita mō ignis est magis s̄ba q̄ terra: magis autē ex perfecte spē reperitur in rebus mixtis in quibus vltimo & nature terminaret generationis actus. Nam & cū peruentū est ad afiū cessat generatio & etiā cum peruenitur ad leonem cessat: tū q̄ in leone perfectius reseruat ratio aialis & di gnitas specifica q̄ in asino & in ali perfectior s̄z imperfecto & aialia perfecta sunt magis entia q̄ aialia imperfecta & ē magis substantia & q̄ omnis s̄ba generalis & corruptibilis q̄ p̄pter talia introducta est quo sit elementū vel elementatū & si est elementatū: vel ad ipsum terminetur vltimo itēto nature & generatio vt ad al' vel ei vt ad embriōnem et q̄ in omnibus istis ostēsum est quomō accipitur magis et magis et minus vt spectat ad propositūz de q̄one est sufficienter d̄cū. Aduertendum t̄n q̄ sicut in substantijs generabilibus et corruptibilibus reperit magis et minus sic in incorruptilibus repiri hēt cum in corruptibiles substantie nō equaliter distent a p̄mo ente. sed qualiter hoc sit alibi hēbit locum apposita autēz non sunt difficilia. cuz circa dicit q̄ si in substantia esset magis et minus esset in ea motus. v̄z q̄ accipitur magis et minus p̄p̄ie p̄p̄t dicit intētionē et remissionē in esse manente eadē forma specificā in quibus ostendimus nō

conuenire. **Q**uod autem scilicet addebat per se non conuenire subiectis suscipere magis et minus intelligendum est propter respectum formae specificae: sed si accipiatur large et minus largetur respectum genus et analogum competere eis potest: ut ostensum est etc. **U**ltimius dominus est aliquis virtus ex parte agentium per uarietatem parari possit eadem etiam unum etc. **U**idet autem quod sic commutato: aut adducit 8°. rationes ostendentes quod auctoritate diuina eterna et antiqua non potest procedere immediate effectus nouus. **P**rima talis est: omne agens siue propter voluntatem siue aliter si nunc et prius non agebat aliqua proportio facta est inter ipsum et effectum. **S**ed huiusmodi proportio non potest fieri nisi per motum precedentem ergo etc. **S**ecunda talis agens si sit per voluntatem si non agit aliquid et prius non agebat. oportet ipsi apprehendere diuersa tempora unum in quo agit et aliud in quo non agit: sed diuersitas temporum non est sine motu quare omnis talis actio fit immediate transmutatione et motu: nihil ergo nouum potest procedere a voluntate eterna nisi mediante motu ergo etc. **T**ertia talis. sicut se habet voluntas noua ad actionem antiquam. sic se habet voluntas antiqua ad actionem nouam. **S**ed voluntas noua non est propria causa actionis antiquae. ergo voluntas antiqua non est immediata causa actionis nouae. nihil ergo nouum habet immediate procedere a voluntate eterna ergo etc. **Q**uarta talis. si auctoritate antiqua non procedit ad nouum nisi mediante actione noua. **M**ax si voluntas antiqua nihil aliud requireret ad hoc quod esset suum uoluntatum: statim suum esse sequeretur suum uoluntatum. ergo uoluntati antiquae responderet uoluntatum antiquam. **S**i ergo ei debeat respondere effectus nouus et uoluntatum nouum. oportet quod ibi aliquid aliud superueniat ut transmissus noua mediante qua producatur effectus nouus a uoluntate. ergo eterna non nisi mediante motu aliquid nouum procedere potest. **Q**uinta talis dicit se habere duo fundamenta quibus ut ait nullus potest contradicere per rationem intrinsecam: sed si contradicit hoc est per rationem extraneam ut in rationabilem primum fundamentum tale. quod si uoluntas antiqua aliquid non producit prius quod producit postea aliquid deficiebat ei prius propter quod non producebat quia saltem deficiebat tempus id quo uolebat producere. sed fundamentum est quia huiusmodi voluntas antiqua si produceret effectum nouum vel simul cum eo producit tempus non quod si sic tunc tempus non sit sine motu. ergo tale uoluntatum sit mediante motu. **S**i uero non producit simul cum eo tempus tunc reuertitur questio super nos loquentes quia nihil producitur de nouo nisi approbaretur ei aliquod tempus in quo produceretur. **S**i igitur tempus est nouum tunc illud tempus indigebit aliquo tempore: et quia tempus non est sine motu quicquid dicatur auctoritate antiqua non potest procedere aliquod nouum nisi mediante motu. **S**exta talis est in habentibus ordinem per accidens non est inconueniens infinita esse pertransita: ut hunc hominem processerunt infiniti patres hoc est per accidens: quia accidit isti quod sit ex infinitis patribus. **I**n habentibus uero ordinem per se inconueniens est infinita esse pertransita antequam aliquid nouum produceretur quia inter eternum et temporale est infinita distantia. **R**ursum oportet talia infinita esse transita per se quia effectus immediatus per se habet ordinem ad suam causam. **S**i ergo a voluntate antiqua immediate produceretur aliquid nouum. oportet infinita esse pertransita quod est inconueniens. **S**eptima talis uoluntas eterna semper se habet eodem modo: vel ergo semper producit: vel nunquam producit nihil si aliquid producit vel non producit aliquid: sed hoc est mediante transmutatione et motu. **O**ctaua talis: si ab aliquid uoluntate plus non producebat aliquid et postea producit aliquid. ergo aliquid deficiebat in uolito quare tunc non producebat indiget. ergo huiusmodi uoluntas aliqua ueteriori causa suppletente talem defectum. si ergo a uoluntate diuina non processissent entia eternalis indiget ueteriori causa quod est inconueniens. **D**icendum quod tota difficultas quoniam primis est quod a uoluntate eterna non mutata potest progredi temporalis effectus. **S**ciendum igitur quod uoluntas est quedam inclinatio sequens formam apprehensam sicut grauitas vel pondus quedam

est inclinatio consequens formam naturalem sic ergo de inclinatione ad locum legendum est secundum formam naturalem. ut aliqua habent plus vel minus de forma grauis ut de forma naturalis habet plus vel minus de huiusmodi inclinatione sic quia inclinatio per appetitum sequitur formam appetitum et habet sam siue intellectu sic loquendum est de uoluntate sicut loquitur de intellectu. dubitare ergo utrum uoluntas antiqua possit aliquis uelle rem temporalem. est dubitare utrum intellectu antiquo possit quis intelligere aliquid temporale. **U**idemus enim quod artifex per suum intellectum cognoscit res quam facit est ita quod intellectus artificis precedit huiusmodi artificiale. sic etiam uoluntas artificis potest uelle res quas facturus est loquendo ergo de scientia ut est causa rerum non est inconueniens huiusmodi scientia precedere sua causata: immo quia nullus negaret quin deus intellectu eterno possit intelligere huiusmodi temporalia. **N**ullus negare dicitur quin deus uoluntate eterna ut conuenienter ponitur uelle possit huiusmodi temporalia et quia ut aliquid est a deo uoluntatum sic inesse producitur si uoluntate eterna est a deo uoluntatum aliquid temporale uoluntate eterna a deo causatur et producit aliquid temporale. **S**i enim nos ipsi hodie uelle minus facere aliquid etas si semper perfliteremus in tali uoluntate actus faceremus illud uoluntatum hodierna non mutata sicut causa effectus castini. sic quia deus ab eterno uoluntate et disposuit facere res in tempore cum uoluntatum sua non fuerit mutata. oportet quod per uoluntatem illam eternam non mutata sicut res temporales. **Q**uod uero obijcit quod si non fuerit effectus et prius non fiebat est aliqua proportio inter effectum et causam que prius non erat. **D**icendum quod inter deum et creaturam non potest esse proportio commensurationis: sed proportio ordinis quando ergo fuit instans illud in quo ordinatur deus se facturus res tunc habuit esse illa proportio et tunc res fecit cum illa proportio noua et ordo ille nouus non habuit esse per motum precedentem. quia sicut naturas nouas deus potest facere absque motu precedente sic nouus ordo et noua relatio rerum ad dominum consurgere potest absque motu alio precedente. **Q**uod uero addebat hoc quod si aliquis fecit aliquid in hoc tempore et non in priori oportuit ipsum apprehendere tempus in quo fecit et in quo non fecit: et quia tempus non est sine motu. oportet quod factionem rerum nouam precedat aliquid motus. **D**icendum quod cetera talia argumenta sunt sophistica. **N**am tempore quod precedit factionem rerum non fuit tempus uerum. sed imaginatum. **S**i ergo uolumus ex hoc arguere quod factionem mundi processit motus non plus arguimus nisi quod processit motus uaginatius et quod processit uaginatium mobile et quod fuit mundus imaginatus: nihil enim reale processit factionem mundi nisi deus. immo omnes huiusmodi rationes esse sophisticas deueniunt per se. **N**am sic deus fecit mundum in hoc tempore et non in alio: ita fecit ipsi in hoc loco et non in alio: sicut ergo alius locus ab hoc loco in quo est mundus non est nisi imaginatus: sic aliud tempus ab hoc tempore in quo factus est mundus non fuit nisi imaginatur. **Q**uod uero 3° addebat quod a uoluntate non potest procedere effectus antiquus. ergo a uoluntate antiqua non potest procedere effectus nouus. **D**icendum quod non est simile. quia causa debet procedere suum effectum cum uoluntas noua non precedat effectum antiquum sed sit posterior: eodem modo. **U**oluntas antiqua autem precedat effectum nouum non ualet quod si uoluntas noua non potest esse causa effectus antiqui quod uoluntas antiqua non possit esse causa effectus noui et si dicatur quod cum causa posita uoluntate eterna non ponitur effectus nisi eternus dici dicitur quod posita causa non ponitur effectus nisi ut est effectus res aut sunt effectus primi ut sunt ab eo uolite et qui sunt ab eo uolite. id tunc factus est mundus. et sic factus est mundus quando deus uoluit et ut uoluit. **Q**uod uero 4° addebat quod a uoluntate antiqua non precedit effectus nouus nisi transmutatione transmutatione noua. solum est per iam dicta. **M**ax ut patet deus non agit mediante eterna sit mutatio et motu nec oportet quod posita uoluntate eterna sit effectus eternus quod ut dicebat effectus non procedit a sua causa nisi ut est effectus et a uoluntate causa sua causa propria

Questio

Prima

non procedit effectus nisi ut est volutus et quando est volutus propter quod si deus volutate eterna voluit res fieri in tpe volutate eterna absqz transmutatōe alia precedere facte sunt res temporales. Quid vero 5. addebatur qz dicebat se accipere dno fundamēta quibus per rōnem rectas qua dici nō poterat. Dicendū q licet locutio sit in propria cum dicit q causa nō faciens aliquid et postea faciens deficit et aliquid qz reficit et tempus in quo vult facere illud qz dō nihil deficit. tñ q̄tum ad hoc verum est q deus nō fecit mundū nisi in tempore in quo disposuit deus enim simul fecit mūdū et tempus. Sed q per fm fundamētum addebatur qz si tempus est simul factum cum mūdo ergo tempus indignit tempoz in quo fieret. Dicendū q sicut simul deus faciendo locatū fecit locum et locus factus nō indignit loco nisi imaginatio et añ factionem cor^m non precessit locus nisi imaginatus sic ante factionem tempus non precessit nisi imaginatū et tempus nō fuit factum nisi in tēpore imaginato. deus enim fecit munduz in aliquo instāti in quo instanti simul incepit mundus et tēpus quicquid vero fuit ante illis ali qui instans totum fuit imaginatū. Quid vero 6. addebatur qz si deus fecit mundū in tpe añ factionem mundi precesserūt infinita spacia et q deus imediate et per se ponitur cā mundi et quicquid est inter cām imediatā et propinquā totum est per se. per se ergo sunt per trāsita infinita spacia quia infinitum spaciū fuit inter deū eternum et mundum temporalem. Dicendū q incōueniens est esse per trāsita infinita per se h̄ forte non sit incōueniens esse per trāsita per accidens. si hoc vey est q cōmentator ait. non tñ verum est q si mundus sit factus in tēpore q precessit spaciū nec finitum nec infinitū. Nam factionem mundi nō precessit nisi eternitas que est aliqd indivisibile et nullum spaciū nominat si autem precessit aliqd spaciū vel aliquid tēpore hoc fuit imaginatū. Nam sicut extra celum est infinituz spaciū locale imaginatum sic ante mundum fuit imaginatum spaciū tēporale imaginatum. Quid vero 7. addebatur q cum deus semper eodem mō se habeat ab eterno fecit quicquid fecit. Dicendū q si deus non posset absqz trāsmutatione et motu aliquid novū facere valeret ratio sed cum d^o ensuz sit supra q non precedere trāsmutatione in deo faciēte. nec in rebus factis deus produxit res inesse licet deus semper eodem modo habeat potest res novas tēporales producere. Quid vero 8. addebatur q si deus prius non fecit mundū et postea fecit aliquid deficit ipsi rei facte et indigebat vteriori causa defectū. Dicendū q si deus prius non fecit mundū et postea fecit hoc nō fuit propter aliquē defectum sed qz sic voluit et ordinavit sic per sapientiam suam. et hec contra eternitatem mundi sufficiant. etcetera.

Explicit liber p^m meth.

De veritate quidem theorica sic quidē difficilis est sic vero facilis. Signum autem necdigne nullum adipisci ipsaz posse: nec omnes fallere: etcetera. **Tex. i.**

Secundus liber methaphisice. Questio prima.

De veritate antem theorica. Queritur vtrum veritas sit possibilis et videt q non dicit enim Boetius q veritas est adequatio rerum ad intellectuz sed impossibile ē vt probabo intellectū nostrum adequari ipsis rebus. g^o impossibile est esse veritatē. probatio intellectus nō est in materialiter res autē sunt materiales sed in materiale non pōt adequari materialiter ergo etc. Quid dicit phis in libro ce. et mū. q si vnum contrarium fuerit in natura et reliquū ergo a destructione consequens. si vnum contrariōis non fuerit in vna natura re liquum sed falsum est cōtrarium vero. et falsum non est quoniam dicit phis in libro posterior. q falsuz non scitur quoniam falsum non est ergo nec verum. Quid veritas est

de numero entiu apud animam sed que sunt a p^a animā magis sunt non entia q̄ entia ergo veritas non est. Ad oppositum rñso veritas est finis scientiarum speculativarum sicut dicitur in 2° huius. h̄ magis videtur esse illud q est finis q̄ ea quoz illud finis sed scie speculatiue sunt ea quoz finis est veritas ergo etc.

Ad istam qōnem dico q veritas est et hoc pōt patere ex tribus p^o ex manifestatiōe 2°. ex propositionib^o. 3°. ex principijs. q autēz veritas sit hoc p^o p^o. ex manifestatiōe. de rōne enī veritatis est q sit manifestatiōe dicit phis q verum est manifestatiū suūp^oius et ideo cum nihil manifestetur alteri nisi per ali qd vey et multa sunt in manifestata que manifestari possz ipm q est veritas qz nisi esset veritas nō posset aliqd manifestari alteri et hoc est falsum et ideo p^o q veritas est. Quid autem veritas sit hoc patet 2° ex propositionibus quoniam ego nūero vtrū 1^a sit vera aut nō nulla veritas est si est falsa ergo dīctoria sua est vera. i. q aliqua veritas ē si. nō sit falsa h̄ vera. tunc hēo propositum. i. q aliqua veritas est. i. veritas istius ppositionis q̄ tu pcedis. h̄ si est aliqua veritas ergo est veritas nec est ibi falsa fm quid et simplr. h̄ si tu dicis imo qz cludit q sit veritas h̄ quid. Tunc dōm q fm quid reductus ad simpliciter per accēs ad per se et iō si est dare veritatē fm quid est dare veritatem simplr. Quid aut sit veritas hoc p^o 3. ex principijs qm si nō esset veritas sequerēt q altera pars dīctoris nō esset vera et tunc non esset de quolz affirm^o aut negō nā. cum ergo illud prim^o sit verum et per illud p^m habeant veritatem oia alia prim^a sicut Aris. et Auicē. dnt p^o q sit veritas. tñ enīz ex manifestatiōe tū ex pte p^o nūm tū ēt ex parte principioz sicut visuz est. Sed ad itel ligitā h^o qōis et dissolutionis rōnez est itelligenduz q de nūero eoz que sunt entia aīe. quedā sunt que non hnt aliqd in re extra corrdens eis et talia entia aīe vel apud aīaz non hntia aliqd cōi rrdens extra dñr figmenta sicut ē tragelafus et yrococera et chymera et sic de alijs. alia sūt entia apud aīaz que quidē hnt aliqd corrdens sibi in re extra sine que sunt similitudines apud aīaz ipsaz rez exritū extra aīam et talia entia nō dñr esse figmenta et talia hnt esse intētionale et nō reale. Sunt at quedā alia entia apud aīam que nō hnt esse intētionale h̄ reale hnt esse apud aīaz et entia que sic hnt esse apud aīaz per se reale reductū h̄ p^o in ad tria gnā q: añ sunt passiones aut hntus. aut p^o. veritas aut nō hnt esse intētionale apud aīaz h̄ reale et iō o^o q veritas sit. aut hntus aut p^o aut p^o. veritas autēz nō est nec p^a nec p^o. q veritas nō sit p^a. p^o qm veritas est fm intellectū et est in ipō itellectu. sicut patebit. cū ergo passiones nō sint in intellectu. h̄ fm sensuz p^o q veritas nō est p^o q p veritas nō sit p^o h̄ appet qm p^o in sunt nobis a nā sicut dicit phis in moral. potētes sum^o nā etc. h̄ veritas nō inest nobis a nā. h̄ ē acquirimus g^o etc. veritas ergo reductū ad g^o hntus ita q veritas est quidā hntus qui cāt in aīa ex hoc q itellectus h̄ debitos mōs intelligēdi et debitos mōs essendi pferit intētionē itētionem aut intētionē rei aut rē rei. qualr at veritas est sit hū^o dif ferat a scia que est hntus cuz ēt ipsius scie speculatiue est finis veritas illud postea apparebit.

Ad rationes respondendum est. ad primum cum tu dicis itellect^o non potest adequari ipsis rebus cū sint māles itellect^o at in mālis. Im mālis aut ad māle nulla est adeq̄tio. dō q intellectū adeq̄ri hoc p̄t esse duplr aut h̄ cōmēsuratiōē aut h̄ similitudinez d^o q itellect^o nō p̄t adequari ipsis reb^o fm cōmēsuratiōē. cū itellect^o nō sit q̄tus et res sint q̄te et adeq̄tio talis nō requirit ad hoc q itellectus hāc veritatē h̄ itellect^o p̄t adequari ipsis reb^o adeq̄tionē q est per similitudinē et talis adequatio sufficit ad hoc q itellect^o hanc veritatē. Ad aliud si unū superioz nō fuerit in nā nec reliquū dico q falsuz vō nō ē pprie hūi h̄ p^o oppō enim priuatiue et sicut priuatiue eius. Ad aliud tu dicis veritas est ens apud animaz d^o. q illa que sunt entia apud animā que non habet aliquā rem sibi extra cōrel.

pondentē. talia dñr magis esse non entia q̄ entia veritas autē non est de numero talium entium sed h̄ esse reale apud animam quia est habitus ipsius anime sicut visum est per hoc. etcetera.

Questio Secunda.

Veritur dato q̄ sit veritas sicut visum est. virū veritas in ipso intellectu h̄at esse & videt q̄ non quoniam propter unum q̄daz tale & illud magis. s̄ res sunt cā veritatis ipsius intellectus ergo res sunt magis n̄ q̄ intellectus ergo &c. **¶** sicut dicit philosophus in littera res sunt eiusdē dispositionis in sua veritate et in sua entitate s̄ res extra animā sunt magis entes q̄ apud animam ergo. etc. **¶** Ad op̄m̄. est p̄b̄s 6°. huius.

Ad istam questionē dico q̄ veritas sicut accipimus hic veritatē pro adequatio/ ne est in ipso intellectu et ratio huius est quomā sicut dicit in sc̄do huius p̄b̄s finis scientiarum speculatiuarum est veritas finis autem praticarū est opus si ergo veritas est finis scientiarū speculatiuarum et scientie speculatiue nō habent suum finem extra eas. sed finis scientiarū speculatiuarum est in eodem in quo sunt ipse scientie speculatiue. cum scientie speculatiue sint in ipso intellectu veritas ente in ipso intellectu. cum sit finis scientiarū speculatiuarum. Sed qualiter veritas sit in ipso intellectu hoc est satis difficile. Sine dubio quidam dixerūt q̄ veritas est in ipso intellectu et hoc propter istam viam. dicit enim p̄b̄s in primo de anima q̄ duo sunt motus. Quidā enī est motus rei ad animam et iste motus fit in cognoscendo et in intelligendo quādo enim anima cognoscit et intelligit tunc res mouēt sensus et sensus mouent imaginationē et imaginatio mouet intellectū. Est autem alius motus qui est anime ad res ipsas et iste motus fit in appetendo et afficiendo tunc dñt ipsi q̄ veritas erit magis in ipso intellectu q̄ unumquodqz magis fit in terio ad q̄ in terio a quo et veritas cāet ex motu nō ad animam in cognoscendo et intelligendo. et hoc voluit philosophus in 6°. meth. cum dicit q̄ bonū et malum sunt in rebus. verum et falsū sunt in anima. **¶** Sine dubio isti vero bene dñt quoniam cum unūquodqz sit incomplete in suo terio a quo s̄m p̄dem earum sequeretur q̄ veritas esset incomplete in ipsa re q̄ et in cōpletius haberet esse apud ipsum intellectū et hoc non est verū. Simile enim est de veritate et sanitate sicut enim nō diceremus et bene esse sanū quia incomplete esset subiectū sanitatis et al̄ esset completius s̄m sanitatis sed dñs et bene esse sanū q̄ cibus efficit sanitatem. Sic non dñs res esse nās quia incomplete sint s̄m veritatis s̄ q̄ efficiunt veritates. **¶** Et propter hoc aliter est dōz q̄ cum veritas sit adeq̄tio sicut dicit Auicē. duplex est autē ista adequatio. vna est adequatio rei ad sua principia et talis adequatio ad sua principia est in rebus ipsis et res ipse s̄m s̄m talis adequatōis ideo quāto aliqua res magis adequatur suis p̄ncipijs tanto magis est illud sicut illa caro v̄l que magis ad hoc qua circa principijs carnis. magis est caro et que magis participat rationem carnis. **¶** Est autē alia adequatio que est intellectus ad res ipsas et ista adequatio est r̄o quedā. Hūc autem ita est sicut dicit philosophus in 5°. huius q̄ r̄o quedam est que ponit aliquid reale in vtroqz extremo. Est autem a° relatio que ponit aliquid reale in uno extremo tñ et non ponit aliquid reale in altero nisi s̄m rationem sicut sciētia dicitur correlatiua ad scibile s̄ hoc non est q̄ ponat relatio aliquid reale in ipso intellectu sed ex hoc dicit scibile relative ad scientiā q̄ non potest intellectus intelligere scientiā nisi intelligat illud ad q̄ dependet scientiā et hoc est scibile ipsū. Nam scientiā presupponit scibile et dependet ad ipsum. scibile autē nō presupponit scientiā nec dependet ad ipsam scientiā nisi s̄ modū intelligendū & sicut est de ista sic ex ista p̄z qm̄ adequatio ista r̄o q̄daz ē & non adequatio est sicut ē relatio q̄ ponat aliquid reale in vtroqz extremo sicut in ipso intellectu cū ipsis reb̄: sed

ipsa adequatio ē relatio que ponit aliquid reale in vno extremo sicut in ipso intellectu cū rebus ipsis nō ponit aliquid nisi s̄m rōnem. vnde sicut scibile nō dicit relatiue ad scientiā: q̄ ipsa relatio ponat aliquid reale in ipso scibili. sed p̄z h̄ dicitur scibile relative ad scientiā: q̄ non potest intelligere scientiā nisi intelligat scibile ad q̄ dependet. q̄ q̄ scia s̄m rem dependet a scibili: scibile vero dependet a scia s̄m modū intelligendū: ideo scibile refert ad scientiā q̄ scia refertur ad ipm̄ scibile. Sic ista adequatio nō ponit aliquid reale nisi in ipso intellectu: vnde ista adequatio s̄m rem est in ipso intellectu & non est in ipsis reb̄: nisi secundū rōnem. s̄ p̄z q̄ ipsa adequatio dependet ex ipsis rebus: nec dicunt res adequari intellectui quia adequatio sit aliquid in rebus ipsis sicut scibile non dicitur relative ad scientiā: q̄ r̄o sit aliquid realis in scibili. sed q̄ scia d̄p̄det a scibili de adequatiōe est sit: res dicitur adequari q̄ adequatio que est realis in intellectu dependet ex rebus & p̄pter h̄ cum veritas sit adequatio vt dicit Auicē. & adequatio est in ipso intellectu realis sicut declaratum ē et nō ē in rebus ipsis nisi s̄m rōnem: dōm est q̄ veritas est tñ in intellectu s̄m rem & non ē in rebus nisi s̄m rōnem & ita p̄z q̄ sicut scibile d̄z relatiue nō per relationē que sit in ipso sed per relationem que ē in scia & cibus d̄z sanus non per sanitatem que sit in ipso sed per sanitatem que ē in aīa. Sic res non dicitur adequata adequatione que sit in ipsa sed adequatiōe que est in ipso intellectu: dicitur etiā res vera nō p̄pter veritatem que sit in ipsa: sed p̄z veritatē que ē in ipso intellectu sine in aīa. **¶** Ad rōnes p̄z solutio per ea que dicta sunt &c.

Questio Tertia.

Veritur virū aliquā veritas sit incomplexa & videt q̄ non: dicitur enim p̄b̄s in 3° de aīa vbi distinguitur oppositio in illis q̄ intells in prima opponē verū neqz

falsus sed respectus componēs est s̄p̄ verus vel falsus ergo. v̄l velle p̄b̄s q̄ oīs veritas sit complexa. **¶** Dicit p̄b̄s in p° per yarmenias. qui dicit per se h̄o vel p̄ se currit neqz v̄z neqz falsus dicit ergo &c. **¶** P̄b̄s nō se parant a s̄bis s̄z enūciatio est que p° est vera vel falsa vt dicit p̄b̄s in primo per yarmenias q̄ enūciatio vera non omnis s̄z in qua est v̄z vel falsum ergo cum verū sit circa ipsas enūciationē & vbi est enūciatio ibi est cōpositio & quedā cōplexio videt ergo q̄ omnis veritas sit complexa. **¶** Ad oppositū est p̄b̄s in 3°. de anima vbi cōparat intellectū ad sensum dicit enim ibi p̄b̄s q̄ sensus nūqz decipitur circa propriū obm̄ sed est semper verus circa propriū scibile. sit intellectus circa quidditatem rei que est p̄p̄rium obm̄ eius nūqz decipit s̄z verus & sic p̄z manifeste q̄ est quedā veritas incomplexa que p̄sistit circa simplicem opationem intellectus.

Ad istam quōnem possumus d̄z q̄ accipiendo veritatē in se & ab̄ite non per cōparationē ad ea circa que h̄z esse oīs veritas est incomplexa Nam & h̄z veritas causet in intellectu ex cōpositione vel diuisione veritatis tñ non est cōpositio neqz diuisio sed est qualitas quedā simpliciter generata in aīa ex cōpositione vel diuisione ipsius intellectus & est habitus quidā ex̄ns realiter apud intellectū s̄z si sic dñs q̄ credo ē b̄ dñt tunc insurgit dubio quomā reale bene arguit intentio a sicut species coloris ex̄ns realiter in ipso parte b̄n arguit in me° suam sp̄m̄ intentionaliter. S̄z vt v̄l intentionaliter non potest agere reale tunc enī ageret vltra suam speciem & hoc p̄tingeret si veritas credēt̄ ex cōpositione intentionū apud aīam & h̄z esse realiter apud aīas sicut dicitur est & p̄z hoc dō est q̄ veritas non tñ catur in a° ex cōpositione & diuisione intentionū vel similitudinū apud aīas s̄z ad hoc p̄currit actio intellectus agētis & intellectus possibilis qui sunt virtutes reali ex̄ntes in aīa & p̄z hoc est ad causandā veritatem apud animā ex cōpositione vel diuisione intentionū cōcurrant actiones realium sicut intellectus agentis & possibilis non est in cōueniēs veritatē sic cāri sicut dicitur est. Si autē nos accipiamus veritatem

Questio. iiii.

comparando eam ad ea circa que h3 esse tunc omnis ve-
 ritas est coplexa quonia veritas est circa copositionem
 vel divisione r ppter hoc coparando veritate ad ea cir-
 ca que het esse. i. circa copositione vel divisione tunc ois
 veritas est coplexa loquedo de veritate sicut loquimur
 nec s3 non d3 veritas coplexa qz qdditas veritatis exis
 realiter apud aiam sit coposita imo sicut dicitur est prius
 ipsa qdditas veritatis est simplex qualitas r simplex ha-
 bitus s3 dicit complexa pro tanto qz ex copositione vel
 divisione facta ab aia catur talis habitus qui d3 veritas
 in ipsa aia. **C** Si aut nos accipiamus veritate fm pro-
 prium modu suum ad h ois veritas est coplexa quoniaz
 veritas est adequatio. **N**unc ar ita est qz adequatio r in-
 adequatio puenit proprie qstioni r qstii aliquid appro-
 pinquat qstioni tantu appropinquat adeqntioni r in ade-
 quationi r io cum veritas non sit qsta nec recipiat exise
 quonia intellectus est imaterialis r no qst? p3
 qz si veritas dicat adequatio hoc non est ad similitudinem
 qstionis ptime. s3 hoc est ad similitudinem qstionis discre-
 te quonia veritas catur ex copositione vel divisione inte-
 tionu apud aiam r sic accipiedo veritatem circa ea circa
 que het esse r accipiedo veritate fm moduz ppium p3
 qz ois veritas est complexa. **C** Si vero nos accipiam?
 coiter ppositioni adequatione tunc cu3 sit quedā adequa-
 tio rei ad sua pn^a cum et quedā adequatio qstionis nos
 rebns ipsis sicut spēs itelligibiliter tunc non oēs veritas
 est coplexa nec ois etiā veritas est incomplexa imo que-
 dam erit coplexa r quedā incoplexa r quedā erit in ipo
 intellectu r quedā non veritas que pstitit in adequatioe
 rei ad sua pncipia nihil aliud est qz entitas ipsius rei r ta-
 lis veritatis res ipsa s3m est cū vnuq3 sit subiectuz
 sue proprie entitatis.

Ad rōnes rōndendum est rōnes eniz pcedunt
 suis vjs nā ille rationes argunt
 de veritate que pstitit circa copositiones vel divisionem
 intentionum apud animam. rē.

Questio Quarta.

Veritur ad huc de veritate vtruz. i.
 veritas r scia differat r v3
 q non. quonia dicit pbs in. 10. meth. q nos
 sumus per sciam mētra oim scibilium sicut

per sensum mētra oim scibilium. s3 si per veritatem
 quā hēmus de scibilib? sumus mētra scibilium v3 ergo
 veritas q fit idē scia. **C** dicit pbs in 3° de aia q scia
 in actu r scitu in actu sunt idē s3 ipsa veritas est sciu3 in
 actu quonia vnuq3q3 pōt scire suam veritate ergo veri-
 tas r scia videtur esse idem.

Ad oppositū arguit dicit enim pbs 2°.
 metha. q sciarum speculati-
 uaz finis est veritas sed nihil est idē suo fini quonia finis
 non est de natura ei? cuius est finis g^o veritas r scia dunt.

ad allam qōnem rōndent aliqui. ddo qz veritas r scie-
 tia sunt idem fm s3m dunt tñ fm rationē quoniaz
 scia dicit fm qz per eam indicamus veritas autē fm qz
 per ipsam veritate apprehēdimus. **C** Ista ratio nō valet
 quonia vtruzq3 puenit vtriq3. quonia r per veritate iudi-
 camus r appbēdimus cuius dclaratio est. **D**e rōne. n.
 veritatis est qz fit manifestā. vñ v3 est manifestatiū sui
 ipsius sicut dicit pbs. cum ergo bñ indicamus de his q
 cognoscimus r per veritate cognoscimus quonia veruz
 est manifestatiūz ipsius p3 qz per veritate indicamus r
 appbēdimus r per sciaz indicamus r appbēdimus
 et ideo nō valet talis distinctio. **C** Et ideo aliter est dōz.
 s. qz scia differt a dispositione r opione r intellectu r sa-
 pientia quonia scia est habitus de difficili mobilis dispo-
 sitione de facili mobilis r ppter hoc differt scietia a dispo-
 sitione differt et scia ab opione quonia opinio est habi-
 tus aliqui verus aliqui finis dicit in 2° de aia r in fine
 primi pter. scia autē est habitus semp verus. differt etiā
 scia ab intellectu quonia intellectus est habitus principioz
 scia vero cōclusionum. differt etiā a sapia quonia sapietia
 est per altas cās scietia per infimas causas. nunc ar ita est

Questio. v.

qz si nos accipiamus sciam pprie fm qz est habitus con-
 clusionu semp est verus et fm qz est etiā eoz que sunt sp
 generata in aia per pncipia tunc dico qz veritas et scia nō
 sunt idē quonia veritas competet opinioni et itelletui et
 sapietie et cū scia non est pprie itellet? nec sapientia nec
 opinio. et io veritas et scia sic accepta pprie non sunt idē.

C Si autē nos accipiamus sciam p oi cognitione et que-
 ratur vtrū veritas et scietia sint idem aut differat tunc di-
 stinguo autē enim scia et veritas dunt ita qz scietia sit aliqd
 aliud qz non est veritas aut scietia et veritas differt ita qz
 scia sit ad aliqd aliud qd non est ipsa veritas. **S**i aut qrat
 vtruz scia accepta pro oi cognitione differat a veritate ita
 qz scia est aliqd aliud qz ipsa est veritas dico qz non dunt
 imo illud aliqd qd est et apud itelletuz illd aliqd ē veri-
 tas apd itelletuz. **C** Si at querat vtruz scia et veritas
 dunt ita qd scia sit ad aliqd qd eē ad aliquid non cōpetat
 ipsi veritati. tunc adhuc distinguo aut qz ipsa scia sit ad ali-
 qd ad qd non est ipsa veritas et sic scia et veritas nō dunt
 quonia sicut scia d3 relative ad scibile sic p veritate ipsaz
 adequat ipis reb? et ipis scibilib? et io scia non d3 ad ali-
 qd ad qd non dicat ipsa veritas. **C** Aut si tu qras vtrum
 scia et veritas dunt ita qz scia sit ad aliqd ad qz non ē ipsa
 veritas eodem quo ē ista scia tunc dico qz scia et veritas
 dunt sic. qm et l3 scia dicat ad aliqd ad qz est ipsa veritas
 rñ alio^o ad illud d3 scia et veritas. quonia scia dicit s3 qz
 informat aiaz. veritas ar fm qz per ipsaz adequat scibili
 vñ non est eadē ratio formalis veritatis et scietie et sic ap-
 par et quomodo scietia et veritas sunt idem et quo nō.

Et tūc ad rationes patet solutio. etcetera.

Questio Quinta.

Veritur utrum veritas incomplexa sit
 q difficult ad cognitione et v3

qz nō. qm illud sine quo nō possum? aliqd co-
 gnoscere illd v3 esse facili ad cognitiones. s3
 sine vō incoplexo non possum? aliqd cognoscere g^o rē.
 pbatio qz sine vō incoplexo non possum? aliqd cognoscē
 Si tu cognoscis v3 aut illud v3 est complexuz aut in-
 coplexū si sit incoplexū hō ppositū. si complexuz tunc
 cū veritas complexa non cognoscat nisi p veritates incō-
 plexas. appet qz veritas incoplexa est facili ad cognoscē
 dū. **C** p. ois virt? p se r directe fert in ppiuz obm g^o
 intellect? per se r directe fert in ppiuz obm qz est qddi-
 tas sine entitas rei r non decipit circa ea p se. vñ si aliq
 virtus decipiat circa ppiuz ob3. hoc est p accis inqstū
 s. organū est male dispositū sic p3 de visu. aliqñ ei indicat
 visus albū eē nigrū r tunc organū infirmat r non est bñ
 dispositū tūc ergo itellet? sit in mālīs r non hēat organū
 cōrale sicut probat 3° de aia appet qz itellet? nec per se
 nec p accis pōt errare circa ppiā quidditate rei sine cir-
 ca ppiā veritate. **N**ā veritas incoplexa nihil aliud est
 qz entitas rei. **S**i ergo aliqd est difficilis qz in ipso pōt eē
 error r deceptio r itellet? non pōt nec per se nec p accis
 decipi circa virtutē incoplexā sine quidditate v3 qz ver-
 itas incoplexa non difficilis ad cognoscēdū. **C** d. illd
 non est difficilis qz facimus qñ volum? s3 nos itelligim?
 qñ volumus cui? pbō est. dicit ei pbs in 2° de aia qz nos
 imaginamur non tñ opinamur qñ volumus g^o si imagi-
 namur qñ volumus p3 qz itelligim? qñ volum?. **C** ad
 op^m est Arist. in p^o de aia qz itelletus aut est fantasmata
 aut nō est sine fantasmate. ita qz itelligere v3 est sine fan-
 tasia. cū ergo multe veritates sint incoplexe que fantat
 mata non hnt p3 qz veritas incoplexa est difficilis.

ad istam qōnem possum? iōie qz veritas pstitit i
 quadam adeqntione ita qz veritas icō-
 pleta ē in qdā adeqntione rei. ad sua pn^a. **N**āc ar duplex
 est adeqntio rei ad sua prin^a r in tali adeqntione pstitit ve-
 ritas incoplexa que nihil aliud est qz entitas rei r ex tali
 entitate sue qdditate resultat in intellectu spēs sine quedā
 similitudo ipsius rei que qdē spēs vno^o d3 veritas fm qz p
 ipsam spēm pformamur ipsius reb? tūc dico qz i cognitōe
 vtriusq3 veritatis incoplexe pstitit difficultas. **Q**d antez
 veritas que est entitas rei sit difficilis ad cognoscēdū hoc

possimus perpendere ex tribus primo ex parte ipsius adaequationis 2º ex parte cognoscētis ipsam veritatē 7 tertio ex parte eāz quibus deuenimus in cognitionē veritatis. pº sit ex parte adaequationis. veritas. n. pñsit in quadam adaequatione rei ad sua pñª s3 non pót res cognosci seu adeqñi suis pñcipijs nisi cognoscatur sua pñª. Sicut n. non pót aliquis cognoscere diuersitatē seu dñam inter aliqua duo nisi illa duo cognoscat sic nō pñt aliqñ cognoscere adaequationē inter re 7 sua pñª nisi pñª cognoscat. Nunc autē ita est qd difficile est cognoscere pñª rei qñtū pñª que sunt diffinitiuā ipsius rei 7 posteriª nota sunt. vñ dicit pñs in pñª libi pñsicoz qd nō h substituit pº ad rōnem. diffinitionis sñm id qd significat illo nomine notius est pñª etiā difficilia sunt ad cognoscendū. Ois eniz nra cognitio incipit a sensu s3 sensus nō cognoscat nisi accñā. vñ pñª auri nō cognoscimus per sensum: sed tñ aliqua accñā sicut qz multū ponderat 7 qd est rubeū. cuz ergo pñª rei trāscendant cognitionē sensitiuā 7 a sensu incipit nra cognitio p3 qd pñª rei sunt difficilis cognitio. nis tñc qz posteriª nota sunt tñ qz trāscēdunt cognitionē sensus a quo incipit nra cognitio. **C**Secdo ē p3 illud idē ex parte pº cognoscētis veritatē. Intellectus enim sbaz separataz per se 7 directe ferunt in quidditates ipsas 7 nullo mō decipiunt. Intellectus autē humanus per se 7 directe nō fertur in suū propriū obm sed depēdet ex fantasia ex qua amiscet intellectui aliqua finitas 7 ppter h cognitio veritatis difficilis est nobis. **C**Ad at veritas sit difficilis ex causis qbus deuenimus in cognitionē veritatis h p3. In re ei sunt multe cae 7 multa sunt in re de quibus ignorant que illarū sit causa illius rei 7 et qz illi rei sunt multe cause. sicut ds 7 sbe separe que totaliter ex cellunt sensum nrm 7 nrm intellectū. 7 ex hys tribus p3 qd veritas in cōplexa sit difficilis.

Ad rōnes ad primā cuz tu dicis illud 7c. di co qd veritas in cōplete cognoscitur faciliter: s3 tñ difficile est eam cognoscere cōplete 7 h bñ pcludunt rōnes que dicte sunt. s. qd veritas difficilis est vt cognoscat cōplete 7 id cum tu dicis illud sine quo nō possumus aliqd cognoscere facilis cognitiois est. vey est si debeat cognosci in cōplete. Si autē debeat cognosci cōplete. nō est vey. vñ per hoc qd aliqd cognoscatur in cōplete bñ pót per ipm aliā cognoscere. **C**Et tñc ad aliud tu dicis intellectus nec per se nec per accñs pót errare dº qd per se nō pót. per accñs tñ bene pñt s3 nō hēat organuz qz ei ex veritate māli. s. ex fantasia depēdet intellectus ex pª parte pót ptingere error intellectui pp h 7c. **C**Ad aliud tu dicis intelligimus qñ volumus vey est qd postqz nos hēm spēs in memoria intelligim⁹ qñ volumus s3 h in cōplete est 7 si sit cōplete hoc est per multū tempus 7 multā exercitacionē. 7c.

Quæstio Sexta.

Veritur vñ veritas cōplexa sit difficilis 7 vñ qd nō qñ illud est magis facilis qd inest alicui per se qz qd inest alicui per accñs s3 cogitare falsum inest itelle etui per accñs 7 cogitare verū inest per se s3 intellectus intelligit faciliter falsum ergo facili⁹ intelligit verū ergo 7c. **C**S. dicit pñs qd intellectus sp verus est ergo 7c.

Ad istam qōnem dico qd veritas cōplexa difficilis est 7 hoc possumus cōprehēdere ex trib⁹. **C**Primo ex ptes tps in quo acquirif cognitio veritatis. **C**Secdo ex pte eorū qui se dederunt cognitioni veritatis. **C**Tertio ex pte generatiōis veritatis in nobis. **C**Primo. n. appet sic qñ illud est facilis qd pauco tpe acquiritur illud autē est difficilis qd multo tpe acquiritur sine qd multo tpe sit 7 id cū cognitio veritatis 7 scie multo tpe acquirif p3 qd difficilis est ipsa veritas. vñ dic pñs in 2º de aia s illos qui dicebāt terrā terra cognosci qd aia plus i moratur ignorātie qz veritati. vñ per longū tps morat ignorātia añqz pueniatur ad cognitionē veritatis. **C**Secdo appet istud ex parte eorū qui se dderūt pñsiderationi veritatis. quoniā non sufficit vnus bō ad in

ueniendū scientias speculatiuas s3 multi fuerunt. vñ sicut dicit pñs quiz parū inuenit 7 illud modicū qd vnus inuenit inuenit cū alio qd alius inuenit facit aliqz qñtitatē. vñ licz illud qd hō p seipm pót inuenire sit pne qñtitaris tñ si iungat cuz alijs que alij inueniunt erit alicuius qñtitaris 7 id sicut nos dicere m² aliqua re esse difficilē ad quā plures hoies requirunt sicut ad pñsiderationē 7 cognitionem veritatis requirunt plures hoies 7 sic videmus qd ipsa veritas est valde difficilis. **C**Et ē h p3 ex pte generatiōis 7 h causa ex ordine potē qz ex cōparatione pñª ad conclusiones ex ordine potentiariū hoc appet quoniā ex pluribus sensibus sit vna memoria ex plurib⁹ memorijs sit vnū experimentū 7 ex pluribus experimentis sit vnū vñe qd est pñª artis 7 scie sicut qd oē reubarbarū tollit colerā vel hia hñs curant 7 id cuz multa requirant p3 qd difficilis est. **C**Ad et si sit difficilis p3 ex editioe pñsionis de pñcipijs bene verū est qd pñª sunt facilis cognitiois nā sunt sicut ianue in domo 7 sicut locus ianne facili⁹ cognoscat sic pñª sunt facilis cognitiois 7 sicut ea que sunt in domo sicut difficilis cognitiois sic 7 cognitio pñsionis. vñ 7 cognoscere cōclusiones in pñcipijs est cognoscere in quadam vniuersalitate.

Et tunc ad rōnes ad primā cū dicis qd illud est magis facilis qd in est alicui per se qz qd inest alicui per accñs verū est si illud directe ferat in eo qd est per se 7 id cum intellect⁹ non directe ferat in verū qz depēdet ex fantasia ex qua pñt amiseri facilitas intellectui. vñ sicut facili⁹ est deuiare a centro qz centrū innire. sic ē difficilē est cognoscere 7 intelligere veritatē qz deuiare a veritate 7 intelligē facilitatē. **C**Ad aliud p3 loio nā pñs intelligit ibidē habitū qui est habit⁹ pñª. 7c.

Quæstio Septima.

Veritur cū visum sit qd veritas nō sit facilis vtz sic veritas sit nō difficilis 7 hoc est qzere vñ veritas sit im possibilis ad cognoscendū. Nā difficilis ē me inter facilis 7 impossibilis. **C**Et arguit qd veritas sit impossibilis ad cognoscendū 7 hoc sic. sbe enī separate sunt im possibilis ad cognoscendū 7 rō hui⁹ est quoniā sbe separe fantasia non hñt 7 et cuz forme sbales non hēant fantasia 7 et cū sensus a quib⁹ incipit nā cognitio non pñt nec cognoscat sbam rei s3 tantū accñā sbe rei vñ gº cognitio veritatis sit impossibilis. **C**S. dº pº postē qd nō credim⁹ pñsionib⁹ nisi per pñcipia que sunt magis manifesta s3 manifesta i natura sunt nobis ignota ergo min⁹ nota erūt nobis magis ignota hoc p3 ex deo pñi in 2º bº dicit enī ipse qd sic se h3 intellect⁹ aie nostre ad ea que sunt manifesta in nā sic oculus noctue ad lucem sol. Si ergo manifestissima in nā sint nobis ignota 7 et min⁹ nota 7 si impossibile sit cognoscere manifestissima nature. p3 qd im possibile est cognoscere min⁹ manifesta. ergo cognitio veritatis est impossibilis. **C**S. sensibilia sunt in primo motu 7 pñua trāsmutatione si ergo sunt in pñua trāsmutatione vñ qd de sensibilib⁹ nō possum⁹ cognoscē veritatē. **Ad oppositum** est commētator 7 pñs.

Ad istā qōne possum⁹ dze sicut dicit cōmē. qñ est impossibile ē cognoscere veritatē 7 arguit sic cōmē. si impossibile eēt cognoscere aliquā veritatē tñc desiderū naturale eēt frustra 7 ociosuz. cū gº incōueniēs sit dze. s. qd sit aliqd ociosum in natura 7 hoc seqret si eēt impossibile cognoscere veritatē aliqz p3 qd nō est impossibile aliquā veritatē cognoscē 7 sine dubio ista rō cōmētatoris bona est 7 id ad h qd bñ videam⁹ rōne cōmēti declarādū est istā ppōnē. s. qd si impossibile esset cognoscere aliqz veritatē qd s. dñsiderū naturale eēt ociosuz 7 hoc possum⁹ ppēdere ex trib⁹. **C**Primū ex hoc illud est ociosuz sic dicit pñs 7 vanū qd non psequit finē. nā sic ipse dicit finis est cui⁹ gñā oia alia fiūt 7 id si aliqd non psequit finē illud dē esse ociosum. **C**Secm. n. est qd requiritur ad hoc qd aliqd sit ociosum. s. qd psequatur finē debitū. vñ nō psequit cum scūqz finis est causa ociositatis s3 non cōsecutio finis debiti est causa ociositatis. vñdē dicitur in secūdo pñs.

Questio

Octava

q si atq balneauerit se vt sol eucliffaretur si sol nō eucliffaretur nō pōt h dī se frustra balneasse. Nā eucliffatio sol non fuit nata puenire ex tali balneatione. vnde r dicit ibi dem q si dicat se frustra balneatū derisionez dicit r ideo q aliquid sit ociosum duo requirunt. s. priuatio cōsecutio nis finis r nō cuiuscūqz finis s3 finis debiti. **C** Tertium q requirit ad h q aliquid sit ociosum est q priuatio finis debiti nō sit respectu alicuius nature pticularis s3 opo:ret q sit respectu nē vniuersalis totius speciei. vnde licet hō natus sit hēre. s. digitos. si tñ ille homo hēat. 6. digitos nō ppter h dicitur ociosum in nā s3 si tota spēs humana deficeret a. s. digitis tūc dīe ē species humana siue natu ra ociosa. **C** Tūc ad pposituz scia est finis qz ex pu ris nālibus acquirere pōt hō r ideo sicut prius viluz est omnis hō naturaliter desiderat sciam nō. n. desideratur naturaliter nisi finis debitus r ideo cū hō naturaliter de siderat sciam tanqz suū debitu finē si ipōssibile esset hoiez cognoscere veritatē. tūc nullus hō cognosceret veritates r tunc cū vnūquodqz dicit ociosum esse q non sequitur finem debitu. s3 priuat suo fine debito r h in tota natura illius speciei sequitur si ipōssibile eēt cognoscere veritatē aliqz desideriu naturale esset ociosuz r ideo hñ arguit cō mentato: sicut viluz est. **C** Sine dubio rō cōmentatoz bona est tñ possumus dare aliam rōnem que vī bona r est talis possibīle enī dicit aliqd ex hoc q aliqd habet po tentiā passiuz ad hoc q fiat aliqd sicut lignū dicitur esse impotētia ad lectulum qz hēt potentiam passiūā ad reci piendam formaz lectuli ergo multo magis dī aliqd esse possibīle r participare rōnē possibilitatis q nō tñ habet potentā passiūā sed ēt potentā actiūā ad h q fiat sicut si lignū haberet in se potētiā feminā lectuli magis dīetur omne ipotētia ad formā lectuli qz si tñ haberet potētiā passiūā r ideo cū in aīa mā non tñ sit potētia passiua. sed etiā actiua sicut dicit pbūs in 3°. de ania in anima est intellectus possibīlis cuius est oīa fieri r intellectus agēs cuius est oīa facere r intellectus agēs cuius oīa facere er go si aīa nō tñ h3 potētiā passiūā ad sciam sed ēt acti uam vt intellectu agentē apparet q magis dī aīa esse in potētia ad sciam ergo scia nō est non possibīlis.

Ad rōnes

Ad primā dico q rō in tribus deficit. deficit in h. i. qm̄ dato q nō possemus cognoscere sciam adh non sequitur quin possemus cognoscere aliquā veritatē. Nā hñ posse mus cognoscere accūa. s. dato. s. q nō cognoscerem? sbaz bene. n. vey est q si nō possemus cognoscere sbaz aliquo modo nec cōplete nec incōplete non possem? cognoscere accūa sed in cognoscendo accūa aliquo mō cognoscimus ipsam sbam in vniuersali qz non pōt intelligere accūs ip se intellectus nisi intelligat sbam. **C** Deficit ēt ratio in alio s. in hoc q dicit q per vīem sensuz possumus cognoscere sbam rei utud. n. est sbm sensus enī cōis vel cogitativa pōt sbaz rei cognoscere vñ indiuidua ipsoz pdicamētoz dupliciter pnt p̄siderari aut in se r absente r sic ipa indi uida sic p̄siderata cōprehendere per se non p̄t alias sen sus nec cōis. nec cogitativa nisi inuef ipso intellectu. Sed si p̄sideremus ipsa non in se s3 fm q prin^a vel ei aliquaz actionum tūc sensus ēt b̄ntozū pnt hui? cognoscere sicut oīs cognoscit agnū sub ista intēione qua est filius ei? r lupuz cognoscit inqstū inimicabilē r iō sensus qui iduat per intellectuz sine sit sensus cōis sine cogitativa pnt hoc indiuidua per se cōprehendere p3 qz sbā nō hñ cognoscit per sensum deficit ēt rō in hoc q dicit q sbe separate nō pnt intelligi qz non hñt fantasmata dico q hoc non valet qz ad hoc vt aliqd dicat non posse itelligi non sufficit q non hēat fantasmata. Sed ad hoc o3 q non hēat aliquid proportionale alicui habētī fantasmata siue fantasma per q possit itelligi sicut sbe separate dñr nō posse itelligi qz non hñt fantasmata r ēt qz non hñt aliqd proportionale eis per q possit itelligi. Iste enīz sbe materiales que hñt fantasmata non hñt p̄portionem cū substantijs sepatis. r ideo per fantasma sbaz materialius non pnt sbe separate itelligi. **C** Nñ si aliqd non hēat fantasma non potes arguere

ergo non pōt itelligere illud intellectus qz ēt dato q non hēat fantasma si tñ h3 aliquid p̄portionale ei q hēt fantaf ma hñ poterit per ipm̄ intelligi sicut p3 de actu intelligē di. Nā r licet actus intelligendi non hēat fantasma qz tñ obm̄ ipsius intellect? qz h3 fantasma p̄portionale est ei pp h intellectus per obm̄ eius p̄t intelligere actu itelligendi s3 fantasma non hēat r ideo si pcederet q sbe materiales non hērent fantasmata qz tñ p̄prietates r accūa ipsaruz substantiarū mālium hñt fantasmata p̄portionatua sunt iphis substātijs mālib? r pp hoc sbe materiales poterūt intelligi per ipa accūa r per ipsas p̄prietates. nā non tñ excellunt sbe māles suas p̄prietates r accūa sua q̄stum excellunt sbe separate sbas materiales r ideo p3 quomō deremus a prio: i verū est q non possem? cognoscere po steriora cum posteriora sint nobis in manifesta s3 qz nos incipimus a posteriori r posteriora hñ cognoscimus sal tum incōplete absqz h q cognoscamus manifestissimā in nā ppter h rē. **C** Nñ si cognoscēdo posteriora non possem? aliquo mō cognoscere prio: nullo modo possemus cō gnoscere posteriora. **C** Ad aliud tu arguis sensibilia sunt trāsmutabilia dico q istozū sensibiliū non est scīa sui q particularia sunt. nec fm q sunt in 2° motu. sed ipso:ū vlium est scientia. rē.

Forsan autem r difficultate duobus mo dis existente non in rebus sed in nobis est eius causa. rē. **Tex. i.**

Questio Octava.

Veritur

q **Veritur** vtrū difficultas in cognitio ne veritatis sit ex parte nā vel ex parte rez r vñ q non sit ex parte nā s3 ex parte rerū qm̄ si ex pte nra esset difficultas tunc illa que magis esset sepata a mā esset magis cognos cibilia. sed h est falsuz qm̄ deus maxime sepatus est r tñ in nullo p̄t intelligi quoniā deus est infinitus infinitū ac est q per se est ignotū sicut dicit primo pbi^r. ergo rē. **C** Ad idēz arguit sic illud q in ē alicui per se in est ei vñ r ideo cū materia de se sit ipeditiua cognitionis sicut dīc cōmentato: 2°. huius apparet q res māles non erūt fa ciles ad cognoscēdū r sic cū res māles hēant in se prin^m impeditiū cognitionis vñ q res materiales q̄stuz de se est erant difficiles r sic difficultas sumit ex parte rerū r non ex pte nā tñ. **C** P. si difficultas sumit ex parte nra tunc trāsmutabilia eēt nobis magis nota r h salūm quia metaphisica sunt nobis magis nota qz naturalia cuz sint abstracta amotu r a meth. ergo rē.

In oppositum est pbūs qui dicit q dif ficultas non est in rebus sed in nobis vnde sicut se h3 intellect? nñ ad ea que sunt manifestissima i nā. sicut oculus noctue ad lucē solis q^o rē.

Ad istam questionē est intelligēdū q obmittē dū est illud q est per accūs r accipi endum est illud q est per se. Nūc autem ita est q si nos videmus quomō sumitur facilitas r difficultas ex parte rerum r ex parte intellectus satis patebit vtrum difficul tas sumatur ex parte nostra. difficultas enim sumitur ex parte materie que est in rebus quoniā materia est impe ditiva cognitōis r qz materia est impeditiua cognitōis p̄pate in rebus habētibus materiā difficultas sumitur ex parte materialitatis. Ex alio etiā sumit difficultas ex h. i. q res ipse habentes materiam non intelligūt sicut sunt res enī materiales sunt intelligibiles in potētiāz in actu s3 sunt itelligibiles in actu per actionem intellectus agentis. vnde nō intelligunt res materiales fm esse actu ale q habent sed sūt intelligibiles in actu per actionem intellectus agentis. vnde dicit cōmentato: in secūdo bu: ins q quedam sunt forme que sunt intelligibiles in actu sicut forme separate r nō sunt intelligibiles in actu per actiones intellect? agentis patet ergo q difficultas sumi tur ex parte rerum tū ex ratione materialitatis tū ex hoc q non intelligūt sicut sunt r qz ex parte materie p3 q

sumitur difficultas quatuor materia est illud per quod res potest esse et non esse et ideo per materiam res minus sunt et per primum res per materiam minus vere sunt. et si minus vere sunt per materiam sunt minus cognoscibiles ergo. **¶** C. Nunc videndum est quomodo se habeat intellectus noster. Intellectus noster videtur et est intellectus. et est vis. Cuius intellectus in quantum intellectus habet proportionem cum substantiis separatis quia in malis est sicut ipse se habeat separate. Intellectus autem in quantum vis proportionem habet cum substantiis materialibus. quia intellectus vis videtur dependet ex fantasmata que est virtus malis et dependet etiam ex fantasmate. Cuius dicit philosophus in 3° de anima quod simul ovis fantasmata speculari et sic patet quod intellectus habet proportionem cum substantiis separatis et cum substantiis materialibus. Hanc autem ita est quod si nos volumus arguere magnitudinem operis et difficultatem non debemus arguere difficultatem operis et difficultatem operis sed ex proportionem virtutis ad opus omnium bonum posset esse virtus ita fortis quod non esset tale opus difficile et tamen illud opus esset valde magnum. Sicut licet opus esset valde parvum posset esse virtus ita parva quod illud opus esset difficile le valde et ideo debemus arguere difficultatem rei summis ex proportionem virtutis ad opus et non ex magnitudine operis et ideo cum intellectus vis magis proportionem rebus materialibus quam in materialibus. magis cognoscet intellectus vis et facilius res materiales quam imateriales et sic res materiales sunt minus cognoscibiles quam res imateriales sequitur quod intellectus vis magis cognoscet minus intelligibilia quam magis intelligibilia et ideo patet quod difficultas non est in rebus sicut bonum dicit philosophus sed in nobis. quoniam si difficultas sumatur ex parte reum tunc magis intelligibilia essent nobis facilius cognitionis quam alia minus intelligibilia et hoc non est verum sicut dictum est.

Ad rationes

ad primam dicitur est. tu enim dicis infinitum est ignotum. verum est infinitum secundum magnitudinem sed illud quod est infinitum secundum virtutem et potentiam tale infinitum non est ignotum secundum se imo manifestum. **¶** Ad aliam tu dicis. si difficultas sumeret ex parte nostra sequeretur quod transmutata essent nobis magis manifesta sine nota dicitur quod verum est: si transmutata esset per se causa quod aliquid sit nobis magis notum nunc autem non est ita imo transmutata ipsa est causa per actum quod sit nobis aliquid notum: sed habere fantasma est causa per se quod aliquid sit nobis notum ergo. **¶** Ad aliam tu dicis materia est impeditiva cognitionis sine dubio non debemus intelligere quod materia quaelibet sit causa siue impeditiva cognitionis imo est aliqua materia que est prima cognitionis sicut appetit nam in definitione rei habetur materiam ponit ipsa materia cum tamen ipsa definitione rei habetur materiam detur ut causa cognitionis sed pro tanto dicitur materia impeditiva cognitionis quia res habentes materiam sunt de se minus intelligibiles ratione materie etc.

Sicut enim noctivagorum oculi ad lucem diei se se habent: sic et anime nostre intellectus ad ea que sunt omnium nature manifestissima. **Tex. i.**

Questio nona.

Am visum

fit de veritate nunc videtur dicitur de alio quod dicit philosophus in littera quod ita se habet intellectus anime nunc ad deum et ad substantias separatas sicut se habet oculus noctivagus ad lucem solis. et ideo queritur habet virtutem intellectus humanus coniunctus corpori possit deum et substantias separatas intelligere et quia fuerit diversi modi dicendi. de hoc non fuit unus modus dicitur alexandri et sequentium eius. Alius autem fuit alexandri et alius fuit philosophus. per hoc querendum est primo quod per quod unusquisque istarum devenit in dissolutionem habet quod primo querendum est de modo alexandri. dicit enim alexander quod intellectus vis est generalis et corruptibilis et quod est virtus malis et tamen potest intelligere substantias separatas. nec est mirabile sicut dicit alexander quod sic malis et quod possit intelligere substantias separatas: quoniam forme eorum sunt materiales tamen ex copulatione eorum mutabiles forme preter resultare et educti. Sicut non est inconueniens quod ex copulatione eorum resultat talis forma sicut intellectus qui possit substantias separatas intelligere et quia alexander vidit quod non poterat bene sustinere

positionem suam per hoc ad inuenit alium modum quem posuit in tractatu suo de intellectu quod ipse fecit et est sua potest talis. scilicet quod intellectus nec est virtus nec est corpus sed est preparatio que datur in homine que inest homini ex necessitate et tunc dicit alexander. quod illa preparatio nascitur impleta et perficitur magis et magis et corroboratur in tunc et tunc perficitur illa preparatio potest intelligere substantias separatas et ponit exemplum alexander in tractatu suo. Sicut homo nascitur habens imperfectam potentiam gradatam tamen illa potentia magis et magis perficitur in homine et tantum perficitur illa potentia gradatam in homine quod homo potest perficere gradum. Sic dicebat dicitur alexander de intellectu.

Et ideo

querendum est de intellectu. scilicet dato quod intellectus esset malis verum posset substantias separatas intelligere et vis quod sic quoniam dicit philosophus in 2° de anima quod sensus est susceptivus specierum sine materia si ergo sensus qui est potentia malis potest apprehendere speciem in materiale. tunc videtur quod dato quod intellectus esset malis adhuc bene posset intelligere substantias imateriales. **¶** magis vis male pati ab in materiali. quod materiale agere in male. vis maius esse agere male in imateriale quam materiale pati ab in materiali cum ergo male possit agere in imateriale ut probabo videtur quod materiale potest pati ab in materiali. **¶** Probatio quod male possit agere in imateriale. quod fantasia est male et tamen fantasia bene agere in intellectu qui est imaterialis. sed aliam naturam positionem: igitur vis videtur magis poterit male pati ab in materiali. ergo cum intelligere sit quoddam pati videtur quod intellectus possit pati a substantiis separatis et sic per philosophum poterit eas intelligere. **¶** methaphisica abstrahit a materia sensibili non a materia intelligibili et tamen imaginatio potest mathematica comprehendere. cum ergo sicut videtur dicitur commentator in omnibus aliis a potentia sit aliquid loco materia et hoc dicitur in commento de causis quod omnes substantie se habeat separate a potentia habent suum ymaginabilem. ergo videtur quod dato quod intellectus sit materialis videtur quod possit substantias separatas intelligere. **¶** Sine dicitur verum est quod alexander. posuit quod intellectus malis posset substantias separatas intelligere et contra hoc arguit commentator: duabus rationibus et si declarem eas satis erit. **¶** Prima ratio Averrois est quod fundamenta omnium sapientium sunt quod intelligibile in actu et in intellectu in actu sunt idem. siue unum. Si ergo intellectus materialis intelligit substantias separatas sicut tu potes tunc se habeat separate essent unum et in intellectu et esset eadem ei et tunc sequeretur quod male esset in malis: et cum materiale sit corruptibile et imateriale sit incorruptibile sequeretur quod corruptibile fieret incorruptibile et hoc est falsum ergo etc. nec potes dicitur commentator: dicit quod intellectus malis intelligat substantias separatas sine inuolutione virtutis quoniam autem fiet inuolutio in recipiente aut in recepto aut in utroque homo in recipiente et in recepto: aut in neutro illo fiet inuolutio. Si tu dicas quod in neutro illo fiat inuolutio nec in recipiente nec in recepto tunc non plus intelligit intellectus nunc quam prius nec potest fieri inuolutio in recepto sicut in substantia separata quatuor substantia separata in transmutabilis est et non potest in ea fieri inuolutio nec potest fieri inuolutio in utroque quoniam iam fieret inuolutio in substantia separata et ideo ovis quod in intellectu fiat inuolutio non potest aut fieri in ipso intellectu alia inuolutio quam quod intellectus malis fiat in malis et corporale fiat in corporale non. ista inuolutio est aliquid aliud. nisi quod de nono virtus malis sit unum actu cum substantia intellectuali. **¶** Sine dubio in ratione commentatoris est unum dubium. scilicet quod intellectuale in actu et intellectus in actu sunt unum. quoniam si una substantia separata intelligat alias substantiam separatam non oportet quod una sit alia et per hoc videtur esse dubium de verbo philosophus. et sine dubio cum dicitur quod intellectuale in actu et intellectus sunt unum intelligit ita quod ipse intellectus et intelligibile in actu sunt unum sicut materia et forma et hoc sufficiat ad intentionem Averrois. **¶** Et adhuc declarandum est capiendum dictum commentatoris. dicit enim commentator quod quoniam aliquid duo sunt in aliquo 3°. illud quod est formale est forma alterius sicut si lux et color sicut in dyasano sicut in 3° cum lux sit formalior quam color tunc lux erit quam forma coloris nunc autem ita est quod si intellectus intelligeret substantias separatas tunc intellectus esset in anima et in ipsa substantia separata et ideo cum ipsa substantia separata sit formalior: quam ipse intellectus ipsa substantia separata esset idem quod

Questio.

Decima

forma ipsius intellectus. tunc ex ipso intellectu et ex ipsa substantia separata fieret unum sicut ex materia et forma et cum forma debeat habere proportionem me oporteret quod si intellectus malis intelligeret subas separatas quod fieret in malis: et tunc male fieret in male et incorruptibile fieret incorruptibile: et ideo optima est ratio pmentata. Sed non valet illud quod si intellectus intelligeret subas separatas quod suba separata est in ipso intellectu sine dubio si intelligere intelligit subas separatas intellectu esse per spem suam et filium et circa ipsas species esse in primo intellectu et sequeretur idem quod prius cum absente pmentata. pcederet modum pmentata: quia Alex. ut pmentata. narrat vacillavit in oppone sua et dixit quod intelligens qui est in nobis intellectus subas separatas non est intellectus in malis quia talis intellectus corrumpitur per corruptio nem anime. sed talis intelligens est intellectus abstractus: quem pbus vocat adeptum et ppter hunc finem hunc arguit pmentator. scilicet si intelligit per istum intellectum adeptum: intellectum agentem vel est alium intellectum abstractum: tunc erit dubium de continuatione istius intelligens nobiscum quod si continuationem assignare non poterit: et ideo non ponit in nobis nisi virtutem materialem.

Et tunc ad rationes respondendum est: tu dicis sensus est susceptivus specie et cetera. Dico quod non dicitur sensus esse susceptivus specie sine materia: quia non recipiat materiam. immo species ipsas recipit sensus in organo et cum conditionibus materialibus. Et pro tanto dicitur sensus esse susceptivus specie sine materia: quia non recipit speciem sub illo esse quod habet in materia extra. Et tunc ad rationem secundam est dominum quod in tribus deficit. deficit enim illa ratio primo in hoc quod dicit materiam le agere in male sicut fantasma agere in ipso intellectu. nam ipsum fantasma non agit in ipso intellectu in virtute proprie: sed in virtute intelligens agentis et ideo intelligens agens dicitur magis agere quam ipsum fantasma. Deficit et ista ratio in alio quod dicitur quod intelligere est pati tamen sine dubio in hoc quod dicitur passio quedam in admiscetur ei iste actus qui est iudicare qui reducit ad actum. Deficit et ratio in eo quod dicitur quod intelligere est passio malis. Intelligere est non est passio malis et si sit passio non est passio malis: sed in malis: sed si virtus malis pateret ab in mali talis passio malis est quod recipit ab aliquo recipere per modum recipientis cum igitur intelligere non sit passio malis et si pateret male ab in materia talis passio non est intelligere. Ad aliud tu dicis metaphisica et cetera. dico quod quod dicitur quod materia non abstrahit a materia intelligibili melius esset quod diceretur quod materia non abstrahit a materia imaginabili. materia est et si abstrahat a materia quali. scilicet calido et frigido non tamen abstrahit a continuo nec a quanto et ideo cum pundo sit imaginabile et ipsum quantum et non abstrahit a materia imaginabili quia non abstrahit a quanto et continuo que sunt imaginabilia per hunc melius est dicitur quod materia abstrahunt a materia quali sine sensibili et non abstrahunt a materia imaginabili: et ideo est sube separte nisi habeant materiam imaginabilem. non oportet quod intelligens dato quod est malis quod posset subas separatas intelligere in virtute malis que est imaginatio mathematica possit apprehendere per rationem que dicta est. Nam sicut sensus apprehendit materia sicut imaginatio apprehendit mathematica que cum visum sit quod si intellectus non est generalis et malis sicut posuit Alex. quod non possit substantias separatas intelligere. Nunc querendum est de alia via.

Questio decima.

Veritur ergo dato quod intelligens vis esse preparatio quedam sicut ipse Alex. posuit. Utrum per talem preparationem possemus intelligere subas separatas et vis quod sic quod videmus quod aliqua virtus corporalis sicut virtus patris que est in semine potest disponere ipsum menstruum: et dispositio materiae sine virtute feminis videtur sufficere ad hoc ut ipsum menstruum sic disponere ad hunc ut ipsum recipiat ab extrinseco aliam intellectivam que excellenter vis tota nam materiae corporalis. Si igitur virtus corporalis digno virtus corporalis sicut esse dispositio ad receptionem forme excellentis nam materiae sicut ipsius aie intellectus videtur quod dato quod intelligens est preparatio malis quod per talem preparationem possumus

intelligere subas separatas. Sed hunc ideo vis sic. Infimorum suprema attingunt infima supmo: sed inter omnes virtutes males imaginatio est supior: ergo attingit infima intelligentiam. ergo ut vis quod dato quod intellectus est quedam preparatio malis sic posuit Alex. quod per ipsum possemus intelligere subas separatas.

Ad oppositum arguit illa preparatio est quedam privatio. nam illud dicitur esse preparatum ad aliquid quod non habet illud aptum natum tamen est habere. ergo cum per privationem non possemus tangere subas separatas videtur quod per illam preparationem non possemus subas separatas intelligere.

Ad istam rationem est intelligendum quod sic visus sicut prius Alex. creditur quod cum homo sit generalis quod in boie non est aliqua virtus in malis et per hoc posuit Alex. sicut visum est prius quod intelligens esse virtus malis et generalis: et dicebat quod intelligens in nativitate boie erat imperfectus et perficiebat finem quod magis et magis perficiebat homo. et dicebat ex modo de virtute gressiva in boie et quia Alex. vidit quod non poterat bene sustinere potentiam istam per hunc dicitur quod intelligens erat preparatio quedam in nobis et dicebat quod ista preparatio imperfecta est et perficiebat finem quod abstrahit res ipsas et hunc quod magis et magis abstrahit. finem hoc perficitur magis in preparatio et tunc dicebat Alex. quod in preparatio totum abstrahit tunc potest intelligere subas separatas. Contra istum modum ponendum arguit pmentator. d. quod dato quod intelligens est preparatio et dato quod in preparatio est perfecta in hoc quod totum abstrahit non tamen sequitur quod intelligat tunc subas separatas quia et in res ipsas intelligeret quando in preparatio totum abstrahit non sequitur tamen. ergo res in males intelligens. sed res males que sunt sibi proportionabiles. Sicut non sequitur si homo habens virtutem gressivam perfectam quod possit gradi sicut avis: sed modo gradiendi sibi competentis: sic non sequitur dicitur pment. quod si in preparatio totum abstrahit et potest intelligere res males. ergo in males potest intelligere: si bene sequitur quod possit intelligere res sibi proportionales sicut males. Possunt tamen si volumus adducere novam rationem ad ostendum quod si intelligens est preparatio quod non possumus per ipsum subas separatas intelligere quia cum illa preparatio sit privatio quedam super istam preparationem intelligemus subas separatas oporteret quod in preparatio mitteret virtutem in mali aut virtutem in mali. sed neutro istorum modorum est potest non. n. possumus per istam preparationem intelligere subas separatas finem quod nutrit virtutem mali cuius preparatio est quod virtus malis tria habet: habet enim quod cognoscat per receptionem nem habet et quod cognoscat ut hic et nunc. 3o quod habet virtus malis est quod nulla virtus malis est supra se converfiva. nunc autem igitur est quod virtus malis non potest cognoscere subas separatas finem quod cognoscat per receptionem: quia si cognosceret subas separatas ipsa virtus malis hoc est per receptionem specie subas separatas: sed sic non: quia quicquid recipit in aliquo recipit in eo per modum rei recipientis et non per modum rei recepte. Ille species subas separatas si recipientem in virtute mali et eent et haberent esse mali sed per tales species males non potest virtus malis cognoscere subas separatas et vles. Ipsa est virtus malis in quantum cognoscat hunc et nunc non potest cognoscere subas separatas cum sube separte non si sit habent virtus vero malis vero cognoscat et habent et non potest aliter cognoscere. 2o quod virtus malis non potest cognoscere subas separatas. Quid est virtus malis non possit cognoscere subas separatas: hunc appetit quod tunc ipsa est supra se virtus. quod est contra philosophum qui dicit quod nulla virtus malis supra se converfiva est: quod autem hunc sequeretur vis. Nam si virtus malis cognosceret subas separatas oporteret quod est aliqua virtus illius virtus malis ad ipsas subas separatas. hunc autem unio triplici potest intelligi. Uno modo potest intelligi in unio quod sic per species imperfectas: alio modo quod sit per species abstractas. et 3o modo per unio nem sube. primus modus improbat per ea que dicta sunt. Nam ut hunc est ille species malis recipientem et ideo non dicerent incognitioem sube in malis. sed secundus modus est impossibile quia ab abstracto non fit abstractio. tertius modus vis

superfetenus probabilitatem p̄tinere q̄ sumeretur per suā subam illa s̄ba separa illi virtuti māli non ē p̄iuncta. ⁊ tūc si illa virt^{us} mālis eā cognosceret eēt supra se p̄uersiua tūc s̄m istū modū dicendi in suba virtutis mālis esset s̄ba intelligibile ⁊ hoc ē q̄ p̄ponebat declarandus.

Ad ratiōes dōm est .ad primā de aia itellectu dīco q̄ non est s̄te q̄ inducebat p̄ s̄m. nō enī ē p̄tra rōnem rei mālis q̄ p̄ficiēbatur p̄ s̄bam separatam q̄ ad eē ita q̄ in eēndo tenet inclinatio rei mālis ad subam sp̄ūalem sed est p̄tra rōnez rei mālis q̄ incognoscendo timet inclinatio ei^{us} ad subas sp̄ūales ⁊ rō ē q̄ suba sp̄ūalis in eēndo h̄z eē distinctum ab alijs ⁊ ita magis limitat sed in cognoscēdo h̄z eē quod dāmō indistinctum quia ex hoc q̄ cognoscit a^{li} assilia se alijs. ⁊ ideo s̄m istā viā incognoscendo in material^{ia} v̄z eē min^{us} limitata q̄ q̄^m ad eē. ⁊ iō cū res corpales maxime hēant eē limitatū ē p̄tra rōnem ei^{us}. s̄. rei corpalis ⁊ p̄ se quens cum illz virtutis organice q̄ aliqd vniat ad cognitionem sp̄ūalium vt cognoscat ea. nō est tūc p̄tra rōnez ei^{us} vt vniat ad eē sp̄ūalium vt fiat vniū. s̄. vniū s̄m subas ex re sp̄ūali ⁊ corpali que sit idē eē vniū que. **Ad 2^m** dōm q̄ illud contingere nō ē s̄m cognitōem: sed ē s̄m maior rem app̄roximationē in ordīe vniuersi: ⁊ ita erat ibi fallā equocatiōis ⁊c.

Questio Undecima.

Veritur v̄z pō emp̄docti. habeat veritatem: posuit enī emp̄.

q̄ intells n̄ per intellectū itaz q̄ dditatū pōt intelligere subas separatas: ⁊ v̄z q̄ sic: qm̄ magis p̄tingit suba corpalis cū suba separata q̄ accēs cū s̄ba sed p̄ ipm̄ accēs possum^{us} itelligere ⁊ cognoscē s̄bas ⁊ qd quid est sicut dicit p̄bs in probemio libri de aia q̄ accidentia magnā p̄tē conferunt ad cognoscēdū quiddē. ergo vt v̄z magis possum^{us} cognoscere ⁊ itelligere subas separatas p̄ ipsas s̄bas materiales cū magis p̄ueniant in se q̄ accēs cū suba. **C^o** celū se h̄z vt materia moto: at vt forma. sed celū cognoscim^{us} in virtutib^{us} materialibus ⁊ materia nō cognoscit nisi p̄ analogiā ad formā g^o ⁊c.

Ad istam qōnez ē intelligēdū q̄ emp̄. accipiebat tres p̄pōnes ⁊ ex istis tribus p̄pōsitiōib^{us} concludebat tres p̄cōnes: ⁊ ex istis tribus conclusiōib^{us} p̄cludebat intentū suū: accipiebat enī emp̄. vniā p̄pōnem q̄ talis ē. s̄. q̄ oē sc̄m h̄z q̄ dditatē intells h̄z p̄pōnis ē: qm̄ oēs res materiales h̄nt q̄ dditatē. istam sc̄m ap̄pellat emp̄. rē materialē. res. n. material^{ia} p̄ suā p̄pōz nō ē sua q̄ dditas s̄z h̄nt q̄ dditatē: ⁊ p̄ h̄ dicit emp̄. q̄ omne sc̄m h̄z q̄ dditatē. **C^o** p̄pō q̄ accipiebat est ista q̄ intells speculariū h̄z q̄ dditatē: ⁊ intellect^{us} h̄z p̄pōnis ē. s̄. q̄ ea que intellectu speculariū intelligūt hanc q̄ dditatē. **C^o** p̄ q̄ accipiebat est i^o. s̄. q̄ intells pōt ab oī h̄ntē q̄ dditatez abstrahere q̄ dditatē: vt si hō diffinat p̄ al^{ia}. ⁊ al^{ia} sit habēs q̄ dditatē ad huc pōt intellect^{us} abstrahē q̄ dditatē alijs. ⁊ sp̄ quousq̄z deueniat ad q̄ dditatē nō habētē q̄ dditatē. **C^o** Et bis trib^{us} arguebat sic aut intellect^{us} deueniet ad quidditatē non h̄ntē q̄ dditatē aut nō abstrahit ab oī h̄ntē q̄ dditatē ipam q̄ dditatem q̄ ē p̄tra sup̄pōnē. s̄. q̄ ab oī habētē q̄ dditatē intellect^{us} pōt abstrahē q̄ dditatē. aut erit p̄cedere in infinitū. In infinitū aut p̄cedere nō ē possibile cuz enī intellect^{us} nat^{us} sit abstrahere q̄ dditatē ab oī q̄ dditate si eēt p̄cedere in infinitū nanq̄z terminaret appetit^{us} naturalis: nec ē dicē q̄ resoluto itellect^{us} stet ad nihil vel ad aliqd q̄ nō sit q̄ dditas nec hēat q̄ dditatē. ⁊ sic p̄cludebat intentū suū: dicebat enī q̄ intellect^{us} intelligēdo deueniret ad aliā quā q̄ dditatē nō h̄ntē q̄ dditatem ⁊ tūc cū q̄ dditas sube separate nō sit h̄ntē q̄ dditatem tūc intellect^{us} n̄ poterit itelligere subas separatas. **C^o** Contra istud arguit p̄mentator. d. emp̄. potuit itelligere. d. aut enī itelligebat q̄ p̄ hō nō n̄ intellect^{us} itelligebat q̄ dditatē non habentē quidditatē q̄ possit p̄ hoc itelligere q̄ dditatez sube separate non h̄ntem q̄ dditatē ⁊ tūc sine dubio dicit p̄men. q̄ si quidditas nō hēant q̄ dditatē diceret vniūce de hac quidditate non habētē q̄ dditatē ⁊ de q̄ dditate sube separate nō habētē q̄ dditatez ⁊ tūc dicit p̄men. qd̄ h̄nt p̄cederet rō

emp̄. sed q̄ nō est ita ideo ⁊c. **C^o** Si at itelligat emp̄. q̄ sicut intellectus n̄ natus est itelligere q̄ dditatem nō habentē q̄ ita natus esset itelligere quidditatem sube separate nō h̄ntem q̄ dditatez: dicit p̄men. q̄ si ita itelligeret tūc nō posset reddere cām q̄re q̄nq̄z itelligēt: ⁊ q̄nq̄z nō.

Et tunc ad rōnez dōm est: qd̄ talis modus ar̄guēdi non valet q̄d talis modus ar̄uenit cū isto q̄ illud cū illo. ergo magis itelligēt p̄ illud non valet: non enim valet q̄ sit reale magis p̄uenit cū re ali q̄ intētionale cū reali qd̄ p̄ hoc itelligat quodcūq̄z reale per qd̄z reale sicut homo per lapidē nisi illud reale natum sit itelligi per illud reale ⁊ similiter est ex pre ista directe. **C^o** Ad aliū p̄z solo ⁊c. **C^o** Dūdecia.

Veritur adhuc de pōne alfarabij.

q̄ intellectus noster per h̄ q̄ per seipm̄ itelligit pōt itelligere subas separatas: ⁊ v̄z qd̄ sic. tu enī nō potes dicere q̄ intellect^{us} noster nō possit itelligere subas separatas itelligēdo seipsum nisi quia differat in sp̄e a s̄bijs separatis: sed p̄ hoc nō potes sic dicere quia si sic diceres tūc cū vna suba separata differat i sp̄e ab alia segtur q̄ vna suba separata non possit aliā subam separatam itelligere. ergo per hoc qd̄ intellect^{us} noster differat in specie a s̄bijs separatis non potes dicere q̄ itelligendo se ipsum non possit ip̄as sup̄as separatas itelligere nec potes h̄ dicere p̄ h̄ q̄ differat in ḡne ab illis qm̄ oēs sube itellectuales sunt eiusdem ḡnis. ergo vt v̄z intellect^{us} noster itelligēdo seipm̄ poterit subas separatas itelligē. **C^o** p̄ nō dicit q̄ intellectus n̄ non possit itelligere subas separatas nisi quia fantā^{ta} non h̄nt sic intellectus n̄ fantā^{ta} non habz ⁊ non pōt seipm̄ itelligere. ergo v̄z qd̄ itelligendo se ipsum possit dicat subas itelligere. **C^o** Ad oppō^{si}ōem affic. Act^{us} nō cognoscit per potentā sed eōuerso. v̄z materia cognoscit per analogiā ad formā: forma autē nō cognoscit per materiā: cū g^o intellect^{us} n̄ i genere itellectiuum sic: quasi materia sube non separe q̄ fo: me: v̄z q̄ intellectus n̄ itelligendo seipm̄ non possit itelligere substātiās separatas: sed pot^{est} eōuerso. s̄. itelligendo eas possit itelligere seipm̄.

Ad istam qōnem est intelligēdū q̄ alfarabij^{us} posuit q̄ itelligendo seipm̄ itellectus n̄ poterit subas separatas itelligere ⁊ hoc posuit sic distingūt enī sex mōs intellectū. Uno enim mō itellectus accipit p̄ quadaz discretione siue prudentia sicut dñs q̄ iste hō est itelligens q̄n̄ est discret^{us} ⁊ prudens. Alio mō accipitur intellect^{us} p̄o quadā pbabilitate sicut q̄n̄ dñs q̄ hic accipitur intellect^{us} ⁊ h̄ refutat intellect^{us} q̄ est pbabile vel iprobabile: ⁊ sic istis duob^{us} modis accipit itellectus vulgariter reliquis. q̄tuor modis accipit itellectus a p̄ho sicut accipit in libro posterior^{um}. alio mō i libro moral^{ium}. alio mō i metba^{ta}. alio mō in libro de aia. A p̄ho enim accipit in libro poste. p̄ hitū p̄n^o per quē intellect^{us} contingit ea que sequunt p̄n^o rei itelligibilis: ⁊ de tali itellectu qui est hitus p̄ncipioz specularioz loq̄ p̄bs i libro posterior^{um}. **C^o** Alio accipit intellect^{us} i moralibus ⁊ itellect^{us} accipit i moralib^{us} vt ipse alfarabij^{us} dicit nihil aliud ē q̄ hitus p̄ncipioz moralium. v̄z sicut oī h̄nt hitus p̄ncipioz specularioz ad hoc vt speculetur ea q̄ s̄nt p̄ia p̄n^o specularia sic oī h̄nt hitū agibulum ad hoc vt h̄nt agat **C^o** Alio mō accipit in me^o ⁊ dicit suba separata. **C^o** Alio mō accipit itellect^{us} a p̄ho i libro de aia ⁊ itellect^{us} accipit i libro de aia accipit quattuor modis. vno mō dī itellectus: itells i potētia siue possibilis. alio mō itellectus in actu. alio mō itellect^{us} agens. alio mō ad epr^{us}. **C^o** Intellect^{us} enim possibilis siue i potētia est ille per quā aia h̄ sp̄es itelligibiles recipit. v̄z dicit p̄bs q̄ itellect^{us} possibil^{is} ē q̄ oīa fieri ⁊ iste sp̄es exītes in ipso intellectu inforāt ip̄s intellectum p̄ h̄ sortitur nomē itells ⁊ dī illa sp̄es itellectus in actu cui^{us} rō est: qm̄ ip̄a species compat^{ur} ad itellectū sicut forma: ⁊ quia forma ⁊ act^{us} idem p̄ h̄ dicit illa species itellectus in actu. **C^o** Intellect^{us} autē agens dicit ille itellectus qui abstrahit quidditates itellect^{us}: ⁊ se h̄z

Questio. xlii.

ad fanta^a sicut lux ad colores. C4^o mo accipit intellect^o pro intellectu adepto. materia enim non pot esse adepta qm qm materia accipit aliqua forma: statim spoliat aliq forma qm due forme subales no pnt simul esse in eadez materia: et id materia no pot esse adepta intells tamē bñ sit adepr^o: qm cū intellect^o accipit aliqz spēm non pp hoc opz spoliari alia spē: lz pmo recipiat vnā deinde aliam et postea aliā et sic qm intells oēs spēs et similitudines oim re^o accipit: tunc dī intellectus nō adept^o vnde eodez modo quo cōparat corpa celestia ad istas res materiales: illo modo companē sube separe ad intellectū nostruz: sub pora enī celestia nō pnt recipe vltiorē formā sic ē d corpanz separtis qm sube separe nō recipiunt aliquā similitudinē qz nō hēant imo sbe separe hnt in se oēs species sine similitudines oim re^o cognoscibilitū ab ipsis. vnde dī in libro de cāis in ii^a ppōne qd intelligibilia est plena formis: et sic intellect^o subaz separtaz et ē adeptus et hēt in se oēs spēs: sine similitudines oim re^o. C Intellect^o at nō nō hz in se spēs oim rerū: sed eas acqrit vñ intells nō pmo recipit vnā et postea aliā: nec pp h spoliatur illa spē et sic quoulsqz recipit spēs oim re^o: et tūc dī intellect^o nō ē adeptus qm plen^o ē formis: sicut intellect^o sbaz separtaz: et tunc nō intellectus qm ē sic adept^o intelligendo seipsum pot intelligē sbas separtas et rō est qz tunc simpliciter assimilaf cū sit plenus sic ille sunt et in intelligendo se pleni^o et adeptū pot intelligere sbas separtas et hec fuit opinio Alfarabij. s. qd intellect^o intelligendo seipm pot intelligere sbas separtas. C Sine dubio iste satis subtilit^o pcessit tñ iste modus non ē possibilis et possem^o per hoc istū modū improbare. s. qd intells nanqz deueniet ad h qd fiat adept^o. S3 dato qd intells possit fieri adeptus ad hoc nō poterim^o subas separtas intelligē cui^o declaratio ē: qm sic arguebat omē. ptra emp. qm et dato qd intells nō intelligeret qdditatē nō habētez qdditatē. qz tamen qdditas nō hnt qdditatē dī nō vniuce de qdditate non habēte qdditate. puta de quidditate nō habēte qdditatez sbaz māliū et subaz separtaz pp h nō seq^o qd si intellect^o nō intelligit qdditatē nō habēte qdditatē subaz māliuz qd pp h intelligat qdditatē nō hntē qdditatez sube in mālis. Sitr lz intells nō possit fieri adept^o et plen^o formis quia tñ ista plenitudo nō intells deficiēs est a plenitudine intells subaz separtaz pp h nō opz qd dato qd intells possit fieri adept^o sicut intells subaz separtaz qd intelligendo seipm possit intelligere sbas separtas. vñ argueret ille si illa plenitudo nō hēret difformitatē et plenitudine sbaz separtaz et illa difformitas in trib^o attendit qm plenitudo i sbijs separtis innata ē nāliter. plenitudo at in nro intellectu est acqfita difformitas ē et in h qm ille spēs que sunt in sbijs separtis snt alteri^o rōnis a spēs^o. g^o sunt in intellectu n°. 3° et difformitas ē qstū ad actum: debem^o enī imaginari subas separtas intelligere sicut oculus directe fert. in colorem s3 intells nō nō directe fert in qdditatē: sed dependet ex vñtib^o mālib^o pp h et. et sic p3 qd et si intellectus nō possit fieri adept^o et plen^o formis nō tñ sequeret qd intelligēdo seipm et subas separtas possit intelligere sicut de claratum est.

Ad rōnem cū tu dicis et. possum rōdere qd intells nō non intelligit se vnifoz miter cū sbijs separtis: imo intells nō directe non intelligit seipm sube aut separe directe se intelligunt. vnde intellect^o noster pmo intelligit quidditatē rei et postea intelligit se intelligere et in hoc qd intelligit se intelligere intelligit seipm sicut non est de illis et.

Questio Decimatertia

Veritur de pōne themistij. Posuit enim tbe^o. qd si intells nō intelligit res māles qd dignus est ipm intelligere res in māles. et id qre vñlibz hēat veritatem. s. qd dignius sit ipm intellectu intelligere res i māles qz si intelligat res māles. et vñ qd sic: qm intellect^o nō assimilaf sbijs separtis. ergo magis qz rebus mālib^o. g^o si res in māles intelligat dignius erit qz si res māles itel

Questio. xliiij.

ligat. C P. intellectus nō est vñtus supra se conuerfina. s3 vñtus supra se puerfina qto aliquid ē vnuz ei tāto magis illud contingit. cū ergo sba separe cognoscit ab intellectu ē vñtus cū ipso. cū ergo sint sbe separe digniores reb^o mālib^o vñ qd digni^o sit ipm intelligere subas separtas qz alias māles sicut intelligendo nō intellectus predcās subas vniatur ipsis. C Ad oppo^m arguit sic. dic entz pbs in 2° h^o qd sicut se h3 oculus noctne ad lucē solis: sic se hēt intellectus nō ad ea que snt māifestissima in nā vtpote ad dñi et ad subas separtas. sed nō valet oculus noctne pot cognofcere pñationē lumis solis. ergo pot cognofcere lumē solis nō seq^o intellectus noster pot cognoscere subas materiales. ergo potest cognoscere subas imāles.

Ad istas qōnem intelligendū ē qd tbe^o ponit qd si intells nō intelligeret res māles qd dignius eēt vt res in māles intelligeret. Sine dubio sic dicit omē. si intells nō eēt posit^o in mālis ita qd nullo mō in mālis nec depēderet ex vñtute māli. vñ argueret tbe^o. s. qd si intells nō intelligat res māles qd digni^o eēt vt ipse intelligeret res in māles sed qz nō intellect^o non est penitus in mālis. sed ē aliquo mō mālis. qz dependet ex vñtutib^o mālib^o sicut ex fantasia et ex alijs vñtutibus pp h non valet qd si intelligat res māles qd sit dignius intelligere res i māles et sicut nō valet si oculus noster pot viderere et cognoscere colorē. ergo digni^o ē vt lumē solis videat cū lumen solis sit magis visibile de se. Sic nō valet si intells nō pot cognoscere res māles qd digni^o sit ipsum intelligere res in māles qz intells noster ē quēdā mālis.

Et tunc ad rōnem tu dicis intells nō assimilaf sbijs separtis. dico qd vñ est qd intellectus vñ intells: sed intells nō non assimilaf sbijs separtis sed pot^o sbijs mālib^o quia inqstū nihil itelligit semp cū fantasmate. C Ad aliud p3 solutio: supponebat enī falluz qd si intelligeremus subas separtas qd ipse sube essent in intellectu nostro per suā substantiam sed si veritatem h3: habet veritatem de solo primo et.

Questio Decimaquarta

Veritur vñz positio Auerrois habet beat veritatē. sed vt possumus arguere ad positionē eius ē intelligendū qd Auer. posuit qd intellect^o noster poterat intelligere subas separtas p h qd vñiebat intellectui agēti Jō querit vñz ex tali vnione ad intellectum agentē itellectus nō possit intelligere subas separtas. et vñ qd sic: dicit enim pbs in 3° de aia qd intells possibilis ē cui^o ē oia fieri. intellect^o agens cui^o ē oia facere. cum ergo sic se hēat intellect^o nō possibilis ad intellectū agentē sicut in mā pñā ad motorem p^m et sicut mā pñā non diceret recipere oēs formas nisi haberet in se oēs formas q sunt in pñā motore: sic intellectus noster possibilis non diceret oia recipere nisi oēs subas intelligeret. Vñ si deficeret ab aliquibus formis nō diceret oia fieri. ergo cū dicat oia fieri intells possibilis vñ qd per hoc qd vñitur intellectui agentī cui^o ē oia facere. vñ intells possit subas separtas intelligere sicut posuit omē. C P. tu nō dicis qd intells nō non possit substantias separtas intelligere nisi qz non vñit perfecte lumini. s3 intells nō possibilis per hoc qd vñit perfecte intellectui agentī vñitur perfecte lumini. ergo vñ qd intellectus nō p vnionē qz h3 ad intellectū agentē possit sbas separtas intelligere. C P. dicit Auer. in 3° de anima qd intellectus nō possibilis aliqñ ē in actu aliqñ non intelligit antez agens semp ē in actu cū ergo sube separe semp sint i actu sicut intells agens vñ qd per vnionem ad ipsam vñ intellectus possit substantias separtas intelligere qz ipse intellectus agens maxime vñ assimilari substantijs separtis. C Ad oppo^m arguit sic intellect^o nō possibilis non vñit intellectui agentī al sbaz nisi per cognitionē re^o materialium. ergo per talem vnionem non poterit intellect^o noster intelligere substantias separtas.

Ad istam qōnem est intelligendū Auer. posuit qd vñ intellectus per hoc qd vñiebat intellectui agēti poterat intelligere substantias separtas.

vatas & vt melius videamus intentionem Auerrois: est sciendū qd ipse distinguebat. 6. modos de intellectu. dicebat enim quidā ē intellectus qui dicitur passiuus. quidam ē intellectus qui dicitur materialis sive possibilis. 3. modus dicitur intellectus in actu. a. 4. modus dicitur intellectus speculatiuus. & alio modo ad eum pertinet & alio modo intelligens agens. dicitur enim intellectus passiuus ipsa imaginatio. unde dicitur in 3. de anima quod intellectus passiuus ē corpus & impenetrabile. dicitur quod passiuus intelligit de imaginatioe que dicitur intellectus passiuus. Intellectus autem possibilis dicitur ille intellectus qui omnes formas recipit virtute. Intellectus vero in actu dicitur illa species que ē apud intellectum. Itā illa species intelligibilis existens apud intellectum non habet esse quod habet extra est intelligibilis in actu. sed habet esse quod habet apud intellectum: & quia illa species intelligibilis est in actu propter hoc dicitur illa species intellectus. Illa est species intelligibilis existens apud intellectum informat ipsius intellectum & propter hoc dicitur illa species intellectus in actu tum quia est illa species intelligibilis in actu tum quia informat ipsius intellectum. Intellectus autem speculatiuus dicitur ille qui est compositus ex intellectu materiali & intellectu in actu. sed diuersitas est dicitur intellectus adeptus infalsarabilis & ipsum commentatorē quā sicut visum fuit alfarabiū posuit intellectum esse adeptum quā recipit omnes species & omnes similitudines omnium rerum. Sed commentator alia via posuit intellectum esse adeptum & idem vt nos videmus quā ipse ponit intellectum esse adeptum. Intellegendū est autem quod intellectus agens se habet sicut lumen. vñ & in 1. de anima dicitur philosophus intellectus esse lumen quoddam intellectus vero possibilis est sicut dyafanū species autem intelligibilis sive intellectus iter in actu se habet sicut color vel spes coloris. unde sicut aer sive dyafanū non recipit species coloris nisi illuminetur a lumine. Itā lumen est actus luminandi sicut quod luminandi sic & intellectus possibilis non recipit species intelligibilem nisi illuminetur lumine intellectus agentis. vñ sicut recipit dyafanū simul spem coloris & lumen & quanto magis species coloris recipit tāto magis lumen participat & magis illuminat sic vñ intellectus simul recipit spem intelligibilem & lumen intellectus agentis & quanto magis recipit intellectus possibilis species intelligibilis tāto magis lumen intellectus agentis participat. vñ sicut alfarabius ponebat intellectus fieri adeptum ex plenitudine formarū omnium sic posuit commentator intellectum fieri adeptum ex hoc quod totum lumen intellectus agentis recipit in recipiēdo omnes formas & similitudines omnium rerum & sic posuit auer. intellectum fieri adeptum. Intellectus autem agens dicitur ille intellectus qui facit intellectum possibilem esse in actu omnia ad que est in potentia. vñ sicut ars dicitur esse quod potest facere lignū esse in actu sub omnibus illis formis ad quas erat in potentia. sic intellectus agens est ille qui facit intellectum possibilem esse in actu omnia illa ad que erat in potentia vñ dicitur in 3. de anima quod intellectus agens est cuius est omnia facere. Et debemus intelligere quod ordo est in ipsis intellectibus quoniam intellectus passiuus dicitur materialior omnibus alijs intellectibus & postea intellectus possibilis & postea intellectus speculatiuus & postea intellectus in actu & postea intellectus adeptus & postea intellectus agens qui est formalior omnibus alijs. Declaratio huius est. Intellectus est passiuus dicitur omnibus alijs materialior quā intellectus passiuus ad litteram dicitur materialior & materialis quia habet organū corporale & est in parte corporis de terminata vt est deteriorata ipsa imaginatio sicut forte vt ipsa non haberet deterioratam partem & talis intellectus dicitur imaginatio. Intellectus autem possibilis dicitur materialis post ipsum sicut quod intellectus possibilis dicitur organum corporale habere sicut dicitur materialis metha. quoniam talis intellectus materialis recipit omnes formas abstractas sicut materia recipit omnes formas particulares & quia recipit reducit ad naturam in potentia propter hoc intellectus possibilis cuius est & idem fieri sive recipere dicitur materialis. Intellectus autem speculatiuus post istos dicitur materialis magis quā intellectus in actu & minus quā intellectus possibilis cuius ratio est quā intellectus speculatiuus est compositus ex intellectu in actu & intellectu possibili & quia compositus est: est minus materialis quā sua pars materialis quia habet in se compositam suam formam & in intellectu speculatiuus intellectus possibilis est sicut materia idem intellectus speculatiuus est minus materialis quā intellectus

in actu quā intellectus in actu est sicut forma in intellectu speculatiuus & quia compositus est magis materialis quā sua pars formalis idem intellectus speculatiuus est magis materialis quā intellectus in actu. Intellectus autem speculatiuus est magis intellectus in actu quā intellectus adeptus quoniam intellectus in actu est ipsa species intelligibilis. Intellectus adeptus qui totum lumen intellectus agentis recipit cum ergo lumen sit formalis ipsa species intelligibilis que dicitur intellectus in actu appetit quod intellectus in actu est magis materialis quā intellectus adeptus. post istum autem intellectus adeptus minus materialis quā aliquis alius intellectus quod autem intellectus adeptus sit minus materialis quā in actu hec potest tunc & etiam apparet ex hoc. dicitur enim commentator quod quā aliquid duo sunt in aliquo tunc illud quod est formalius est forma alterius sicut si color & lux sunt in dyafano cum lumen sit formalis colore sequitur quod lumen sit forma coloris. Itā tunc autem ita est quod intellectus agens est sicut lumen in actu sive species intelligibilis est sicut color & idem duo continentur in se intellectus adeptus sicut lumen in actu & idem cum idem species intelligibilis sive in actu sit sicut materia respectu luis in actu agentis. quoniam lumen in actu agentis est formalis quā in actu & propter hoc cum in actu adeptus continentur in se in actu & lumen in actu agentis appetit quod in actu adeptus est minus materialis quā in actu. habet appetit ex alio quoniam de completius formalis est & quod est formalis est minus materialis quod autem in actu adeptus sit completius hoc appetit quoniam in actu adeptus est qui totum lumen in actu agens recipit in recipiēdo formas rerum omnium. Intellectus autem in actu dicitur vna species intelligibilis in actu. vñ si intellectus non habet omnes species & similitudines omnium rerum non propter hoc sequitur quod non sit in actu imo potest esse in actu si sit vna species intelligibilis in actu. Intellectus vero adeptus non potest esse nisi totum lumen in actu agentis recipit & idem completus est quod in actu & ideo formalis est. Intellectus speculatiuus in actu est minus materialis quā in actu. tunc quia completius tum quia continentur in se lumen in actu agentis quod est formalis ipso intellectu in actu. Intellectus autem agens inter omnes istos in actu est formalior & minus materialis quoniam in actu agens est species in actu sicut se separate. Itā tunc autem ita est quod si nos volumus intelligere species separatas debemus intelligere formas quasdam per se existentes idem hic intellectus potest melius intelligere quā aliquis alius. vñ inter omnia entia se separate sunt magis formales. Et tunc dicebat commentator quod quā in actu adeptus est totum lumen in actu agens tunc in intellectu agens tunc tunc potest species separatas intelligere. Quis istorum melius dixerit. an alpha. an commentator. Sine dubio nullus istorum hūc dicitur tunc potest auer. probabilior est quā potest aliter tunc est quoniam alpha posuit quod in actu noster potest rat intelligere species separatas per receptionem omnium species quia tunc fiebat adeptus auer. autem posuit quod in actu noster per hoc quod vniebat intellectui agenti poterat species separatas intelligere & quanto magis aliquis ponit noster in actu intelligere species separatas per vniōem ad magis formale tāto magis subtilius ponit & probabilius & quia auerrois ponit noster in actu intelligere species separatas per vniōem ad magis formale quoniam per vniōem ad in actu agentis qui est formalior sicut sunt se separate propter hoc posuit melius & probabilius quā aliquis alius & dicebat auer. quod si in actu noster per hoc quod recipit totum lumen in actu agens potest intelligere species separatas habet non est in potentia sui creatione sicut post diuinitatem temporis quā in potentia sui creatione parum habet de lumine intellectus agentis.

Sine dubio autem potuit moueri tribus rationibus. Dicit philosophus in 2. habet sicut se habet oculus nocturne ad lumen solis sic se habet in actu anime noster ad ea que sunt manifestissima in natura. Sed tunc quod oculus nocturne non potest videre lumen solis est quia pars habet de luce interius & habet humores non lucidos sicut debiles & feuidos. si tunc magis haberet de luce interius posset magis capere lumen solis. similiter de est non intellectus in potentia sui creatione non potest intelligere species separatas quia non habet satis de luce sicut pars potest quod autem lumen acquirit per species separatas intelligere sicut est de oculo nocturne ad lucem solis qui simul tunc habet de lumine posset lumen solis videre ergo tunc. Alia ratio quod posuit

monere commentatore: em etiam illa q̄ faciebat alphas in suo tractatu dicebat: emi alphas q̄ ca q̄ non videmus lumen est q̄ sum? in tenebris. vñ q̄ diu fumus in tenebris nō possumus videre lumē s̄ si nos volumus videre lumen o3 q̄ nos eamus ad lumē. Nunc autē dicebat ille q̄ diu n̄ intell̄s intelligit res corporales tādiu int̄ n̄ est potus in tenebris. postq̄ at̄ in res corporales in luce r̄ cuz intell̄s n̄ sit in luce postq̄ recepit sp̄s oīum rez tunc poterit int̄ n̄ lumen sb̄az separatay intelligere. **C** Alia rō est qm̄ int̄ agēs est sp̄ in actu sicut d̄ in 3° de aīa sicut sūt sbe separate ergo v̄ q̄ per vñionē intell̄s possibilis ad intellectū agentē intellectu sine possibilis sb̄as sepatas intelligere possit cū sint sp̄ in actu sicut intellectus agens.

Sine dubio

iste rōnes nō valent r̄ est intelligendū q̄ qm̄ aliqua duo luminaria in p̄portionata sunt adinuicē illa que sunt sic in p̄portionata nūq̄ p̄nt tm̄ multiplicari q̄ possunt p̄portionari adinuicē sicut q̄stūcūq̄ accenderent in ista cā mara luminaria sine mille sine dno milia sine quocūq̄ nunq̄ p̄portionari possent lumen diei qn̄ aliq̄s hō videret aliquid de die q̄ nō posset videre per lumen illoz cōoz qz lumen solis est altius rōnis a luīe candelē sine alicui? alterius luminaris. r̄ iō cū lumen int̄ agentis p̄nt recipi in intellectu possibili qz recipit solū per receptionē sp̄eruz materialū sic in p̄portionale lumē sb̄az separatay est alterius rōnis a luīe int̄ agentis nunq̄ p̄portionari intellectui sbe separe poterit r̄ iō per hoc q̄ int̄ n̄ adept̄ est totum lumē int̄ agentis cū lumen int̄ agentis nō sit p̄portionale intellectui sb̄az separatay nō poterit n̄ int̄ intelligere sb̄as sepatas s̄ res māles tm̄ r̄ sic p3 solo ad illam rōnem. **C** Ad aliā cum tu dicis nō possumus videre lumen q̄ diu sum? in tenebris sine dubio vey est tū ille eēt bñ fatuus qui vellet videre lumē solis per hoc q̄ iret ad lumē candelē: qz lumē candelē nō p̄portionat luminari sol s̄ si aliq̄s vellet videre lumē solis oporteret q̄ ip̄e iret in luīe solis. sic est directe in p̄posito cū lumen int̄ agentis sit in p̄portionale lumē int̄ sbe separe fatim s̄ modū quo ip̄m lumē int̄ agentis cōicat̄ intellectui possibili. Si ergo nos volumus videre vel pcipere lumē sbe separe nō debemus ire in luīe intell̄s agentis cū sit ei in p̄portionale s̄ debemus ire in lumē sb̄az separatay s̄ illud lumen volumus pcipere sic eēt ire debemus in luīe solis. si lumen solis volumus videre r̄ nō in luīe candelē. **C** Ad aliud tu dicis int̄ agens sp̄ est in actu dō est q̄ actualitas int̄ agentis nō est vniformis cū actualitate sb̄az separatarum r̄ iō qz nō est euidē rōnis: s̄ r̄ ibi p̄ hoc per talem vñionē ad intellectū agentē intellectus noster nō poterit intelligere substantias sepatas.

Ad rationes

in op̄m r̄ndendū est tu dicis int̄ possibilis est cui? est oia fieri r̄ oia recipere dico q̄ vey est intelligēdo sic cui? est oia recipere. s. ea que sunt intelligibilia in actu per actionē int̄ agentis r̄ qz sbe separe nō sunt intelligibiles in actu p̄ intellectū agentē s̄ sunt de se intelligibiles in actu. S̄ tm̄ res māles que sunt intelligibiles in po^a fiunt intelligibiles in actu per actionē int̄ agentis r̄ oia talia recipit ite? possibilis r̄ oia talia facit int̄ agēs. **C** Ad aliud tu dicis int̄ noster nō d̄: non posse intelligere sb̄as sepatas nisi qz prius natur luīe ego dico q̄ vey est s̄ non quocūq̄ luīe s̄ luīe sbe separe r̄ non luīe int̄ agentis r̄ per lumē int̄ agentis non possumus acgrere lumē sbe separe cum non sit ei p̄portionale sicut dictus est. **C** Ad aliud p3 solutio per ea que dicta sunt r̄c.

Questio Decimaquinta.

Veritur

vr̄uz hō in hac vita possit sb̄as separatatas intelligere r̄ v̄ q̄ sic dicit ei p̄b̄s 9°. met̄s. q̄ int̄ noster non se h̄z sicut cecitas ad int̄ sb̄as separatatas r̄ in littera commentatoris h̄z q̄ se h̄z sicut cecitas r̄ hoc est vey in suo initio r̄ alta littera que h̄z q̄ nō se habet sicut cecitas est vera cū int̄ est in sua roboratione. Si ergo it̄ noster nō se h̄z sicut cecitas ad intelligēdū sb̄as separatatas

videt q̄ eas possit intelligere in vita p̄nti. **C** D. ex ammirari ceperūt hoīes p̄hari. sicut dicitur in p^o p̄b̄. sed ammiratio nō puenit nisi ex ignorātia cāe vnde visu effectu statim appetimus scire cām quoniā vnusquisq̄ naturalr̄ appetit fugere ignorātiā s̄ ignorātia fugit per cognitionem cās ergo vnusq̄qz naturalr̄ inclinatur ad cognitionē cāe cum ergo sbe separe que s̄ cāe istarum rez materialium r̄ int̄ cognoscat istas res māles videt q̄ naturalr̄ appetat cognitionē substantiay separatay. si ergo appetitus naturalis non pōt esse frustra r̄ incōueniens est dicere natu- rale desiderū esse inanū r̄ vanū incōueniens est dicere q̄ int̄ in hac vita nō possit sb̄as separatatas intelligere. **C** D. eas in met̄s. docet p̄b̄s ergo r̄c. **C** Ad op̄m arguitur sic quicquid int̄ noster intelligit: intelligit cū fantasmate. vñ dicitur in 3° de aīa q̄ simul itelligēdo o3 r̄ fantasmata speculari. si ergo sbe separe nō h̄nt fantasmata videt q̄ int̄ noster nō possit in hac vita eas intelligere.

Ad istam

qōnem aliqui dnt q̄ quicquid int̄ noster cognoscat fantasmate aliquo luīe. r̄ est distingūt de luīe solis dnt enim q̄ lumen solis pōt triplr̄ considerare. vno modo pōt p̄siderari in p̄pria spa sine in p̄prio fonte alio mō pōt cōsiderari s̄m q̄ est in aere sereno r̄ claro r̄ 1° mō pōt p̄siderari s̄m q̄ est in aere obscuro sicut in diluculo tūc dnt ip̄s q̄ lumē diuinū potest triplr̄ cōsiderari. vno mō s̄m q̄ est in p̄prio fonte sicut in ip̄o dō alio modo s̄m q̄ refulget in substantijs se paratis r̄ 1° mō s̄m q̄ refulget in substantijs mālibus r̄ tunc dnt q̄ lumē diuinū in p̄prio fonte asitatur lumen solis in p̄pria spa 2° modo. put est in substantijs separatatis asitatur lumen solis in aere claro r̄ 3° mō put est in sb̄is materialibus asitatur lumē solis in diluculo r̄ sic dnt q̄ h̄emus triplex lumen diuinū: lumē diuinū per essentiā luīe diuinū per participationē: r̄ lumē diuinū per obscuritatem tunc dnt ip̄s q̄ int̄ intelligēdo res māles lumen diuinū intelligit per obscuritatem s̄m q̄ refulget in sb̄is materialibus s̄ postq̄ itelligit res materiales esse r̄ est in suo esse cōpleto r̄ tūc pōt intelligere lumen diuinū sed q̄ refulget in substantijs separatatis. **C** Sine dubio ego credo q̄ int̄ humanus in hac vita non p̄t intelligere sb̄as separatatas vel quidditates sb̄aruz materialū qm̄ quedam sunt res que habēt fantasmata r̄ tales res p̄prie r̄ sine i possibilitate intelligit v̄ cognoscat int̄ sicut sunt res materiales. Sūt autē alie res que non h̄nt fantasmata p̄pria cognoscuntur tñ per als res habentes fantasmata. r̄ tunc distinguo. si ille res h̄ntes fantasmata p̄pria sunt p̄portionales rebus illis que per ipsa cognoscunt tūc de illis rebus per h̄i res habētes fantasmata possumus cognoscere quid est sicut p3 de actu intelligendi actu enī itelligēdi nō h̄z fantasmata int̄ enim ip̄e nō habet fantasmata s̄ qz obm̄ ip̄s int̄ h̄nt fantasmata p̄portionale est actui intelligēdi propter hoc q̄ obm̄ possumus intelligere de actu intelligēdi quid est r̄ qz actus intelligēdi p̄portionale est ip̄i intellectui p̄pter hoc q̄ per ip̄m actum intelligendi possumus cognoscē qui est ip̄e int̄ q̄q̄ nec actus intelligendi nec ip̄e int̄ h̄ant fantasmata. Si autē res ille que non habēt fantasmata que cognoscat per res habētes fantasmata nō sunt p̄portionales reb̄ habentib̄ fantasmatas per quos deberent cognosci tūc per hui? res habentes fantasmata cognoscere nō possumus de illis reb̄ qd sunt sed tm̄ qz sunt r̄ quid non sunt.

Et tunc

ad rōnes dōm tu dicis q̄ int̄ noster nō se h̄z sicut cecitas. dico q̄ vey est in itel ligendo de ip̄s qz sint. **C** Ad aliud tu dicis si nō posse mus in vita ista cognoscere substantias separatatas nostrum desiderium nāle erit frustra r̄ inanis. dico q̄ cognoscere cām sub rōne cause r̄ s̄m q̄ cā est non est cognoscere substantiā cause. vñ dicit p̄b̄s in 1° p̄b̄i. q̄ que nō amp̄ mota mouent nō sunt amp̄ p̄hice p̄siderationis cū p̄b̄is considerat de primo motore r̄ de motorib̄ talium. sed non p̄siderat de primo motore r̄ s̄m suam sed considerat de ip̄o s̄m q̄ est mouēs r̄ efficiens motū r̄ ideo cognoscere cām s̄m q̄ cā non est cognoscere sb̄am cāe. r̄ iō cuz

desiderium naturale non in sit nobis q̄ in vita ista cogno-
scamus sbas separatas fm q̄ sunt. sed fm q̄ cause sunt &
hoc possumus cognoscere in hac vita. s. sbas separatas s̄
q̄ cause sunt & ppter hoc nō opz desiderius naturale fru-
strari. si nō possumus sbas separatas cognoscere s̄ id q̄
sunt. Ad aliud tu dicis si iposibile esset cognoscere sub-
stantias separatas tūc meth. doceret aliqd q̄ impossibile
esset adiscere vel itelligere. dico q̄ meth. nō docet de sub-
stantijs sepatis nisi illud q̄ possumus scire de eis. nō enī
docet de eis qd sunt s̄ docet de eis qz sunt. & multa alia
que possum' scire de eis & sic illa scia nō est inutilis. &c.

Questio Decimasexta.

Veritur vtrū sit aliqua veritas sim-
plex cū hoc videat suppo-
nere pbūs & videt q̄ non sit vna veritas sim-
plex qm̄ qñ aliquid inuenit in pluribus gene-
ribus. vñ possibile est eē plura talia simplr sicut apparet
de causa cū enī inueniatur in plurib' generibus cāz & iō
pnt esse plures cāe simplr sicut vñ efficiens simpliciter
& vnus finis simplr & vna forma simplr & vna causa ma-
terialis simplr. cū ergo vey & ens cōuertantur & ens in-
ueniatur in plurib' generibus pz q̄ verum simplr pote-
rit esse multiplex. Ad idem arguit sic. vey simpliciter
est illud quo nihil est verius. cū ergo sicut dicit Boeti'
nihil sit verius q̄ id in q̄to idē preter de se ipso & multa
sunt talia apparet q̄ non tñ est vnum vey simplr. & iste
due rōnes cōcludunt q̄ non sit vnum vey simpliciter s̄
plura. C̄. arguit sic q̄ non sit vey simplr. veruz & fal-
sum sunt in aīa bonum & malū sunt in rebus. ergo s̄ bo-
nitas & malitia sunt in rebus verum tñ non erit in reb' s̄
in aīa ergo s̄ vey est in anima & ea que sunt in aīa sunt en-
tia fm quid videt q̄ non sit dare verum simplr. Ad
oppositū videt esse pbūs. dicit enim ipse q̄ p̄imum ve-
rum verissimum est causa oīam veroz sicut p̄imum cal-
lidum est causa omnium calidorum.

Ad istam qōnem est intelligēdū q̄ ista questio
videt duo querere. p̄imum enim q̄
vñ querere est vtruz aliquid sit simpliciter vey. fm dato
q̄ sit aliqd vey simpliciter. vtrū illud vey sit simpliciter
vnum. C̄. Et ego dico q̄ vtrūqz hz veritates & q̄ est ali-
qd vey simpliciter & q̄ illud verū simpliciter est vnum
p̄imum enim pz sic. s. q̄ sit aliqd verū simpliciter dicit eī
pbūs in 4. hui' q̄ in qbus est maior & minus ibi est ali-
quid simpliciter. sicut si est aliqd bonū minus & aliquod
bonū maior tunc o3 q̄ sit aliqd bonum simpliciter ergo
&c. sit aliqd verū minus & aliquod vey maior sicut ipse
pbūs dicit. q̄ non oīa vera sunt vera fm eundē gradum
veritatis ergo de necessitate erit ponere aliqd verū sim-
pliciter. C̄. hoc possum' declarare alia via. qz si fit ali-
quod vey quero de illo vero vtrū sit creatū an nō: si nō
sit creatum ita q̄ ad sui esse aliqd non requirit tūc homo
propositū qz vey non creatum est vey simpliciter. Si tu
dicas q̄ illud vey est creatū tunc aut erit pcedere in infi-
nitum aut erit stat' aut erit pcedere fm circulum. ita q̄
si. a. sit vey & sit creatum a. b. & b. sit creatū ab. a. duo i^o
modoz sunt iposibiles. & ideo opz ponere 3^m. s. q̄ sit sta-
tus in aliquo u^o nō creato. In infinitū u^o non est possibile
vñ processus in infinitū negand' est sed q̄ dem'at pbūs
Non etiā pcedere fm circulum qm̄ si ita dicatur vel pro-
cedat. s. q̄ a esset vey creatum a. b. & b esset vey creatuz
ab a. nihil aliud esset diē qz q̄ a. esset verū creatum ab a.
& talis pcessus nō est possibilis & ideo pz q̄ necm est po-
nere aliqd verū simpliciter. C̄. 3° de alio est ne illud ve-
rum simpliciter tñ vnum dico q̄ sic & rō huius est. dicit
enim procul in p^o sui ppōne. q̄ omni multitudo fundat
vel radicat supra aliqz vnitatē & ideo si essent multe vni-
tates simpliciter aut ille vnitates puenirent in vna spē aut
in vno genere aut in vno analogo cum oīs multitudo s̄
proculum fundet super aliqz vnitatē sunt enim verba ei'
q̄ oīs multitudo participat aliq̄liter vno. Si essent ille
multe vnitates puenientes in vna spē. essent māles. & tñ
nullum māle est verū simpliciter. sicut nullum ens māle

est ens simplr probo q̄ si puenirent in vna spē essent ma-
teriales. dīo enī alicui' speciei in multa numero est dīo
per materiā ergo &c. Ille etiā veritates si essent non
possent puenire in aliquo vno genere qm̄ illa que sunt in
aliquo genere se habēt ad illud genus per additionē & iō
si veritates multe puenirent in aliquo vno genere tunc se
haberent per additionē ad illud genus. s̄ illa que se hnt
per additionē composita sunt & iō ille multe vnitates sim-
pliciter essent compositae s̄ nulluz verū simpliciter est cō-
positū & ideo non pnt esse multe vnitates simpliciter cō-
ueniētes in vno genere. C̄. Ille multe vnitates simpli-
citer si essent nō possent conuenire in aliquo vno analogo
nam rō analogi inuenit in oībus illis que sub illo anolo-
go p̄tinent & h non vniformiter s̄ sicut in vno per naturā
alterius & ideo si ille veritates cōuenirent in aliquo ano-
logo nō essent vnitates vniformiter & tūc non essent vni-
tates simpliciter. pz ergo q̄ est ponere aliqd verū simpli-
citer & q̄ illud verū simpliciter est vnum & est intelligen-
dū qd non intelligo de quacūqz vnitare nō emz intelligo
de vnitare que p̄sistit in adaequatione rei ad sbm. s̄ de ve-
ritate que est enitas siue quidditas rei.

Ad rōnes tu dicis qñ aliquid inuenit in plu-
ribus generibus bñ pnt eē plura
talia simpliciter siue duo verū est q̄ qñ aliquid inuenit
in pluribus generib' bene pnt inueniri plura talia p^o in
genere s̄ plura talia p^o simpliciter non & ideo &c. Ad
aliud tu dicis nihil est verius q̄ qñ idem preter de seipo
tu arguis de veritate que p̄sistit in adaequatione p̄i ad sbz
& de tali veritate nō loquimur. Ad aliud tu dicis ve-
rum est in aīa verum est loquēdo de veritate que p̄sistit
in adaequatione p̄i ad sbm. &c.

Questio Decimasextima.

Veritur vtruz ab vna veritate oīa
nā possint dici nā & videt
q̄ sic qm̄ quādo aliquid est tale per aliqd ex-
trinsecum multa pnt esse talia per aliqd vnuz
sicut pz de tpe oīum tpalium q̄ est idem tps sicut dī 4.
pbis' qz oīa tpalia sunt in tpe per aliqd extrinsecuz. sicut
per celum vel inq̄tū reducunt in motū celi. Si ergo oīa
dicunt esse nā per aliqd vnum tale extrinsecum vñ q̄
vno vero oīa possint dici nā. Ad opp^m ar sic vnus rei
vnica est veritas s̄ multe sunt res ergo multe sunt veri-
tates. ergo &c.

Ad istam qōnē est intelli^m q̄ sicut res se hz ad
esse sic se hz ad veritatē. vñ diē p̄mē.
in 9. bñ' q̄ oīs forme que actualiter sunt in p^o motore
sunt in p^o. in p^a mā. vñ res ipse tertij cōparari pnt: pnt
enī cōparari ad suū genus 2°. pnt cōparari res ad int^m bu-
manū & 3° pnt cōparari ad intellectū diuinū. res. n. cōpa-
ratur ad intellectū diuinū adaequant' ei. inq̄tū vnaqueqz
res est aliqd vestigiū bonitatis diuine. vñ res ipse cōpa-
rant' ad int^m diuinū sicut mensuratū ad suā mensurā res
ēt cōparat' ad int^m n̄m sicut mētura ad suū mensuraturū.
vñ int^m n̄m mensurat' ab ipsis rebus & iō scia n̄a cāt ab ip-
sis & scia ip̄az rez causat' a scia dei & ideo scia n̄a a scia
dei. vñ res ipse adaequant' n̄o intellectui n̄ int^m adaequant'
eis sicut mensuratū adaequant' sue mēsure res. n. adaequant'
suis principijs. C̄. Tūc vltimus cū veritas sicut dictū est
p̄sistat in adaequatione quedā tūc ex adaeq̄tione rei ad suā
p̄in^a. causat' vna veritas & ex adaeq̄tione rei ad nostrū in-
tellectū causat' alia veritas & cum res adaequant' intellectui
diuino ex tali adaeq̄tione causat' alia veritas vel 3^a veritas
tunc dico q̄ si tu q̄ris vtrum oīa vera possint dici vā vna
veritate. dico q̄ si tu loq̄ris de veritate que cātur ex ade-
quatione rez ad int^m diuinū dico q̄ sic. Si autē loq̄ris de
veritate que p̄sistit in adaeq̄tione rez ad n̄m int^m tūc illa
duplex est. Nā quedā. n. veritas ip̄sua int^m incōplexa. si
cut ipsa spēs intel^c & enz diuersaz rez diuersē sunt & plu-
res spēs itelligibiles ad vna veritate tali nō pnt oēs res
dici nē. Si autē loqueris de veritate int^m cōplexa: tūc enz
sicut diuersē cōpōnes & diuisiones nō erit talis vnica ve-
ritas s̄ plures tales veritates. Si vero loq̄ris de verita

Questio

Decima octava

te que possit in adaequatione rei ad sua prin^a adhuc nō p̄ esse vnica talis veritas cū sint diuerse res ⁊ diuerse adaequationes non p̄nt esse nisi plures veritates tales que possit in hui⁹ adaequatione rei ad sua principia ⁊ sic p̄ q̄o ab vna veritate d̄nt omnia uā ⁊ quomodo non.

Ad rationem r̄ndendū est. Tu dicis q̄n aliquid est tale per aliquid extrinsecū tunc multa p̄nt esse talia per aliquid vnum tale: dico q̄ verū est si tu loqueris de veritate effectiue que possit in adaequatione rerum ad intellectum diuinum ⁊c.

Mediorum enim que est aliquid vltimū: ⁊ primum: necesse est qd̄ primum est cām ipsorum esse que sunt post se. ⁊c. Tex. vi.

Questio Decima octava.

Veritur vtrū sit status in causis efficientibus. ⁊ v̄ q̄ non qm̄

h̄ hō est cā efficiēs istius genera ⁊ istū hōiem p̄cessit alius hō ⁊ istum alio hō ⁊ sic in infinitū

¶ hoc idem aī sic reuolutionē istam p̄cessit alia reuolutio ⁊ sic in infinitū qm̄ reuolutiones infinite p̄cesserunt cum ergo istā reuolutionē p̄cedit alia reuolutio ⁊ sic in infinitū ⁊ tñ i^a reuolutio est cā efficiēs alia q̄ alia nūq̄ sequeret nisi i^a finiret. v̄ ergo q̄ in cās efficientibus sic p̄cedere in infinitū. **¶** Ad op^m est p̄bū in littera probat enim q̄ sit status in causis.

ad istam q̄onem r̄ndunt aliqui ⁊ d̄nt sic qd̄ cāe p̄nt dupl̄r considerari vel s̄m qd̄ sunt simul vel s̄m q̄ non sunt simul. tunc d̄nt q̄ in cās simul existibus ⁊ in actu nō est p̄cedere in infinitū s̄ in cās simul non existibus nō est incōueniens p̄cedere in infinitū ⁊ tunc d̄nt ipsi q̄n aī istum hōiez p̄cessit alius hō ⁊ sic in infinitū d̄nt ipsi q̄ tunc aī de cās que non sunt simul.

¶ Nam ipse reuolutiones nō sunt simul s̄ vna post aliam. **¶** Sine dubio istud nō est ad intētionē p̄bi q̄n dicit p̄b̄ q̄ nec in cās s̄m rectitudinē. nec in cās s̄m sp̄m est p̄cedere in infinitū. ⁊ cōmētator exponēs illud. d̄nt. q̄ p̄b̄ per hoc q̄ ponit q̄ in cās nō est p̄cedere in infinitū s̄ rectitudinē intelligit de cās que sunt simul ⁊ per hoc q̄ dicit q̄ in cās s̄m sp̄m non est p̄cedere in infinitū ipse intelligit de cās que simul nō sunt ⁊ iō s̄m cōmētatorē intētio Aris. est q̄ nec in cās simul existibus nec in cās simul non existibus est p̄cedere in infinitū ⁊ ideo aliter est d̄d. s̄m cōmētatorē. cōmēt. enī dicit q̄ in cās simul existibus siue sit cāe per se siue per accēs nō est p̄cedere in infinitū. In cās aut̄ per accēs que simul non sunt possibile est p̄cedere in infinitū. siue ire in infinitū. S̄ in cās per se siue simul sint. siue nō sint simul nō est possibile ire in infinitū. ⁊ sic soluit istā q̄onem cōmētator. possumus tñ declarare p̄m ⁊ solutionē cōmēt. qua declarata statim apparet solutio q̄onis. p^m enī. s̄. q̄ in cās simul existibus siue per se siue per accēs non est p̄cedere in infinitū apparet sic qm̄ actualitas ē cōtraria rōnem infiniti ⁊ repugnat rōni infiniti sicut loquit̄ hoc de infinito. vnde infinitum sicut hic loquit̄ de ipso non hēt rōnem actualitatis sed h̄z rōnem potēntialitatis. quoniam infinitum sicut hic accipit̄ est illud cuius quātitate accepta semp̄ est aliquid accipere extra siue cuius quātitate accipientibus sp̄ restat aliquid accipiendum in potētia ⁊ sic ratio infiniti cōsistit in quadā potēntialitate vt aut̄ sit aliquid alium infinitū aliter vt infinitū vigore vel virtute illud patebit in i^o. s̄z rōni infiniti sicut hic loquit̄ de infinito cōuenit rō potēntialitatis ⁊ repugnat ratio actualitatis ⁊ ideo cuz infinito repugnet actualitas qui dicit q̄ sunt infinite cāe in actu siue per se siue per accēs infinitas causas dicit non esse infinitas. Si ergo incōueniens est dicere aliquid esse q̄ nō est incōueniens est dicere q̄ nō sit status in cās simul existibus siue per se siue per accēs. **¶** Secundū est declarandum. s̄. q̄ in cās per accēs simul non existibus possibile est p̄cedere in infinitū ⁊ circa istud duo sunt declaranda. s̄. quid est causa per accēs. sc̄dm quid est causa per se. Causa per accēs vno modo pōt accipi incōparatione

ad agens. ⁊ alio^o incōparatione ad effectum. In cōparatione ad agens accipit̄ cā per accēs ⁊ hoc sic. duplex est nā. s̄. particularis ⁊ v̄lis ⁊ d̄nt iste due nature. qm̄ nā particularis h̄z intētionē particulatā ⁊ limitatā. sicut p̄z de virtute que est in semine. virtus enī exis in semine hōis que est natura particularis nō intendit nisi h̄nt hōiez determinatum ⁊ nō intendit oīa illa que p̄nt p̄cedere ex isto hōie particulari. s̄z oīa ista que p̄nt p̄cedere ex ista sunt per accēs respectu illi⁹ virtutis informatiue quoniam sunt p̄ter intētionē eius. ⁊ s̄m hoc pōt dici q̄ seia est p̄ter intētionē eius nature particularis ⁊ nō p̄ter intētionem nature v̄lis quoniam natura particularis intendit hoc particulare ⁊ intēdit nobilius q̄ possit ⁊ q̄ masculus est nobilius particulare q̄ femina. p̄ hoc nā particularis sp̄ intendit hōiem masculam ⁊ nō feminā ⁊ ideo si fetus ille sit femina hoc ē p̄ter intētionē nature particularis s̄z non est p̄ter intētionē nature v̄lis quoniam natura v̄lis non h̄z intētionē limitatā. v̄n non tñ intendit hoc s̄z etiā intendit cōseruationē speciei ⁊ q̄ tā in femina q̄ in masculo cōseruari habet natura sp̄ humane. p̄ter hoc si fetus ille sit femina nō est p̄ter intētionē nature v̄lis. sed est p̄ter intētionē nature particularis. vnde sicut dictū est natura particularis nō intendit nisi hoc ⁊ ideo nō intēdit ea que p̄nt p̄cedere ex illo particulari q̄ intēdit sed omnia que p̄cedunt ex ipso per accēs sunt ⁊ p̄ter intētionē eius. v̄n licet ego non sim per accēs respectu virtutis informatiue existis in semine ex quo siue generat⁹ q̄ illa virtus me intendebat tñ tñ ego ⁊ mille alij si p̄cederet ex me sumus per accēs respectu virtutis informatiue existis in semine ex quo generatus est pater meus. q̄ non intēdebat nisi patrem meum tñ ideo in talibus causis per accēs possibile est ire in infinitū. vnde b̄n possum esse virtutes informatiue infinite hominū sed cuz natura vniuersalis nō intendat tantū hoc sed intendat omnia illa que p̄cedere possunt ex ipsa vnde non tantū intendebat natura vniuersalis patres meū sed me ⁊ omnia illa que ex patre modo p̄cedere possunt ⁊ ideo talis fieri est causa per se oīum eorum que possunt p̄cedere ex suo effectu ⁊ ideo nō potes arguere q̄ sunt infiniti celi siue infinite intelligentie licet possint esse infinite cause per accidens sicut infinite virtutes informatiue particulariū hominum. **¶** Per accidens etiā pōt accipi ex parte effectus quoniam qm̄ aliquis effectus prouenit ex aliquibus causis puta ex 5. causis ⁊ ponatur ita q̄ illi effectum non inest maior virtus. se causaretur ex 10. causis q̄ si causaretur ex 5. tunc posset arguere q̄ ille alie 5. sunt per accidens respectu illius effectus sed maior virtus vel minor in essent illi effectui ex hoc q̄ p̄cedere ex illis causis vel nō p̄cederet tunc posset arguere q̄ ille cause essent per se sicut si maior virtus inesset mihi in h̄ q̄ plures hōiez p̄cedunt me q̄ si vnus tunc possem arguere q̄ ille vnus qui me p̄cessit non tantū est causa per se sed illi plures etiā qui me p̄cesserūt ⁊ ideo cum maior virtus vel minor non in sit mihi tñ per se licet per accidens forte possit inesse ex hoc q̄ plures homines me p̄cesserūt q̄ vnus possum arguere q̄ si pater mecum p̄cesserūt plures homines q̄ illi sunt causa per accidens cum ex eis nō in sit mihi maior virtus vel minor ⁊ sic patet q̄ sunt cause per se in causis per accidens non existentibus simul possibile ē p̄cedere in infinitū. **¶** Causa aut̄ quare in causis per accidens est possibile p̄cedere in infinitum est q̄ potest assignari sufficiens causa hui⁹ effectus absq̄ eo q̄ ponatur in talibus causa prima. cū p̄cedentia hanc causam nihil per se faciunt ad hoc effectū ⁊ quia non negatur processus in infinitum in his que simul non sunt nisi in illis in quibus oportet dare primū ⁊ quia in talibus non oportet dare primū ideo non incōueniens talia ire in infinitū. **¶** Declarandū est 3^m. scilicet q̄ in causis per se non existibus simul nō est p̄cedere in infinitū causa enī per se est illa causa que requirit̄ ad esse effectus v̄n si non sit cā p^a non pōt esse alia causa sicut dicitur in 2° huius ⁊ ideo si nō sit causa p̄ma. nullus erit effectus qm̄

nulla erit causa. Si ergo incōueniens est dicere q̄ nō sit aliq̄ effectus incōueniens est dicere q̄ nō sit prima cā & cur̄ in cāis infinitis per se siue sint simul siue nō sint simul non possit dari p̄ causa q̄ in infinito nō est p̄m. appet q̄ incōueniens est dicere q̄ in cāis per se siue sint sit siue nō sint simul sit p̄cedere in infinitū sicut si infinite gutte aque essent causa p̄ se cauationis lapidis & nō essent sit immo vna post aliā & alia post aliā cur̄ nunq̄ esset dare primā guttam aque nunq̄ esset cauatio lapidis cū nō possit esse effect⁹ sine p̄ causa per se. & ideo p̄ q̄ nec in causis simul existentib⁹ siue sint cāe per se siue per accēs nō est p̄cedere in infinitū. In causis vero per accēs non simul existētib⁹ h̄n possibile est ire in infinitū s̄ in cāis per se siue sint simul siue nō: nō est possibile ire in infinitū & declaratus est quid sit cā per accēs & per se & quō accipiat causa per accēs tū ex parte agentis tū ex parte effect⁹ & q̄ non est possibile ire in infinitum & q̄ sic.

Ad primam rōnem tu arguis hūc hominez p̄cessit ali⁹ hō & alius: & ali⁹ & sic in infinitū. dico q̄ tu arguis in causis per accēs & in talib⁹ possibile est ire in infinitū. **Ad aliud** tu dicit siue arguis hūc reuolutionē p̄cessit alia reuolutio &c. dico q̄ ista reuolutio non est causa per se istius reuolutionis. vnde accidit huic reuolutioni q̄ plures reuolutiones eā p̄cesserunt. &c.

At vero q̄ quoddam & non infinite cause existentium: nec indirectum: nec scdm species palam. &c. **Tex. v.**

Questio Decimanona.

Veritur vtruz sit stat⁹ in causis materialib⁹ & v̄ q̄ non. q̄ enim in aliquo genere cāe non est accipe primā cām in tali genere p̄cedere in infinitū est possibile & nō est ibi stat⁹ sed in causis materialib⁹ non est accipe primā cām materialem ergo &c. p̄o assumpte. In corporib⁹ celestib⁹ inuenit materia s̄ sicut dicit cōmēta. hoc est equoce. Si ergo materia in his in quib⁹ equoce inuenitur v̄ q̄ non sit dare primā materiā. q̄m si esset dare primā materiā in celo & in istis inferiorib⁹ nō diceret equiuoce s̄ diceret tū per comparationē ad illud māle primū. ergo &c. **P̄.** dicit cōmentator. in p̄. phisic⁹ mā est medius inter ens & nihil s̄ inter ens & nihil est infinitū spaciū siue infinita distātia ergo v̄ q̄ sp̄ sit accipe aliquid inter ens & nihil tū inter ens & nihil sit infinita distātia ergo v̄ q̄ in causis materialib⁹ sit p̄cedere in infinitū cum nō sit deuenire ad primā materiā. sicut p̄batur. **P̄.** cōmentator. in 2º huius dicit. q̄ est vnū ens per se ens & p̄ se v̄ & oīa sunt entia & nā per essentie & vnitatē ei⁹. oīa ergo sunt cāta. si a p̄. ergo m̄ facta est & cāta. si ergo mā facta est & omē q̄ sit: sit ex mā q̄m ex nihilo nihil sit tunc quero de illa alia materia & sic in infinitū. videtur ergo q̄ in causis materialib⁹ sit procedere in infinitum. **Ad oppositū** est p̄b̄s & arguit sic ex aliquo aliq̄ fieri potest esse dupl̄ aut sicut ex ip̄fecto sit perfectū aut sic ex corrupto sit generat⁹. s̄ neutro istorūz modoz est possibile ire in infinitum. quoniam quādo ex aliqua sit aliquid sicut ex ip̄fecto sit perfectum. vt ex puro sit vir tūc enīz stat⁹ extrema sed statib⁹ extremis non est possibile mā esse infinita. nunc autem quādo ex puro: sit vir extrema stant & sunt finita q̄nq̄z puer est me⁹ ire nullo modo hominē & hominē perfectum & ideo in tali modo factū non est possibile ire in infinitū. similiter etiā in alio modo factōnis non est possibile ire in infinitū quoniam extrema stant & sunt finita quoniam materia est illd in q̄ omnia eorum p̄ntur & ex quo omnia generant⁹ & ideo cum extrema sint finita nō est possibile in isto modo factōnis ire in infinitum. si sic ergo est stat⁹ in causis materialib⁹.

Ad istam questionem dico q̄ est stat⁹ in causis materialib⁹ sicut dicit p̄b̄s & ad videndum veritatem hui⁹ questionis tria sunt declaranda primū est illud q̄ accipit p̄b̄s in 2º huius. & 2º. poste.

scilicet q̄ si extrema sunt finita necesse est me⁹ esse finita. **Secundū** est declarandum q̄ necesse est ponere materiam primā. **Et tertium** q̄ est declarandum est q̄ illa materia prima q̄ necesse est ponere est vna. **Declaratio primi.** s̄ q̄ si extrema sunt finita necesse est me⁹ esse finita quoniam sicut dicit p̄b̄s 3º. phisicoz omne terminatum finitum est & oē illud q̄ habet extrema finita terminatum est & per cōsequens finitum cū omne terminatum sit finitum. vnde cōtra rōnez infinitive habere terminos & limites & ideo cum extrema sint finita necesse est me⁹ esse finita cōi enī ponit aliquid habere extrema finita ponit ip̄m habere terminos & limites. hoc etiā p̄ ex alio. dicit p̄b̄s in 2º huius q̄ infinita omnia currunt eodem modo & oīa sunt similia. vnde in infinito non est prius nec posterius & hoc apparet sic. quoniam p̄i⁹ & posterius non inueniunt in aliquo nisi per comparationē ad extrema. vnde p̄i⁹ dicit in aliquo illud q̄ est propinqu⁹ extremo & posterius illud q̄ est longius ab extremo & ideo p̄i⁹ & posterius repugnant infinito sed qui ponit aliquid habere extrema finita ponit in eo p̄i⁹ & posterius & ideo ponit illud esse finitum & sic patet q̄ statib⁹ extremis finitis alii cuius necesse est me⁹ illi esse finita tū q̄ repugnat infinito habere terminos & limites tū q̄ repugnat infinito habere prius & posterius. **Secundū** q̄ est declarandum est q̄ necesse est ponere primā materiā & hoc possumus cognoscere ex trib⁹. primū est q̄ sint in causis efficientib⁹ est sic est in causis materialib⁹. vñ sicut est in causis efficientib⁹ q̄ cause efficiētes non agunt nisi in virtute prime cāe efficientis. s̄. inq̄tum inuenit ei. vnde nulla causa efficiens 2º est causa sufficiens alicui⁹ effect⁹ s̄ oportet ponere primā causam efficientem. vnde dicit p̄b̄s quid est causa toti⁹ trinitatis. nō. s̄. q̄ vltimum est & illud q̄ est finale nulli⁹ est causa. nō b̄. sed v̄. s̄. medium est q̄ vni⁹ ergo. a. dicit ipse quia toti⁹. **Unde** ex quolibet effectu potes arguere competentere essentia primā causaz. similiter est in causis materialib⁹ q̄ secūde cause materiales nō sunt principia transmutationū in reb⁹ materialib⁹ & transmutabilibus nisi in quātum vniuntur vel inistur prime m̄. vnde dicit philosophus in primo de generatione q̄ est vnum p̄m s̄m q̄ est yle. & quicquid est subiectū trāsmutationis est s̄m per naturam illi⁹ primi s̄i vnde nulla materia scda est sufficiens prin⁹ transmutationis siue alicui⁹ effectusa sed sicut ōz ponere primam cām efficientē in cuius virtute omnes cause scde agunt & efficiūt sic ōz ponere de necesse primam materiā in cuius virtute omnes cāe materiales scde sunt substātia transmutationū. vnde ex qualibet trāsmutatione naturali quecūq̄ sit illa. p̄t argui esse primā causam vel materiā sicut primū efficiens ex quolibet effectu & ideo p̄ q̄ necesse est deuenire ad materiā primam & ipsam ponere. **Hoc** etiā p̄ ex alio quoniam inest pura potentialitas. vñ in reb⁹ transmutationib⁹ inuenitur maior & minor potentialitas. Nam etiā sunt magis in p̄o q̄ composita. Nunc autē ita est quoniam dicit p̄b̄s in 4. b̄ in quibus est magis & min⁹ in illis est aliquid tale simpliciter cum sit magis & minus bonū necesse est ponere bonū simpliciter. Si ergo in reb⁹ trāsmutabilib⁹ inuenitur maior & minor potentialitas. tunc necesse est ponere puras potentialitatem & hoc est prima materia. **Hoc** etiā p̄ ex alio quoniam multiplicatio eorum que sunt s̄m essentia est s̄m ordinem ad primū principium. Nam illud ens q̄ est propinquius primo prin⁹ est magis ens q̄ q̄ est remotum & ideo cur̄ intelligētie sint propinquiores primo principio q̄ corpora celestia ip̄e sunt magis entes q̄ corpora celestia & similiter corpora celestia magis sunt entia q̄ ita inferiora cum sint propinquiora primo prin⁹ q̄ inferiora p̄pter q̄ p̄b̄s in 2º de generatione dicit b̄ inferiora longe distare a primo principio & ideo accidit corrupt⁹ & generatio. Si ergo est dare aliquid q̄ maxime accedit ad primū principium & est propinquissimū ei patet q̄ est dare aliquid q̄ maxime est remotū a primo principio & hoc est materia prima que ē pura potentialitas. vnde iter omnia que sunt quecūq̄ sit illa prima materia

magis accedit ad nihil. vñ si nos volumus itelligere pri-
mam materiã q̄ melius possumus debemus itelligere
aliquid inediũs iter ens ⁊ nihil q̄ se hz ad oēs formas mã
les. sicut lignũ se hz indifferenter ad oēs formas artificia-
les ⁊ nullam istaz hz actu. vñde que est habitudo sibi ad
oĩa entia eadẽ est comparatio suo mō materie prime ad
oēs formas. vñ materia p̄ma est pura po^olitas nihil hñs
actualitatis. vñ dicit p̄bũs in 4°. huins q̄ accidunt oĩa par-
ticipare malo p̄ter vñũ. vñ inter oĩa entia quecuqz sunt
illa maxime distãtia sunt p^mprin^m ⁊ prima mã nam di-
stant sicut pura po^o ⁊ purus actus ⁊ sic p̄z q̄ necẽ est po-
nere puriaz materiã. **¶** Tertiũ q̄ est declarandũ est. s.
q̄ i^a prima mã. est vna ⁊ hoc declarat cōmẽtator. dicit. n.
iple q̄ in pura po^olitate nõ est gradus. oīs enĩ distinctio
est per actũ aliquẽ. Si ergo illa potẽtialitas nõ esset vna
s̄ plures. tñc quero aut ille due potẽtialitates sunt equali-
liter po^olitas aut vna est magis vel maior potẽtialitas
⁊ alia nũero ⁊ magis accedens ad actũ si tu dicas q̄ sunt
equaliter po^olitas ⁊ equaliter accedẽtes ad nihil tñc nõ
sunt nisi vna po^olitas. Si tu dicas q̄ vna illaz est minor
⁊ alia maior potẽtialitas tñc i^a que est immo: potẽtialitas
hz aliquid actualitatis ⁊ nõ est pura potẽtialitas ⁊ sic nõ
est mã prima. s̄ alia que est pura potẽtialitas ⁊ sic patet
q̄ illa pura potẽtialitas que dicit materia prima est vna
⁊ non plures.

Ad rationes rñdendum est ad primã cõ-
tu dicit in illo genere cause
nõ est status in quo non est ponere aliquid primũ u^m est. si
tu dicit q̄ in gnẽ cãe materialis nõ est p^m prin^m nec p̄n^m
qm̄ incorpõibus celestibus inuenit mã ⁊ in istis iserio-
ribus. Sine dubio si nos vellemus ponere p̄m cõmẽ.
ista ratio nõ obuiaret nobis. posuit tñc cõmẽtator q̄ incor-
põibus celestibus nõ inuenit materia pprie. Sed si tu
nis dicit cõmẽtator. illud appellare mãm. hec in pprie
est. s̄ posuit q̄ corpus celeste erat sicut mã ipsius intelli-
gentie mouẽtis ip̄z ⁊ ipsa intelligentia erat sicut forma ⁊
sic nõ obuiaret ratio nobis. qz quãdo tu dicit. si sit status
in causis mãlibus opz inuenire primã materiã. verũ est
in oibus habẽtibz eam vniformiter. **¶** Sine dubio cre-
do q̄ incorpõibus celestibus inuenit mã pprie. vñde
possumus accipe materiã dupliciter. vno nõ possumus
accipe materiã oĩo separatam ⁊ per in dãm ⁊ si sic acci-
piatur mã. credo q̄ eadem est mã incorpõibus celesti-
bus ⁊ in istis inferioribus. vñ si esset possibile q̄ corpus
celestes separaret a mã ita q̄ forma corpõis celestis se-
pararet a materia sua ⁊ forma corpõis iserioris separet
a sua mã credo q̄ si esset possibile istud remaneret eadez
h̄ ⁊ ibi. Alio nõ possumus accipe materiã s̄m q̄ est s̄ba
dimensionibus nõ dimensiones referunt ad formam. mã
enim incorpõibus celestibz hz aliam ppõnem ad for-
mam ⁊ incorpõibus iserioribus. Nam per formã cor-
põis celestis totaliter terminat appetitũ materie. Istis
autẽ inferioribus nõ totaliter terminat appetitus materie
⁊ qz tota ratio equocationis sumit ex forma ⁊ aliã ⁊ aliã
ppõnem hz materia ad formam h̄ ⁊ ibi. ppter h̄ dicit
materia equinoce h̄ ⁊ ibi. ⁊ sic p̄z solo ad primaz rõnem
ad scdam tu dicit. Inter ens ⁊ nihil est magna distãtia
sue inñita. vey est sine dubio per tãto qz nihil ad ens nõ
est ppõtio sicut nihil ad mãm ⁊ vacui ad plenum sicut
dicit in 4°. p̄biscõz nõ est ppõtio. s̄ ppter hoc non
sequit qm̄ sit possibile deuenire ad primã mãm abstra-
bendo per intellectũ vnã formã ⁊ postea aliã quousqz
fiat deuenit vñqz ad primã materiã sicut si ego habeaz
4. denarios ⁊ tu nõ habeas aliq̄ iter te ⁊ me nõ est pro-
põtio qm̄ inter hñtes denarios ⁊ non hñtẽ nulla est pro-
põtio. Sequit ne pp hoc q̄ non possunt anferri a me illi
4. denarij ⁊ q̄ nõ possim deuenire ad hoc q̄ nõ habeam
aliquẽ denariũ certe non imo possunt a me anferri. quot
habeo ⁊ ero sillis tibi ⁊ non habeo aliquẽ denariũ sicut ⁊
tu similiter ex alia parte. **¶** Ad aliũ tu dicit mã facta est
in p^o celi ⁊ mudi distinguit tres modos ingeniti di-

cit enim q̄ aliquid est ingenitũ q̄ hz esse p^o non esse s̄ non
per generationes ⁊ hoc modo dicit motus ⁊ tactus esse
ingenitus. scdo^o dicit aliquid esse ingenitũ q̄ est de diffi-
cili genitum ⁊ tertio^o dicit aliquid esse ingenitũ q̄ cum
fuerit ipossibile est generari ⁊ est sine virtute per qz pos-
sit generari ⁊ vt qñqz sic ⁊ quãdoqz non sic ⁊ tñc dico q̄
materia vno mō facta est alio mō non est facta. materia
enim nõ dicit esse facta q̄ fiat per motũ ⁊ trãsmutationẽ
⁊ ideo mã dicit sic esse igenita q̄ hz esse p^o non esse ⁊ nõ
per motum ⁊ trãsmutationẽ sicut motus dicit esse ingeni-
tus. Sed alio mō dicit materia esse facta s̄m opinionẽ p̄bi
q̄ motus aliqz qui in tpe incipit esse qz motus talis hẽt
esse p^o non esse in duratione ⁊ etiã materia p̄t dici hẽre
esse post non esse. s̄ hẽre esse post non esse p̄t esse duplr
añ s̄m ordinem nature añ s̄m ordinẽ durationis. tunc s̄z
p̄bim dico q̄ materia est sic facta q̄ hz esse post non esse
non qz hẽat esse post nõ esse ordine durationis qz tñc non
esset coeterna ipsa materia s̄z dicit hẽre esse post non esse
ordine nature. vñ s̄z p̄bũs poneret materiã esse eterna ⁊
mundũ esse eternũ tñ bene cõsentiebat in hoc q̄ materia
prima ⁊ mudi totus s̄ essent eterna erãt facta a p^o p̄n^o
vñ dicit cõmẽtator. in 2° huius q̄ est vnũ ens ⁊ vnũ vey
⁊ oĩa sunt entia ⁊ natura per oẽ ⁊ per veritatẽ.

**Amplius autem ⁊ quod est cuius causa si-
nis est. Tale vero quod nõ est alius causa: sed
⁊ alia illius ⁊c. Tex. viii.**

Questio Trigesima.

¶ Veritur vtrũ sit status in causis fina-
libus ⁊ vñ q̄ non qm̄ fines
in agilibus sunt sicut primũ in speculabilibus
vt dicit in 2° p̄biscõz. ⁊ 6°. et̄b. et̄b. ⁊ 5°. sed in p̄i-
cipijs speculabilibz est ire in inñitũ qm̄ ex p̄cipijs spe-
culabilibus ip̄ p̄nt abstrahi alie ⁊ alie p̄lones sicut p̄z in
geometria ergo vñ q̄ in p̄cipijs agilibus sit s̄tr p̄ce /
dere in inñitũ s̄z fines sunt primũ agibilium ergo vñ q̄ in
finibus s̄z ire in inñitũ. **¶** C̄p̄. q̄to aliquid immediatius est
ipsi fini tãto magis educunt alia per ip̄m in suũ finẽ. vbi
gratia vt si potio sit p̄pinquior sanitati q̄ colligere her-
bas tñc possumus dicere q̄ herbe colligunt ppter poti-
onem. cum ergo primũ principij finis sit oĩum ⁊ sit vir-
tutis inñite videt q̄ reducendo alia in ip̄m per aliquid
q̄ magis appropinquat ad ip̄m sic p̄cedere in inñitum
cum ip̄m sit virtutis inñite ita q̄ reducẽdo hoc in ipsũ
per h̄ ⁊ hoc per hoc immediatius adherens ei erit p̄cede-
re in inñitum cum ip̄m sit inñitum ⁊ semp possit facere
altiozem effectũ semp altiozem in inñitũ ergo vt videt
non est status in causis finalibus. **¶** C̄p̄. dicit p̄bũs in 3°.
huius q̄ si principioz erunt p̄ncipia tñc principia irent in
inñitum ergo si finiũ erunt fines tñc fines ibunt in inñi-
tum sed finium sunt fines vt vñ velle p^o. et̄b. ergo fines
ibunt in inñitũ. **¶** Ad op^m est p̄bũs. dicit enĩ ipse q̄ in
causis finalibus non est ire in inñitum.

Ad istam questionẽ possumus dicere q̄ du-
pliciter possumus accipe fines pu-
ta fines in artificialibus ⁊ fines in naturalibz rebus. tunc
dico q̄ in finibus rerũ naturalium est status ⁊ in finibus
etiã rerũ artificialium est status. **¶** Qd autem in fini-
bus rerũ naturalium sit status hoc sic primo patet. dicit
enim p̄biscõphus primo. moral q̄ est dupliciter actio.
scilicet partis ⁊ actio totius. actio partis ordinat ad actio-
nem totius sicut pars ordinat ad totũ ⁊ sicut duplex est
actio corpõis. s̄ actio partis ⁊ actio totius. similiter du-
plex est finis quia finis partis ⁊ finis totius ⁊ finis par-
tis ordinatur ad finem totius. Hunc autem ita est q̄ to-
tum vnũuersum est sicut quoddam corpus ⁊ habet suas
partes sicut corpus humanũ habet suas partes inre-
grantes ipsum ⁊ ideo sicut totum corpus habet aliquẽ fi-
nem vel aliquod bonum ad qd ordinatur sic totum vnũ-
uersum hz aliquod bonũ aliquem finem ad quẽ ordina-
tur ⁊ ille finis totius vnũuersi est primũ principij ⁊ in il-
lud bonũ q̄ est deus gloriolos totum vnũuersũ ordinat

immediate et ad ipsum et immediate reducitur. **C** Item probat sic quia aliquod ordinat ad aliquod bonum per aliquid aliud. ut si b. ordinat ad a. per c. tunc o3 qd illud ordinat ad illud per qd ordinat ut q. b. ordinatur ad. c. et tunc illud per qd ordinat in suum finem et in suum bonum est amplius maius bonum qd illud sicut. c. est maius bonum qd sit. b. cum per. c. ordinat. b. ad a. Nunc autem ita est qd circa primum primum non inuenit maius bonum qd totum uniuersum et ideo totum uniuersum immediate reducitur et ordinatur in suum bonum et suum finem qd est deus gloriosus et non per aliqd aliud et ita in tali processu non solum est processus in infinitum sed statim occurrit finis. vltimus siue inter medius partes aut totius uniuersi sunt sicut species et habet suum finem ita qd vnaqueq3 species entis siue totius uniuersi habet aliquod bonum et aliquem finem ita qd minus bonum non est nata habere illas species in uniuerso. Nam nisi hoc pringeret sequeretur qd aliquid esset vitiosum in natura et ideo nisi species entis ordinaretur in suum finem et in suum bonum et esset status in talibus finibus iam species uniuersi que sunt partes eius essent ociose et ideo in finibus rerum naturalium est status. **C** Hoc etiam apparet ex alio quoniam simile est de toto et parte et id si totum uniuersum habet finem et bonum determinatum in qd ordinat tunc vnaqueq3 species entis que est pars uniuersi habet suum finem determinatum et sic patet qd in finibus rerum naturalium et non est procedere in infinitum hoc patet sic quoniam artificialia sunt ab intellectu. Intellectus autem sicut dicit philosophus non agit aliqd nisi prius moueat a fine si sit intellectus rectus et tunc intellectus postquam motus est a fine tunc profectus ad inquirendum ea per que habet finem et ideo in finibus rerum agibilium non est ire in infinitum ita qd hoc fieret per illud et illud propter illud et sic in infinitum et tunc nihil ageret intellectus. quomodo enim ageret aliquid intellectus non futurus ad terminum cum intellectus omnino recte agens agat illud quod agit propter aliquem finem sicut dicitur in 2o huius et 3o de anima et sic patet qd nec in finibus rerum naturalium nec in finibus rerum agibilium est procedere in infinitum.

Et tunc ad rationem primam dico qd non est simile per omnem modum de principijs speculabilibus et de principijs agibilibus quoniam in speculabilibus non est accipere primum et vltimum. imo si accipiat sicut primum principium non dicitur accipi vltimum qd potest sequi ex illo principio sed accepto primum potest homo tantum speculari et extrahere de primum et per conclusiones quantum vult sed in agibilibus non est ita. imo o3 habere primum medium et vltimum primum in intentione qd est vltimum in profectio et o3 habere similiter primum in operatione et ideo non valet nec est site. Ad aliud tu dicis minus bonum reducitur in maius bonum. per maius bonum dico qd hoc non est per quodcumq3 maius bonum nisi si vermis sit maius bonum qd leo. non oportet qd reducatur ipsum primum per ipsum leonem. ita qd leo per illud et illud per aliud et sic in infinitum. **C** Ad aliud tu dicis si principiorum essent principia irent in infinitum verum est si primum in quantum principia essent principia qd tunc principia irent in infinitum et ideo si finium in quantum fines essent fines tunc fines irent in infinitum si non sic est. et c.

Sed nec qd quid erat esse conuenit reduci ad aliam diffinitionem multiplicantem rationem. Tex. r.

Questio Vigesima prima.

Veritur **q** verum sit status in causis formalibus et verum qd non dicit enim philosophus in 8o. huius qd forme substantiales sunt sicut numeri sed numeri vadunt in infinitum. ergo verum qd in formis substantialibus sit procedere in infinitum. **C** S. forme accidentales sunt infinitae et tunc procedunt ex formis substantialibus. ergo videtur qd in causis formalibus non sit status.

Ad istam questionem est intelligendum qd finitum et infinitum quantum ad comparationem et finem et sic qd aliqua magis accedit ad rationem infiniti et finitum. Nunc autem ita est qd forma potest tripliciter comparari. primum enim comparari ad ipsum analogum siue esse et potest comparari ad finem intellectum et 3o modo potest comparari ipsa forma finem qd accipit in se. Nunc ita est qd ipsi forme finem qd comparantur ad ipsum esse. competunt quantitas quam sub aliquo eodem primum primum plures forme et quod plurificatio reducitur ad naturam quantitas aliquomodo per hoc ipsi forme finem qd comparat ad aliquod esse competit quantitas aliquomodo. Ipsi autem forme finem qd comparant ad nostrum intellectum competit quantitas aliquomodo quam vnam formam primum intellectus pluribus rationibus cognoscere potest enim intellectus cognoscere formam tuam in quantum dat tibi esse et tunc dicitur entitas primum etiam intellectus illa eadem formam cognoscere in quantum dat tibi vivere et tunc dicitur anima et sic patet qd forme finem qd comparant ad nostrum intellectum aliquo modo competit quantitas. Sicut quantitas competit ipsi forme aliquo modo finem qd accipit forma in se tunc dico qd nec informis finem qd comparant ad aliqd analogum siue esse nec finem qd comparant ad nostrum intellectum nec est finem qd accipiant in se inest infinitas qd autem non sic procedere in infinitum finem qd comparant ad ipsum esse. hoc patet quoniam sub aliquo eodem continent plures forme et quod ipse finitum sunt que continentur sub aliquo eodem. propter hoc informis sic comparationis non est ire in infinitum et non loquor de eodem qd est species quoniam dicitur sine multiplici specie non est nisi per materiam et non per formam et idem talis multiplici est propter intentionem sed loquor de eodem qd est genus. Nam multiplici generis est per formam et ideo cum ipse finitum sunt forme ut dicitur commentator in 3o h. possumus dicere qd informis finem qd comparant ad ipsum esse qd est genus non est. procedere in infinitum. possumus tamen melius dicere qd in informis non est. procedere in infinitum comparando vnam formam ad aliam non ad quantumcumq3 sed ad formam quod presupponit sicut comparando formam hominis ad formam corporis celestis et formam corporis celestis ad intelligentiam et intelligentiam ad motorem primum et si nos comparemus formas ad ipsum analogum analogia tali. scilicet quod vna forma debeat esse per aliam. tunc patet qd informis non est. procedere in infinitum quod dicitur deuenire ad primam formam exemplare omnium sicut ad primum effinites. **C** Ipsi et qd informis finem qd comparant ad finem intellectum non est. procedere in infinitum. quoniam cognitio completa facit speciem specialissimam et cognitio incompleta facit genus et quanto illa cognitio est incompleta tanto magis illud genus est commune tunc ergo in eodem non sit. procedere in infinitum eundo semper ad magis esse sed est deuenire ad maximum commune qd est ens apparet qd in formis finem qd comparant ad nostrum intellectum non est ire in infinitum finem qd intellectus incipit a maxime eodem. qd est ens et istum modum tangit philosophus non primum. **C** Qd arguit informis finem qd accipiunt in se non sit. procedere in infinitum. hoc sic apparet. duplex enim est forma. scilicet materialis et immaterialis. Unde forma materialis in se accepta est finita forma in materialis in se est infinita. nisi si esset color separatus ille color esset infinitus ut haberet in se commune rationem coloris sed que est causa quod iste color materialis non est habens commune rationem coloris ratio est quod recipitur in materia et quicquid recipit in aliquo finem modum rei recipientis recipit et ideo color materialis receptus in materia non habet commune rationem coloris sed si esset color separatus ille esset infinitus. materialis autem forma in se accepta est finita et non infinita. quia forma materialis non habet omne illud qd est de ratione eius sed forma separata et immaterialis in se accepta est infinita. non quia habeat in se commune siue omnem rationem entitatis et perfectionis quia illud tantum competit prime forme que est. deus sed dicitur intelligentia infinita. quia intelligentia habet in se quicquid est de ratione eius. Unde dicitur in libro de causis quod intelligentia est composita ex infinito et finito. Nam esse eius qd est finitum recipit in subiecto intelligentie que est infinita. sicut dicitur est. quia habet illud qd est de ratione eius. propter hoc dicit auctor de causis qd intelligentia

Questio

Prima

est compo^o ex infinito et finito et sic p^o quomodo in for-
 mis est pcedere in infinitu et quo non. Et si nos velle
 mus ad aptare q^s ea que dicta sunt rōnibus pbi pateret
 q^o tres rōnes altas facit p^o que pcludunt q^o nō sit ire i
 infinitu in cāis formalibus illis trib^o modis quidā sunt.
 Nam p^o ratio pcludit q^o non sit pcedere in infinitum in
 cāis formalibus s^o q^o comparant ad ipsum cōmune.
 Secōda ratio q^o facit p^o est. s. q^o tūc non pingeret sci
 re si non eēt stans que pcludit q^o in formis s^o q^o compa
 rant ad nostrū intellectum non sit pcedere in infinitu q^o
 tūc non pingeret scire q^o non eēt deuenire ad formā spe
 cificam impiedō a cōi qui modus cōperit intellectui nro
 cui sunt nota p^o magis. Tercia ratio q^o facit p^o. s.
 q^o mā finitur a forma est. s. pcluderet q^o in formis māli
 bus in se acceptis. s. in sui n^o. non sit pcedere in infinitum
 q^o finite sunt et hoc p^o consideranti.

Ad rationes ad primā cū tu dicis forme
 sbales se hnt sic numeri, ve
 rū est q^o in aliquo forme sbales assimilant numeris et in
 aliquo non vñ similitudo non currit per oēm modum.
 Si autē forme sbales in hoc sicut numeri quā sicut
 quelz veritas addita numero facit nouā spēm et ita rē. si
 erit patebit. Ad aliū tu dicis q^o forme accidentales sunt
 infinite et tūc pcedant ex formis spālibus. dico q^o non va
 let quoniā qualitates p^o sunt finite. et sunt tūc quatuor licet
 qualitates scōe fortassis sint infinite. similiter est ex ista pre
 vel p^o aliter dici q^o forme accidentales non sunt infinite s^o
 sint multo plures q^o sbales vel si sint infinite sunt in
 finite quo ad nos. rē.

Qua propter semper existentiz pncipia esse verissima necesse est: rē. Tex.

Questio Vigesimasecūda.

Veritur sine argumētis vtrū sit ea
 dem dispō rei in sua veri
 tate et in sua entitate. dico ad hoc q^o sicut pri^o
 dictū est veritas p^o sit in quadā adequatione

Nunc autē ita est q^o triplex est adequatio. Est. n. quedam
 adequatio rei ad sua prin^o. et quedā adequatio rei ad no
 strum intellectū que mēsurat. et quedā adequatio rei ad
 intellectū diuinū qui res mēsurat. Nunc dico q^o loquē
 do de veritate que p^o sit in adequatione rei ad sua prin^o
 similis est dispō rei in sua veritate et in sua entitate. Nam
 q^oto aliqd adequat suis pncipijs tanto magis est illud si
 cut q^oto magis ignis adequat pncipijs ignis tāto magis
 verior ē et magis ignis. Loquēdo ē de veritate que
 p^o sit in adequatione rei ad nostrū intellectū que mē
 surat ad hoc bz veritatē. s. q^o similis est dispō rei in sua ve
 ritate et in sua entitate quā illa eadē prin^o que sunt pncipia
 essendi illa eadē sunt pncipia cognoscēdi rem ab intellectu
 s^o differunt s^o rationē. quoniā prin^o p^o siderata particula
 riter sunt pncipia essendi rē. pncipia autē eadem conside
 rata vtrū sunt pncipia cognoscēdi ipsaz ab intellectu n^o.
 Similiter si loquamur de veritate que p^o sit in ade
 quatione rei ad intellectū diuinū a quo mēsurant. ad hoc
 dico q^o similis est dispositio rei in sua veritate et in sua en
 titate quoniā res s^o hoc q^o adequant intellectui dīno s^o
 hoc sunt uestigium artis dīne. et s^o magis adequant
 intellectui dīno s^o hoc sunt magis uestigium artis dīne
 et maiorem entitatem hnt. et sic p^o quomō est similis dis
 positio rei in sua veritate et in sua entitate.

Explicit liber scōs meth.

Est autē scia quedam que speculatur ens in
 quantū ens: et que huic sūt scōz se. Tex. i.

Veritur virum aliqua scia possit cō
 siderare ens inquantū ens
 et v^o q^o non. dicit enī p^o in libro posteriorū
 q^o scia est vni^o generis s^o partes et passiones
 p^o siderans: s^o ens non bz aliquas passiones vt pbabo
 ergo rē. p^o assumpte, passio non est ipm s^o vñ r^o sibi

litas non est hō et ideo si ens hēret aliquas passiones ille
 passiones nō essent ens et tunc essent nihil tñ non eēt ens
 ergo rē. scia est habitus acquisitus ergo scia nō est
 de his que sunt in nobis vel q^o innata s^o ens primo spzi
 mitur in aīa et imp^o sione entis nulla pcedit impressio
 alicuius sicut dicit Avicē. i p^o sue methaphisice ergo si ens
 primo imprimit in aīa et impressio entis est quasi innata
 nobis et scia est habitus acquisitus. videt q^o de ente nō pos
 sit esse scia. Ad op^o est p^o et arguit rōne scia. parti
 cularis p^o siderat ea que in sunt huic enti pticulari et scia
 vniuersalis p^o siderat ea que in sunt enti s^o q^o est ens: sed
 scia que considerat ea que in sunt enti s^o q^o ens o^o p^o
 derare ens s^o q^o ens. ergo de ente s^o q^o ens erit scia.

ad istam questionem est intelligendū q^o scia
 sortitur sibi quatuor: ex s^o. sortit
 enim sibi scia spēm et formā ex s^o. Nam s^o scie scie est
 obm scie sicut acies virtutis sortit speciem ex s^o sic scia
 sortitur ex s^o q^o est obm eius. Secōz q^o accipit scia
 ex s^o est ordo. Nam scia accipit a s^o ordinem et s^o gra
 dum abstractionis que tenet s^o. tenet illa scia. sicut
 p^o de methaphisica. mathe. p^o. Tercius q^o accipit
 scia a s^o est q^o quicquid cōsiderat considerat sub ra
 tione subiecti sicut virtus sine p^o quicquid cognoscit: co
 gnoscit sub rōne obi proprii. sicut scia quicquid consi
 derat: p^o siderat sub ratione s^o q^o est obm eius proprium
 Quartū autē q^o accipit scia a s^o est. s. virtus et po
 testas. Nam scia accipit a s^o virtutem et potestatem.
 ita q^o scia particularis cōsiderat s^o particulare limi
 tatum et habz virtutem limitatā et particulatam. Scia
 autē que considera s^o vniuersalem bz virtutē et poten
 tiam vlem. Ex istis quatuor possumus comprehendere
 q^o ens s^o q^o ens est s^o istius scie. p^o patet q^o ens est
 subiectum istius scie ex hoc q^o scia que considera ali
 qd ens pticulare vt ens mobile ad vbi. dicit scia par
 ticularis. vnde ex hoc dicit scia particularis q^o conside
 rat aliquā partem entis et scia dicit vniuersalis et rō
 nis quia cōsiderat ens p^o. cum ergo ista scia que dicit
 methaphisica sit maxime cōmune inter omnes scias. et
 scia sortit sibi speciem et nomen ex s^o. p^o q^o ista scia
 considerabit id q^o inter oia entia est maxime cōe et maxi
 me vniuersale sit ens opz dicere q^o ens s^o q^o ens sit s^o
 istius scie ex quo possumus ppendere q^o ens est s^o
 istius scie quoniā scia sicut dicitū est sortit ordinem
 ex s^o. cum ergo ista scia inter omnes scias sit maxi
 me abstracta et maxime cōmune. p^o q^o debet habere pro
 s^o illud q^o est maxime abstractū et maxime cōe. ens au
 tem s^o q^o ens est huic. ergo rē. Quod autē ista scia
 sit maxime abstracta p^o quoniā naturalis philosophus
 nō abstrahit a materia sensibili simpliciter s^o ab hac et ab
 illa. Mathematicus autē abstrahit a materia sensibili pe
 nitus non autē a materia intelligibili et iō mathematicus
 non abstrahit penitus ab omni materia. s^o methaphisicus
 abstrahit ab omni materia iō rē. Patet ex 3°. q^o ista
 scia considerat ens s^o q^o ens. Nam dicitū est q^o scia
 quicquid considerat: cōsiderat sub rōne subiecti. et ideo
 cum ista scia quicquid cōsiderat: cōsiderat sub ratione
 entis p^o q^o ista scia hēbit pro s^o ipsuz ens. Patet
 licet ex quarto. scilicet q^o ista scia considerat ens s^o q^o
 ens. Nam sicut dicitū est scia accipit virtutē et potesta
 tem a subiecto et ideo cum ista scia habeat virtutem et po
 testatem maxime vniuersalē et cōmunez. maxime possu
 mus comprehendere q^o ista scia habeat pro s^o ipsuz ens
 et hoc est declaratio pbi in prin^o huius. 4.

ad rationes ad primam dō in. cum tu di
 cis passiones entis non sunt
 ens dico q^o nō vniiformiter sumuntur passiones s^orum
 particulariuz et s^o vniuersalis. vñ non dñr passiones en
 tis s^o q^o ens q^o in sunt omni enti sicut non dñs qd ista
 scia considerat causas entis scdm q^o ens intelligendo
 sic qd cause ille sunt causa omniū entium quia idem ef
 fet causa suiip^o sed dominis qd considerat causas en
 tis secundū qd ens quia considerat causas omnium en

Questio.

Quarta

in vno q̄ in alio sicut est de forma cuiusq̄ generis: ppter hoc d̄ in 7°. phisicoꝝ. q̄ latent equiuocationes in generibus. Analogia ̄r que est q̄n aliqua forma simpliciter saluatur in vno et in alio s̄m similitudinem talis analogia multum accedit ad equiuocationē pp hoc d̄ q̄ al̄ d̄ equoꝛce de alī vero: et de alī picto. Sed analogia que est q̄n aliq̄ forma saluat̄ in vno simplr̄ et in alio s̄m quid talis analogia nō accedit penitus ad equiuocationē: nec pure ad vniuocationē: s̄ tenet mediū. Inter equiuocationē et vniuocationē et pp hoc ens non d̄ pure equiuoꝛce vniuoꝛce s̄ d̄ analogice et hoc est mediū inter vniuocationē et equiuocationē. Sed si nos vellemus dare alias distinctionē possemus sic dicere et meli⁹ credo ad intentionē phi. Nam si cut dictū est tota rō equiuocationis sumit̄ ex forma et iō si fit diuersitas in forma erit equoꝛce sicut dictū est. Si aut̄ sit veritas in forma: aut est veritas forme per p̄dicatiōē: aut est veritas forme per attributionē. Et est intell^m q̄ q̄n est veritas forme per p̄dicatiōē: tunc est vniuocationis: q̄n aut̄ est veritas forme per attributionē tunc erit analogia: et si tu dicis q̄no sit q̄n erit veritas per attributionē: et q̄n erit veritas per p̄dicatiōē. dico q̄ hoc est satis facile. Nam q̄n aliqua plura sunt talia per aliqd̄ q̄ est in eis tūc est vnitas per p̄dicatiōē: et est vniuocatio: sicut cū oīa alia d̄nr alia per ad q̄ est in eis tūc sunt oīa aīalia: alia vniuoꝛce. S̄z q̄n aliqua plura sunt talia nō per aliqd̄ q̄ est in eis: s̄z per aliqd̄ q̄ est in alio: tunc nō d̄nr talia vniuoꝛce s̄ analogice: sicut oīa entia d̄nr esse entia nō per aliqd̄ q̄ est in eis s̄z per aliqd̄ q̄ est in alio: sicut in s̄ba: vnde et si accēna dicant̄ esse entia hoc nō est p̄ entitatē que est in eis s̄z per entitatē que est in s̄ba: sicut patebit in 7° huius. et iō ens analogice d̄ et non equoꝛce et hoc v̄ esse intentio phi si aliq̄ bene consideret.

Et tunc ad rōes. ad primā cū d̄ latent equiuocationes et c. d̄z q̄ ibi accipit̄ t̄r equoꝛce large p̄o oī analogia. **Ad aliud** cū in diuisis: q̄ntitas nō d̄ nisi equiuoꝛce sicut dicit cōmentator. de p̄n^o. et discreta. dico q̄ ibi loquit̄ de equiuoꝛce: per oī analogia que impedit vnitate sc̄ie sp̄alis. **Ad aliud** q̄n tu dicis canis d̄ equiuoꝛce de latrabili fidere celesti et pilce marino que t̄ vniuoꝛce p̄ueniunt in s̄ba dico ad hoc q̄ h̄z ista in se accepta cōueniant in s̄ba magis q̄ s̄ba et accidens in ente: t̄n accēs et s̄ba magis cōueniunt in ente q̄ ita tria s̄m q̄ comparantur ad hoc nomen causis.

Questio Quarta.

Veritur

vr̄um oīa que d̄nr anologia dicant̄ analogia p̄ analogiam ad vnū numero. et v̄ q̄ non q̄m oīa sana d̄nr sana per analogia ad sanitatē que est in alī que quidē non est vna numero ergo et c. **Ad** vniuocationem magis sunt vnū q̄ analogia s̄z vniuocata non d̄nr talia p̄ aliqd̄ vnū numero ergo nec analogia dicent̄ esse anologia p̄ aliqd̄ vnū numero. **Ad op^m** ar̄ sic. sicut oīa v̄a d̄nr esse vera per aliquā vnā veritatē in numero. vt per veritates primā sic oīa entia dicent̄ esse entia per vnā aliquā entitatem. v̄n dicit cōmentator: q̄ est vnū ens per se ens et per se v̄z et oīa d̄nr entia et vera per entitatē et veritatē eius. Si ergo oīa entia d̄nr esse entia per aliquā entitatē vnam que est vna numero p̄z q̄ omnia analogia d̄nr analogia per attributionem ad vnum numero.

Ad istam q̄nōz est intelligendū q̄ cōmētator dicit in isto 4. q̄ aliqua tripl̄r dicit̄ analogia ad aliqd̄ vnam. aut. s̄. per attributionē ad vnum efficiens aut per attributionē ad vnū finem. aut per attributionē ad vnāz mām. Verbigratia de p^o aliqua dicant̄ analogice. per attributionē ad aliqd̄ vnum efficiens sicut medicare d̄ et de eo qui h̄z artē medicinalē sicut de me dico et de eo q̄ est natū sulcipe opera medicine vt de instrum ento medicinali et de eo q̄ est faciēs opa medicine sicut vetula facit opa medicine siue arte sicut ponit cōmētator et ex^m. et medicinale d̄ de oibus istis per attributionē ad vnū efficiens q̄ est medicus. Sicut d̄nr esse aliqua

analogia per attributionē ad vnū finem sicut alia d̄nr esse sana per attributionem ad vnum finem vtpote per attributionē ad sanitatē que ē finis oīz istoz sicut cibi dietate et vrine. **Similiter** d̄nr aliqua esse analogia per attributionē ad vnam materiā sicut oīa d̄nr esse entia per attributionem ad s̄bam que est s̄m et mā oīuz accidentiū et oēs istos modos analogice tangit phs in s̄ra. Sed sciendū est q̄ tertius modus analogice sicut q̄ aliqua d̄nr per attributionē ad vnam mām. diuidit̄ in 4. modos sicut d̄ in h̄. q̄ aliqua d̄nr entia per attributionē ad s̄m q̄ sunt priuationes s̄be causat̄ oīa entia priuationes sunt min⁹ entia. Aliqua aut̄ d̄nr entia q̄ sunt r̄lones ipsius s̄be. et talia inter oīa entia exceptis p̄natiōibus sunt min⁹ entia sicut cōmentator dicit in 11°. hui⁹ in illo ca^o. vbi Arif. mouet q̄d nem siue istam dubitationē. vtrū. s̄. sint eadem prin⁹ r̄lōnis et s̄be et dicit cōmentator ibi q̄ r̄lones inter oīa entia h̄z debilius esse et iō signāter inquisiuit phūs. v̄z sint eadem prin⁹ r̄lōnis et s̄be aut que sint dicit cōmentator. q̄ si phūs quesiuisset vtrū sint eadē prin⁹ s̄be et q̄ntitatis iāz v̄lūs esset phūs iūmere q̄ q̄ntitas esset minus ens q̄z alia entia et iō signāter quesiuisset vtrū sint eadem sint principia r̄lōnis et s̄be. 3° mō d̄nr aliqua esse entia sicut motus d̄nr esse entia q̄ sunt via in s̄ba 4°. mō d̄nr esse aliqua entia q̄ sunt dispōnes s̄be sicut qualitates et q̄ntitates d̄nr esse entia et alia q̄ sunt dispōnes s̄be. Alia aut̄ d̄nr esse entia si cut s̄be que h̄nt entitatem per se s̄z nō vt per se et per oēm modū. v̄n sicut d̄ms accēna esse entia nō per se s̄z per attributionē q̄z h̄nt ad s̄bam. sic est sicut quedā s̄be materiales et quedā imateriales. s̄be māles nō d̄nr esse entia nisi per attributionē ad s̄bas imāles. et s̄be imateriales alie a prio prin⁹. nō d̄nr esse entes q̄ h̄nt entitatē per se et per oēs modum s̄z si dicant̄ esse entes hoc est per attributionē ad s̄bam primā que est ipse d̄s gloriofus ita q̄ tā s̄be māles s̄. et imāles alie a p^o prin⁹. q̄ accēna dicunt̄ esse entia per attributionē ad vnū ens per se ens et per se v̄z per cui⁹ esse et veritatē oīa d̄nr uā et entia sicut cōmētator dicit in 2° huius. et ex hoc p̄z q̄ anologia non p̄nt dici anologia nisi p̄ attributionē ad aliqd̄ vnūz numero. nō enim p̄nt dici alia que anologia per attributionē ad aliquā formam que sit in eis. Nam veritas in forma tollit analogiā et equoꝛce et ponit vniuocationē. v̄n quecūq̄z p̄ueniūt in numero s̄z formam illa sunt vnū per p̄dicatiōē. v̄n veritas in forma ponit vnitatē in p̄dicatiōe. v̄n prius d̄m̄ fuit q̄ q̄to aliqua plura sunt talia per aliq̄z formā que est in eis tāto magis d̄nr esse talia et p̄neri sub ipso vniuoꝛce. Et si tu dicis nōne oīa sana d̄nr esse sana per attributionē ad sanitatē que est in aīalib⁹ et ista sanitas nō est vna in numero s̄z est vna in sp̄e. Sine dubio d̄ q̄ h̄z sanitas q̄ est in aīali sit vna s̄m sp̄em et multiplicet̄ s̄m numerū nō est h̄. nisi per accēs. s̄z q̄ oīa ista sana d̄nr esse talia pp sanitatē que est in aīali. Nā si illa sanitas que est in aīali. multiplicat̄ s̄m numerū h̄ non est in eis que d̄nr ad ipsam sanitatē analogice s̄z multiplicat̄ sanitas s̄z numerū i his ad que se h̄z al̄ vniuoꝛce et sic possemus d̄re in s̄ba. v̄n licz oīa sana d̄nr esse sana per attributionē ad sanitatē que multiplicat̄ s̄m numerū. h̄ t̄n est per accēs. s̄z multiplicet̄ s̄m numerūz inq̄tum. n. ista d̄nr esse sana p̄ attributionē ad sanitatē que est in aīali: nō multiplicabit̄ in eis d̄ analogice et sic p̄z q̄ oīa analogia d̄nr esse analogia per attributionē ad vnūz numerū. et si sint multa in numero h̄ est p̄ accēs respectu analogie. q̄ non repitur in sanis analogia prout sanitas multiplicatur s̄m numerū sed reperit̄ ibi. vniuocatio v̄n sanum de oibus aīalibus sanis dicitur vniuoꝛce.

Ad rationes

ad quaz primā iam p̄z solutio p̄ iam dicta. **Ad sc̄daz** cum tu dicis vniuocata sunt magis vnum q̄ analogia et tamen nō sunt talia per aliquod vnū in numero. dico q̄ vniuocorum est vnitas s̄z sit in sp̄e vna et non vna numero in specie tamen maiorem vnitas vniuocorum quā vnitas analogorum in numero. per q̄ vniuocatum in numero omnia talia dicuntur esse sicut patet in anime consideranti et ideo non valet.

Et pbia est de oibus posse speculari. Naz si non pbi quis erit qui inuestigabit: si idē Socrates 7 socrates sedens: aut si vnum vni contrarium: aut quotiens dicitur. 7c. Tex. v.

Questio Quinta.

Veritur vruz vnu qd est prinm na meri pueratur cu ente 7 videt qd sic qm vt scribit in libro de vnitae 7 vno oē qd est ideo est: qz vnu numero est sed vnu in numero est prinm numeri ergo 7c. C. S. omne qd est: est hoc aliqd sz qd est b aliqd est vnu nūero ergo 7c. Ad istam qōnem dnt aliqui qd vnu qd est prinm numeri cōuertit cum ente 7 ad hoc ostendendū pcedunt sic. dnt enim qd oē qd est in ente est in aliquo genere entis sz cū nihil sit in genere qn sit in aliqua eius spē 7 nihil sit in spē quin sit in aliquo ei? indimiduo 7 illius spē 7 oē indiuiduū sit vnu numero. 7 vnum numero est sic principiu numeri 7 ex hoc cōcludunt ipsi qd vnu qd est prinm numeri pueratur cū ente. C. Isti nō bñ dnt qm nō oē qd est in ente est in aliquo gnē entis. qm prinm p m inuenit in ente nō tñ est in genere 7 etiā dicit cōmentā. qd intelligētie sunt forme carētes genere 7c. deficient ēt isti in alio qm nō valet sī hoc est hoc aliqd ergo est vnu numero qz per aliqd est hoc aliqd: 7 per aliqd est vnum numero qm vnu qd qz per suam entitatē 7 sbaz est hoc aliqd 7 est vnu numero per aliqd additū eē eius 7 ideo alrē dō sicut mibi vī qd vnu qd est prinm numeri nō puerit cum ente. Et ad hoc videndū est intelligēdiū qd nos possumus vnu qd est prinm numeri cōparare ad suū genus 7 ad nūex 7 ad arithmeticus 7 ex istis tribus possumus pcludere qd vnu qd est prinm numeri nō conuertitur cū ente. Si aut nos cōparemus vnu qd est prinm numeri ad suū genus tunc pz qd vnu qd est prinm numeri est in genere q̄tutatis 7 est q̄tutas discreta. ergo cū vnu qd est prinm numeri nō trāscendat suū genus. s. q̄tutatem 7 nā sine ens trāscendit q̄tutatem appet 7 ita tale cū ente nō puerit. C. Istud ēt pz si nos cōparemus vnum qd est prinm numeri ad nūex. dicit enī phūs in. 10. meth. qd numerus est quedā multitudo 7 nō oīs multitudo est numerus. Si ergo nō omnis multitudo est numerus 7 cuiuslibz multitudinis pncipium est aliqua vnitās tunc erit aliqua vnitās que nō erit prinm numeri qm si oīs vnitās esset prinm numeri cū cuiuslibz multitudinis sit aliqua vnitās iam oīs multitudo esset numerus qd est falsū. 7 ideo cum sit aliqua vnitās que nō est prinm numeri 7 oīs vnitās est ens vel aliq̄ entitas iam erit aliqua entitas que nō erit vnitās que est prinm numeri. 7 sic appet qd cuz ens sit in plusqz vnu qd est prinm numeri qd vnu qd est prinm numeri cū ente nō pueritur. C. Hoc idem pz si nos cōparemus vnu qd est prinm numeri ad arithmeticu. Si enī vnum qd est prinm numeri puerit cum ente tunc arithmeticus determinaret de oī ente. cū ergo nos videam arithmeticus p̄siderare de vno qd est prinm numeri 7 de oī bus entibus que cadūt sub numero 7 tñ nō p̄siderat de omni ente vlr̄ apparet qd vnu qd est prinm numeri nō pueritur cū ente. C. Et notandū qd prime due rōnes p̄obant qd vnu qd est prinm numeri nō puerit cum ente q̄ tam ad significatū. 3o p̄obat qd nō conuertitur cuz ente quantum ad suppositū.

Ad rationem primā. cū tu dicis omne qd est 7c. Sine dubio si nos volumus excusare auctore possumus dīe qd ipse accipit ibi vnum numero pro oī eo qd est hoc aliqd 7 ideo nō valet argumentū qz nō sequit vt dictum fuit prius. hoc est b aliqd ergo est vnum numero. C. Ad aliud argumētū pater solutio p iam dicta 7c.

Quoniam ergo vnus in quantum est vnus 7 entis in quantum est ens eodem scdm se passiones sunt. 7c. Tex. v.

Questio Sexta.

Veritur vru possit esse aliqd vnu qd pueratur cuz ente 7 vt qd non qz si aliqd vnum puereret cū ente aut hoc est vnu qd est prinm numeri aut b est vnu

qd est vnu p essentia sz neutrum istoz modoz potest esse ergo 7c. p̄bo assumpte vnu enim qd est prinm numeri nō p̄t pueri cum ente qm vnum qd est prinm vnu nō trāscendit genus q̄tutatis. ens aut trāscendit genus q̄tutatis ergo vnu qd est prinm numeri nō puerit cuz ente. vnu etiā qd est vnum per essentiaz nō p̄t pueri cum ente. bonum. n. fm opinione platonicoz 7 dī de eo qd est in actu 7 de eo qd est bonū in po. Nam ille qui est sanus in actu nō tñ dī esse bonus imo ille qui est sanus in po. Nam si aliquis sit sanabilis hoc est aliquid bonitatis. Sed ens fm qd est dī de eo qd est in actu. Munc at ita est qd ipsi dicebant qd vnum pueritur cum bō ita qd oē bonū est vnum sz bonū est in plusqz ens ergo 7 vnu est in plusqz ens. si ergo est in plusqz ens cum eo nō pueritur igit nec vnum p essentia nec vnum qd est prinm numeri puerit cuz ente. C. S. qm aliqd diuisibile diuidit in aliqua plura nullum diuidēs est euacuūs totū diuisū nec aliqd diuidētum p̄t pueri cum diuiso sicut pz de aīali respectu rōnalis 7 in rōnalis. sz ens diuidit in vnu 7 multa. ergo vnum pueri nō poterit cuz ente. C. S. af sic sicut arguebat parmenides quicqd est p̄ter ens est nō ens vel nihil ergo si vnu 7 ens puerunt quicqd est p̄ter vnum est nihil. Si igit vnum puerit cum ente ergo tñ vnum est. sz ista est falsa tñ vnum ē. ergo vnum nō conuertit cum ente. C. Ad opm arguit per dictum pbi in lētera. dicit enim phūs qd ens 7 vnum se inuicem consequuntur 7 est eadē natura entis 7 vnus sz nō vna rōne illa natura dicitur ens 7 vnum ergo 7c.

Ad istam qōnem est intelligendū qd ens 7 vnu puerunt ita qd quicqd est ens ē vnu 7 quicqd est vnu est ens 7 hoc pz sic ad b enim qd aliqua se psequunt sufficit qd rō vnus cōsequatur oē aliud sicut pz nam bō 7 risibile se consequunt qm risibile accipit a tali pprietate que psequitur nāliter nām humanā. Munc aut ita ē qd rō vnus ē indiuisio. Nam ex hoc qd aliqd est indiuisum a se 7 diuisū ab alio ex hoc aliqd dī esse vnu. Munc aut ita est qd pprietates que ē indiuisio a qua indiuisione sumit rō vnus illa indiuisio p̄sequit oēm entitates. Nam eo ipso qd aliqd bō esse eo ipso est distinctus ab oī alio 7 indiuisus a se. Nā per illam eandē formā 7 nām per qd bō qd sim bō bō qd nō sim asin? 7 nō sim qd cap? 7 bō esse distinctū ab oī alio 7 iō cum vnum iporet talem pprietatē. s. indiuisiōne que psequit oēm entitates si eut declaratus ē pz qd vnum 7 ens puerunt 7 psequunt se inuicē sicut dicit phūs qd cuiuscunqz cōpetit rō entis ei cōpetit rō vnus 7 oē ens est vnu 7 oē vnum est ens. sz si ens 7 vnu puerunt si ista ē nā tñ ens est. nōne ista est nā tñ vnum est. C. Sine du? istud ē difficile videre. ut ū. s. ista sit vera vel nō. Intellm ergo qd qm aliqua duo bñt aliquo p̄rietatē inter se 7 aliquo nō. tunc nihil p̄hibet qd dictio exclusiua addita vni illoz non ut bō appōz ad aliud qd non excludat reliquū 7 qd dictio exclusiua addita vni illoz: pnt bō oppōnē ad aliud qd excludat ip̄z. verbigrā bō 7 aīal non opponunt simpliciter iter se sz aliquo bñt oppōz inter se sicut vīe 7 singulare 7 iō si dicat sic tñ bō est non pp b̄ segtur ergo nō aīal est. qz aīal includit in rōe hoīs nec addit rei ista additio exclusiua tñ ut bō bō oppōm aliquo ad aīal bō enī ut in se accept? non bō oppōz aliquo ad aīal. Si at diceret tñ particulare est bñt sequit non g? vniuersale ē. qz p̄iculare 7 vniuersale opponunt. Similiter est de vno 7 de ente. nā sz vnu 7 ens ipotent eandē naturā nec bñt oppm simpliciter iter se nihilomin? vnu 7 ens aliquo opponunt. nāz rō entis alia est a rōne vnus. 7 ab alio sumit rō entis 7 vni. nā rō entis sumit ab esse rō uero vnus sumit ab indiuisiōne 7 iō cuz ratio entis sumat ab esse nihil opponit enti nisi nō ens: cuz nō ens tñ opponat ei a quo accipiebat rō entis. s. esse 7 iō

Questio.

Septima

ista propositio est vera. tñ ens est. qz ista ppositio respicit tñ non ens qz opponit ei. vero aut vnus accipit ab indi uisione ⁊ tñ illud qz opponit uni est multū siue multitu do ⁊ tñ cum dñ sic tantū vnū est ista ppo respicit mul ta non esse siue multitudinē non eē ⁊ cum ois multitudo sit ens iaz per istā propositiōnē sequerēt qd aliquid qd est ens sit non ens qz qui dicit vnū tantū esse excludit oppo^m vnū. s. multum eē ⁊ sic sig^m multum nō esse. ⁊ cum omne multum sit ens tunc sequerēt sicut dictū est qz si tantum vnū est qd aliqd ens sit nō ens ⁊ ideo propositio ista fal sa est. tantum vnū est. lz ista sit uera tantum ens est. ⁊ lz etiam ens ⁊ vnū conuertantur.

Ad primam rationē cum tu dicis bo^m dicitur de eo qd est in po^a ⁊ de eo qd est in actu: ens at non lz tantum de eo qd est in actu sine dubio platonici posuerūt qd bonum erat maxime vlt. vñ si querēt ab eis quid est dñ dicent qd dñ est vnitas ⁊ bo nitas ⁊ post vnū ⁊ bonum ipsi ponebāt qd ens est maxie cōe. vñ dicitur in 4. ppositiōne de cāis qd prima rerum creaturaz est esse. Sine dubio isti decepti sunt ex hoc qd non accipiebāt ens ⁊ bonum vniformiter lz accipiebant bonum in sua vltate fm qd bonum est cōe ad bonum in actu ⁊ ad bonum in po^a lz non accipiebāt ens vniformit lz ipm hēbant ad ens in actu ⁊ bñ verum est ut ipsi di cebant qd ens ⁊ bonuz in actu cōuertunt silt ens ⁊ vnū in actu puertuntur lz si nos accipiamus ens vniformiter fm qd est cōe. ad ens in actu ⁊ ad ens in potētia tunc oē ens est bonum ⁊ omne ens est vnū ⁊ omne bonū est ens ⁊ omne vnū est ens ita qd sicut illud qd est bonuz in actu cōplete participat rationem bonitatis ⁊ sicut illud qd est bonuz in po^a incōplete participat rationē bonitatis sic est de ente. Nam ens in actu cōplete habet entitatē ens vero in po^a incomplete. **Et** tunc ad alia est intelligenduz qd quando aliqd diuisū diuidit in aliqua diuidentia si illa diuidentia sint in pmixta uex est qd neutrum illoz pmet totum diuisum nec aliqd illoz conuertitur cū diuiso si^m cut p3 de rationabili ⁊ in rōnabili respectu aīalis lz si illa diuidentia sint permixta ita qd ratio vnus saluet in alio saltim aliquo modo tunc non oportet qd vnū illoz non contineat totum diuisum nec op3 quod vnū illoz non conuertat cum diuiso. verbigraria ens diuidit in bo num ⁊ malum. sed ista. s. bonum ⁊ maluz permixta sunt nam ratio vnus saluatur in alio aliquo mō sicut ratio bo ni aliquo mō saluatur in malo. Naz nō est dare pure ma lum sicut dicit phīs in primo moral ⁊ ideo lz diuidatur ens in bonū ⁊ malum: qz tum permixta sunt ita qd ratio vnus aliquo mō saluatur in alio. ppter hoc non oportet quin bonum puertatur cum ente ⁊ euacuet totū ens sūm lter se habet de vno ⁊ multo qz vnus enim ens diuidat in vnū ⁊ multa qz tñ ista sunt permixta. ita qd rō vnus sal uatur in multo. Nā sicut nō est dare pure malum. sic nō est dare pure multum. vñ nullum est multum qñ sit alio modo vnū sicut dicit pculus qd omnis multitudo in vni tate radical ⁊ reducitur in aliquā vnitatem ⁊ ppter hoc cum vnuz ⁊ multa sint permixta nihil prohibet quando ens diuidatur in vnū ⁊ multum cum conuertat in vnuz cum ente ⁊ euacuet tantum ens. **Ad aliud** patet ratio per iam dicta. ⁊c.

Questio Septima.

Veritur

qz vnū addat aliquid supra ens ⁊ videtur qd sic tunc vnū nō esset posterius addens sed hoc ens falsum qz vnū posterius intelligit qz ens ergo ⁊c. **Oppositum** arguit sic. dicit enim phīs qd ens ⁊ vnū non separant in generatione ⁊ corruptione lz si vnū ad deret aliqd sup ens tunc ens vnū posset corruipi absqz eo qd corrumperet ens lz hoc est falsum ergo ⁊c. **Ad istam** questionē possumus die qd vnū addit aliqd super ens ⁊ hoc p3 pzo et dicto Auicē. dicit enim Auicē. in prin^o sue metha. qd ens ⁊ res primo iprimūt in aīa ⁊ spēsiones illoz nō

precedit impressio alicuius sed oīa alia ab ente posterius impressa sunt in aīa et talia se habēt per additionē ad illud qd p^o intelligitur sed ens et vnū sunt hui^o quoniā ens primo imprimit in anima ppter hoc dico qd vnū ad dit aliqd super ens. **Ad** hoc idē possumus accipere ex dicto phī dicit enim phīs in littera qd illud prin^m de quo lz aut negō aut affirmatio nā est primum prin^m inter oīa complexa lz non est dignitas ⁊ complexa prima nisi quia simplicia eius p^a sunt simplicia eius sunt ens et non ens et ideo p3 psm qd ens est primo apprehēsum ab aīa iter omnia que apphendantur ab ipsa. lz omne qd posterius apprehēdit se habet per additionē ad illud qd primo ap prehēditur. Sed quid sit illud qd addit vnū sī ens si ne dubio hoc est difficile. dicit enim Auicē. ut sibi impo nit cōmentator qd sicut album ⁊ musicū addunt aliqd re ale sī aliud siue super naturam rei sic vnū addit aliquid reale super ens sed hoc stare non pōt. nam si hoc est uex tunc ens et vnuz separari possent in corruptione ita qd pos set corruipi ens vnuz et tamē non corrumperet ens. quoniā quecunqz aliqua ita se habēt qd vnuz addit aliquid reale super aliud vnū potest corruipi alio remanēte. si cut patet pōt corruipi hō albus cuz tamē remaneat hō et sic esset de ente et vno samū adderet aliquid reale sup ens sicut po. auicē. et ppter hoc op3 alium modū inueni re et hunc ponit cōmentator dicens qd vnū non addit aliquid reale sup ens sed tantum rōnis. et dicit sic cōmen tator qd in spālibus est ita qd lz vnū spāle addat aliquid reale sup alterum bene pōt esse qd vnū illoz conuer tatur cum reliquo sicut p3 de homine et de rōnabili. Sed in generalibus et transcendentibus non est rōnale qd vnuz addat aliqd reale super aliud et tamē conuertat cum eo. **Et** ad hoc declarandum est intelligēdum. duas ppōnes 6°. qd transcēdens aīa transcēdētī differt in duobus pmo quoniā transcēdens preter de oibus non transcēdens at de oibus predicari non potest. et i^a ppositio est per se ue ra. scda ppositio est. qd illud qd inest alicui rōne trans cendentis. illud non tantū inest ei et omnibus talibus ne rum etiā inest omnibus que continentur sub eo respectu transcēdente sicut patet. si enim aliqd inest homini non rō ne hominis sed ratione aīalis illud non tantū inest oibus hominibus imo inest oibus que sunt sub aīali. ex his du abus ppositiōibus arguit cōmentator. sic qd si vnū ad dedit aliqd reale sup ens tunc quero de illa reali. sup ad dito utrum sit vnū aut non. si tu dicas qd illud sup addi tum non ē vnū. tunc hoc ē pira primā ppositiōnez. s. qd transcēdens preter de oibus. Si tu dicas qd illud super additum ē vnū. tunc qro utrum sit vnū per aliqd sup additum aut non. si tu dicas qd tale sup addituz aut nō. si tu dicas qd tale sup additum non est vnū per se lz per ali quid sup additum tunc etiaz querā de alio sup addito et sic esset ab ire in infinitū. **Et** si tu dicas qd illud sup ad ditum reale ipsi enti nō sit vnū per aliqd sibi per addi tum lz sit vnū per illud qd est ens. tūc eadem ratione di cam de primo ente. nam scda ppositio dicebat qd illud qd inest alicui rōne transcēdētis inest oibus alijs et ideo si illud vnū super additum non ē vnū per aliud sibi addi tum. sed ē vnū ratione qua ens tūc illud inest oibus enti bus. ita. s. qd vnū qd est ens erit vnuz per illud per qd est ens. vñ illud arg^m quecunqz non est standuz in primis est procedere in infinitum nō est bonum nisi comparatio sit vniformis interea. vñ si sit comparatio vniformis iterea optimum arg^m est. s. qd si non est standum in primis er go est procedere in infinitū. et sic est in pposito et ideo si ali quod ens non esset vnū per se. sed per aliqd sup addi tum tunc in infinitum esset pcessus in illud vnū sicut di cit cōmentator in lra. Similiter argumentū illud. s. qd si statur in aliquo ergo i p^o. non ualet ubi ē fit comparatio vniformis iterea et tūc si sit comparatio vniformis iter ipsa optime ualet et ideo cum in pposito si sit vniformis comparatio si sit accipere aliqd vnuz sup additū qd non sit vnū per aliqd aliud lz sit vnū ratione qua est ens tūc eadem ratione standū est in primo cum sit ibi vniformis

comparatio & sic p3 qd vnum non addit aliquid reale su
pra ens. & qd cum ente pueritur.

Ad rationem p3 solutio. nam cum pbis
ait qd non addit aliquid rea
le cum addit aliqd reale cum non separat in generatioe
nec incorruptione non excludit qn addat aliqd rois. &c.

Questio Octava.

Veritur vnum vnu addat aliquid
rois supra ens & v qd no
quia ens & vnu importans eandem nam.
ergo cum ens no importet aliqd rationis v

q vnum no addat aliqd rationis supra ens. C. P. ratio
vnius sumit ab indivisione s3 indivisio est prius multi
tudinis ergo vnu est privatio multitudinis. s3 puatioi co
gnoscitur per habitum ergo vni cognoscitur per multitu
dinem. ergo multitudo est prior vno.

Ad istam questionem intelligendum est. qd sicut
dicit Avicē. ens ad. & res. prio im/

primant in aia & omnia alia ab ente posterius imprimu
tur in aia. & ideo cu vnum sit posterius ad ens & omne
posterius addat aliqd super illud dicit cuius est posteri
us oportet qd vnum cu posterius se habeat ad intelle/
ctum qd addat aliqd super ens. nunc autē ita est qd vnum
posterius se haberi ad intellectū entis hoc pot dupliciter
esse vel ita qd vni sit aliqs modus spālis essendi vel ita
qd vnum addat aliqd super ens. Nunc autē ita est qd vnu
non potest se habere posterius ad intellectū entis. ita qd
sint qd spālis modus essendi. quonia si vnum esset mo/
dus spālis tunc straberet ens & tūc non posset conuerti
cum ente relinquatur ergo qd vnum sic sit posterius ad
intellectum entis qd addit aliqd super ens. Nunc nūc ita
est qd omne qd addit alicui est preter nās eius. cui ad
ditur & illud cui sit additio non pot predicari de eo qd
addit sibi & ideo cum sint duo que sunt preter rōnem en
tis de quibus ens no possit predicari. s. rōnes & privati
ones qz privationes de se non sunt aliqd s3 sunt non ali/
quid. vnde dicit pbis. p° phisicoz qd privatio de se est
non ens. Resones et de se non sunt aliqd. sed sunt ad ali
quid & ideo op3 qd vnum addat tale qd super ens qd il
lud sit preter rōnem entis & hoc non pot esse nisi illud sit
privatio vel rō. Et tunc dico qd vnum non addit aliquid
relationis sup ens immo bonuz & vez addunt hoc. s. ali
quid relationis super ens. Nam verū addit relationem
ad intellectum. bonū vero relationē ad appetitum. vnu3
autē addit sup ens privationem. s. indivisionē. vnde ratio
vnius accipit ab indivisione. nam ex hoc aliqd dicit esse
vnum qz est indivisum in se & divisus ab omni alio & ex
hoc p3 quid veritatis heat illa distinctio que sit comuni
ter qd vnum & ens couertuntur qstum ad supposita sed
non pueruntur qstum ad significata. nam ista distinctio
& est vera & est falsa. quonia si tu intelligas. qd aliqua ue
ra significatur n° al'noie vnius per vnum que no signifi
cetur per es. falsum intelligis. Si autē intelligas qd no co
uertuntur in significato sic intelligēdo qz est aliqua nā sub
iecta cui nē competunt ille due pprietates a quibus ac
cipitur ratio vnius & ratio entis. nam rō vnius est ratio
indivisionis. ratio autē entis est ratio essendi & sic debe
mus intelligere qd ens & vnu3 non pueruntur in signi
ficato non qz sit alia nā vnius & alia entis significata. s3 qz
alia est ratio aqua accipit nomē vnius & alia rō est aqua
accipit nomen entis. Et tūc ad rationē primam cū tu di
cis si vnum adderet aliqd sup ens non esset eadez natura
entis & vnius dico qd debemus sic intelligere qd entis &
vnius est eadem nā s3 non sub ea rōe p'siderata vel signi
ficata sicut dicit pbis in littera. Ad aliud tu dicis vnum
dicit privationē multitudinis. dnt aliq qd vnu dicit pri
uationem diuisionis & no privationē multitudinis. ita qd
intellectus primo intelligitur rē esse & postea intelligit rē
non esse & intelligēdo hoc dnt qd intellectus intelligit rē
esse vnam. Sine dubio illud no videt esse ad intentio
nem phi & comentatoris. Nam pbis & comentator dnt
qd vnu3 dicit privationē multitudinis & ideo cū sint cre

dendi v' mihi melius possumus dicere. s. qd vnu dicit
privationē multitudinis. s3 illa privatio multitudinis ma
gis est fm modum intelligēdi & intellectū qz fm rem &
veritatem. Itaz si esset lapis vnus & non eēt aliqd aliud
in toto mundo nisi solus ille lapis adhuc sequeretur qd
esset ille lapis vnus & ideo s3 vnu dicit privationē mul
titudinis. illa prius magis fm intellectū qz rem & veri
tatem. vel possumus dze sicut dicit Avicē. qd multitudo
est notior fm ymaginationē & sensuz qz sit veritas in vni
tas est magis nota fm intel^m qz sit multitudo ideo. &c.

Questio Nona.

Veritur vnum differat vnu qd est
prim^m numeri ab vno qd e
pueribile cum ente qz entz videt cōter assi
gnari talis dza. s. qd vnum qd est couertibile
cum ente no addit sup ens nisi privationē. vnu at qd est
prim^m numeri no dicit privationē. s3 dicit aliqd positum
ideo qz vtrum hoc heat veritate. s. qd vnu3 qd est prim^m
numeri non dicit aliqd privationis. s3 aliqd pōnis. & v qd
non qm qd puerit cum ente d' ipotare privationē mul
titudinis si ergo vnum qd puerit cum ente d' ipotare
privationē & non aliqd positum cum iportet privationēz
multitudinis cum vnu qd est prim^m numeri iportet pri
uationē multitudinis. v' qd talis dza non debeat assignari
inter vnu qd est principiu numeri & vnu3 qd pueritur
qz ente. C. P. dicit pbs in 5°. meth. qd vntas nullo^o di
uisione iportat nec pōnez & vntas est principiu nūerig^o
v' qd vnu qd est pn^m nūeri no dicit aliqd positum. g^o &c.

Ad istaz qōnem dico qd vnu3 qd est principiu
numeri non addit aliqd privatiuū s3
ens s3 aliqd positum. rō cuius est. qz illud qd est per se
no ens non p' eē principiu entis p se. cū g^o qstas sit ens
per se vt dicit pbs in 5°. meth. & vnu3 qd est principiu
numeri & numer^o sit qstas tunc vnu3 qd est principiu nu
meri ē principiu entis p se. s. qstas g^o vnu3 qd est pn
cipiu3 numeri non p' ipotare privationē. C. P. spēs en
tis non p' p'stitui ex no ente p se ergo cu3 numer^o sit spēs
entis iphus numeri non p' p se esse pncipiu3 aliqd. s. qd
sit non ens cū g^o vnu3 sit principiu3 numeri ipossibile est qd
vnu3 qd est principiu3 numeri iportet privationē cu3 pua
tio sit non ens p se. sicut dicit pbs in p° phis. p3 ergo qd
vnum qd est principiu3 numeri non iportat privationē. tū
qz est pncipiu3 entis p se. tuz qz spēs entis ex no ente p' si
tui non p' s3 qd sit illud qd iportat vnu3 qd est principiu3
numeri sine du^o valde difficile est. comentator tū & multi
alij vident dze qd illud posituz qd iportat vnum est mē
suratio quodā & hoc pp istā rationē qm ratio qstas tuz su
mit a mēsuracione. vñ de ratione qstas tuz est mēsurare &
entz ratio mēsurare marie saluet in qstas tuz discreta & vnu3
est principiu3 qstas tuz discrete. pp hoc dnt ipsi qd illud po
situm qd vnum qd est principiu3 numeri iportat vnu3 est
mēsuratio quedā. C. Sine du^o credo qd hoc non sit bñ
dictum quonia mēsurā est rō qdam. ergo cōmēsuratio
est rō qdam. Nunc at ita est qd numerus est spēs entis
absoluta. tunc arguo sicut arguebat p^o. s. qd vnu3 non
possit ipotare aliqd privatiuuz qz spēs entis ex non ente
p'stitui non p' sicut arguo hic qd cum vnum sit spēs entis
absoluta & cōmēsuratio sit qdas spēs entis non absolutā
qz rō qdam est que est p cōmpationē ad aliud & id sicut
spēs entis non p' p'stitui ex non ente. sic spēs absoluta non
p' p'stitui ex non ēte. sic spēs absoluta non p' p'stitui ex non
absoluta siue respectue g^o numer^o qui est spēs entis abso
luta n p' p'stitui ex p' mēsuracione que est spēs entis respe
ctua & sic vnu3 qd est principiu3 numeri non iportat cōm
mēsuracionē & ideo credo qd meli^o p' dicit alr. Et p^o m
telligēdum qd res qd di qstas forma qdam est & p' p' m
derari i^o forma duplr. vno^o fm qd i^o forma p'icit rem in
se & absolute. Alio^o s3 qd p'icit rē non in se s3 per cōmpa
rationē ad suas ptes. vñ sicut est de sensu & de intellectu qz
sensus sicut pbat p'ceptiu3 fert in totam rē p^o aspectu
& postea fert in rē cōmpationē ad suas ptes sicut est de in
tellectu. Itā intellectus p^o fert in rē totaz. non qz primo

Questio.

Decima

feratur in rem per comparationem ad suas partes s; feratur ipse intellectus in re totaz primo aspectu re ipsam cognoscens & postea cognoscit re per comparatione ad suas partes. Nunc dico q illa forma que est vl d; qstitas que cuiusq; sit illa p^o pficit rem in se subiecta. sicut intellect^o p^o intelligit rem in se & et illa eade forma non tm pficit rem in se s; pficit rem per coparatione ad suas ptes. Sicut est vna & eadem res que d; actio & passio differens fm re & illa eade res est ab agente & est in patiete sic dico q est vna & eade fo: ma fm rem quecuq; sit illa que pficit rez in se & pficit rem per coparatione ad suas ptes tuc dico q illa forma fm q pficit rem in se no per coparatione ad suas partes. illa forma sic p; siderata d; vnitas que est principiu numeri. sicut res ipsa dicit actio fm q est ab agente. Illa aut eadem res fm q pficit rem per coparatione ad suas partes d; qstitas continua. sicut eade res s; q est in patiete d; passio & sub istis ronibus vna & eade res p; siderata facit diuersa p; dicamenta. vt p; dicamenta; actus & passionis & tm est vnus & idē actus realiter actio & passio. Similit est vna realiter forma que pficit re in se & pficit rem in comparatione ad suas ptes & fm q illa forma intelligit ab intellectu vt pficiens rem in se d; vnitas que est prin^m numeri s; at q illa eade forma intelligit ab intellectu actu pficiens rem subiecta. s. ipm subiectu per comparatione ad suas partes. d; illa forma sic p; siderata qstitas continua. Ita q sicut actio & passio sunt vna & eadem res differt tm fm ronem prout est ab agente & prout in patiente sic est vna & eadem forma fm rez quecuq; sit illa que dicitur vnitas que est prin^m numeri & que est qstitas continua sed differt fm ronem qz sicut visum est illa forma dicit vnitas que est principiu numeri fm q pficit rem in se d; etiā qstitas continua fm q intelligit vt pficiens rem in coparatione ad suas ptes. Et si sic dicat credo q p; per hoc reddi causa oium eoz que dnr de vno. dicit enim q qstitas discreta est prior q; sit qstitas continua quonia prius est intelligere re in se q; per coparatione ad suas partes. qz illa eade forma dicit vnitas que est prin^m numeri vt pficiens rem in se que d; qstitas continua fm q intelligit illa forma vt pficiens rem in coparatione ad suas partes. pp hoc qstitas discreta dicit prior qstitate continua sicut actio d; esse prior q; passionaliter: quonia esse ab agente s; numerum prius est q; esse in patiete. & pp hoc actio prior est passione sp est discrete ex i^o pte & sic d; qstitas discreta eē prior continua. Ex hoc et pot reddi causa qz indiffinitione prius ponunt partes & indiffinitione vnitatum ponit priuatio partiu: & rō assignari potest per illud q dicitur est. dictum est. n. q illa forma d; qstitas continua fm q intelligitur vt pficiens rem per coparationem ad suas ptes & propter hoc in diffone prius ponunt partes. v; q; contum est cuius partes copulant ad aliquē cōmunes terminum. vnitas vero que est prin^m numeri diffinit per priuationes partiu cuius rō est. quonia illa forma fm q intelligitur vt pficiens rem in se d; vnitas que est prin^m numeri & pp hoc nō diffinitur per ptes s; per priuationem partiu. dicitur et q vnitas nō est sba posita punctus autē est sba posita cuius rō est qz pō importat situ partiu & ordinem partiu. vñ pō nihil aliud est q; quedā ordinatio & situs partium in toto. & iō est illa forma dicatur quātitas continua fm q intelligit vt pficiens rem in coparationem ad suas partes & punctus est principiu qstitatis continue & videt esse quedā ordinatio partiu pp hoc dicit esse sba posita: vñ non d; punctus sba posita qz fit in re materiali sed d; sba posita pp illud q dicitur est. vnitas autē non d; sba posita pp non qz vnitas non fit in re māli sed dicit vnitas non esse sba posita. qz vnitas nihil aliud est q; forma intellecta vt pficiens rem in se: non in coparatione ad suas partes & qz non videt quodāmodo iportare ordinē partium. ppter hoc vnitas dicit sba non posita. punctus autē dicit sba posita & sic pot reddi causa oium eaz que dicunt de vno & qstitate. Est autē intelligenduz q circa rōnem sunt 4. vnitates. Illa enim forma fm q dar rei subiecte esse in se. dicit vnitas que est principiu numeri & ista vni

tas que est principiu numeri non reducitur in vnu; q conuertit cum ente. quonia vnum q pueritur cum ente dicit priuatione. hoc autē vnitas non est prin^o immo est quedam forma & iō illa vnitas non reducitur in vnu; q conuertitur cum ente s; reducitur in entitatem. Ita et forma dicit vnitas quedā fm q pficit rem in comparatione ad suas partes & et ista vnitas non reducitur in vnum q pueritur cum ente. quonia ista vnitas nō est priuatio s; est qstitas. vnum autē q conuertit cum ente est priuatio quedā & ppter hoc ista vnitas nō reducitur in vnum q conuertitur cum ente s; reducitur in ens. Sunt autē & alie due vnitates. Nam sicut sunt due vnitates fm q ista forma dat duo esse hoc & hoc. & ille due vnitates non reducunt in vnum q conuertitur cum ente sic sunt due vnitates fm q illa forma dat duo esse hoc & hoc & iste due vnitates fm q dat illa forma duo esse nō hoc & s; reducunt in vnum q conuertitur cum ente quonia sunt priuationes quedam. Est autē vterius intelligendū q s; vnitas que est principiu numeri & vnitas que est qstitas continua sit vna & eadem forma sicut actio & passio sunt vna & eadez res. tm vnitas que est principiu numeri nō mētur dici qstitas s; principiu qstitatis. quonia de rōne qstitatis est habere partes. & qz forma intellecta fm q pficit rez cui inest ab solute nō incomparatione ad suas partes ppter hoc vnitas que est principiu numeri nō d; qstitas sed principiu numeri. Illa autē vnitas que dicit fm q pficit rem in comparationem ad suas partes dicitur qstitas.

Ad rationes p; solutio &c.

Questio Decima.

Veritur vnum q est prin^m numeri inueniatur in substantijs separatis & v; q sic qm vnum q est principiu numeri v; importare quādam cōmensurationem. s; cōmensuratio inuenit in substantijs separatis ergo &c. **¶** vnitas non h; positione. ergo in illis videt esse vnitas que nullā h; positione & talia sunt sba separate. **g^o** **¶** vnitas est indiuisibilis **g^o** in illis v; posse inueniri talis vnitas que sunt maxime indiuisibilia sbe aut separate sunt maxime indiuisibiles. ergo &c. **¶** Ad opp^m as sic sit vnu; q est prin^m numeri inueniret in omni ente. sequit q arithmeticus determinet de oī ente. cum ergo arithmeticus nō determinet de oī ente & tm determinat de oibus que se extendit numerus. videt q vnum q est principiu numeri nō inueniat in substantijs separatis.

Ad istam qōnem dnt quidam q vniam qd est prin^m numeri puerit & puenit oib^o entibus & s; s; separatis & h; fuerit platonici qm platonici posuerit q numeri erant sbe ipsaz rez & ppter hoc cum ipsi poneret numeros eē sbas oium rez dixerunt q vnum qd est prin^m numeri inuenit in substantijs sepatis. **¶** Ita pō non pot stare. Impossibile enī est q numeri sint sbe rez q numerus est spēs qstitatis & species qstitatis est accūs & ideo numerus est accūs & ideo cum iposibile sit accūs esse substantiā rei impossibile est numerus esse substantiā oium rez sicut ipsi ponebant. **¶** Posuerunt etiā quidam alii sicut Anicē. dicit Anicē. q vnum qd est principiu numeri iportat quoddaz accūs q in omnibus entibus inuenit & ppter hoc inueniebat in substantijs separatis & in oibus entibus. Ita positio stare non pot cū inueniat aliqd ens in quo non inueniat aliquid per accūs. **¶** Illud per accūs q importat vnum nō est nūq; cuz ergo ens trāscendit qstitatem & vnum qd est principiu numeri nō transcendat qstitate apparet q vnum nō inuenitur in oī ente. **¶** Sine dubio qstium ex verbis Anicē. possumus apprehēdere. bñ sentiebat anicē. q vnu; .s. dicebatur ab indiuisione s; illud qd decepit ipsum Anicē. fuit. s. qz credidit q ad rōne accidentis sufficeret illa priuatio aqua priuatione sumit rō vnitas & hoc non videtur esse verū. nam illa priuatio nō est nisi fm modum intelligendi vel ipse forte fuit sic deceptus in hoc. s. qd credidit illam priuatione aqua accipit ratio vnus significari noie

vnus. Alij tñ aliter dñt qz in substantijs separatis non inuenitur vnũ qz est prin^m numeri quoniã dñt ipſi vnũ qz est prin^m numeri dicit aliquid per accñs ⁊ omne per accñs est per mãm. cum ergo in ſbjs separatis nõ fit mã dñt ipſi qz vnũ qd est principiu numeri nõ poterit eſſe in ſubſtãtjs ſeparatis. C Sine dubio 2° iſt^o poſitionis natura eſt ſicut credo. ſz rñ non eſt bona quoniã in ſbjs ſeparatis bñ inuenitur aliqd per accñs ſz careant omni mã ſicut eſſe eaz qz eſt accñs. Nam ſbe ſeparate ſunt compoſite ex infinito ⁊ finito vñ ſicut forma materialis recipit i mã. ſic eſſe in eis recipit in mã. vñ vnũ qz eſt principiu numeri. al^o non qz ipoztat qdñqz accñs ſz ipoztat prin^m qñtatis accñs in eis nõ inuenit. ſed qz dicit ⁊ eſt principiam qñtatis. Nñc aũt ita eſt qz qñtatis in ſubſtãtjs ſeparatis inueniri non pöt ⁊ pp hoc ſine dubio melius eſt dñd ſicut mihi videt qz vnũ qd eſt prin^m numeri non inuenit in ſubſtãtjs ſeparatis quoniã numerus nihil aliud eſt qz vnitas replicata. cũ ergo vt cõmentator dicit in 2°. huius numeratio fiat. per materiaz ⁊ mã non ſit in ipſis ſubſijs ſeparatis p3 qz vnũ qd eſt principiu numeri in ſubſtãtjs ſeparatis inueniri non poteſt.

ad rationem primã cum tu dicis. vñ qd eſt prin^m numeri vñ ipoztare cõmeſurationẽ. qualr aũt in ſbjs ſeparatis inuenitur meſuratio hoc patebit in. xi. C Ad aliud tu dicis vnitas non h3 pãm dico qz vnitas per ſe non hab3 pãm per accñs tñ bene h3 ſicut fuit viſum in pcedenti qõne. ſed qz ſbe ſeparate nec per ſe nec per accñs bñt pãm. ppter hoc rñ. Similiter dñd eſt de alio. rñ.

Qñeſtio Undecima.

Veritur vtrum de vnitate q eſt pñcipiu numeri poſſit predicari qñtatis ⁊ vñ qz ſic quoniã ſicut ſe bñt pñcipia ſbe ad ſbam ita ſe habent pñcipia qñtatis ad qñtitatẽ ſz de pñcipijs ſbe predicat ſubſtãtia. g^o de pñcipijs qñtatis predicabit qñtatis. C P. ſi de pñcipijs qñtatis non predicaret qñtatis aut qz magis h3 eſſe qz ſubſtãtia aut qz min^o h3 eſſe ſed qñtatis nõ habet magis eẽ qz ſubſtãtia ⁊ ideo nõ dicit qñtatis nõ predicari de ſuis pñcipijs qz ipſa habeat maxime eſſe. g^o ſi non predicat de ſuis pñcipijs hoc eſt qz h3 mime eſſe ſed hoc non pöt eſſe qz relatio inter cetera entia eſt mime ens ⁊ tñ predicat de ſuis pñcipijs. Nam ſicut dicit pñs pñcipia rñonis ſunt relationes. ergo rñ. C Ad op^m ar. ſic de ratione qñtatis eſt hẽre partes ſz vnitas que eſt pñm numeri ⁊ punctus non habet partes. ergo rñ.

ad iſtam qõnem eſt intelligendũ qz latente equiuocationes in generibus. nunc^o ar ita eſt qz quedã eſt ano^o que tollit nãm generis. quedam aũt eſt que non tollit imo ſequit^o genus ⁊ predicat etiaz vniuoce. ſz eſt intelligendũ qz triplex eſt ano^o eſt c^o quedam ano^o que eſt ſm qd illud nobilis ſaluat in vno qz in alio ſicut color nobilius ſaluat in albo que in nigro. Nam ar ita eſt qz aliquid ſicut g^o predicari non pöt de pñcipijs ⁊ pñcipiatũ cũ in pñcipijs ⁊ pñcipiatũ non ſit aliqd eõe qd equaliter predicet de pñcipijs ⁊ pñcipiatũ ⁊ ideo non eſt ſic dñd qd ſubſtãtia que eſt genus predicetur de materia ⁊ forma ⁊ cõpoſito ſicut genus ſz predicatur de eis ſicut analogũ. Subſtãtia enim que eſt genus non predicat ſicut gen^o niſi de ſubſtãtjs cõpoſitis ſz de iſtis pñcipijs ⁊ pñcipiatũ bñ predicat aliqñ aliqd analog^o ita qz aliqñ ſic ⁊ aliqñ non: qñ enim aliqd competit pñcipijs ⁊ pñcipiatũ. itaqz pñcipiatũ per naturã pñcipioz ⁊ pñcipijs per naturã pñcipiatioz tñc de ipſis pñcipijs ⁊ pñcipiatũ pöt aliqd predicari analogice ita qd rñ analogice illi^o accipit ab eo qz erat vnus per ſe ⁊ alterius per naturã alterius ⁊ ſic de mã ⁊ forma pñcipari pöt h nomen ſbe ſed hoc eſt analogice ex hoc qz materia ⁊ forma aliquomõ pueniunt rñõne aqua accipit nomẽ ſbe Nam nomen ſbe accipit ab ſubſtare vel aliquo huius ⁊ qz mã ⁊ forma cõueniunt in rñõne i^o pp hoc mã ⁊ forma que ſunt pñcipia ſbe cõpoſite pueniunt analogice in noie

ſubſtãtie ſz qñtatis non predicatur de vnitate nec de pñcipio ſicut ergo ſicut dictũ eſt prius. nec etiã analogice qñ opozteret tñc qz vnitas ⁊ punctus puenirent in rñõne aqua accipit nomen qñtatis. Nunc aũt ita eſt qd nomẽ qñtatis vñ ſine ex diuiſione. Nam de rñõne qñtatis eſt habere partes ⁊ iõ dico cũ vnitas ⁊ punctus nullo inõ conuenirent in rñõne iſta aqua accipit nomen qñtatis dico qz nec analogice. nec ſicut genus pñcipatur qñtatis de pñcipijs qñtatis.

Ad rationem primã cum tu dicis prin^a ſbe rñ. dico qz nõ eſt ſimile de pñcipijs ſbe ⁊ de pñcipijs qñtatis. quoniã pñcipia ſubſtãtie. ſ. materia ⁊ forma quodãmodo participant de rñõne aqua accipit nomen ſbe. pñcipiu aũt qñtatis non pueniunt in rñõne aqua accipit nomen qñtatis ſicut dictũ eſt. C Ad aliud dñd qz qñtatis non predicat de pñcipijs qñtatis qz bñt maxime eẽ. nec qz habeat mime eſſe ſz pp hoc illud qz dictũ eſt. Si tñ vellet dñe aliqz qz nomẽ qñtatis accipit ab aliquo ſine ab aliqua pñcipia te in qua puenire pñ vnitas ⁊ punctus poſſet dici qz qñtatis diceretur de hñs analogice ⁊ puenirent analogice in nomine qñtatis ſed vel illã proprietatez non bñ video nec forte eſt poſſibile. rñ.

Sunt autem quidam qui vt diximus dicebant contingere idem eſſe ⁊ non eſſe ⁊ exiſtimare. rñ. **Tex. ix.**

Qñeſtio Duodecima.

Veritur vtrum circa illud pñcipiu impoſſibile eſt aliqd ſimul eſſe ⁊ non eſſe. poſſibilis ſit errore. ⁊ vñ qz ſic qñ prin^a in ſpeculabilibus ſe bñt ſicut finis in agilibus ⁊ pñcipiu prin^m in ſpeculabilib^o vñ ſe bñt ſicut primus finis in agilibus. in p^o ſicut poſſibilis eſt error ſicut p3 p^o moral ergo vñ qz in p^o prin^o in ſpeculabilibus ſit eſſe error. C P. nõ ſit qz ipoſſibile eſt fieri ſz Eract^o ⁊ anaxa^o errant^o circa illd pñ^m g^o circa ip3 e error poſſibil^o.

Ad iſtam qõne poſſumus pcedere vel dñe qz circa illud prin^m dicere eſſe erroz poſſibilem h pöt eſſe duplr aut directe aut indirecte tñc dico qz circa illud prin^m erroz eẽ directe nõ eſt poſſibile qñ ad hoc qz ſit error directe circa hoc requirunt plura p^m eſt qz itelligit in actu ille qui errat qz qñ itelligit aliqz in po^a quis circa illud nõ errat ſm qz requirit eſt qz bñt aliqñ rationẽ que faciat ipm opinari pñcipium veritatis. naz ſine aliqua rñõne non ptingit aliqñ opinari pñcipium veritati 3^m qz requirit eſt qz illud circa qz ſit erro: lateat ipm qui errat ſicut dicit pñs in littera. Vis decipiunt circa que ignorat. C Nñc dico qz ſi nos inſpiciamus ad i^o rñõne non eſt poſſibilis error circa illud pñcipiu quoniã intellect^o in actu non pöt intelligere intelligibile niſi prius i^o forme tur ſpẽ illius intelligibilis ita qz cũ aliqua ſpẽ ſibi appoſita nõ i^o forme ⁊ cum intellectus in actu. preſupponitur pñcipiu illud. ſ. qz impoſſibile eſt aliqd eſſe ſimul ⁊ nõ eſſe. ppter qz non eſt poſſibilis error circa illud pñcipiu ſi non aſpiciamus ad intellectũ in actu: quoniã ſicut viſus eſt intellectus in actu non pöt intelligere niſi pñcipiatũ illud pñcipiu. C P. ſi aduertamus ad ſcõm p3 qz circa illud pñcipiu nõ poſſumus errare qñ non hẽmus aliã rñõnem in pñcipiu. Nam cum ois ratio ſit ex ppoſitionib^o ⁊ ois propõ inititur iſti prin^o ⁊ ipm preſupponit patet qz circa ipm non poſſumus errare directe per aliqñ rñõne que faciat nos aſſentire oppoſito hui^o pñcipiu. C P. p3 qz nos non poſſumus errare circa illud pñcipiu ſi nos aſpiciamus ad 3^m. ſcilicet qz illud qd circa qz ſit erro: lateat illud qui errat. Nam ſicut dicit cõmetator in 2° de aĩa ſenſus nõ errat circa cõia ⁊ in^o ſimili non errat circa cõia ⁊ maxime circa illud cõiſimũ ad qz oia alia reduncunt in^o veritate oia alia radican^o. ſ. pñ^a ⁊ ſic p3 qz non eſt poſſibilis error circa iſtud pñcipiu directe tñ qz non pñt eſſe in actu itelligere niſi prius preſupponat veritas h^o tñ qz non poſſum^o bñe rationẽ in pñcipiu tñ et qz illud

principij non latz sz maxime appet et est sicut locus ianue in domo. Sed est ne pot' erro: circa ipsum indirecte dicendum est q' sic. et b' duplr. vel quia aliquis ponit ali- quid ad qd' seq' negatio istius principij et concessio op' positi ipsi? et sic erravit circa ipsuz Anaxa. qui posuit q' sz in quolibet et quodlz de quolz vificari. et sic quicuzq' po- nit aliquā ppōnem falsam negat illud pncipiū. sicut ille qui ponit aliquā ppōnem verā ponit illud pncipiū. Itā sicut ois ppō vā quecumqz sit illa aut 2° aut pncipiū initie isti pncipiū. s. de quolz rē. et cū ois ppō falsa quecumqz sit il- la aut 2° aut oppo^m pncipiū initie pncipio opposito illi? pncipiū. ita qd' q' ponit aliquod falsū ponit opposituz isti? pncipiū alio modo errare puenit circa illud pncipiū indi- recte sicut qm' aliquis ignorat aliquā pditionem que requi- ritur ad aliquā verā pdictionē et sic erravit Eraciu' cē illd' pncipiū nō enim ponit ipse aliquid simul esse. et non esse sed ponit eracituz entia. esse intanto fluxu et intāta trāsmuta- tiōe. q' si dixisset aliquis. sz. ē. ita cito eēt trāsmutatus q' verū fuisset dicere de ipso sz. nō ē. ita dicebat ipse q' non contingebat loqui. sed tm̄ digito monstrare nisi esset mentiens. Ad rōnem pūnā dōm q' est sile et non est sile. ē. nī sile qstū ad b' q' sicut int' pncipiū incipit ab vlti- mo fine et vadit ad alia sicut int' speculatiuus incipit a p^o pncipio et vadit ad pōlones. sed est dissile qm' verū et fal- sū sunt in aīa bonum et malum sūt in reb' et iō bñ cōuenit q' aliquis hanc finem q'rat in aliquo pncipiū et anima par- ticularia bñ est error. ita at pncipiū sicut cōia apud animaz et circa coia non est error: sed circa ppria pp b' igif est error: circa pncipiū finem. circa at pncipiū pncipiū non. vñ cūz bō- stat in isto fine vlr nunqz ad hoc errat. nullus enim ē qui veller esse beatus. sed cum homo descendit ad pncipiū ad querendum bñtudinē tūc circa istum vltimū finēz bene errat et decipitur sicut p3 in pmo moral. et c.

Volunt autem et hoc demonstrare quidaz propter in eruditionem. est. n. in eruditione non cognoscere quorum opz querere demonstrati- onem. et quorum non opz. et c. Tex. viiij.

Questio Decimatertia

Veritur vtz illud pncipiū ipote ē aliquid sim' esse et non eē possint demfari. et v3 q' sic. dicit enim pbs in pmo posterior q' sillis demfatiū est sillis faciens scire. ergo vt videtur illa sunt demonstrabilia q' maxime faciunt scire sed illud pncipiū et alia consimi- lia maxime faciunt scire. ergo maxime pnt demfari.

Ad istam questionem intelligendum ē q' que- dam ppōnes sunt que non sunt per se sed per accidens sicut ppōnes que sunt contingētes. vt homo albus currit: et istarum ppositionum contingētuz vt contingentes sunt non est demonstratio qm' demfō est ex his que necessaria sunt et semp et iō contingētium vt contingētia sunt non est demfō sed ipoz ptingētium sz q' habent in se aliquid necessitatis bene pōt esse demon- stratio. Sunt alie ppōnes que sunt per se sed nō sūt p se et primo sine per se et immediate sicut ista ppō ysochel' habet tres b' autē ppō ysochel' et c. bene est per se sed nō immediate qm' habere tres inest ysochel' per triangulum et talium ppōnum que non sunt per se et immediate. sz sūt per se tantū bene pōt esse demonstratio. Sicut ois trian- gulus habet tres ysochel' est triangulus. ergo yso. habet tres sunt alie ppōnes que sunt per se et pns sine imme- diate et b' duplr aut immediate in genere subi. aut imme- diate in genere cause. Itā enim ppositio triangulus hēt tres ē per se et immediate in genere subiecti quoniā trian- gulus est primum subiectum cui inest habere tres et nō inest triangulo per hoc qd' inest alij subiecto et talium pro- positionum que sunt per se et immediate in genere subie- cti potest esse demonstratio per aliud genus cause qz per illud genus cāe in quo sunt immediate. Sicut omnis fi- gura plana tribus lineis concepta tres triangulos est figu- ra et c. ergo triangulus habet tres. Sunt autem et alie p3

positiones que sunt immediate in genere cause et hoc ē duplr aut enī sūt immediate in genere cause et sic sunt pe- titionis in sciētijs speculabilibus et iste ppōnes que sunt immediate in tali genere cause non possunt demonstrari quoniam demonstratio est per alteram cām: et ideo cūz iste propositiones que dicuntur petitiones sint immedia- te in genere cause non possunt demonstrari in scientia spe- ciali per aliquid aliud sed iste propositiones bene ingre- diuntur demonstrationem et est substantiam sic p3 con- sideranti. Sunt alie propositiones in genere cause imme- diate que sunt ex his q' insunt enti fm qd' ens aut sūt ex- ente sicut sunt iste propositiones. oē totum et c. de quoli- bet autem negatio aut affirmatio et c. et quecumqz insunt vni et eidem sunt equalia et c. et istarum propositionum q' fiunt his que insunt esse fm qd' ens non potest esse demō- stratio quoniam demonstratio est per causam. Iste autē propositiones que dicuntur cōes cōceptiones non habēt causam et ideo non possunt demonstrari: sed opz sicut di- cit pbs de his primo scientes venire ad scientias et audi- entes istas cōes conceptiones non opz querere rationēz de ipsis sicut iterunt quidam qui voluerunt eas demon- strare et hec fuit sicut dicit commentator et pbs ppter paucitatem instructionis in logica et iste propositiones sz non possunt demonstrari ingrediuntur tñ demonstrationē non fm sui substantiam sicut faciunt petitiones: sed tantū fm virtutem vnde sicut virtutes inferiores inuitur vir- tuti superior' sic omnes demonstrationes speciales ini- / tuntur pncipijs communibus que dicuntur cōmunes cū conceptiones et omnes demonstrationes ingrediunt' iste pōlones cum conceptiones vtuāl' non tñ fm ppriaz fornam. vnde dicit cōmentator q' si geometra vellet oñ- dere de linea q' nō sit recta non accipiet illud pncipiū d' quolibet aut neg^o vel affir^o vā. sed accipiet illd' pncipiū ois linea aut recta aut curua: et sic p3 in multis alijs dimfōntis.

Ad rationem patet solutio per iam di- cta et cetera.

Q^o Decimaquarta.

Veritur vtruz sile sit demonstratio. non vtruz suba ingredia- tur demonstrationem: hoc enim certum ē qz de ipsa aliquid demonstratur. sed quere' vtz ipsa de aliquo demonstratur et videtur q' sit quia demō- stratiōis et diffinitōis est aliqua analogica. vt dicitur p^o posteriorum est enim diffinitio aut demonstrationis pncipiū aut pōlō demonstrationis aut tota demonstrati- onis differe' sed substantie est diffinitio impositi. mo esse diffinitionis. quare et c. Et p^o d' eterea demōstra- tio est sillogismus faciens scire quare magis scibiliū erit magis demonstratio sed substantie sunt magis scibiles qz magis entes. ergo et c. Contrarium dicitur in pncipio sexti metaphysice. Dicendum est q' vt dicit Auer- / roys super pncipiū. 6. metaphysice substantie non est demonstratio. quia si substantie esset demonstratio d' mōstraretur de aliquo subiecto et ita sube eēt substantia et sic in infinitum. vt cōmentator arguit et pbs. q' si pnci- pium esset pncipiū iretur in infinitum. Non tñ q' b' non est satis generaliter dictum quia saltem non sufficit pro secundis substantijs vt sunt genera et species que sunt in alijs que pro tanto non habent plenam rationem sub- stantie quia vt dicitur septio huius vniuersalia non sunt substantie vt putauit plato. vnde adhuc dubium de his secundis substantijs vtrum possint demonstrari. Unde dicendum est q' duo sunt que principaliter ingrediuntur demonstrationem vnam scilicet medium. medium eniz est illud q' substantialiter ingreditur demonstrationem. Aliud est pncipiū q' ingreditur virtualiter solum si- / cut pncipiū q' est dignitas per ipsum enim predica- tum de ipso subiecto in maiori et ipsum predicatum i mi- nori predicatur passio in subiecto de 2° ne vt per virtutē dignitatis. s. dici de omni vel huius dignitatis. vt quan- do alterum de altero predicatur vt d' subiecto et c. hec au- tem dignitates non ingrediuntur demonstratiōē suba

liter sed virtualiter et continent in se dignitas generaliter
 quod clauditur per spaliiter per mediu dignitatis. vbi gra. non
 est h duo repire vbi non est possibilis demonstratio hoc
 aut non est inuenire in suba. quod per mediu in demon
 stratione quod sic se habere quod ipsum sit alteru a passione
 igitur per p^m mediu sit immediatu sic in sbo quod etus non sit
 altera causa in subo per quod demonstraret. sed per ipsum
 demonstratur passio et per passionem demonstrat que sit
 causa scde passionis et per secundam uia quod prior passio sit
 causa posterioris passionis inherens in suba. Nunc autem
 ve quod de de et sba vniuersiusq; non est altera causa quod sint
 subo uno seipsa maie et ideo ro medij demonstratiua de
 ficit in suba: et io no pot concludi de aliquo demonstrati
 one et ex pnti dicit dignitas que deberet virtualiter igre
 di demonstratione quia hic concludit in se in generali et
 demonstratiōis in spali. exprimit per pñexionem pmissa
 rum per mediu quod e ca. his igitur de cais suba de nullo
 demonstrari pot. vt dicitur in 6° metaphice. Ad primum quod
 illa diffis que e tota demfo pone differens non competit
 sbe vt dicit Auicē. sed accidenti quod est demonstrabile cui?
 non e diffis va per additamenta. Ad aliud sba ppe no
 e eadem quia scia est complexi. s. pñonis demonstratiue.
 Intelligibile vo loquēdo de intelligibili quod e hitus et co
 gnitio principiorum que cognoscimus in quantum ter
 minos cognoscimus quia hui? intelligere e incoplexi et
 hinc cognitioni rñdet diffinitio sbe vnde sit verissime ens
 non est ca demonstrabile. et.

Explicit liber Quartus methaphice.

Principia et cae queruntur entiu palā autē
 quod iquantur sunt entia. et. Ter. i.

Liber Sextus methaphice. Questio Prima.

Veritur de illo vbo in p^o h^o sexti
 pōita. s. vna cognitio de /
 monstrat siue declaratur quod qd^o et si est vel eē.
 Ex quo sciendū est quod cū vna cognitio vtrum
 quod declaratur pp hoc illa scia demfrat subm sūū eē sed vt
 supponit ipm eē vel accipit ipsum assignari vna superio
 ri scia vt dicitur in predca littera. sed cū dicitur quod vna cognitiōe
 declaratur quod quid e sibi et sibi eē non est intelligendum
 de quocūq; subo sic vt accipiatur de illud de quo potest
 aliqua passio demonstrari sed pzie est intelligendus de
 illo sbo quod est sūm in aliqua tali scia. cui? rō est quod subm i
 scia non est illud in quo est scia nec in sbo: vt intellet? nō
 eni intells in quo est scia est subm scie sed e subm illud de
 quo est scia. subm enim scie verius e obm int^oscientis ad
 et in scia sit actus vel hitus quidā act? dñt et habit? reci
 piunt spem ab obo sicut vlr po^o passiois terminat p act?
 et actus p obo. pp quod scia recipit spem et eē ab obo quod sūz
 scie. Ad hoc igit quod aliqs sciens per suam sciam de subo
 cie aliquid demonstrat. os ipam sciam preexistere et esse
 scia aut cū sit actus vel hitus entitatem suam et specie hēt
 sab obo quod est subm scie quia opz subm pesse. vnde nō po
 test eē demfo de iplo quod tūc sequeret subm sit esse et non
 eē. sūlr sciam de ipsa simul esse et non esse. Sed sciendum
 quod illud esse quod non est demfabile de subo est eē sumptuz
 in suo habitu simplr et nō pzetum quod sit sumptum idem e
 cū eo quod quid e cui? rō est quod fm Auicē. in sua metha^o h
 sūt de primis pceptuonib? intells et io nihil añ ea per qd
 monstrat. nam fm eum quod quidē et eē idē sunt sūlr et pōt i
 telligi de esse tali dco. s. de esse talis sibi. Si enim de tri
 angulo eglatero debeat demonstrari aliqua passio nō so
 lum oportet ipsum eē triangulum sed et eglaternz esse
 aut quod est esse actuale quod hz quodamō in hoc nām acci
 dentis quod est preter essentia subiecti vt noie accētis comp
 bendatur esse quod est preter nām subiecti. quous esse actua
 le compositi quodammodo rednci possit in genus sube
 sicut motus ad naturam quia vna est in vnam tale esse po
 test demonstrari.

Questio Secunda.

Quoniam itaq; multipliciter dicitur ens:
 primum de eo quod scōm accidens est dicēdū

quod nulla e circa illud speculatio. et. Ter. iiii.

Veritur vtrum pñ accēna habeant
 aliquā entitatem et nās. et
 v? quod sic: quia que habent esse per se in genere
 habent quidditatem et nās accēna aut sunt hui?
 quia habent pñta distincta et. C. p. motus cis hēt fieri
 ad nām aliquā sed ad accēna fiet mot? vt p3 5° pñ ycoz. quod
 motus est in trib? predicamentis. s. in qñtitate vt augmen
 tum in qualitate. vt alteratio. et in vbi. vt motus vtr localis.
 ergo et. C. Solo h augmentū verum pcludit. nam acci
 dentia hñt aliquam entitatem et aliquā nām dixerunt tñ
 quidam quod nullam penitus entitatem et moti sunt hac rō
 ne. Cū enim faz. 4° metha. ens de subijs et accētib? di
 cat analogice et p attributionem ita quod de sba dicit pzo et p
 se quod sba est qd p se hz esse de accēte vo non nisi quod attribui
 tur vni enti pzo et p se. s. sbe sicut sanitas primo et nāe dē
 de sanitate qd est in aiali vel in humorib?. de cibo autē dē
 sanitas p attributionem ad illā eandem sanitatem nūero
 que est in aī sūlr in vrina non quod sit in ipsa aliqd sanitatis
 quod est significatiua sanitatis ita dñt ipi in accētibus qd dñt
 entia non quia in eis vt in sbo sit aliqd entitatis: sed quia
 attribuntur sbe que sola est ens tanq; diuerse dispōnes.
 C. Istud stare non pōt. s. quod nullo modo habeat aliqd nec
 titatis quia tūc nullā haberent diffōnem nec simplicitē nec
 p additamenta. C. Alij dñt quod hēt essentiam et entitates
 eādē qz hz sba eādē. et sicut suba simplicitē: simplicitē
 hz qdditate ita et accēna. C. Istud enā stare non pōt quia
 tūc sic accēns accidit sbe similiter et sba accidit accētū quod in
 probatur quia vt dicit in pmo pñicoz quod nāe est vniner
 sali accidit. Itē Arist. dicit in 7° h^o loquens de accētibus
 dicit quod nō est dāda qdditas simplr sed fm qd. fm quod sū
 entia os enīz quod latitudo smonis sit vnaqueq; re fm quod
 oz et nec magis nec min? danda est igit accētū eēntiale
 et nā vt ei pperit. C. Dicendū igit cū Arist. s. quod accētis hz
 entitatē fm diminutam et istud diuersimode exponitur a
 quibusdā qdā sic dñt quod sicut in quolibet gñe est repire vnū
 pñū et vni in vnū ad quod reductū oīa illius gñis quod gdes
 e mensura oīum illius gñis. vbi gra. Albedo que e mī
 nimū i gñe coloris et ideo qto quidē magis picipat de
 albedine tāto plus vel min? picipat de nā coloris. ita est
 et in ente. et io necessē e ponere ens vnū in quo pzo salue
 tur rō entis et quod ppingoza sunt illi sūt plus picipans ens
 vt intelligentie post pñū inmediate quod sunt incorpales.
 et imāles p^o hos corpa celestia que fm pñm nec sūt ge
 nerabilia nec corruptibilia. sūt tñ corpalia et mobilia sal
 tim ad vbi p^o h elaria corpa et sensibilia vni? habentia nō
 nāe entitatis quod sunt generabilia et corruptibilia. sic igit
 fm hoc accēna hñt entitatē fm diminutionē sed h via nō
 e fm mentē pñi qui ponit 4° metaphice ens non dicit de
 subijs et accētib? non penitus equoce sicut dixerit qdā
 asserentes accēna nulla pñus hēre nām nec penitus vni
 uoce sicut dixerunt quidā alij ponentes ea hēre eandē
 nām et quidditatem qz et suba hz diminuta esset respectu
 sube non tñ ita diminuta quin sufficeret ad rōnem entita
 tis sed media via que ponit ens de substātis et accidenti
 bus analogice et per quādam attributionem. Nam in na
 mero proprie est veritas predicationis et vnitas nature
 in genere quidem vnitas nature repere in pluribus licet
 illa natura complectius sit i vna spē qz in alia. quare qdā
 aīalia dñt pfcā quedā impfcā ppter quod latet equiuocatio
 nes et analogice in gñibus. vnitas autem attributionis e
 ad vnū nūero vt frūquēter diximus nisi p actis aliqñ alr
 iueniatur non tñ quod illa natura ptipet ab his que attri
 buuntur ei: sanitas enim qua cibus dicitur sanus per at
 tributionem ad vnam sanitatem scilicet ad illam que est
 in animali. nec est aliquid illius sanitatis in cibo nisi sic in
 effectiue sūlr et vrina per attributionem ad illam eādē
 sanitatem que est in animali dicitur sana quia significatiua
 sanitatis. Similiter est in accidente. habet enim acci
 dentia entitatem fm diminutina h modo sicut et hz diffōnes
 s. ex additamēto et h est entitatis nō simpliciter denomiat

Questio

Prima

accidit. quia qd est sim quid non denominat simpliciter
 & absolute: sed cum additamento. s. qd quid & diminute.
 Si enim nullo modo nominaret ita qd illa entitatis inue-
 niretur in accidentib' tunc ens de suba & accidit: bus dicer-
 retur positus equivoce quia vnum nomen & diuerse ra-
 tiones sicut homo de homine vero non dicitur per eade
 rationem & formam qua dicitur de homine mortuo. di-
 enim de homine vero per formam & nam suam. sed de
 homine mortuo non per illam rationem sed per maz q
 aliquando fuit sub illa forma. Sed ppter h vellet aliquis
 dicere qd accidentia habent entitatem diminutam sed no
 tanta diminutione quin in ipsis sit aliqua na in qua be-
 ne saluatur ro entis quous non incomplete vt in suba sic di-
 cens non euadit aliquid inconueniens qd ens sit gen' vni-
 uocum ad subam & accidens. genus enim p'ur de sp'eb'
 p vna nam reptam in ipsis speciebus quous illa natura i
 vna sit complete & in alia incomplete. ppter qd dictuz e
 laies equocationes in generibus & analogice. h enim di-
 minutio ne in altera speciey comparitur secum vnionem
 generis. Qd igitur non vadit via Arist. dicendo. s. ens ee
 ad subam & accis analogum necessarium incidit in alteruz
 dictoz inconuenientiu & qui dicit ens ad subam & accis
 oia equivoce aut omnino vniuoce ac.

Explicit liber sextus meth.

**Ens igitur qd principale e non illud qd est
aliquid ens: sed ens qd e simpliciter e suba. Et
principale dicit multis modis. 7c. Tex. iiii.**

Liber septimus metaphice. Questio prima.

Veritur

de illo verbo Arist. qd suba
 ne diffinitioe & tpe. Et querit vtz suba sit prior
 accite tpe. & v' qd non. qz tuc eet ips ante tps
 in infinitum. sicut tps post tps in infinitum. g' ac. C Itz
 sim hoc tps in tpe ee aut in tpe est mensurari tpe qz qd est
 in tpe mensuratur tpe ea aut que mensat tep' & pcedit
 & leg' quia sicut ea que sunt in loco claudunt loco. ita ea
 que sunt in tpe claudunt & sic tempus claudere tpe: & ita
 antz eet tps & postz eet tps eet tps. C Itz hoc dem pbi
 aut intelligit de accite simp'r aut d' illo accite qd e i suba
 aqua catu. Si intelligit de quolibet accite hoc stat no
 pot qz aliqua accitia sut eterna sim via pbi. vt mor' & te
 pus & eterno e nihil prius. Si at intelligit de accite qd in
 subo existit p se. adhuc hic suba non est prior tpe qz si e suba
 ipa bz ee sim esse actu est accis. qz sim Anic. esse non in-
 gredit diffionem. & io si h eet suba esset anqz esset. Si aut
 dicatur qd suba est prior tpe accite p accis sine coi no ta
 men accite p se adhuc h no v' qz quous suba sit por: hic
 accite pura qz hz hz sit pri' hz qz sit albus: no tr' oi acci-
 dente est por tpe. qz qz cito e hz tam cito hz aliqd acci-
 dens ee coe qz si fact' est ex non albo & non quocunqz sz ex
 nigro. & sic prius fuit nigro. & ita vterius potest pcedi.
 C Solutio sim quosdam est qd temp' potest s'm pprie
 & sim qd est mensura oium motuum vel p quacuqz du-
 ratione. similiter suba pot s'm sim qd generalis & corru-
 pibilis est prout habet esse hic & nunc & h modo suba no
 pcedit accis qd est tempus. Vel suba pot s'm sz ee eentia
 ita q'ntum. s. est vte. non qd vte sim rem sit in intellectu. i
 mo vte est in rebus & accidit tali vti esse in intellectu &
 talis substantia & si non tpe aliqua tamen mensura ee me-
 suratur. quia o' qd est vte est in mensura vel est mensuratu
 & sic accipiendo tps p quacuqz mensura hoc modo suba
 pcedit accis qd est tempus. & quia eentia & na sic accepta no eger
 ad sui eentiam aliquo accidente. pmen. in & Anic. aliquas
 sim dant hui' v'bis dicentes qd suba pcedit accides tpe
 hoc ee vtz de subijs ppositis de his q pcedit tpe accitia
 q aduenit sibi post p'p'iem eoz de his et que sunt s'il cu
 ipa p'p'one sube adhuc est vtz. qz suba. s. ma' pcedit acci-
 dentia h' tpe in eode pposito pot ee dici alr q multa sunt
 va p se q sunt sta per accis h eni e na hz per se non est al-
 bus. nec p se niger. nec per se medio colore coloratus. sicut
 h' va suba e por accite tpe & in hoc q suba sepabilis est i

hoc fundat p'his in declaratioe illi' dci. & si h' in sp'ial'
 in trib' exp'omb' illi' dci apparet qd oim ponam radix
 & fundamentu est illud ides qd dicit Arist. Qd hz suba nulla
 v' si sensil sit sine accite th qz no eger p se accite q'ntu ad
 sua essentia & p se possit separi p t'io d'z intelligi qd pce-
 dat accis tpe vnde substantia rone sue essentie pcedit
 accis tpe & ee actuale ac.

At vo neqz hoc e ex eozu numero que p se
ee dicunt: aut no scdm se. 7c. Tex. xii.

Questio Secunda.

Veritur

inter vtz accitia habeant
 diffionem p adduamenta.
 C Ad ista qonem aliq sic r'iderunt. qd sicut in
 subijs repit: aliqd qd est coe. v' sumitur ro
 gnis. & aliqd sp'ale. v' sumit ro die ita & in accitub' ali-
 quid e coe & sp'ale. v' pot sumi ro gnis & die & tunc con-
 iungendo gen' ad differetia b'ris diffionem aliquaz que
 no erit p additamenta cu sit absqz p'one suba q'ntu ad aliqd
 p ista p'one v' esse Ari. in h' 7o metha. q vult qd in diffio-
 ne accitub' coium no apponat subm Nam cu accitia non
 sint entia entis nisi p p'p'ietez ad subm. Lu igr qd quide
 rei sit nri in' obm in oi qd dicitur accitis explicite vel i-
 plicite ponit s'm. C Ad cui' euidentia aduertendu qd si
 h dcm dubiu hz & maxie v' ee dubiu in accitub' coibus
 q dicit p'his diffiniri absqz p'one suba qd satis apparet ex
 diffionib' datus de ipsis. dms enz qd albedo est color dis-
 gregatiu' visus i qua diffione nullu subz ponit. C Et io
 est notadu qd etiā in ista diffione apponit s'm iplicite. na
 & si h' accitia coia no determinet sibi s'z rone sui deter-
 minat sibi s'z rone sui gnis. sicut albedo determinat sibi s'z
 ratione coloris pp qd eo ipso qd color ponit in diffinitio-
 ne albedinis ponit sibi s'm vl coloris. s. corp' terminatuz
 ita cu sp' p noie possum' accipe diffinitione rationis ma-
 xime vbi ratio idem e nomini & diffinitioni. v' sicut dici-
 tur qd albedo est color digregatiu' visus ita possum' di-
 cere qd albedo est extremitas sp'icui in corpe terminato
 digregatiua visus. p'z igr qd semp idiffinitione accitis
 ponit s'm iplicite vel explicite. C Et ratio ar qre accis
 hz diffinitione p additamenta ex trib' collr. na diffio p se
ad tria v' h'z p'p'ationem. s. ad diffinitu ad nrm inteliz &
 ad ptes diffionis ad diffim' p se p'p'at. qz o'z diffionem esse
 p'p'ionabile diffio. qz sim p'm o'z ee p'p'otione totius
 simonis ad tota re. i. toti' diffiois ad totu diffinitu. C Itz
 diff' v' h'z p'p'atione ad nrm intellectu. Na qd ee v' ee
 obm in' qd qd ee at per diffinitionem exp'mit pp qd diffi-
 nire intells simplicis est accitia. C Itz dif' v' h'z per se
 p'p'ationem ad suas ptes. scribit eni in h' septio qd diff' est
 simo ois aut simo hz ptes v' ergo per se diffioi co'p'ete-
 re qd sit p'p'ium p'p'etia. C Et his igr trib' ad que diffio
 p se p'p'ari v' arguere possum' diffinitionem accitub' ex
 additamento ee. p'zio enim appet p'p'ando diffinitionem
 ad ipm accis e' est. na cu ipm accis non habeat entitatem
 sed sicut oia sana attribuut vni sano sic oia accitia attribu-
 untur vni enti & sicut non p'nt intelligi alia sana inq'ntuz sa-
 na nisi per attributione ad illud sanu respectu e' dicunt oia
 alia sana ita non p'nt intelligi accidentia ee entia nisi per at-
 tributionem ad illud ens respectu e' dnr entia. cur appet
 qd semp indiffinitionem accitia o'z exponi illud subz per
 qd accis hz ee vt sit ens cum non diffinat nisi hz qd est
 ens. Ista aut veritas qd diffinitio accitis est per addita-
 menta. no solu appet p'p'arando diffinitione ad accidens
 cui' est sed h appet p'p'ando ee ad intelligi a quo format
 na semp intellect' intelligendo aliqd format illud forma-
 tu p intellectu vel erit enuciatio cu intelligit p'p'osita vel est
 diffinitio cu intelligit simplicia. ista aut diff' q format ab
 intellectu cu intellectu terminet. ideo d' termin' cognitio-
 nis d' vt h' 7o h' 7o. cu ergo aliqd qd non terminet q' diu
 est ipm dependens. & cu ipm accis sit semp dependens
 ad subm nuqz accitis itellcti terminabit nec erit termin'
 & p' p'ns diffio nisi ibi apponat subm p e' apponem illa
 dependentia terminetur. C N. cum nra cognitio incipi-

at reb^o q³ q³ sicut res se hēt ad eē ita se hz ad cognosci es
 vero que neq³ sim esse actuale nec sim esse essentie ha-
 beret esse separatum nullo modo ea intellectus intelliget:
 s³ q³ accidentia nō habent eē sepatū nec sepantur et si ens
 nec sim eē actuale nec sim eē eēntie: quia posteriora sunt et
 ad aliā de pēdētā hēt intellectus intelligendo intelligit ac-
 cidentia per subm: et q³ intellectū informāt in intelligen-
 do. illud ē diffō intra illud q³ hz in fine. 4. p³ ergo q³ cō-
 parādo diffōnem ad intellectū. diffō accidentis est p ad-
 ditamenta. C³ p³ et t^o. s. p³ pando diffōnem ad suas par-
 tes. Nam diffō que non ē per additamenta tanq³ ex par-
 tibus constat ex genere et dīa. ita q³ illud q³ se hz vt pole
 se hz vt genus et illud q³ est ibi vt actuale est ibi vt diffe-
 rentia. Cum igit diffinimus simū et dicimus q³ simus est
 natus canus. si ista diffō esset non per additamenta cū na-
 sus sit ibi pole. canitas vero actuale. quia natus est mā in
 qua fundatur canitas: et semper mā et subm se habent vt
 possibile respectu actualitatis et forme sequeret q³ se ha-
 beret vt genus et canus vt dīa et si hoc eēt accideret incon-
 ueniens: et si concederemus q³ canus eēt dīa simi seque-
 retur canus sig³ ret. eēt idēz q³ simus. Itē si concederem³
 q³ natus canus eēt genus et dīa cōcauū ad simū. dicendo
 natus simum bis dīetur natus. q³ si tamen concederem³
 simul vterq³ conuinctim. s. q³ natus eēt genus et dīa cauū
 dicendo natus simus. inficies dīetur natus et quia ista tria
 inconuenientia sunt. nam inconueniens est canum eē idēz
 q³ simum cum simū non possit intelligi sine naso. canum
 autem possit et cum canum possit esse in aliquo subiecto i
 quo non possit esse simus. Itē enī recte possit addi pprie-
 tas subiecto. ppter h³ licite potest dici natus simum. in cō-
 ueniens est q³ in tali dicto cōmittatur negatio. s. q³ bis di-
 catur vifus. vel q³ magis est inconueniens. q³. s. inficies
 dicatur natus q³ aut hoc sequatur sic p³. Nam si cauū eēt
 differentia ad simum canum conuerteretur cum simo. et
 esset idēz cum simo. Nam cum semper diffinitio pstat
 ex vna dīa solum. illa dīa de necessitate conuertitur cum
 diffinito et rō est quia si aliqua ratio constās soluz ex dua-
 bus partibus conuertitur cum aliquo nomine si vna illa
 rum partū se habet vt contrahens solum et alia vt cōtra-
 cta solum illa que se habet vt contrahēs de necessitate cō-
 uertitur cuz illo nomine. vt si animal rōnale conuertatur
 cum boie et rōnale solum contrahit al ita q³ non contrahi-
 tur. quia nulluz diuidentū vel diuidens excedit aliquod
 diuisarum. Unde cum aīal diuidatur per rōnale et in rō-
 nale. impossibile q³ rōnale excedat animal q³ igit rōnale
 solum contrahit al et non p³abitur de necessitate conuer-
 titur cum homine. Si enim non conuertitur aut est q³ ex-
 cedit aut quia excedere. sed excedit ergo est aliquod rōna-
 le q³ non est homo. Et tunc quero de illo q³ non ē homo
 vtrū. s. fit animal aut non. Si diceretur q³ fit animal ha-
 beret contrariū dictū. s. q³ ē aliquod rōnale q³ non ē homo
 q³ fuit h³ hypostasis cū dicebatur q³ aīal rōnale conuer-
 titur cum boie. si autem illud rōnale q³ non est homo non
 sit animal adhuc habetur contrarium hypostasis. suppōe-
 batur enim q³ rōnale ita contraheret aīal q³ aīal non p³ra-
 beret rōnale qd si tñ aliquod rōnale non eēt animal seque-
 retur q³ animal contraheret rōnale et si homo excederet
 rōnale ad hoc haberetur contrarium hypostasis. quia. s. re-
 periret aīal homo qui non eēt rōnalis et si non esset rōnal
 non esset rōnale animal et ita haberetur contrarium dei.
 Supponebatur enim q³ rōnale animal conuerteret cum
 homine. p³ igitur q³ quotienscunq³ in aliqua diffōne po-
 nitur genus et vna dīa q³ illa differentia de necessitate con-
 uertitur cum diffinito. si igit eēt bōa diffō ipsius simi na-
 sus canus et non eēt per additamenta esset ibi solum vna
 dīa. s. canum. et ita conuerteretur cum simo q³ declarare
 volumus. p³ostq³ enī declarauim³ p³m³ declarē³ sim
 . s. q³ si natus eēt ibi vt genus: dicendo natus simus bis di-
 ceretur natus. Nam semper loco noīs cuiuslibet pōt acci-
 pi diffō: vt p³ per p³m. si ergo loco simi accipiatur diffō
 simi. s. natus canus. et ita dicendo natus simus ē dīe na-
 sus natus canus. et ita bis dicitur natus. Si concedimus

q³ natus sit genus ad simum. q³ si tñ concedim³ vtraq³ si
 mul. s. q³ natus genus et q³ canus sit dīa. tunc dicendo na-
 sus simus. inficies dicitur natus. Nā loco simi accipia
 diffinitionem eius. s. natus canus et tunc bis dicitur natus
 et erit dictum natus natus canus. et quia canus cū sit dīa
 vt dictum est conuertitur cum simo et est idēz cū simo
 tunc loco cum accipiam simum et loco simi accipiam dif-
 finitionem simi. s. natus canus et tunc cur diceret ibi na-
 sus et quia semper pro cano accipiam simum et pro simo
 diffinitionem simi: inficies ibi diceretur natus. et ita vt
 p³ q³ si natus simus non eēt diffinitio per additamenta q³
 sequeretur tria inconuenientia que narrat p³ms in lra. s. in
 b. 7°. s. q³ canum sit idēz q³ simum q³ sequeretur ex eo q³
 canum ponitur dīa simi q³ dicendo natus simus bis dice-
 retur natus q³ sequitur ex eo qd natus ponitur gen³ simi:
 et q³ inficies dicatur natus q³ sequit³ ex vtroq³. s. ex eo qd
 natus est ibi vt genus et canus vt dīa. sed si sic dicimus si
 cur credo bene esse dictum: vt nunc dictum est ex ista vl-
 tima declaratione tria dubia consurgunt. primum est qd
 non videtur q³ oporteat q³ natus ponatur genus simi ad
 hoc q³ sit nugatio dicendo natus simus. Nam semper p³
 simo possum accipere diffinitionez simi. s. natus canus et
 ita natus canus absq³ aliqua ypostasi implicabitur nuga-
 tio et idēz erit q³ natus canus. C³m³ dubium est quia di-
 cebatur q³ si canum esset differentia simi q³ si conuertere-
 tur cum simo et idēz esset q³ simum et qd semper pro ca-
 no possemus accipere simum q³ non videtur verum. nā
 si rationale esset vltima differentia hominis est bona dif-
 finitio hominis animal rōnale bene sequeretur q³ rōnale
 conuerteretur cum homine: sed non sequeretur q³ rōna-
 le esset idēz q³ homo et q³ vnum possemus accipere lo-
 co alterius quia tñ sequeretur q³ sicut homo est animal.
 ita rationale esset animal rationale et tunc genus predica-
 retur de differentia q³ est contra Arist. 3° metaphice et in
 7° thopicoz. vbi dicitur q³ si genus predicaretur de dif-
 ferentia tunc vñ animal esset multa aīalia. C³m³ dubiū
 ēt ex isto dubio trahitur certum. Nam dicendo hō ani-
 mal inficies dicitur animal. sicut dicendo natus canus
 inficies dicitur natus q³ non est verū quia non semper
 pro rationali possum sumere hominem q³ nā pro homi-
 ne possum ponere diffinitionem hominis. Circa p³m³
 notandum q³ aliquid dat intelligere aliud dicit³ vel ex eo
 q³ est de primo intellectu: vel ex eo qd est de secundo. d
 primo intellectu rei dicuntur esse ea que sunt de essentia
 rei. sicut genus q³ est de primo intellectu rei dicunt esse
 ea que sunt de essentia rei sicut genus qd est de primo in-
 tellectu speciei de secundo intellectu rei dicuntur esse ea
 que non sunt de essentia rei tamen propter dependentias
 q³ ad ea res dantur intelligi per rem differentia autes in-
 ter ista et illa est h³ quia ea que sunt de primo intellectu q³
 tunc cunq³ apponantur semper intelliguntur. Nam q³ tū
 cunq³ apponatur animal dicendo animal homo semper
 ibi intelligitur animal et ratio ē quia cū sit de eēntia hoīs
 h³ q³ dico animal propter appōnem animalis ad hominē
 non tollatur esse hominis ab homine propter talem ap-
 positionem non remouetur ea qua animal intelligitur in
 hoīe. et ideo cum apponitur aīal hoī ad huc animal intel-
 ligitur in homine. Ea autem que sunt de secundo intel-
 lectu siue apponantur intelliguntur: sed si apponantur nō
 vltius intelliguntur. vnde dicendo duplum per se dat
 intelligere dimidium. sed dicendo duplum dimidium.
 vltius dat intelligere dimidium. ita dicendo simū dat
 intelligere natus: sed dicendo natus simum non vlti-
 dat intelligere natus. et ratio huius est quia vnum rela-
 tuoz non est de eēntia alterius sed solum per se habet d
 dependentiam ad illud et ex tali dependentia dat intelligi
 re ipsū et quia vt dictum est subiectum non est de esse
 tia passionis sed solum passio per se habet dependentias
 ad subiectum. et ideo quādo ponitur sine subo et vnu re
 latinoz sine alio ppter dependentiam que est ibi: quia
 talis dependentia nō ē terminata passio dat intelligi sibi et
 vñ refoz aliud sed aliquando relatiuz addit relatiuz

Questio

Tertia

passionem additur sibi quod dependentia quae habet unum
 relatio ad aliud relatiu terminata est et amota est pp
 apponit alterius quod dependentia erat in causa quare daret
 intelligere aliud ratiu et amota ca. s. dependentia amouet
 effectus. s. intelligit alterius relatiu et ideo dicit Aristo. in
 libro elib. qd non debemus pcedere qd idem significet nom
 et oio. ut qd idem significet duplum per se sumptu et du
 plam dimidio additu qd duplum per se sumptu dat itel
 ligere dimidium et addito dimidio no amplius dat itel
 ligere dimidium et sicut est ex pte relatiu ita est ex par
 te passionis qz passio per se sumpta ppter dependentiaz
 qua habet ad sibi dat intelligere sibi sed passio sumpta
 cum sbo qz illa depedentia est amota non vltierius dat in
 telligere sibi et ideo no debemus concedere qd idem si
 gnificet simu per se sumptum et simu cum sbo. s. cuz naso
 qz simum per se sumptum dat intelligere nasum s3 simu
 cum naso no vltierius dat itelligere nasus: et ideo ddo na
 sus simus inqstam ponitur qd simus sit quedam rto et ppe
 tas nasi nullum inconueniens sequit nec aliqua nugatio ee
 ibi cognoscit s3 si nasus poneret genus simi tuc nasus eet
 ibi primo intellectu simi et io qstucunqz poneretur sp in
 telligeretur et ideo ddo nasum simu non est nugatio sim
 plir loquedo nisi hac suppo. facta qz nasus sit genus ad si
 mu qz primo tanqz dubitabile ponebat. Ad sim dubi
 um declarandu est notandu qd genus et dia in diffinitio
 ne accidentiu non sumunt sicut in diffinitione substantiaz
 Nam in diffinitione sbaz qd est ibi potetiale se h3 genus vt
 et qd est actuale se h3 vt dia vt aial se h3 vt genus et rona
 le vt dia et ideo diffinitu et qd est ibi potetiale cadunt di
 recte in eadem linea predicamentali vt homo et aial tamē
 diffinitum cum eo qd est ibi actuale. no cadit in eadem li
 nea vt homo et ronale. Nam homo cadit in recta linea.
 rationale vero a latere s3 in diffinitione accidentiu est mo
 dus cotrarius: qz illud qd est actuale est ibi ut genus et qd
 est ibi potetiale est ibi ut dia vnde canus est ibi ut g' pro
 prie loquedo. Nam sicut aial in se acceptum stat genera
 liter. et cum additur sibi ronale specificatur et stat pro ho
 mine. sic canis in se acceptum stat generaliter pro omni ca
 no et cuz addit sibi nasus specificatur et stat pro simo et io
 sicut in diffinitione substantiaz diffinitum et illud qd erat
 ibi potetiale sicut genus cadebat in eadē linea ut homo et
 aial ita et in diffinitione accidentiu diffinitum et qd est ibi
 actuale ut gen' cadunt in eadē linea ut sim et canus et ideo
 sicut in diffinitione substantiarum non ualebat ronale con
 uertebatur cum hoie qd erat idem qd homo et qd unum
 poterat accipere pro alio et loco alterius qd ronale et homo
 non cadunt in eadem linea s3 si aial conuertetur cu ho
 mine esset idem qd homo et unum posset accipere loco alte
 rius qz tunc no differret nisi sicut vestis et indumentu. cu
 igit canum et simu cadant in eadem linea si simu conuer
 teretur cu cano esset idem et unu posset accipi pro a' pp
 qz qd illa argu' bona erat in tali materia. s. in diffinitio
 ne accidentiu non tñ valet in diffinitione substantiaru pro
 pter qd et sedm dubium remd. Cum autem 3° dubi
 tatur qd ddo aial homo qd animal infinicies dicitur. du
 pliciter rñderi pot p' qd si hoc ptra concederet nihil ha
 beretur cotra nos. s. qd spectat ad presens. negocium.
 Nam vno inconuenienti dato multa sequunt et qz incon
 ueniens est specie addere generis si ex inconuenienti sequa
 tur inconuenienti. nihil inconueniens. Sed qz propria pas
 sio proprie addit sbo proprio ex tali additione no sequit
 inconueniens nisi ad aliud qd esset inconuenienti esset sup
 positum et illud inconueniens erat ppter qd sequebatur in
 conueniens. dicebat enim nasus simus. et addebat pro
 prietas. sbo ex eo qd supponebat accidentia habere dif
 finitionem simpliciter tu qz ddo aial tu qz ddo al' homo
 uon dñ ibi infinicies al'. et c. al' homo: homo non dicit infi
 nicies et ideo possumus rñdere per interponem. s. qd
 ddo nasus simus infinicies dices nasus tñ ddo homo al'
 non infinicies dicitur aial et est ratio. qz si pro simo acci
 perem diffinitiones simi. s. nasus: canus ddo nasus simus
 tunc bis haberē nasum et qz semp pro cano possum acci

pere simu et pro simo diffinitionem simi in infinitum po
 neretur ibi nasus s3 ddo homo aial. pro hoie acciperē aial
 ronale et ita bis habere3 aial s3 qz p rationali non posse3
 accipere homine sicut pro cano poteram accipere simu itaz
 non esset processus in infinitu in appone aialis sicut in ap
 positione simi non erat hac pcessus in infinitu. Datifacis
 dubijs concludamus tripliciter esse declaratu accia non
 habere diffinitione simplicitez p' coparado diffinitione ad
 diffinitu cuius est diffinitus. scdo comparado eam ad in
 tellectum a quo format. tertio coparando ipsam ad ptes
 in quas diuiditur. s. ad genus et differentiam per que de
 claratum qd proposuimus et questionis huius veritas
 elucescit. etcetera.

Utrum autem idem est aut alteru qd quid
 erat esse et unumquodqz perscrutanduz est:
 est enim aliquod. 7c. **Tex. xx.**

Questio Tertia.

Consequenter querit vtru res
 sit idē cu sua qd
 ditate ita qd ipsa sit sua qdditas. et videt qd sic
 qz in substantijs ides predicat de se ipso et hoc
 precipue in indiuiduis sbe qd si pro noie ponatur diffini
 tio que dicit quidditate videt qd i talibus ides est die qd
 diffinitum est sua quidditas. Itē predicatu stat pro n^o.
 sed quidditas dicit nam qz potest pdicari de eo cuius est
 qz erit idem cum eo de quo pdicatur. Itē. diffinitu di
 cit totu similiter diffinitio sine quidditas dicit forma que
 est totius et totus. totum autē de toto pot predicari. ergo
 etc. Contra si hñs quidditate est sua quidditas. tunc qd
 diuas h3 quidditate et sic in infinitum et ideo hñs quiddi
 tatem non ipsa sua quidditas. ddm qd difficultas in hac
 questione est ex eo qd non videt quō sit idem quidditas
 cum eo cuius est quidditas. Auicē. enim dicit 7°. meth.
 sue qd in his que sunt per se. scilicet in substantijs est idem
 quidditas cum eo cuius est quidditas. In alijs autēz no
 propter qd difficilis est et de per se et de esse idē aliquid
 cum alio. Nam esse idē aliquid cum alio ut hoc esse ides
 hñc est dupliciter. Aut qd nihil sit in hoc qd no pertineat
 ad naturā. scilz cum quo est idē et hoc est dicere qd non
 habeat aliqd extraneum qd non sit de natura illius alio
 modo intelligit hoc esse idem huic. scilz qd hoc sit b dire
 cte. Similiter esse per se dicit intelligitur aut qz aliqd no
 h3 esse in alio vt in sbo sicut accis in sbo h3 esse. aut per se
 enim est qd no h3 aliqd accis nec implicat aliqd accis in
 his que no sunt in sbo vt accia. quidditas est idem cu eo
 cuius est. i. no comprehendit aliqd qd non sit de n^o eius cu
 ius est qdditas. s3 per huc modū illud cuius est qdditas
 non oio est idē quidditati. qz h3 no in se. tñ rō suppositi sin
 gularis. s. implicat aliqd qd no est de nā quidditatis. s. māz
 hanc sig'ra que est per accis idē quidditati. C' Propter
 qd aduertendū qd implicare aliqd accis. hoc est tripli. que
 dam. n. sunt que n^o per se hñt accis nec per aliud impli
 cant vt est causa pma. Aliqua vero sunt que per oem mo
 dū implicat aliqd accis vt sunt sbe sensibiles. quedā autē
 sunt que medio modo. s. que ptim implicat et ptim non vt
 intelle. Que primo nihil implicat nec per se nec p accis
 de hui' per oēs modū pt predicari sua qdditas et oio idē
 sunt sua qdditas et suū esse que vero per esse in modū im
 plicant aliqd accis vt sbe sensibiles ista non sunt penitus
 idē cu sua quidditate abstractiue loquedo qz implicat mām
 que non solū est aliqd quidditatis s3 in rōe suppositi ma
 teria hñt singularē que est extra naturā qdditatis. Que at
 medio mō se hñtyr intelle. que h3 no implicent hanc ma
 teria implicat tñ esse actuale et io medio mō idem sunt
 cu sua quidditate et no oio idem. h3 plusqz sbe sensibiles
 propter qd dñt quidam qd intelle non sunt sua qdditas h3
 tamē Auer. expresse velit qd sic. et etiaz Auicē. b quodam
 modo inuit sed verba sua possunt expōi vt habet vide
 ri supra 8°. metha. qz at in substantijs sensibilibus no pos
 sit predicari sua forma in abstractione vt dicat homo est
 humanitas. vt tamen causa hui' appareat aduertendum.

q̄ totum ⁊ pars oppositos modos habent in cōcludendo ⁊ excludendo q̄to enim totum plura includit ⁊ pauciora excludit tanto verius habet rōnem partis. Ex quo patet q̄ cōtra rationem partis est de aliquo p̄ri. Nam predicatio sbalis est ratione inclusionis ⁊ p̄tinentie ⁊ totalitatis. ⁊ ideo quando genus vt al' p̄tur de homine tunc non habet rationes partis s̄m rem sed s̄m rōnes. ⁊ ideo dicitur 4°. topicorū q̄ si genus esset pars sp̄i non predicaretur de sp̄e. Illuc autē quedam sunt que non solum nō excludunt sed includit et per accidens vt s̄be sensibiles singulares. quedam autem sunt que nec includit nec excludunt per accidens aliquod implicat t̄i ratione supposito per accidens in quo supposito habent esse q̄ per se implicat accidens nec h̄nt repugnantia ad illud licet non includat nec excludant de se. vt natura sumpta in cōcreto vt homo ⁊ aīal que in predicamento stant p̄o n^a. que quidē in se homo ⁊ aīal non solum significant forma sed etiā aggregatum ⁊ q̄ in p̄tione minus excludit eo q̄ nō repugnant alicui per accidens magis h̄nt rationes totius. Quedam autē sunt que non includit sed excludit per accidens. non t̄i repugnant accidenti eo q̄ p̄nt esse in aliquo q̄ includit per accidens vt humanitas. humanitas esse per acc̄ns excludit vt in abstractione significatur p̄pter q̄ h̄z magis rationes partis ⁊ ideo non p̄tur nisi in p̄tione. s̄. aīal vel homo q̄ quidem nō tot excludit. plura tamē includit ⁊ ideo magis rationem totius. ⁊ q̄ in primo eē non pōt esse in supposito eius aliqua natura que repugnat sue quidditati ideo ip̄m in abstractione ⁊ in concrectione est omnino sua quidditas ⁊ entitas. ⁊ c̄.

In dictis vero sc̄dm se semper necesse est idem esse. ⁊ c̄. **Tex. xx.**

Questio Quarta.

Veritur q̄r. vtrum quidditatis sit quidditas vt dicit Auer. super 6°. meth. ⁊ videt q̄ non q̄ q̄ quid est terminus cognitionis vt dicit 5°. metha. quia non resoluentur vterius ab intellectu. ⁊ ideo cum nō resolueretur in aliquā stabit igit in prima quidditate ita q̄ eius non erit a^o quidditas. Item q̄ quidē est de intellectu simplicium. simplicia autē non resoluntur in aliud ergo ⁊ c̄. **C̄p.** omnis actio intells est filli aut diffinitio. que actio est ratio quedam. diffinitio autē est prim^m filli quare diffinitio est prima actio in^o que vterius in vteriozem non resoluetur. **C̄p.** Cōtra s̄ primū p̄ycoz. dicit cōmentator. q̄ quid est. intra materia primam ⁊ forma vltimam est materia ⁊ forma cōpositi quare forma iter media poterit resolui in vteriozē formam quare ⁊ in quidditatem. **C̄p.** Circa hanc questionē diuersimode sentit a pipareticis Empedocles enī volens ostendere q̄ noster intells pot sit intelligere inbstantias sepatatas dicit q̄ possumus abstrahere quidditātē a quidditate ⁊ ab illa aliā donec tandem deueniamus ad quidditātē omnino simplicē ⁊ h̄ erit intelligentia sepatata Auer. aut super 3°. de anima illud arg^m partim p̄cedit ⁊ partim negat dicens q̄ verū est q̄ conuenit abstrahere quidditātē a quidditate donec perueniamus ad quidditātē simplicem s̄z erit eiusdem generis cū prima quidditate a qua fit abstractio. erit enim s̄be sensibilibus. vñ non p̄pter h̄ intelligens s̄ba sepatatas q̄ alia est q̄ dicitas sbstantie separate ⁊ alia s̄be sensibilibus. videtur ergo velle cōmentator. q̄ quidditas possit h̄re aliam quidditatem vteriozē Aris. t̄i perypaten. dicit vñ in 1° 7°. negare q̄ quidditas sit quidditatis. vt igit pateat ista diuersitas. dō q̄ essentia quidditas ⁊ nā idēz sunt. dīa forte s̄m rōnem. s̄. vt dicatur eēntia inq̄tum dat esse quidditas put est obm intellectus. n̄r vero inq̄tum in se cōsideratur vel prout est prim^m in motus vel saltim alicuius operationis: ⁊ q̄ essentia est idē q̄ quidditas. ideo h̄ essentia potest dupliciter cōsiderari vel inq̄tum res quedam vel inq̄tum quidditas. s̄. inquantū intellectus negociatur circa ipsam

primo mō quidditas non habet quidditātē. sc̄dm mō pōt alteriozem h̄re aliquo mō. primū p̄z ex hoc. q̄ quidditatem dicit formā sbstantiale que si haberet aliam quidditatem h̄eret aliam formā sbstantiale in ipsa re. s̄. in ipso cōposito. essent igit due forme sbales in ipso cōposito. to q̄ est impossibile q̄ sicut vnus rei unicus esse ita ⁊ forma s̄m rem est vna. **C̄p.** Itē forma sbalis h̄z subiectum in p̄o. s̄z accidens h̄z s̄m in actu quare si in cōposito aliqua alia forma sbalis adueniret supra aliā formā sbstantiale illa vltima esset accidēs q̄ h̄eret s̄m in actu iam p̄stituti per formā p̄cedentē sbalem. q̄ non pōt esse. essentia igit s̄m rem. s̄. inq̄tum est res quedā non h̄z quidditātē alias ⁊ hac via p̄cedunt oīa argumenta Aris. 7° meth. q̄ p̄z ex rōnibus fr̄is quarum prima fuit si quidditas h̄eret alias quidditatem ⁊ h̄ns quidditātē h̄eret aliam quidditatem tunc quidditas h̄ns alias quidditātē ⁊ quidditas habētis quidditātē essent diuersē q̄ dicitas s̄z quoz quidditates sunt diuersē ipsa sunt diuersa. quare q̄ dicitas habēs quidditātē esset diuersa ab eo cuius est q̄ h̄z per incōuenientia cōstat aut q̄ non est incōueniens q̄ illud cuius est quidditas s̄m rōnem differūt a sua q̄ dicitas. differre vero s̄z rez h̄nt esse incōueniens. ita. s̄. q̄ aliqd esset in quidditate q̄ nō esset de nā eius cuius est q̄ dicitas. **C̄p.** Item alia rō Aristo. est in 7°. q̄ q̄ dicitas inducūt alias vt q̄ dicitas accidentiū ad q̄ dicitas sbaz q̄ recipiunt s̄m in sui diffinitione. **C̄p.** In quibusdā aut quidditātē b^o statim p̄uenit stare ita q̄ nō reducūt ad alias vt est in sbis ⁊ h^o rō c̄. q̄ nō est realiter in s̄bo cōposito nisi vna foza s̄m rem. ideo s̄m rē non reducūt ad aliam quidditātē sed s̄m rōnem sunt ibi plures forme. Similiter acc̄ns h̄z quidditatem dependentēz s̄m rem a s̄ba ⁊ iō s̄m rem reducūt ad eam. **C̄p.** Itē tertia ratio p̄bi est: q̄ si quidditas h̄eret quidditatem pari rōne ⁊ illa h̄eret aliam quidditātē ⁊ sic iret in infinitum p̄z aut q̄ hec ratio nō valet nisi intelligeret: si q̄ dicitas h̄eret quidditatem in eo q̄ quidditas ⁊ per se sicut et arguit p̄bius 3°. meth. q̄ si prim^m h̄eret principiz iretur in infinitū. Intelligit enī in eo q̄ prim^m. vnde licet plures forme s̄m rationē sint in cōposito si t̄i sumatur forma s̄m rez q̄ tūc non sumit forma nisi s̄m q̄ forme forme aut non potest esse forma in eo q̄ forma sed rōne cōpositi: ⁊ q̄ forma est cōposita s̄m rationem inq̄tum potest resolui in formā magis ab abstractam ⁊ cōmunes sed bene forma s̄m rationē h̄z formā ideo quidditas ab abstracta s̄m rem nō h̄z quidditatem iretur enī in infinitū. Si autē p̄pter hoc dicat q̄ quidditas s̄m rationē habet quidditātē in eo q̄ quidditas a per se dico q̄ non: imo hoc deficit dupliciter ⁊ per se. primo q̄ non est vñ non enim est vñ nerum oēm quidditatem ⁊ s̄m rationē habere quidditātē: q̄ iretur in infinitū deficit etiā a per se nō est s̄m q̄ ip̄m vel in eo q̄ tale q̄ si dicat homo est al' ibi aīal q̄ est quidditas hominis accipit p̄o nā sed inq̄tum suppositū: termini enī est terminus ⁊ medij medij sed non in eo q̄ terminus vel medij. **C̄p.** Ad primū ergo dō cum dicit q̄ q̄ dicitas est terius cognitionis. uey est q̄ est terminus cognitionis que fit per acc̄na: q̄ acc̄na magnas partes cōferunt ad cognoscendū q̄ quid est. vnde habita prima cognitione accidentiū ⁊ s̄be ut s̄bi in quodam cōfuso ⁊ indeterminato. Nam iposibile est intelligere accidens sine s̄bo vel determinato vel ideterminato postea deueniēmus in cognitionē s̄be d̄tēminate ⁊ ibi sistimus. ⁊ ideo q̄ q̄ dicitas est termin^o cognitionis. **C̄p.** Ad sc̄dm dō q̄ quidditas est de intellectu simpliciu s̄m q̄ simplex nō h̄z vteriozēz quidditātē inq̄tum h^o. sed s̄m q̄ cōposita. **C̄p.** Ad tertiz dōm q̄ diffinitio est actio intells respectu filli vel enūciationis nihilomin^o vna diffō est p̄o alia ⁊ c̄.

Quoniam autem diffinitio rō est: ⁊ omnis ratio partes habet. ⁊ c̄. **Tex. xxxiii.**

Questio Quinta.

Veritur vtrum diffinitio h̄at partes ⁊ vñ q̄ non q̄ forme diffinitio s̄m intelligentiā simpliciu quare nō

Questio.

Sexta

babet partes. **C**Itē diffō dicit qđ qđ est s3 in intellectu qđ qđem non sūt pres. quia non est ibi pđo quoniā non ē ibi nisi n3 v3 n3 sal^m. ergo rē. **C**Itē si diffinitio h3 pres cum vnicuiq3 pti diffōis possumus nomē imponere vni vnicuiq3 partis erit diffō quia vt dicitur septio h³ f3 traslationē commē. qui non diffinit non imponit nomē r sic de partibus illius diffōnis vltimū in infinitū in accūtib⁹ intells aut nō itur in infinitū quia tūc nō eēt scire g^o rē. **C**dicendū qđ diffō est pprie actio intells quia intellectus semp aliquid format r agit: vt intelligendo simplicia format diffōnem. r intelligendo cōposita format enūciationem actio aut ē medium inter virtutem r obm. g^o actus pōt trahere cōditiones suas ex vtroq3. s. vel ex obiecto vel ex ipso intellectu ex parte ipsius intellectus considerando actionem diffiniendi illa solum r pprie habēt diffōnem q̄ intells directe intelligit r quia naturaliter intellectus non intelligit aliquid sine fantasmate. ideo cū sola pposita ex materia r for⁹ habeant fantasmata h sola diffiniuntur r iō dicit commen. qđ simplicium nō est diffō. **C**Itē ex parte obiecti quia cū diffō sit terius rei illa tūc diffinit ad que cognitōis ē resolūtiō h³ aut sunt substantie. r ideo genera r accia nō diffiniuntur qz lz ab his incipiat cognitio non tñ sicut in his nec terminat ad hoc. vñ non est his dare terminum vel diffōnem lz nostra cognitio incipiat ab accūte non tamē sicut: sed vadit vltius pp qđ accūtum nō ē diffō n3 terminis. **C**Itē h3 p3 de generib⁹ spēs enim specialissime sunt at home r forme indivisibiles qz non diuidūt vlti⁹ per formā vel formas gñā autē diuidunt. r ideo lz a generibus incipiat nostra cognitio quia a confusis que sunt nobis nociora sicut sūt gñā a quib⁹ incipit nra cognitio vt dī in pūo phicorum nō tamen in his sicut nra cognitio iō nō dam⁹ eis terminū neq3 diffōnem qm̄ in eis nō ē status cognitōis in spē aut spālissima ē status r iō h3 ppe est diffō inq̄tū diffōbet rōem termini r nō gener. **C**Aduertendū tamen qđ pūo ē incognitione nra genus loquēdo de genere inq̄tūz ē quoddā totū. gen⁹. n. r totum ē r pars g^o ergo inq̄tūz ē totū ē prius simplr spē q̄tum ad cognitōem nram qz sic est qđ daz confusum a quo nra cognitio incipit. vt dem⁹ ē inq̄tūz at ē ps diffinitiva spē sic ē posterior r sic dicit distinctam cognitionem r quia spēs spālissima in rebus sensibilib⁹ ē quoddā ppositū hīs pres r ē sola spēs diffiniatur. vt patuit r talia nō distictē cognoscūt nisi distictē cognoscāt partes eius iō diffō dicimus cognitionem qđ quid ē h3 pres. Sed querit cuius pres habeat diffō videatur verā materiā r verā formam que vt dictū est diffō diuidat distinctam cognitionē ptium diffinitū sed partes diffinitū sunt vera mā r vera forma quare hec pres ponētur in diffōne. **C**Contrarium tñ videmus qz i diffōne nō ponit mā r forma. sed gen⁹ r dia. gen⁹ aut non ē mā lz dīa aliquomō possit dici for⁹ que ē altera ps ppositi. **C**Ad h3 vidēdū notādū qđ indiffōne nō ponunt pres rei sed pres rōnis pres non sicut dixi non ponuntur sed si ponant hoc ē indirecte qz partes rōnis oriuntur quodāmodo a re r rō. quia res non habent diffōnem nisi inq̄tū circa eas vsatur intellectus r negociatur. opz igitur qđ diffinitio habeat partes rōis pres at rōnis sunt genus r dia r h partes rōnis sumunt a re. qz genus sumit a materia dia vō a forma r per hunc modū pres diffinitōis corripident ptibus rei. r sic quodāmodo indirecte indiffinitū ab ipsis sumunt partes fm rationē quia si ptibus fm rationē vel corripidēt a pte rei eēt pēt⁹ figurēta. qz diffō ē rerum incorruptibilium r immobilium qz quoz est diffō r scia. scia aut est immobilis r incorruptibilis r quia qđam pticularia sunt incorruptibilia vt corpa celestia r mathematica vt b circular⁹ r b triangl. h ēt celum incorruptibile ē. rē.

Questio Sexta.

Veritur

vtz particulare mathe^m sit incorruptibile vel immobibile r vñ qđ non. qz enim oē mathe^m sit imobibile quia dicitur sexto methaphice qđ quedā mathe^m sūt dupliciter imobilibus qđā d mobilibus vt astro⁹. **C**Item in pmo de gñatione ca^o de tactu dicit qđ opz mathe^m dare locū quare si sic oz ēt ipsis dare motū quia non queretur locus nisi eēt motus. vt dicit 4° phicoz. sicut si non eēt trasmutatū non queretur mā vt dicitur 8° methaphice. **C**Itē in actione r passione ē motus tactus aut est eorum que agunt et patiunt. mathe. aut debetur tactus vt dicitur primo de generatione ergo rē. **C**Contra omne qđ mouetur h3 materia mathe^m non habet veram sensibile sed intelligibile non qđem intelligibilem in intellectu possibili qui ē p^o aie rōnalis sed intelligibilis. id est imaginabilem qz imaginatio ē intellectus passiu⁹ quare pticularia mathe^m non mouentur dōz qz sicut dicit Auer rōys in solutione qōnis Joānis grāmatici qđ tota rō corruptionis sumitur prietate a gñate. s. eaq3 aliquid habet pparium vel qđ est compositum ex ppariis vt scientia in homine corrumpit corrupto hoie fm dictum eozū qui dicunt sciam non manere post hanc vitam. s. post mortem pparietas pprie ē in qualitate r ēt possumus pbare qđ pprie non mouētur si. n. aliqua de quibus considerat methaphicus mouerent hoc maxie videret de astrolo⁹ que considerat de corpe celesti. qđ ē imobile r moto s3 h ipm corpus nō considerat astrologus inq̄tum mobile vt plane dicit Auer. sup 2° methaphice dices qđ lz subiecta astrologie mota sint scilicet corpora celestia non tamen considerat in eis astrolog⁹ fm qđ sūt mota sed considerat de for⁹ r situ eoz fm qualitates eorum nihil igitur considerat mathematicus inq̄tum tale qđ sit mobile. **C**S3 surgunt hic due dubitationes de partibus maiorū quoniā esse particulare inq̄tūz particulare fm h r nūc est eē in tpe r qđ est in tpe mensurat tpe est qđ mensuratur tpe mō in tpe cūz igitur pticularia math. hēant esse hic r nūc erunt mobilia. **C**Itē pticularia math. nō abstrahūt a q̄to q̄nis abstrahunt a mā sensibili. s. a plantis r animalibus r h³ in quib⁹ est mā nālis nō tñ abstrahunt a mā intelligibili. s. a pti⁹ que ē mā intelligendi. **C**Mathe^m igitur sunt continua r q̄ta per se. per se aut q̄titas est illud qđ p aliquid est in loco per se. sed que per se sunt i loco per se sūt mobilia quare math⁹ par⁹ sunt mobilia sicut dicit Auer. insuficientia sua per id per quod adest in loco per se per illd non ē materia n3 mā s3 oz qđ sit aliquid per accidens scilz q̄titas r ideo dicit Ari. 4. ph. qđ ponere locum diuisionē separatā r ponere in ipsa cepi corpa ē ponere duo ppariā ctozia simul. Et tunc ad primū dubiū qđ cum dicitur pticulare eē. h r nunc li nūc non dī. pprie. s. p non tempis. vel eē in tpe sed esse hic r nunc sumitur ibi vt dnt esse significati. dms enim de pticulari suba hui⁹ celi qđ est hic r nunc non qđ sba celi mensurat tpe immo est incorruptibilis fm oēs phos r eternuz vel eterna. s. ex parte p^o. sed dicit ibi qđ dā significationē mae ita r pticulare math. nō ē hic et nunc non qđ sit in tpe. sed dicit eē signatum et rō quia math⁹ non abstrahunt a pti⁹ q̄to hec aut ē materia imaginabilis imaginatio virtus corpa r organica est ois aut talis vtus quicquid respicit sub esse signato. ideo in hunc modum intelligitur esse hic r nunc. **C**Ad aliud dubiū dō qđ math⁹ pprie in loco et iō non sunt mobilia per se. Et hec ē sic videt q̄titas enim et qualitas duphicer pht accipi vel fm modū considerandi vel q̄tum ad eē suum actuale. pmo modo. s. q̄tum ad modū considerandi q̄titas pōt esse sine qualitate. scdo autez mō fm q̄tum ad esse actuale non pōt esse q̄titas sine qualitate. lz aliqua qualitas bene possit h3e esse sine q̄titate vt sunt bitus et dispōnes et alie pfectiones n^o intelligibil. quarum multe. s. pfectionum sunt in genere qualitatis. q̄titas. ergo fm modum considerandi pōt esse sine qualitate. quia vt vlt⁹ Thēstius r Auer. super. ii^o. methaphice. substantia q̄titas et qualitas per ordinem se habent sicut

Est autem vt neq3 elemēta omnia syllabe in ratione in sunt: vt hec certa aut que sunt in are. rē. **Tex. xxxiiii.**

pentagonum tetragonum et trigonum ita quod substantia est principium entium huic autem per materiam immediatus inest vel aduenit quantitas et hac mediate aduenit qualitas et quia prius naturaliter potest abstrahi a posteriori. ideo quantitas potest considerari sine qualitate et quantum sine generali. sed si accipiantur quantitas et qualitas quantum ad esse suum actuale eorum est. et quod ut dictum est aliqua qualitas potest esse actu sine quantitate quantum ad esse actuale nulla tamen quantitas potest esse actu sine qualitate. et hoc est in quantum quod in subiectis specialibus ubi nulla est talis quantitas multa sunt per accidens que sunt esse qualitates non. non. et potest quod quicquid est in talibus subiectis sit idem in re cum ipsis hoc solum in primo ente potest veritatem cum eo quod mo uetur hoc esse actu ideo cum primo metaphysice accipiantur secundum modum considerandi et sic sunt sine qualitate et non habeant esse in actu quia ut dictum est quantitas hoc quantum ad modum considerandi potest esse sine qualitate tamen quantum ad esse non potest ex hoc igitur potest quod talia primo non mouentur nec habent esse in loco ut sic considerata et per hoc potest solo ad argumenta etc.

Quoniam uero aialium aia est forma ipsorum. hec enim subiecta est aia que secundum rationem subiecta est et spiritus et quod quid erat esse tali corpori etc. **Tex. xxxv.**

Questio Septima.

Veritur

veritur particularia possit diffiniri et ut sic quod 10. metaphysice. de quod non diffinit non potest nomen. 5. a potest antecedens qui imponit nomen diffinitur re sed of particulari potest imponi nomen ergo etc. Item si particularia non diffinitur non est hic alia de causa nisi quia sunt mobilia et corruptibilia quia ut vult Aristoteles. 7. metaphysice particularia non habent diffinitionem sed cognoscuntur cognitione sui vltis et quod particularia non inueniuntur sed corruptiuntur et cum recedunt a sensu non est manifestum vel certum de eis si sunt aut non. cum igitur primo metaphysice in corruptibilia et mobilia que abstrahuntur a materia subiecta motui nati saltem talia habebunt diffinitionem. Item de quibus potest esse scia et diffinitio: sed de eternis et corruptibilibus est scia que et diffinitio: sed quod particularia ut celum signatum et corpora celestia sunt huiusmodi que etc. primum dicit Aristoteles. 7. metaphysice. Item. Auerrois in 7. metaphysice videtur dicere quod particularia non sunt subiecta quia implicat significationem in se habent significationem est accidens que particularium est aggregatio ex subiecto et accidente que non habet diffinitionem sicut nec homo albus et idem homo figuratus non diffinitur. Dicitur quod cum quibus veritur particularia habeant diffinitionem non est quod. verum habeant diffinitionem quocumque modo large accipiendo diffinitionem. sicut quod omnis quantum significat nomen de diffinitio sicut historia troiana tota est diffinitio quia significat idem quod unum nomen si illi historie imponatur. Sic enim omnia large loquendo potest habere diffinitionem quodammodo et particularia et alia. sed de hoc non est questio nec de hac diffinitione loquitur Aristoteles in 7. metaphysice. Remoueamus igitur a questione preterea hanc equocationem diffinitionis et hoc equocationis amota videretur dicitur quod et non quod verum particularia habeant diffinitionem in suo vltimo et vltima diffinitionem. quia certum est quod sic. nam sicut quodammodo in suo vltimo cognoscuntur sic et in suo vltimo diffiniuntur. Sed est quod veritur particularia habeant propriam diffinitionem veram. Circa quod advertendum quod sicut in omnibus est considerandum illud quod est per se. sic et in hac questione. Nam quod veritur particularia habeant propriam diffinitionem considerandum est quid sit illud a quo sumitur per se tota idem diffinitio habent esse forma quod potest quod ut dicitur in primo de anima aia egrediente vel remota a corpore corpus macerescit et corrumpitur. cuius ratio est quia licet adhuc dicatur corpus hoc tamen est equoco. quia iam est ibi alia forma que est diuersa ratio et idem nomen. que est ibi equoco ex quo potest quod diuersa diffinitio sumitur a diuersa forma. ergo per se tota ratio diffinitionis sumitur a forma nec est primum si dicatur quod in quibusdam ratio diffinitio sumitur a materia ut in his in quibus materia ingreditur diffinitionem ut in naturalibus dicitur in primo de anima. que hoc naturalis abstrahat ab hac materia et ab illa significata non tamen abstrahit a materia. siue sensibili simpliciter. non per hoc ratio diffinitio.

nis in talibus sumitur a materia nisi in quantum facit ad effectus talis rei hoc autem est ut materia est informata quia igitur hoc est per se quod ratio diffinitionis sumitur a forma. queretur utrum habeat formam propriam. Quidam autem dixerunt quod habent formam propriam et hoc ostendunt auctoritate et ratione auctoritate quia dicitur Alter. super finem metaphysice in illo capitulo quod infundamento neque quod materia prima recepit formas vniuersales et postea mediatis his vnus vnus. et sic descendendo usque ad formas individuales ex quibus ut dicitur potest quod sicut competit habere propriam vltibus sicut et individuis et particularibus. Item per rationem quia solus actus vel distinguit vel diuidit a natura autem potentialitatis nulla est distinctio particularia autem habent esse distinctum non enim est anima foris anima platonis quia habent formas proprias. Et dicendum est quod particularia non habent formam propriam et hoc declaratur tribus modis primo considerando ipsam formam in se. secundo comparando formam ad spiritum et tertio comparando spiritum ad particularia primo igitur modo considerando spiritum in se non habent particularia formam propriam quia ut dicitur 8. metaphysice forme sunt sicut numeri. in numero autem sic est quod addita veritate in numero non est eadem species cum numero priori. Non enim differunt species numeri quorum vnus habet totas veritates quot altere. vnde dicitur in fine quod particularium quod idem est numerus deesse hominum et quatuor equorum: sed non est idem denarius. et est ratio quod quatuor dicitur diuisa differunt et ideo que cadunt sub eadem diuisa ex vno latere non differunt. que cum homo et asinus cadant sub diuisa vna corporis. scilicet aiatum quia corpus diuiditur per aiatum et in aiatum et hoc et asinus sunt animata idem hoc et asinus sunt idem corpus. sed non sunt idem aliquid quod cadunt sub appositis diuisis aialis. scilicet vnum sub rationali et aliud sub irrationali. sic numerus sine sit equorum siue hominum cadit sub eadem diuisa numeri. et idem est numerus hoc et ibi. sed non idem denarius. Ad hoc igitur quod sunt diuersi numeri spiritus operis esse plures vel pauciores vnitates in vno numero quod in alio et ut dictum est forme sunt sicut numeri et ideo quod differunt forma in diuisa et spiritus. sed particularia non dicitur spiritus nec dicitur forma. et propter hoc particularibus non videtur forma propria. Item hoc idem potest comparando formam ad spiritum quod ut dicitur septimo physicorum. comparatio vera est solum in spiritus specialissima non autem in generibus et hoc ratio est quia in spiritus specialissima cum non diuidatur vltius per formas alias est verissima vniuersalis et conceptus spiritus specialissime respondet vnitas propria et vnam fundamentum. In generibus autem non est sic immo latent equocationes in generibus quia propter diuisiones forme generis per formas conceptus generis non respondet vna propria nec vnum fundamentum. particularia igitur non habent propriam formam quia tunc differret per formas et tunc in spiritus specialissima non esset vera vniuersalis nec vna forma. et non ibi vera comparatio cuius contrarius dicitur septimo physicorum ut dictum est. Item hoc idem apparere comparando spiritum ad particularia omnia hec est diuisa iter spiritus et particularia quia species directo aspectu intelligit particularia non nisi quod intellectus vnus sensui et huiusmodi est quia omne agens agit per formam suam eo modo quo est in forma tum. operis igitur quod intelligere egrediat ab intellectu secundo dum formam que est in intellectu. Nam autem forma diuersimode est in intellectu et in sensu et in imaginatione cum enim sit ut oculus vel imaginatio sint virtutes in corpore et in organo quicquid in oculo vel in imaginatione recipit sub esse significato recipit. et quia quantum ad esse signatus differret vnum individuum eiusdem speciei ab alio ideo propter hanc speciem signate receptam informatur oculis vel imaginatione et cognoscit duo particularia ut diuersa quia informatur his conditionibus particularibus que sunt hic et nunc in intellectu autem non sic est forma quia est imaterialis sicut forma imaterialis non ergo informatur conditionibus materialibus et particularibus que sunt hic et nunc et a modo inde omnis significatio forma autem diuisio intellectus cognitionem eo modo quo est in intellectu ipsa forma. idem hoc modo agit intellectus incognoscendo et ideo solum directo aspectu intelligit speciem que est in intellectu a qua

Questio.

Octava

animata est ois significatio. Si aut pri^o heret ppriaz for
 mam directo aspectu intelligeret vt diuersa per suas for
 mas. s. q non est verum. Ad rones aut dstitum parti
 cularia hie ppriaz formas dico p primo ad auctori com
 munitatis cu dicit i 2° methaphice q ma p^a recipit for
 mas vltiores r bis mediatis min^o vles r sic vsqz ad
 formas individuales h^o vbi non est ille r intentionis nec
 pot ee illud q ipsi dnt qz forme vles non recipiunt in ma
 in modo quicqd recipitur in materia sub ee significato re
 cipitur r q Auer. dicit pns recipi formas vles intelligit
 particulare forme vltioris r s; hoc vey est. Naz emba pns
 vniuit vita plate vt plante simpliciter qstum hmoi plate
 r per consequens plante qz hominis. r per consequens
 bois qz humimodi bois r quod dicit vltiori r sic descen
 dere vsqz ad formas idiuuales non intelligit formas
 particulares immo sepe consuevit Arist. formas specificas
 abees idiuuales vocare r sic decipiuntur illi propter
 equiuocationem huius q est idiuualis. Ad aliud di
 cendum q licet particulari eiusdem spei aut spalissime q
 formam aliquomd hoc non est per formas per se sed per
 accidens. s. inqstum forma est in materia signata: forma e
 tunc non per se distinguitur vnde si esset abstracta a mate
 ria signata non distingueretur r ideo lz vna r eadem res
 sic ille ho r ho r vnus homo vult th Arist. in septio me
 taphice q vnus r eiusde rei vno modo est diso aliomd
 non: differtur enim inqstum e non fig^ata non autem diffi
 nitur inqstum est signata r est ad hoc ro Arist. q particu
 la non determinatur per formam. immo accidit forme deter
 minari r distingui in particularibus spei aut spalissime q
 diso quia determinatur per formam. ddm ergo ad que
 stionem q parti^a pprie non diffiniunt quia non habent
 ppriaz formas. Ad argumenta in oppositu ddm q du
 plex est ee. s. eentiale r ee actuale. ee vero eentiale est ma
 gis pprium spei r vltim. ee autem actuale pprium indi
 uiduorum qm idiuua sunt pprie que corrumptuntur
 fm esse actuale. vte autem non corrupit fm ee sibi ppuz
 s. fm ee essentie sed corrupit fm accns. s. inqstiu ee
 actuale idiuuiduo corrupit. quia esse actuale non e fine
 ee q corrupitur p accns idiuuiduo h p tanto quia e me
 r tuum actuale non sicut idem: esse aut essentie est idez io
 in re corrupta esse essentie non dicitur simplr corrumpti
 quia non fm esse sibi pprium corrumpt. sed per accns
 s. corrupitur cum esse actuali particule autem mathe^m
 r si corrupit: corrupit per accns non th sic per accns
 vt vniuersale quia cum corruptio fiat quantum ad ee actua
 le q est pprium idiuuiduoz r pticularium particulare au
 tem mathe^m particulare est. ideo cum corrupit qua
 tum ad esse actuale corrupitur quomodo quantum ad
 esse sibi pprium magis. r ideo minus per accidens corr
 pitur qua vniuersale quia cum illud esse actuale non se
 habet fm q est in re naturali quia non est dare in ee actu
 ali quantum sine quali. ideo per accidens corrupitur. ma
 gis tamen fm esse sibi pprium qua vniuersale. ideo
 non est hmoi particularium diso. Aliter dicitur quia
 cu q qd ee fit obiectus intellectus per se ea solum habent
 disone vel q quid est que directo aspectu apprehendu
 tur ab intellectu h autem sunt vniuersalia eterna r incor
 ruptibilia r ideo quauis particulare mathe^m fit eternuz
 r incorruptibile quia tamen particulare est r in eo q ta
 le non directe cognoscitur ab intellectu eius tale non dif
 finitur imo si fit etiam particulare aliquod naturale incor
 ruptibile r eternum vt hoc celum eius non est diffinitio
 quia qui dicit hoc celum dicit formam in materia signa
 ta r per hoc pz rrisio ad aliud arg^m r e.

ad rectus ita se habet rectum ad obtusum. sed acutus dif
 finitur per rectum dicendo acutus angulus est minor re
 cto quare r obtusum diffinitur per rectum dicendo ob
 tusus est minor recto sed rectus est pars quantitativa ob
 tusi ergo r e. Item partes que ingrediuntur diffinitio
 nem sunt partes ptes simpliciter quia sunt partes forma
 les r essentielles. naz forma est que per se pertinet ad dif
 finitionem. fm autem Auerro. in de substantia o: bis di
 mensiones indeterminate pcedunt formam substantiales
 in materia qz cum pcedant formam multo magis p
 cedunt rez qz cum dimensiones dicant partes quantita
 tuas que quidem sunt priores re ingrediuntur diffinitio
 nem rei. Item circulo est essenziale continuu sed esse
 tiale est continuo habere partes quatitativas cu continu
 um sit q est per se diuisibile quare partes quantitatie
 erunt eentiales circulo quare poterunt ingredi diffinitio
 nem circuli. Contrarium dicit Ari. septio methaphysi
 ce et arguitur per rationem sic sicut non est circulo dmo
 strare ita non est circulo diffinire. non enim est circulo de
 monstrare quia pbans aliquid pbat illd esse pbatum ab
 illo vltimis. si igitur q pmo pbat: pbat pmo pbas
 pimum pbat seipm q est inconueniens quare silr non est
 circulo diffinire cu igitur ptes quatitatie diffiniantur p
 suum totum. non diffinient suum totum. Ad videndu
 istam questionem sciendum primo q duplex est sbstia
 sensibilis r intelligibilis: substantia sensibilis est que com
 ponitur ex duab^o naturis. si ex materia r forma recepta
 in materia ideo h substantia que significationem habet r
 est hic r nunc r est quata. substantia intelligibilis est que
 non habet significationem nec est hic r nunc nec quanta
 ppter quod queritur vtrum partes quantitatie ingredi
 antur diffinitionem rei non habet hic locum in diuisio
 di substantijs intelligibilibus que et non habet diffonez
 nec ptes quatitativas quia non competit ipsis fig^oio ma
 terie sed competit substantie primo mo dicte. Et ad
 hoc notandum est q quicquid competit sube composit
 ex materia r forma. competit ei rone componentis. s. taz
 ratione materie qz rone forme. r in hoc nulla est differen
 tia qzuis enim aliqua pncipaliter competant rone forme
 vt actio r aliqua pn^o rone materie vt passio vtraqz tr
 competunt cōposito rone vtriusqz partis cōponentis. s.
 materie r forme ei malis non agit nisi vt est in ma pro
 pria. similiter passio no est per ma nisi inqstuz est sub for
 ma. vt dicit Auer. sup 8°. pphs. qzuis igit aliqua compe
 tant cōpo r pncipaliter rone forme r aliqua rone mae
 oia tr que competunt cōposito competunt ei rone taz
 materie qz forme r io q subiecta materia est forma est
 causa oim accidentiu. Ceterius aduertendu q est ac
 cipere triplices partes. s. partes rois sine essentie que cō
 sequunt totam spem subesse signato. partes antez males
 non psequuntur totam specie nec oz q accipiant subesse
 signato r in hoc hnt similitudinē partes qstitate cu parti
 bus rois: qz vnumqdqz compositum diuiditur tr per
 partes rationis qz per partes qstitas r qz diuisio p vtraf
 qz partes competit cōposito tam rone materie qz rone
 forme diuisio per ptes essentielles competit cōposito etiā
 ratione materie: qz hui^o diuisio fit in materia r forma silr
 ter r diuisio per partes qstitas competit cōposito et rone
 materie r forme. qz forma no diuidit per partes qstitas
 nisi habeat ee in materia sig^ata nec materia potest diuidi
 nisi sit sub forma nihilomin^o tr per partes essentielles di
 uisio competit rei pncipaliter rone forme qz tota ro ee
 pncipaliter sumit a forma. qz forma pncipaliter facit
 adesse. e^o aut est de partibus qstitatis: qz ex hoc q in
 telligis partes qstitativas in cōposito necessario est sig^ate
 partes in pri^o. Aliter eni non intelligis partes qstitativas
 cu aliquid diuidis in qstitativas partes nisi cu signas par
 tes. r qz signas. sig^oio at pprie competit materie. qz
 diuisio per partes qstitativas competit cōposito per ma
 teria r ex hoc iam pz qz partes qstitatie non ingrediunt
 diffinitionē. Nam cu diffinitio sit actio intellect^o circa res
 solum hoc modo hnt diffiniri put obijciuntur intellectui

Sed ronis ptes que spei solū sunt: Rō vō
 ē iph^o vniuersalis. Circulo. n. ee r circulus et
 aie ee r aia idez. r. **Tex. xxxv.**

Questio Octava.

Veritur vtrum partes qstitatie b
 grediantur diffones sui to
 tus r videtur q sic quia sicut se habet acutus

non autem obijciuntur intellectui nisi per formam cuius ratio est qz n̄ intellectus solum est in po^a. est enim in genere intelligibiliū s̄m̄us ⁊ vltimus ⁊ ideo cū sit de se in po^a. non vadit ad actum nisi per aliqd̄ ens in actu qz res intelligibiles non educunt in intellectu de po^a ad actum nisi s̄m̄ qz sunt in actu. hoc aut̄ est solum per formam suā qz res per formā suam hēt actum. **C** Ex his relinquatur qz ille partes que cōpetunt rei per formā per se ⁊ princīpaliter ingrediunt̄ diffinitionem. in oībus enim est attendendū illud qz est per se ⁊ dimittendū qz est per accidēs. partes que cōpetunt rei per materiā non ingrediuntur ex his que dicta sunt patent. 4. que dicit Aristo. 7°. metba. ⁊ suus cōmētator de partibus q̄titatis. s. qz partes q̄titatiue sunt posteriores cōposito qz consignatio presuppōnit esse cōpositi ⁊ cu3 partes quātitatiue sumant̄ penes signationē individui suppositi. partes huius sunt posteriōres supposito suo. partes aut̄ essentie sunt priores qz dāt esse. **C** Item aliud pz. s. ad aliud dictū Auer. qz hui⁹ partes sunt priores suo toto. in via generationis ⁊ t̄pis rōne potentialitatis posteriores aut̄ ratione actus ⁊ cōplemētū presuppōnit enim esse a quo sumit̄ omnis ratio cōplemētū. **C** Itē qz huius partes subesse signato p̄sequūt̄ totaz speciē s̄z propinquiores sunt sp̄i ⁊ forme ⁊ sunt vn⁹ per accēs q̄ partes materiales cupiū enim est prius respectu circuli non enī est inuenire hunc circulum sine cup^o. **C** Ad primū dō est qz s̄z pars quātitatiua sit posterior toto ⁊ hoc mō sumēdo ipsam vt partē quātitatiuam nunq̄ diffinit totum. Si t̄ pars quātitatiua sumat̄ s̄m̄ aliquē modum. s̄m̄ quē est primō obiectū intellectus. sic potest diffinire totū ⁊ hoc modo rectum quānis sit pars obtusū p̄ obtusum diffinire. inquatū quide3 rectum est habitus respectu obliquitatis que importat̄ per obtusū ⁊ acutū que obliquitas ⁊ priuatio non h3 cognosci nisi p̄ habitū3. **C** Ad aliud dicendū qz dimensiones indeterminate non p̄cedūt formam simpliciter in mā de quo t̄ poterit videri suo loco. s̄z formā particulare in materia hoc non hēt diffiniri. qz particulariū non est diffinitio. iō ⁊ c̄. **C** Itē dato qz dimensiones indeterminate ingrediunt̄ diffinitionem forme siḡte in materia. ille t̄ dimensiones nō ingrediunt̄ diffinitionē s̄m̄ partes quātitatiuas sed s̄z suū totum imo sicut vltus fert̄ p^o super totum visibile ⁊ per p̄sequens fertur sup partes visibiles ita intellectus sup tale totum fertur ⁊ per p̄s super partes. ⁊ c̄.

Dubitur aut̄ merito que speciei sunt partes ⁊ que non: s̄z simul sumpti: hoc. n. non manifeste existente. ⁊ c̄. **Tex. xxxvii.**

Questio Nona.

A **E**inde querit̄ vtrū genus indiffinitōe ponatur vt materia ⁊ v̄ qz non qz qz v̄ forma est rationē materie non hēt. sed oēs partes diffinitionis sub forme vt dicit 7°. metb. q̄ ⁊ c̄. **C** Item si genus hēret rationē materie hoc non est nisi respectu dīe sed respectu dīe non potest hēre rationē m̄e. probō oē qz est magis abstractū simplicius ⁊ formalis est ⁊ magis h3 esse actualitatis genus autē magis est abstractum q̄ dīa qz respectu dīe non habebit rationē materie. **C** Item hēret rationē3 materie: aut est hoc que est pars cōpositi aut que est totū nō materie que est pars qz tūc genus non p̄dicaret̄ de toto. sicut nec mā que est pars vt corpus que est altera pars hoīs cōpositi. non p̄dicat̄ de homine. **C** Item aut h3 rōnem materie al̄ aut artificialis. hēc enī materie differunt in hoc qz mā naturalis non dicit totū sine totā subam rei naturalis. materia aut̄ artificialis dicit totā subam artificialiuz propter qz dicit Auer. supra p^m phi. qz oēs forme artificiales sunt accēs s̄z neutra harū3 materie3 p̄t̄ predicatione essentiali de eo cuius est qz si genus hēret rōnem alterius harū3 materiarum non p̄dicaret̄ de sp̄. hoc aut̄ falsam qz g^o non habet rationem materie. **C** Contrarium dicit cōmētator 7°. metbapli. ⁊ etiam ipse Aristo. dicit genus esse materiā.

Ad istam questionē. s̄z qz cōmētator in pluribus locis soluit istam qōnez ⁊ in sc̄do metb. in illo ca^o. qm̄ in fundamento nature nihil est distinctum ⁊ c̄. ⁊ in 8°. ⁊ dat tres dīas inter genus ⁊ materiā prima dīa est qm̄ genus est mediū inter potentiam ⁊ actum. materia aut̄ po^a simpliciter. hanc ponit Auer. in 2°. metba. 2° ponit in 8°. metb. ⁊ est. s. qz genus est pars in po^a. materia vero est pars in actu. **C** Ex his duabus elicitur 3^a. differentia quā ponit ⁊ in 2° ⁊ 8°. eiusdem ⁊ est. s. qz genus p̄dicatur materia aut̄ non qz at̄ elicitur ex prima dīa ⁊ sc̄da sic pz qz cum mā sic in po^a simpliciter. genus aut̄ aliquid h3 actus qm̄ est mediū inter potentiaz ⁊ actū genus est totum qōdam totū aut̄ de toto p̄dicat̄ v̄n̄ genus p̄tur de toto nō aut̄ mā. Similiter ex sc̄da dīa pōt̄ elici 3^a. qz res s̄m̄ suuz esse actuale h3 p̄tes reales. s. materia ⁊ forma que sunt p̄tes cōpositi ⁊ res per has partes p̄stituta h̄ns esse actuale solum est intelligibilis in po^a. ⁊ qz res h3 esse itelligibilis in po^a ⁊ hoc mō genus est pars rei genus enī est pars rei in potētia: ⁊ sic dīe p̄t̄ in potētia est dīe partē s̄m̄ rōnem que est totū ideo hoc genus p̄t̄ mā at̄ non. **C** Ex his igit̄ duabus differentijs elicitur. 3^a d^o que est qz genus p̄t̄ materia vero non supra nō dicit illud totū qz sp̄es materia aut̄ partē simpliciter dicit s̄z genus vt dixi dicit illud totū qz sp̄es. s̄z per modū cuius dā p̄fusi. pp̄ hoc est mediū inter potētia ⁊ actū. v̄n̄ at̄ sc̄da dīa p̄tra dīe prime qz p̄siderādo in se dicit mediū inter potētia ⁊ actum mā vero dicit p̄t̄ in actu. v̄n̄ aduertendum qz genus est ps rei s̄m̄ qz res sunt apud intellectū diffiniētē ⁊ iō genus ps rōnis t̄m̄. Nam res s̄m̄ qz sunt in actuali suo esse sic habent esse. qz solum sic sunt intelligibiles in potētia qz qui est ps vt est in actu sed est pars in actu qz aut̄ est pars rei vt est intelligibilis est pars rei i potētia ⁊ est pars s̄m̄ rōnem. quia intellectus facit genus esse partem. ⁊ ideo genus p̄dicat̄ quia dicit illud totū qz dicit species s̄z indistincte. materia vero non p̄dicat̄ quia dicit partem que est pars rei s̄m̄ qz res ē supra aut̄ rōnem talis partis est p̄dicari cōtialiter non dico dīo minime. Nam pars realis realiter differt a suo toto ⁊ ideo non p̄dicatur de suo toto gen⁹ autem differt a re s̄m̄ rationem non s̄m̄ rem ideo essentialiter p̄dicatur vere ⁊ est idem cum subiecto s̄m̄ rem de qua p̄dicatur essentialiter differens tamen s̄m̄ rōnem. realis autem pars vt materia differt realiter a re. ideo materia nō p̄dicatur ⁊ sic pz qz ex hac sc̄da dīa. s. qz gen⁹ est pars s̄m̄ rōnem et est pars in potētia ⁊ qz mā est pars s̄m̄ rem ⁊ est ps in actu. sequitur tertia dīa. s. qz genus p̄dicat̄. materia vero non. **C** Hanc videndū est quō genus assūatur materie. **A**d qd̄ sciendū qz materia pōt̄ considerari dupl̄. s. sc̄dm̄ essentiaz suam vel vt est sub forma primo modo sumēdi mā m⁹ est oīum vna. sumendo aut̄ mā m² modo vt est sub formis hoc p̄test esse dupl̄ aut̄ prout est sub formis accidentalibus vel substantialibus. si prout est sub accidentibus ad huc dicit aut̄ est sub cōi aut̄ ē sub pp̄ria. p. p. p̄rio ⁊ per se si sub cōi. illud accidens p̄sequitur materiā. Si sub pp̄rio illud accidens consequitur formam siue speciem. si autem prout est sub forma substantialibus ordinē3 Auer. s. sub formis substantialibus habentibus ordinē3 ad inuicem ⁊ tunc m⁹ metbaplyfice forma vltior recipit̄ sam vt dicit Auer. sup 2^m metbaplyfice aut̄ sub formis substantialibus cōtrarijs tunc materia est in potētia ad utrāqz nec est actu aliquid horū3 sed fit actu per alterum p̄ formam in actu. In his quattuor p̄p̄tariibus genus assūmilatur materie sicut materia s̄m̄ suam essentiam est vna oīum non per vnā formam sed per indifferentiam qōdam ad omnes formas. sic genus est vnū nō p̄ formam vnā sed per qōdam indifferentiam ad plures formas non enim intellectui generis respondet ypostasis vn̄ dīe me s̄m̄ Auer. in p̄mento super primū de anima qui dīe cōceptū3 generis non respondet ypostasis vna quia non r̄ndet ei forma vna sed plures est enim concept⁹ generis extenui s̄litudine singulariū sumptis speciem autē spe vult vnā formam ēē ⁊ nām. Item sicut

Questio.x.

Qd.xi.

accitua cōia segtur materiā . ppria vō spēm sic est ingre
 quia gen⁹ sequitur accitua cōia cuz enim videt qd a remo
 tis quid terminat vñsi r pñsistens scit qd est aliquid cor
 pus non autē corpus nāle cuz aut ppinquius videt per
 se moneri scit qm aīal. ¶ Item mā sub formis spālibus
 ordinatis pñs recipit formam gñis qd spēi r in hoc gēus
 magis appropinquat ad mām qsto qdez est abstractum
 cōius tanto plus ē immensū mām pp qd est triplr prius
 vinit vita plante quā aīalis r quā hoīs. ¶ Itē qsto mo
 do considerando mām vt est ad formas substantiales con
 traria est in potentia ad vtrunqz recipit autē deterioratōez
 per alteram formā eaz ita r gen⁹ est in potentia ad vtrū
 qd dīam r accipit determinationē a dīus est enim gen⁹
 mā totius qd est quoddam totum. dicit enī idem qd totuz
 lz alio mō r in hoc differt a mā artificium quia licz dicat
 totam subam artifi^m non tñ dicit totum illud qd res artifi
 cialis aliquid enim addit forma artis super mām artifi^m
 pp qd r illa mā nō pōt directe p̄dicari de artificialib⁹ rē.

In hoc nāqz hō r albū multa quidem sunt
 cū alterū nō inhit alteri. zc. Tex. xxxii.

Questio Decima

Veritur

q cōsequenter vtrū dīa hēat
 rōnem actualitatis r dicit
 quid in actu r vī qd non sīm enim pmentato
 rem quio methaphicez mā dicit potentā pu
 ram r ideo nō p̄dicat aīali sī dīa dīet actum purū non
 p̄dicaret qd ad hoc qd p̄dicet opz qd dīcat mediū inter
 potentā r actum quare erit quid potēiale sicut r genus.
 ¶ Item spēs constat ex genere r dīa qd vtrunqz est in
 potētia. quia dī in septimo methaphicez qd ex plurib⁹ eri
 stentib⁹ in actu non fit vnum. ¶ Itē dīa est ps diffōnis qz
 dicit quid potēiale cū pars sit in po⁹ in toto. ¶ Itēz ad
 istam qōnem dōm qd dīa illud qd dicit dicit per moduz
 actus r h p3 triplici rōe. Nam dīa distinguit. oīs autem
 distinctio a forma r ab actu est solus enī act⁹ distinguit et
 a po⁹ vli est distinctio r ex hoc enim contraria non distin
 guunt cum sunt in potentia imo eadem est mā p̄trarioz
 r ideo cū dīa distinguat hz rōnem actualitatis. Itē dīa
 ē complementū diffōnis r hz rōnem complementi r rō
 dīe sumit a parte que ē actus. Nam sīm Arist. partes q
 sunt pores via gñationis r t̄pis r pres quātitatue r mā
 les posteriores via cōplementi sunt posteriores gñatiōe
 r t̄pe. ¶ Itē rō differentie sumit non a toto sed a parte r
 ē rō quia cum gen⁹ sumat a toto si enī dīa sumeret a to
 to non eēt contra rōnem dīe inq̄stūm dīa qd genus p̄di
 caretur de ipsa cum totum possit p̄dicari de toto. sicut
 nō est p̄ra rōnem gñis qd p̄dicet de spē quia vtrunqz su
 mitur a tota nā. sumit igit a parte s3 nō a parte que ē mā
 quia sic non haberet rōnem p̄plementi sed sumit a parte
 que ē actus r a forma partis r quia forma hz rōnez act⁹
 r ideo dīa habet rōnem act⁹. Aīatum enī non significat
 totū imo solum significat idem qd aīa differunt tñ in mā
 significandi sicut idem significat album r albedo. differē
 tia tñ implicat totū genus autem significat totū sed mate
 rialr quia qsto aliquid ab intellectu considerat sub esse ab
 abstracto tanto magis consideratur sub modo magis con
 fuso r indistincto r hoc ē magis māliter considerare. dif
 ferentia vō per modum forme dicit totum non qd dīcat
 significatū sed implicatue. spēs dicit totum per modum
 totius. s. materie r forme. Ex his igit que deā sunt patēt
 illa quattuor que cōiter solent dici de genere r dīa dī enī
 qd de ipsa nō p̄dicat genus. Item qd dīa non cadit in re
 cto ordie i l⁹ p̄dicamēntali sed cadit a latere. Item qd sem
 per p̄dicat denominatue. Item qd dīa ē illud a quo dif
 finitio hz veritate. ¶ P̄sumū p3 sic. s. qd genus nō p̄
 dicat de dīa quia dīa sīm qd dīa significatue dicit formā
 vt aīatum significat aīam. sī igit genus sine aīal p̄dicaret
 de dīa sīm qd dīa anima eēt animal. sed hō non est anima
 sed aīatum r per pñs illud al qd p̄dicat de dīa vt dīa.
 ¶ Itē hō ē aīal p̄positū ex aīa r corpe. quare hō eēt plu
 ra aīalia sī genus p̄dicaret de dīa. ¶ Alio modo potest

homo p̄bari quia si genus p̄dicaret de dīa. totū p̄dicare
 tur de pte sed si totū p̄dicat de pte cum vnum totū hēat
 plures ptes tunc vñū eēt multe tota vna domus multe a
 domus r vñū aīal multa aīalia. ¶ Item nō cadit dīe in
 recta linea p̄dicamēntali qz que in recta linea cadunt vñfor
 mit sumit a toto dīa at non sumit a toto nec gen⁹ r spe
 cies. iō gen⁹ r spēs cadunt in recta linea non autem dīa.
 ¶ Item semp dīa p̄dicat de noiatiue quia cum differē
 tia sumat a forma que ē pars vt dictū est forma autē que
 ē ps non ē totum p̄positū. iō d3 sumi in predicatione vel
 rōne p̄cretionis p̄ implicationē dīcat quōdissō totum.
 ¶ Item p3 4^m. s. qd dīa fit illud per qd diffō hz vnita
 tez. quia diffinitio nō hz vnitate nisi ex eo qd est vnus na
 ture r a nā vna diffinitū vnitas autem diffinitū ē ab enti
 tate r vnitate rei entitas autem est per formam que ē ps
 per respectū r que ē p̄fectio r p̄plementū r tota diffō sumit
 per respectū ad hanc formā. iō cum dīa vt dictū est sumat
 a forma. p3 qd ipsa est cā vnitatis diffōnis e3^o ē de genere
 qz genus nunqz p̄dicat de noiatiue eo qd ipsū sumitur a to
 to. r ideo non denoiatiue sed cēntialr p̄dicat. ¶ Item ca
 dit genus in recta linea quia sumit a toto sicut spēs lz dif
 ferenter r vtrunqz cadit directe in linea. ¶ Item gen⁹
 comprehendit sicut totū p̄tem. gen⁹ enim dicit totum. diffe
 rentia autē p̄tem. Itē gen⁹ p̄dicat suas partes non ē aliqd
 nisi sicut mā quia gen⁹ idem sīm rem totū qd spēs hz diffe
 renter quia spēs dicit totū sīm modū mām r forme gen⁹
 aut dicit idē totū per modū mām. et iō genus est aliud a
 toto sīm rōnem r nō sīm rē: dñt aut quidaz qd rō dīe su
 mit a tota nulla significatiue sed forte lz modo non ē faci
 le videre cām qre semp p̄dicet de noiatiue et qre p̄a
 tur a latere nisi dīcat eo modo quo dictum est superius
 ¶ Ad argumentū in oppositū dicendū et ad primum qd
 quia ego non possum aliqd eē nisi per illud qd in me est
 realr illud aut qd in me est: ē per qd totalr suz illud qd sū
 iō illud totū per qd totalr sum totuz qd sū potest de me
 p̄dicari. dicendo sor. ē aīal. est homo et ex hoc est qd i
 p̄pone affirmatiua r va p̄dicatus r sīm sunt idēz sīm
 rem. dīa sīm ratiōne nō est igit incōueniens genus esse
 totum sīm rem respectu spēi r esse partē sīm rōnem rē.

Si itaqz hec si seba ent palā. qz finalis dif
 ferentia subā rei erit r diffō: zc. Tex. xlv.

Questio Undecima.

Veritur

q p̄r vtrū addēdo dīaz ge
 neri differre fiat nugatio r
 vī qd sic. qz si ex dīa addita generi r gñē non
 fit vere vnum sicut nec dō hō albus fit vere
 vnum eo qd albū dicit aliā naturā ab hoīe hoc autē est in
 conueniēs hz dicit illud totū qd dīa r plura vñ addēdo
 alteri idē dicit hīs r erit nugatio. ¶ Itē ratio qd dō al
 homo est nugatio est qz rō aīalis sumit ab eodem toto a
 quo nā hoīs qz cum quelz pars diffinitionis dīcat idē qd
 totum qd dīa addita qz faciet nugationē. ¶ Itēz genus r
 qdēūqz alterz ipsoz exprimas sp̄ alterum in altero intelli
 getur qd erit nugatio. causa enī qd simus dat itelligere na
 sum est qz dō nafus simus nō amplius dat itelligere na
 sum qz vñū. s. nafus non est de p^o intellectu simi. ¶ Cō
 trariū dicit Aristō. r arguit per rōne qz nā diffinitio non
 continet supfluz nec diminutū. s3 natura diffinitio fit ex
 genere r differentia qz per ipsoz cōiunctionem non erit
 superfluitas neqz nugatio.
 Ad istam qōnem dōm qd indiffinitione addō
 dīam generi. nō fit nugatio r hoc
 p3 duplici via. p^o via sumit am^o que hz dīa. habz enim
 modū accētis. Accētis autē sp̄ est p̄dicari r nūqz sba vt in
 nuī. 4. meth. qd p3 qz terius in p̄ro stat p̄ro forma in sbo
 n^o p̄ro supposito. albū autē solam qualitatē fig^o ideo p̄ra
 rōnem accētis est sba nō dico qn bñ subijciat generi suo
 s3 non tanqz accētis s3 inq̄stū spēs est r ita de dīa: dīa enīz
 inq̄stūm dīa nō subijciat generi nec spēi. ¶ Si enīz dīcat
 anātū est al cum hoc dīa aīatum nihil aliud est qz aīa vel

Nulli significat nisi animam in quibus dicitur nec quod anima sit animal: sed quod subiectum cui est actus anima est animal. **C** Item hoc modum accidentis et uenit cum ipso in hoc quia sicut finis cum dicitur subiectum expresse natio non dat amplius ipsum intelligere. nec est si non exprimeret dat ipsum intelligere quous finis natio non addito det ipsum intelligere. **C** Et quod ista via non videtur sufficiens ad euadendum nugationem credendum est magis per aliam viam. scilicet considerando genus et differentiam quous ab ea a quibus sumitur ratio ipsarum. unde est genus ut plus videtur sumitur a toto sine a natura tota specie. differentia vero ab eo quod est pars. scilicet a forma et ex hoc est quod vno addito alteri non erit nugatio. et hoc est sic videre. nugatio enim fit duobus modis. aut. scilicet quod idem sub eadem voce bis dicitur et explicite aut cum aliquo additur alteri in quo addito illud enim additur: additur est actualiter intelligitur ut in homine actualiter intelligitur animal. dicendo animal homo et tunc a parte eius quod additur alteri non fit nugatio quod ipse sub sua voce bis dicatur. scilicet homo: homo scilicet apte est cum sit additio dicitur idem bis. unde animal homo est idem quod animal. animal fit igitur ista nugatio ex quod quod animal actualiter intelligitur in homine. si enim aliquid intelligitur retur in aliquo potentialiter ex talium additioe adiuuicem non fieret nugatio nec sufficeret talis intellectus vnius in aliquo ad nugationem. genus autem non intelligitur actualiter in dicitur: nec differentia in genere et ideo ex additione vnius ad alterum non fit explicata nugatio ut dicatur explicite animal: animal bis. nec est fit implicite nugatio ita quod intelligatur vnus in alio. quia nec vnus intelligitur in alio nec est anima animal enim non intelligitur intelligibili quia ratio generis sumitur a toto. unde animal intelligitur totum ratio differentie sumitur a parte. scilicet quod est forma vel pars rei. unde rationale dicit partem realem totum autem integrale nunquam intelligitur in sua parte. si enim sic esset cum totum integrale plures haberet partes in quibus qualibet intelligeretur in actu circa vnum totum esset multa tota et vna domus esset multe domus. **C** Sicut enim si genus actualiter intelligeret in differentia quod dicitur parte integrale totius tunc vnum animal esset multa animalia vel plura genus igitur non predicatur de dicitur nec actualiter intelligitur in ea. nec dicitur intelligitur in genere. quod quous dicitur includatur actu in genere ut plus integralis in suo toto scilicet quod dicitur Aristoteles quod genus comprehendit dicitur non tamen intelligitur dicitur actu in genere et ratio est. quia finis re totum intelligitur in toto actu. **C** Sicut si tamen idem sine vnum totum sit maioris abstractionis et aliud minoris abstractionis ut idem totum finis re dicitur homo et animal. illud quod est maioris abstractionis et actualiter intelligitur in eo quod est maioris abstractionis. vel animal actualiter intelligitur in homine. est autem potentialiter homo intelligitur in animali quous dicitur idem totum finis re dicitur autem vnus abstracta est genere et ideo in dicitur includatur in genere quod est totum ut plus integralis non tamen in ipsa actualiter intelligitur quia igitur genus nunc actualiter intelligitur in differentia quia totum non actualiter intelligitur in parte integrali nec est anima non actualiter intelligitur in genere sed potentialiter sicut minus abstractionis in magis abstractionis non est actualiter intellectus et ex hoc est quod differentia addita generi non facit nugationem. Sed hoc occurrit magni dubium quia in dicitur ex additione vnius differentie ad genus non fiat nugatio ut dicitur tamen si in vna diffinitione cadant plures differentie per ordinem que addantur suprema generi et dicitur corpus animatum sensibile rationale per additionem posterioris dicitur ad priorem videtur fieri nugatio quia iste differentie sic sumpte per ordinem prioris sumitur a parte. scilicet a forma sicut et posterior cadit enim in vna linea. scilicet a late oes **C** Item predicantur de nominatiue quare nulla dicitur totum sed quicquid dicitur vna dicitur alia sicut genus quia ab eodem toto a quo sumitur homo sumitur animal unde fit nunc dicendo animal se habeant sicut magis et minus abstractum ita erit sicut de prioris et posteriori pluribus positus ordinate in eadem diffinitione. scilicet quod faciant nugationem sumuntur enim oes ab eadem natura in finis maiorem et minoris abstractionem ad istam autem rationem non videtur nisi vnus modus euadendi quod annuit Aristoteles in libro 7° metaphisice dicit enim quod sola vltima differentia dicitur totam

rei subam et hec sola tunc locum vnde dicitur oes autem dicitur iter medie tenent locum et rationem generis primi. Si enim non sciret nomen generis primi ad boiem accipere generis remotus et aggregare singulas dicitur in vno latere ordinatas quod cuius generis illo oes circumloquuntur vnum genus primi boiis ut corpus animatum sensibile quod totum circumlocutio generis est quod est animal. quod quidem est genus primum boiis cui additur dicitur vltima. scilicet rationale que sola habet locum differentie oes autem alie rationes generis et sic perficitur diffinitionem hominis. unde de ille differentie contra genus non debet distingui ut partes diffinitionis. quare vnum sit genus et aliud dicitur sed debet accipi ut totum illud sit nomen vnius generis per hoc igitur quod dicitur sunt ita patet. 4. que dicitur Aristoteles in libro de differentia. scilicet 7° in libro 7° metaphisice dicitur enim quod non refertur plures differentias ut per vnam diffinitio. quia oes inter medie supplet vicem vnius generis primi ad speciem. **C** Item dicitur quod differentia comprehendit a genere. scilicet sicut pars integralis includitur in suo toto. **C** Item sola vltima differentia dicitur totam subam et solo est vera differentia. **C** Item dicitur quod quod ille plures differentie in diffinitione ponantur ordinate ita quod non ponatur vnius abstracta prius et magis abstracta postquam quia hoc modo ex additione vnius ad aliam fieret nugatio et maxime si vltima differentiam poneret que constituit species fieret nugatio ac si speciem adderes generi. **C** Ad argumentum in oppositum dicitur quod differentia est aliud et non est aliud a genere. est aliud quia non est ipsum totum immo plus est non est autem aliud per illa parte totus. scilicet forma que ipsa est quod genus dicitur. si est aliud genus non fit ex ipsa et genere vnum. sicut nec ex boie et albo dicitur quod non est sic oimoda diuersitas iter differentia et genus ut inter subam et accidens. ut dictum est ideo et cetera.

Quoadmodum igitur dictus est latet quod ipse possibile diffinire in sempiternis: maxime vero quod quod vnica: ut Luna et Sol: et cetera. **Tex. lv.**

Questio Duodecima.

Veritur

consequenter de subiectis simplicibus separatis. videtur quod sic quod subam maxime et per se est diffinitio huius autem maxime sunt se et per se et maxime subsistit igitur quare et cetera. **C** Item si ille sube non habeant diffinitionem hic non est plus aliud nisi quia carent parti bus. sed hoc non impedit. plus genus. n. et dicitur sunt diffinitionis et hec non sunt partes reales quia tunc non predicantur de re sed sunt partes numerus quod partes partes diffinitionis competere possunt huius simplicibus quare poterunt diffiniri partes rationis quous in ipsis non sunt partes reales. **C** Item cum diffinitio sit actio intellectus illa sola diffinitio que dicitur et vnde in intellectu cognoscunt. Si igitur ista non diffinitio huius esset quod non cadunt in intellectum nostrum sed quod cadit intellectum nostrum vnde. Intellectus enim noster simplex est et plus vnde nit simplex tamen simplicis quod cum compositio quod si noster intellectus cognoscit compositum multo magis et simplex cum cognoscendo illa intellectus forme diffinitione. **C** Contrarius dicitur Aristoteles in libro in hoc 7°.

Ad istam quoniam est aduertendum. plus ac videndum quod in subiectis separatis sic accipere finis et infinitum ut infinitum et finitum que quous congrunt. sciendum quod quod ois forma materialis que recipit in materia. scilicet scilicet accipit talis ex eo quod recipit in materia cum receptio fiat per modum recipientis non rei recepte non recipit in terio sine effectu. onis finis quod totalis forma in specie sed finis participationes et finis plus et minus et a et in formis quides accidentalibus que ratio proprie intendunt et remittunt in seba ut calidum sine effectu. manifestum est enim. quod in igne et in aere recipit finis esse magis et minus intentum ut in aere finis esse minus intentum et in igne finis magis intentum. in formis vero scilicet in quibus receptis licet non intendant nec remittant in se intenduntur tamen et remittunt in accidentibus supra. tamen suppositum esse in quibus sunt. unde vnus homo magis operatur opera humana quod alius quia magis disposita est materia corporis in complexione. Si autem esset aliquod calidum separatim

Questio.

Prima

penitus a materia et non participaretur in aliqua materia illud calidus esset infinitum. scilicet si omnes perfectiones calidi in eo quod tale. ita quod quicquid in partibus calidis esset perfectius omnis si quod calida essent perfectissime per essentiam in illo calido separato. unde tale calidus esset in vltimo sue perfectionis et esset infinitum. non quod esset ens infinitum sed esset ens tale infinitum. scilicet calidus et ideo in eo quod ens est habens esse penitus non participatum. sed alio separatum et purum. ut primum in quo sunt omnia entium perfectiones si quod sunt entia per essentiam. his visis intelligendum ad quoniam in quod sicut visum est supra. diffinitio habet comparationes ad tria. scilicet ad suas partes. scilicet genus et differentiam et ad intellectum diffinitum et ad illud cuius est diffinitio. scilicet ad diffinitum per comparationem ad hec tria. patebit quod simplicium substantiarum separationem non est diffinitio proprie. Nam ut dictum est genus sumitur a toto. dicitur vero aperte. scilicet a forma quod forma est pars compositi. Item genus sumitur a potentiis ipsius rei differentia vero ab actuali in quibus non est inuenire rationes totius et partis vel potentie et actus. In his non est accipere genus et differentiam et per sequequens nec diffinitionem. Et est sciendum sicut est reperire triplices substantias. scilicet primas et secundas. intelligendas et tertias sensibiles. ita in his conuenit diuersimode accipere naturam et esse. In primo quidem principio est natura quod esse sunt infinita per omnem modum. nec esse primi est receptum in natura nec habet receptum est in aliquo modo in sua natura est suum esse et ideo est omnino simpliciter in quo non est accipere nec ratione totius nec ratione partis. nec potentie nec actus a quibus sumitur genus et dicitur. ideo primus nullo modo est difficile nec finibile nec terminale per diffinitionem. In substantiis vero sensibilibus compositis est materia et forma. tam nam quod esse sunt finita quod vtrunquod est receptum esse quidem in eis est receptum in natura. nam antequam est recepta in materia propter quod in his proprie est inuenire rationem totius et partis et potentie et actus et ideo talia sunt proprie diffinitio quod in eis est inuenire unde sumitur ratione generis et differentie que struunt diffinitionem. Item autem mediate. scilicet intelligentie medio modo se habet et quodammodo habet diffinitionem. simpliciter autem non. quod in eis non est nisi natura. scilicet forma que non est recepta in materia ut receptibilis et esse receptus in natura propter quod in libro de causis dicunt compositionem ex finito et infinito. scilicet ex esse recepto in natura ex infinito. scilicet ex natura penitus non recepta in aliquo et ideo cum non sint adeo. penitus simplices sicut primum est in per aliquo modum inuenire conuenit. unde sumitur genus et dicitur cum in eis nam sine forma sit simplex omnino ab ea non potest sine ratio generis si quod genus sumitur a toto quod in tali natura non est totum nec pars cum sit penitus simplex. similiter differentia non potest sine ab eo quia esse non ingreditur diffinitionem quod esse est receptum in natura et omnis receptio quodammodo reducit ad materiam et ad potentialitatem non sit in eis illud potentiale pura potentia quod ipsa natura in eis forma est que sit et vniuersalis et sic quod huius est delicti que et actus importat unde non est pura potentia nec est actus partis omnino sed est actus aliquo modo permixtus potentie et quantum ad hoc est in eis aliqua ratio potentialis. scilicet ratione nature et aliquid actualitatis ratione esse receptati. si nam quod natura intelligit importat rationem actualitatis sic ab ea potest sine ratio generis que sumitur a potentia ab esse vero recepto quod importat rationem actualitatis sumitur differentia. Item igitur in ipsis substantiis non possit aliquid inueniri. unde sumitur genus in quantum genus sumitur a toto nec aliquid unde differentia in quantum sumitur a parte et sic simpliciter non habent diffinitionem quod tamen genus sumitur a potentia differentia vero sumitur ab actu et est in ipsis substantiis inuenire aliquid potentiale et aliquid actuale ideo sub aliquo modo diffinibiles. Ex his ergo patet quod habent diffinitionem non habet diffinitionem simpliciter. Si enim habent diffinitionem simpliciter sequerentur tria inconuenientia. primum quod differentia sumeret in talibus a toto sicut genus a toto et ex isto sequeretur vltius quod differentia predicaretur de diffinitio essentialiter sicut genus et ex hoc sequeretur quod differentia poneretur in eadem linea cum genere et

ex hoc vltius quod genus predicaretur de differentia et ex hoc vltius quod addendo differentia generi fieret nugatio vera. Quod autem in talibus differentia sumeret a toto sicut genus patet. differentia enim sumitur a forma siue a natura in his autem substantiis natura simplex est non habent partem et hoc sequeretur et tunc cum sumeret a toto predicaretur essentialiter sicut genus quod sumitur a toto et ex hoc sequeretur quod caderet in eadem linea cum genere quod dicit idem totum et ex hoc vltius sequeretur quod predicaretur de differentia. Item addendo differentiam generi in talibus esset nugatio propter quod ad hoc enim quod fiat nugatio requiritur quod illud cui fit additio actu intelligat in eo cui additur ut dicitur aial homo quod enim in specie quod est homo actu intelligit animal. ideo fit nugatio quod bis dicitur animal non autem homo. Nunc autem differentia intelligentiarum dicit idem quod genus in ipsis quod vtrunquod dicit totum vnum in intelligitur in a quo unde non habent proprie diffinitionem. Et hoc idem patet per respectum ad intellectum nostrum quod cum diffinitio sit actus intellectus ea sola diffiniuntur que directe cognoscuntur ab intellectu. hec autem sunt que habent fantasmatam que fantasmatam non habent intelligentie. et per dicta potest patere responsio ad oba. et c.

Explicit liber septimus methaphisice.

Ex predictis itaque syllogizare oportet et colligentes capitulum finem imponere oportet autem. et c. Ter. i.

Libri octavi methaphisice. Questio Prima.

Veritur de illa questione quod querit philosophus in libro 8. methaphisice

scilicet quid significat per nam vtrunquod forma aut aggregatum. Et de hac questione breuiter se expedit Aristote. dicens quod per nomen significat vtrunquod scilicet forma et aggregatum: sed non vniuocum et non equiuocum sed ad vnum. id est per attributionem et analogiam vnius ad alterum. sed non dicitur quod significat per se prius et quod posterius sed quod nomen significat vtrunquod. scilicet formam et aggregatum per analogiam. unde autem est analogia ibi dicit prius et posterius ideo oportet dicere quid per nomen significat prius et posterius. dicit autem commentator. ad hoc quod per nomen per prius significat forma et per posterius aggregatum. scilicet per attributionem ad formam et est ratio quod res non significat per nomen nisi si quod cognoscit. non autem cognoscit nisi si quod est actus. res autem per formam suam est actu ideo res per formam significat et forma prima significat. et sicut dicit commentator super hunc passum. super 8. methaphisice quod aliqua duo sic se habent ut causa et effectum. si aliquid competit vtrunquod dignius est ut per prius competat cause quod causato. et quod forma est causa quod aggregatum significatur ideo prius significat ipsa. Sed hec solum videtur habere calumnia. Nos enim videmus quod res sunt causa veritatis in anima et tamen veritas per prius dicitur de veritate in anima quod de veritate in rebus. Item cibum dicitur sanus quod efficit sanitatem in alio et tamen sanitas per prius dicitur de sanitate que est in animali quod de illa que est in cibo. Dicendum quod si bene intelligat commentator. vix est quod dicit si autem male intelligit non est vix. causa enim et causatum dupliciter possunt considerari vel in se: vel in comparatione ad nois participationem et competentiam. Si in se considerantur non est inconueniens quod aliqua duo se habeant sicut causa et causatum et tamen aliquod nomen per prius attribuat vni. scilicet causato quod cause ut patet in extrinsecis positus in obiectione. Si autem comparantur causa et causatum vni. scilicet causato quod cause ut patet in extrinsecis positus in obiectione. Si autem comparantur causa et causatum quantum ad competentiam nominis. ita quod aliquid sit causa quod alteri. scilicet causato attribuat nomen aliquid. oportet quod per prius tale nomen cause attribuat. De hac questione Aristote. non potest dicit nisi quod per nomen significat vtrunquod. scilicet forma et aggregatum. sed ad vnum. id est vnum per attributionem et analogiam ad alterum et non distinguit vtrunquod forma significet per attributionem ad aggregatum vel e contra. contingit autem formam accipere dupliciter. scilicet ut est quoddam totum et vna et forma totius

vt in homine humanitas. Alio modo est forma partis vt anima et vno modo. scilicet partis significat per aggregatione ad aggregatum. s. suppositum. alio modo aggregatum. s. suppositum figuratur. per attributionem ad formas. s. naturam. que est forma totius vt iam patebit vtraque via. vii vix est dictum Aristoteli. s. q. nomen figuratur et formam et aggregatum s. per prius et posterius. commentator tamen videtur intellexisse non nisi altera istarum viarum. s. q. nomen figuratur naturam et formam per prius et per posterius aggregatum vel suppositum vel si intellexit per verba non in expressis. Ad hoc autem advertendum est. cum res non habeat significari nisi si in q. intelligit. nec intelligitur res nisi si in q. sunt res in intellectu. Intellectus enim vii magis est receptivus et materia q. actus. igitur oportet scire qualiter res habeat intellectum agere. si oportet scire qualiter res habeat significari. Actiones autem intellectus non possumus cognoscere nisi ex alijs actionibus naturalibus quia enim male apti sumus ad intelligendum oportet res ex actionibus sensibilibus deuenire in rationem accidentis intelligibili. In actionibus autem naturalibus videmus quod aliquid agit. ita quod ipse non est ratio quia alia agant vt lignum ignitum calefacit non tamen est ratio quia ignis qui calefacit. quod est quoddam calidum et vniuersum. per se compositum ex materia et forma et est ratio calefactionis in altero. s. in ligno ignito. quia. s. lignum ignitum calefacit. calor autem est ratio quia ignis calefacit ipse tamen per se non calefacit quia non potest habere esse separatum per se. s. semper est in se. ita quod in talibus est tria considerare. vnum quod agit. s. quod calefacit. non tamen est ratio calefaciendi aliter vt lignum ignitum. 2. est quod calefacit et est ratio calefaciendi aliter vt ignis. Et 3. est quod est solus ratio calefaciendi vt calor ignis. et ligni igniti. qui calefactionis causa est et ratio non tamen calor agit per se quia non est per se s. in se. Sicut est de primo mouente quod est mouens tamen et de ultimo moto quod est motum tamen et de inter medio quod est mouens et motum diuersis respectibus. Similiter quoddam intelligibile agit in intellectu et non est ratio agendi vt aggregatum vel suppositum quoddam agit in intellectu per se et est ratio agendi aliter in intellectu. s. natura et forma totius que est quidditas signata per definitionem que est proprium omnium intellectus et est ratio intelligendi suppositum et 3. est forma partis que non proprie intelligit. Si igitur comparemus aggregatum. s. suppositum ad formam et naturam totius ad figuram in nobis. cum forma talis sit id quod per se obicitur intellectui et sit ratio quia suppositum obicitur hoc modo comparando nomen per prius figuratur formas et naturam et ex parte aggregatum. s. suppositum et hac via processit Auerroes. d. quod nomen prius significat formam. secundo aggregatum intelligendum per hoc de forma totius et de natura et de aggregato. s. supposito pro quod dixit quod res calide non habet nomen caloris nisi pro calore ignis qui est in fine. non enim dixit pro calore simpliciter s. pro calore ignis qui est in fine. i. qui est ratio aliquorum calefactionis. Si autem comparemus aggregatum. s. suppositum et formam partis. s. animam ad figuram in hominibus tunc est e contrario. quia suppositum per prius figuratur quia ipsum tamen quod ens per se in ois et agit in intellectu forma autem partis significat ex parte quia habet forma non proprie figuratur nisi in quantum est aliqua pars suppositi. vbi humanitas non significat animam nisi existentem. scilicet quia est pars compositi.

Ad rationes in oppositum. potest patere per iam dicta. etc.

Et hanc sequuntur alie mutationes. Aliarum vero vt vnam aut duas: hoc non sequitur. etc. Tex. iiii.

Questio Secunda.

Veritur

per vtrum in corporibus celestibus sit materia. quod quone per tractat Auer. in duobus locis. s. in 8. metha. et in de sba orbis ipsam eandem pertractat diffusius. venat enim 4. de corpore celesti. s. quod ipsum sit compositum ex duabus naturis et quod ibi sit potentia et actus. Item quod ibi potentiale non metur nomen materiae. sed potius sibi. Item quod illud quod est ibi actuale metur nomen anime. Item quod celum sit sibi simplex. primum venat sic quia nihil vnum et idem sibi

quod tale est simul in potentia et actu. videmus autem in corpore celesti potentiam et actum. quod ois dare nam aliam per quod sit in potentia et aliam per quod sit in actu quod autem ibi sit potentia et actus per quod est prima tale. ipsum est magis talis quod alia. corpus celeste est primo mobile et mouet. primo quia ipsum motum est per se. sed de motu ex vt dicitur 8. phisicorum dividitur inter alia duo quorum vnum est per se mouens reliquum est per se motum. quia in corpore celesti est inuenire duas naturas. s. mouens et motum et per se sequens potentiam et actum. Ex his vterius venat formam quia illud quod est ibi potentiale non meretur nomen materiae. quia cum duplex sit transmutatio. quedam. s. in sba et ex hoc fit diuersitas sibi speciem alia est in accidentibus et hoc transmutatio non diuersificat spem. hec due transmutationes in hoc inueniuntur quia vtriusque transmutationis sibi est materia. sed differunt in hoc quia illud quod est sibi in transmutatione diuersificare speciem est in potentia pura et ideo est materia vel potentia vere. cuius esse est esse in potentia. Subiicit enim vt dicitur per posse. materia autem que subiicit alteri transmutationi aliquando est in actu et ideo verius dicitur sibi quod materia. ideo cum corpus celeste sit incorruptibile et in transmutabile non potest diuersificari specie sed solum transmutabile transmutatione que est in accidentibus. s. sibi et sibi. ideo quod ibi subiicit non est materia. sed sibi et ex his venat quod forma celi non est vbi anima tamen et non forma corporalis. quia si esset formalis et celum vtriusque esset compositum ex naturis sibi repugnantibus ad inuicem quantum ad motum. ita quod celum moueret motu circulari contra inclinationem motus sui naturalis quod necesse esset tandem in eis mouens fatigari et laxari hoc enim est tota causa fatigationis in animalibus quod anima motus ad omnem differentiam impositionis. corpus compositum ex elementis in quo necessario dominatur gravitas. quorum motus naturalis solus est in vnam differentiam positionis. s. deorsum. est igitur forma celi non forma corporalis vel corporis. sed anima tamen quod pro tanto dicitur anima in quia influit opera vite. s. appetitus et alia. Ex hoc sequitur vterius quod cum celum habeat animam ipsum mouet ex se sola enim animata mouentur ex se. dicit tamen quod propter hanc compositionem celum non oportet dici compositum sed simplex sibi. quia illa anima non facit ad esse celi tamen sed ad motum celi tamen. Unde ipsum corpus celeste est materia intelligitur et est materia sue anime quod vterius non componitur. illud tamen non videtur bene dicitur. s. quod aliqua materia corporalis possit esse sine forma hoc enim non videtur intelligibile. hoc non bene commentatoris quidam improbat per hanc rationem quia cum intelligibilia illa sicut dicit Auerroes. non faciat ad esse corporis celi s. ad motum. si animam illa intelligentia non mouebit quod celum nihilominus tamen erit. quia intelligentia nihil facit ad esse quia cum tunc sit sibi simplex sibi Auerroes. esset sibi quod tale intellectum in actu. hoc enim est de proprietate ois simplicis. sed hoc est falsum. coniuncta enim ei intelligentia non esset ibi compositio materie et forme esset tamen ad hoc ibi compositio accidentis scilicet quantitatis in substantia celi quod autem est actu quod tunc non intelligitur in actu vt tale est vtrum autem ista ratio bene improbat dictum Auerroes. reliqua. Dicendum autem contra commentatorem alio modo quia qui querit de compositioe alicuius querit de quidditate rei ad hanc autem quidditatem cognoscendam deuenimus per effectum a posteriori. cuius materia subiecta materia cum forma causa sit omnium accidentium materia et forma in composito causant aliqua accidentia sibi proportionabilia et hec sunt via ad sbam per que deuenimus in cognitionem ipsius quidditatis que quidditas dicitur terminus vel diffinitio quia terminat cognitionem inchoatam ab accidentibus. propter quod dicitur primo de anima quod accidentia continent magis ad cognitionem quod quid est rei in quantum habent analogiam a proportionem ad rem. quia omnia que sunt rei proportionabilia poterunt ducere nos in cognitionem quidditatis. quidditatibus autem rerum sensibilium competunt tria scilicet quod ab eis fluunt accidentia. Item quod sunt potentie scilicet quod ab eis fluunt accidentia. Item quod habet fantasmatum esse est quod potentie nostro intellectui obiectum necesse est habere fantasmatum

Questio.

Tertia

perque mouere possit fantasmam. **T**ertium est qd plu-
 rificentur per individua sub vna spe. cuz ergo corpus ce-
 leste sit sensibile oibus istis vijs possumus uenari quiddi-
 tatem sua. **D**icendū igit qd corpora celestia habēt vnā
 materia tanqz proprie passiones eius et hoc sunt esse h et nec
 sub esse signato et hec sunt principia indiuiduana et qz non
 est propriū sine eo cuius est propriū in celo est inuenire h
 et nunc cū ista sint proprie passiones materie in celo pro-
 prie erit materia et hoc forte voluerunt intelligere qui cō-
 mentatores dixerunt ad impossibile in illa rōne dñtes. qd
 incoeuienter dicit Auer. dicens celū sibi simplex sequere-
 retur tunc qd esset intellectus in actu qd incoeuienter. et qz si
 sp inuenit qstūm si sibi t^a habeat intelligentia qstūm autēz
 in actu non intelligit in actu. Isti enīz vidēt in actu qstūm
 esse signatū sub hoc et nō. **I**tem qd celum habeat mām
 p³ ex eo qd intellectus oīum substantiarū sensibilium for-
 mat quidditates et diffinitōes quas necesse est habere par-
 tes que faciunt ad esse spēi qz necesse est difficile hōes par-
 tes que faciunt ad esse. cū ergo oēs quidditates rez sensi-
 bilium a nō intellectu intelligant et hoc non sic sine p³ib²
 opz et substantias hōe partes qz et materias. **I**tem qd
 celum hēat materia p³ ex sensibilitate eius dixerunt enī
 aliqui magis iprobantes opinione cōmentatoris qd si ce-
 lum esset forma simplex et non esset forma in materia qd ce-
 lum esset quid intelligibile non quid sensibile. S³ ad hoc
 rōdū cōmentator qd h³ celum non sit compositū ex diuer-
 sis substantiis vt ex materia et forma est tñ compositūz ex
 sba et quāitate rōne cuius est quid sensibile. Et iō aliud
 est dīe qd si celus esset forma in materia et simplex qd nō
 esset susceptibilis quāitatis nec sensibilis qualitātū et ali-
 ud est simplr asserere qd si celus eēt forma non in materia
 qd esset quid intelligētie nō sensibile. Si enī posset eē for-
 ma substantialis cuz quāitate et cuius qualitātibus sensibili-
 bus sine materia sicut posuit cōmentator de celo illud eēt
 quid sensibile. S³ dicimus cōtra cōmentatorē qd forma
 sine materia non est suscep^a qualitātū sensibilium vt vult
Ch. in p^o ce. et man. vbi ait qd cuz celum sit quid sensi-
 bile est pars partū mundi et oē sensibile vt ait est sensibi-
 le per materiā vnde cōmentator ibidē ab ipsa veritate co-
 actus ait qd oē sensibile est sensibile per materiā et ibidem
 dicit qd oē sensibile est cōpositūz ex materia et forma nec
 p³ qd cōmentator diceret celus est cōpositūz ex materia qz
 intelligentia est ibi tanqz forma et celus tanqz materia nā
 amota intelli^a adhuc celū esset quid sensibile et celū senti-
 retur a nobis et videret. Si ergo oē sensibile est compo-
 situm ex materia et forma et adnota intelligentia adhuc ce-
 lum remaneret sensibile q^o preter intelligentia adhuc in
 ipso corpore celi oporteret ponere compositūz ex materia
 et forma s³ sic istam rōne. vñ proponendo non minus ad-
 profundum intentū p³ nam. **C**h. nō tñ arguit compo-
 situm in celo ex materia et forma ex sensibilitate celi qstūz
 ex indiuiduatione eius vult ipse ibidē qd cum dico celum
 dico formā et cū dico hoc celum dico materiā intellectus
 vltis rei est per formā particulatio per materiā dicimus
 ergo qd quedā forme indiuiduant ex eo qd recipiuntur in
 materia et sunt forme sensibiles et tales sunt apte nate mul-
 tiplicari per diuisionē materie celum aut non est celum s³
 est hoc celus particulatū et sensibile. Omne tale est forma
 in materia vult. **C**h. qd ex particularitay et indiuiduatione
 celi qd celum sit forma in mā et qd sit multiplicabile rōne
 forme in multiplicabile rōne materie qz p³at ex tota ma-
 teria sua ergo si p³ideretur quātitas celi et si cōsiderē spūsi-
 tudo et dyaphanitas eius et eius indiuiduatio p³ qd celus
 est forma in materia. et c.

est i po^a pura. dō per intentionē qd in celo est aliquo mō
 po^a pura. vel dō qd in celo non est po^a pura verūz de mā
 que est sibi trāsmutationis s³ non est verum de materia
 que facit adesse. et c.

De materiali aut subā o³ non latere: qz et si
 ex eodem oia primo: aut eisdem aut primis: et
 eadem materia. et c. **T**er. xi.

Questio Tertia.

Veritur p³ vt vtrū eadem sit mā in
 corporibus celestibus et in
 istis inferioribus et v³ qd non. qm vt dī a com-
 mēatore in prin^o. 11°. meth. corruptibile et in-
 corruptibile nō hnt idem prin^m. s³ mā h³ rōnez principii
 vt dī in prin^o. 10. et 5°. meth. vbi dī qd quot modis dī cā
 tot modis dī prin^m. cā āt dī de forma et mā et de alijs qz
 mā dī prin^m ergo mā non erit eadez in celo et in istis infe-
 rioribus. **I**tem s³ cōmentatorē 8°. meth. mā equivoce
 dī de celestibus et inferiorib². qz idem qd prius. **I**tem
 vnitas generis est qz vnitas mae. s³ celestia et h³ inferiora
 differunt gnē g^o differunt in mā. **C**ontrariū āt p rōez
 qz qd per supabundantiā dī vni soli puenit pp qd Arif. in
 9° h³ dicit qd vni vni tñ est h³ qz p³ia sunt que maxie
 distāt qui ergo ponit plures māz primas ponit appositū
 in adiecto qz dōo primā ponit vnāz tñ dōo plures ponit
 non primas. **I**tem hoc pbat per sile in alijs cāis puenit
 enī in causis efficientib² ponere efficiens p^m s³ in causis
 formalibus formā primāz et in causis finalib² sine p^m vel
 vltimū. qd cūqz magis plz vel p^m vel vltimum dicit. n.
 Auer. sic sup metha. 10. qd dō est in triplici gnē caliditatis
 respectu oīum rez. s. efficientis formalis et finalis qz erit
 imponere vnā primā māz oīum habentūz eā dō qd de
 hac qōne si bñ v³ dixisset Themistius sicut imponit ei
 Auer. sup 11°. metha. nō esset difficultas in hac qōe. dixit
 enī Themistius qd corpora celestia de se sunt corruptibi-
 lia s³ suant et et pmanente per virtutē esse p^m et coact²
 fuit hoc dīe pp rōnem Joānis grāmatici qui dicebat qd
 oē qd in infinitū suat inesse hoc nō fit nisi per potentia exi-
 stēte in eo infinitā in celo aut non est potentia infinita qz ce-
 lum est corruptibile et qz Themistius nō potuit hoc ena-
 dere. et vidit qd Arif. hec corpora ponit icorruptibilia iō
 qz adherēs vtriqz dixit ea eē corrupti^a de se: se icorrupti^a
 per virtutē primi. s³ iste modus ponēdi nō sap p³ia. qz si
 celum esset p se corruptibile corrūperet vtriqz aln. qz oē
 corruptibile necessario corrūmpit. **I**tem si illa icorruptio
 inesset celo a prin^o ab extra eēt celo violentia nullus autē
 violentū est ppetuum. nec cogit rō Joānis grāmatici vt
 sic dicamus vt Themistius. corpora enī celestia durāt in
 infinitū per potentia infinita positioē in ipsis existentem
 qz non est in eis potentia infinita positū. s³ est in eis infinita
 potentia priuatio Adotus aliqd corruptionē et qz nos s³
 p³iam ponim² corpora celestia simplr icorruptibilia de
 se ideo difficilis est ista qō. s. vtrum sit eadē materia in ce-
 lestib² et in istis inferiorib². **D**e hac qōne sunt tres opi-
 niones. quaz due tenent extrema directe appositā. tertiā
 vero tenet viam mediā: prima positio est sequentiū Aui-
 ceb²: dō qui dñt in oibus esse materiā vnāz per formā
 vnā dñt enīz qd aliud est forma qua qd est corpus et alia
 qua quid ē al² et aliqua qua quid est hō et ita exponunt
 qz ignis generatur ex aere corrūmpit forma specifica ae-
 ris sed non corrūmpit forma corporis et e² ita qd in vtra
 que trāsmutatione forma corporis manet vna etiā nunc
 quia hnt ergo modum omniū habentium materiā non
 solum eozū que generant ex se inuenit erit vna materia p
 formā vnā. Sed hoc pō non est rōnalis. qz posito o³
 dine plarium formarum secundūz rem non posset reddi
 causa quare diffinitio esset vna quia tunc diffinitum non
 esset vnum in actu ab vno actu immo a pluribus cum
 vna quam daret aliquod esse cum sint omnes sensibiles.
Item posteriores forme post primam essent acciden-
 tia: quia aduenirent rei complete inesse. **I**tem secun-
 dum hoc cuz genus remaneat idem nunc formis specifi-

Ad rationes pura nos factas a cōmentator
 re dico bñ sequit illa habent
 materia. ergo possunt esse et nō esse s³ non e² ex vno illo
 rum. s. ex nō posse non eē: non sequit non hēre materiā
 sed ex vtrōqz simul sumpto illud quo res non pōt esse et
 non pōt non esse nō est materia. **A**d aliud qd dicit Auer.
 qd mā est in potentia pura s³ in corporibus celestibus mā

eis corruptis & verissima tunc univocatio esset in sic in specie specialissima. q̄ est p̄tra pb̄m 7°. pb̄iscoz genere respondet enim tunc generi vna ypostasis. i. Intellectus vnius forme q̄ contra Themistium super primo de anima. Id̄o p̄ter q̄ alij d̄nt tenentes viam opposita in alterum extremū q̄ in omnibus habēibus materiā per nullum modum est materia vna: nō vna per formas nature vna per indifferentiā. d̄nt enī q̄ si a materia corporis celestis & a materia corruptibilis s̄m q̄ huius tollitur qua si totus appetitus eius nō est terminatus per formas p̄ hoc ad formā q̄ h̄z actu nō h̄t appetitum ideo subicit talis materia transmutationes de vna forma ad aliā. Si igit̄ materia illa esset eadē de se tū materia corporis celestis ipsa nō esset nata de se terminari per formam vnam q̄tum ad suū totum appetitum. cum non habet oēs formas corporales in actu appetit eas quas homo hoc naturalis autē appetitus non potest esse frustra ex quo sequitur duo in cōi nam. primū q̄ celum esset corruptibile de se sc̄dm q̄ materia celi fieret aliquā sub forma corruptibili q̄ est incōueniens oportet igit̄ d̄e q̄ ille d̄ne materie indifferenti nec valer si tunc cōtra arguā per q̄ ergo differunt ille materie cū solus actus distinguat vt dicit in 7°. huius iste sunt materie sc̄dm suppositiones separate sunt ab omni actu distinguente tunc d̄nt ipsi q̄ non ip̄ distinguunt aliquid per actum qui est s̄z etiā per actum qui p̄t inesse vt p̄z in aure & in oculo qui h̄z non actu videat vel audiat in se tamē distincta sunt per actitudinem ad tales actus. Sed isti sic d̄ntes vt imur ignoscere naturā materie h̄ nō dicendū q̄ in corpore celesti & in istis inferioribus est vna materia & h̄ per indifferentiā. idest subtrahita omni forma nō haberent ille materie per qd differrent. C̄ Ad cuius evidentiā vnū est principaliter declarandā. primūz s̄. qualiter se habeant illa que differunt per essentialia. C̄ Primūz patet sicut in oibus que differunt per essentialia oportet dare gradū minorūz cuz numeri sunt: sint forme & 2° impossibile enīz est aīa duo diuersa per essentialia eam distare a p^o ymaginabimur. ergo q̄ sicut omnes numeri procedunt ab vnitāte ita oīa entia procedunt adeo ita q̄ ipse solus est veri vniū & oīno simplex. Sicut ergo non sunt duo numeri essentialiter differentes nisi qz vnus magis distat ab vnitāte q̄ alius & ideo quaternari⁹ differt essentialiter a quaternario qz plus distat ab vnitāte q̄ quaternarius sic nūq̄ sunt duo entia essentialiter differētia nisi vnū plus distat ab vno q̄ aliud & loquimur de habēibus ordinem essentialia qz interca que sunt idē specie p̄p̄ie & p̄ se non est essentialis ordo. Si ergo materia proprie est p^o pura & est prope nihil & per consequens tū distat a primo principio quantū distare potest ip̄ possibile est q̄ materia absoluta ab omni forma d̄rat ab alia materia sic absoluta vel q̄ vna p^o pura d̄rat ab alia. Nam si ordo essentialis sumit̄ rex s̄m analogiam & distantiā ab vnitāte. s̄. ab actu primo due pure potentie s̄m se non possunt essentialiter differre qz habēt eandē distantiam ad primū principū respectu vnius & eiusdēz actus puri nec poteris dare duas primas potētias puras essentialiter differentes qz si velles saluare duas primas materias essentialiter differentes ponas duos actus puros et duo principia. p̄ma & duos deos & dicas q̄ hoc mō hec potētia pura differt essentialiter ab illa potētia pura quia hec derivatur ab illo actu primo & ab illo dō sed quādin ponis vnū actum purū & vnum deū q̄ necesse est ponere ponas vnam materiā primā & potētia puram q̄ necesse est etiā ponere. Ex hac autē via declaratur q̄ dicebatur in precedentibus p̄ambulibus dicebat q̄ si in genere intelligibili non possumus ponere potētia puram que non sit eiusdēz rōnis cum alia potētia pura q̄ multo magis non poterimus hoc ponere in genere entū. Itāz potētia pura in genere intelligibili non est potētia pura simpliciter sed h̄z actum admixtum sed potētia pura in genere entium nullum habz oīno actum admixtum ideo Inter talia nullam differentiā essentialē assignare poterimus. ex hac autē sc̄da via fortificatur magis prima. Ad

soluendū omnia argumenta de hac materia est sciendū q̄ aliquozz esse vnam materiā multipliciter est primo quādo vnū generatur ex altero & 2° vt dicitur 8°. meth. que generantur ad indicem habent materiā vnam. s̄. que est subin transmutationis & sic omnia que sunt in spa acti nozum & passiozū habent materiā vna^z ali⁹ dicit ali⁹ quozum materia vna per vnam analogiā & per formam scilicet in quibus inuenit̄ vna ratio recipiendi formas & sic omnia inferiora habēt vnam formas inter se & omnia corpora celestia inter se non autē comparando inferiora ad super celestia. 3° modo dicuntur aliqua habere vnam materiā per indifferentiā ita q̄ sublata omni forma non haberet vna materia per quid differret ab alia & isto mō tam corporum celestium quē inferiorū est & mā materia simpliciter & per hoc p̄z ad rationes veritatem quia illa ratio est in qua mouent̄ ad dicendūz māz celestiu & inferiorū differre inter se. p̄t aliter solui per dimensiones in de non solū vt supra soluta est sed qz p̄tinet in se p̄fēas p̄fectōez omnīz formarūz virtualiter. Restat specialiter tractare de dimensionibus indeterminatis quō. p̄cedant formam substantialem in materia. &c.

Dubitatio autem quedam emergit: & quare vinum non materia aceti. nec potentia acetum: quāuis ex ipso fiat acetum & viuens potentia mortuus: aut non. &c. **Tex. xiiii.**

Questio Quarta.

Veritur vtum dimensiones inderminate precedat formam substantialem in materia & videat q̄ non qz suba priorem accidēte cognitione diffinitione & tpe

vt dicit 7°. metha. dimensiones siue determinate siue in determinate sunt accidētia qz &c. C̄ Item subiectā materia cum forma tam accidentiū oīam que sunt in ea vt dicitur p̄mo physicoz qz cum causa sit prior causato substantia erit prior dimensionibus. C̄ Itēz si dimensiones inderminate precederent formas substantialem in materia sequeret̄ q̄ diffinitio substantialem esse per additamentū qz p̄z qz diffinitio principaliter sumit̄ a forma & quicqz cadit in diffinitione siue materia siue aliud cadit ratione forme qz p̄z est quaz forma poneretur in diffinitione consistat aut cum sint accidentia qz sunt extra naturā substantie qz in diffinitione substantie cadit aliquid qz nō est de essentia talis substantie: talis autē diffinitio est per additamentū vt p̄z in diffinitione accidentiū qz &c. C̄ Item p̄z & materia proprium est subin transmutationis subm autem in transmutatione. opz manere in transmutatione ei aeris in igne nihil manet 2° nihil mā p^o que non v̄ h̄z esse nisi p̄ formā sbales qz &c. C̄ Contrariā dicit cōmē. inde lba orbis vbi p̄tractans itāz qōnem iponit Auctē. qz dixit sbalem formā p^o recipi in mā & postea dimensiones & ex hac qōe dixit ip̄z cōmen. ad tria incōueniētia q̄uis posset eū ducere ad plura. Itāz si p^o reciperet forma sbalis in mā ex h̄ sequeret̄ qz for^a illa nō eēt diuisibilis diffinitione nec p̄ se nec per accēs ita qz tota for^a esset in toto & tota in parte. C̄ Itē sequeretur qz tale cōpositūz esset eternum & oīo in gnāle & incorruptibile. C̄ Itē sequeret̄ qz mā non reciperet nisi hanc vitā formas tanq̄z sibi p̄p̄iaz & nō plures nec sit nec successiue: quātr aut sequant̄ ista tria incōueniētia nō declarat Auerroys h̄z p̄cedit sibi satis obscure. C̄ Ad oīdēdū aut qualiter hec sequant̄ opz declarare vnū quo viso patebunt oīa h̄. Ita est est qz qn̄ aliquid recipitur in aliquo alio mediante quodā alio recipit̄ receptū per modū & nām rei illius mediāte qua recipitur vt p̄z de albedine de se indiuisibilis est. tū diuisibiliter recipit̄ ita qz omne in principale si recipit̄ in aliquo mediāte fieret particuli participat̄ recipit̄. Si igit̄ diuisio eēt modus fieret 2°. vñ si aliq̄d particule reciperet̄ immediāte in particulo nec h̄at p̄tē. & partē imo est per nā p^o nullum actū h̄z vel distinctionē h̄z q̄ntitas est illud per qz diuidit̄ similiter

Questio.

Quinta

forma substantialis in se indivisibilis est. Si igitur medi ante forma substantiali preexistente in materia quantitas vel dimensiones recipere. reciperentur indivisibiliter eēt itaqz aliqd compositū indivisibile ex quo iam p3 prin^m qz forma illa nō divideret divisione ināe que oīo est indivisibilis ex hoc autem sequitur qz tale compositū esset immobile quoniam omne mobile est partice et eo^o. Ex his duobus sequitur. 3^m. s. qz in materia non esset nisi unita forma penitus et nō plures nec simul nec successive qz sic patet s^m Aver. sup principiū scōi meth. Nullus appetitus naturalis est frustra nec ociosus. mā autē naturaliter appetit forma qz non appeteret formā nisi illam qz possibile est habere si enī appeteret qz habere non posset esset ociosus ille appetitus. successiva autē pluralitas formarū non est sine motu et transmutatione movemur aut non pōt tale compositū cum sit in partice cū non possit esse partim in quo et partiz inio ad quē. qz nec haberet plures formas nec appeteret plures et cum in oībus habētibz materiā materia sit vna sicut supra est dictū. eo qz non hēt per qd differatur tota materia nō hēret nec appeteret nisi formā vnam in numero. Cum igitur hec oīa sint incoēnientia et sequantur ex dicto Avicē. et visum est quō sequuntur. op3 dōe qz dimensiones indeterminate pcedant formam substantialem in mā. Sed tūc quid ponemus istas dimensiones indeterminate esse vel realiter aut s^m in ymaginatio nē solum et rōnez aut qualiter. Ad qz nōdū qz materia de se solum est po^a nec habet aliqz actum de se et ideo qz materia sit tantū vel tāta multa vel pauca hoc nō habz de se s^a qz tate o3 qz quādo generat ex aere ignis vel. eo^o qz ut vrobiz de perdit de materia. imo tūc de materia et adeo multa et equalr erit in igne generato sicut sub forma aeris corrupta et eo^o non qz occupet locum maiores qz generans qstūm dat de forma tūc dat de loco. sed o3 qz tūc sit de materia in generato sicut qstūm fuit in corrupto sicut dicit in libro de generatione qz ex vno pugillo aque fuit .4. aeris nūc autē qstūm materie nō est a forma aeris: qz tūc corrupto aere nō tanta maneret materia nūc autē manet eadez qstūm sub forma ignis. Similiter per eandē rōnē illa qstūm non est a forma ignis ex cōis p3 qz illa multitudo vel paucitas materie eadē est a forma erat cū forma ignis vel aeris qz non corrūpitur ad corruptionem eaz. Sic igitur est intelligendū in materia pcedere dimensiones indeterminate formā substantialem in mā ut aut soluat ar^o qz aliqua vna cogere. est mā qz in dimensiones in deteriate pcedit formā sbalem in materia pcedunt quidē s^m essentia: nō s^m esse. Item pcedit eā modo accidentali nō cēntiali primū p3 sic qz accidentia non sunt entia nisi per ad tributionē ad vnum ad primū ens. s. sbam. ita qz sint entitas accidentiū est ab entitate substantie ita esse accidentiū est ab esse sbe sine ipsius supposito pp qz dicimus plura accidentia esse eodē numero s3 per accidens. qz sunt in eodē supposito vel ppter vnum esse vni^o supposito. Sicut igitur variat substantia per generationes et corruptiones sic et accēta variant et sicut materia manet eadē s^m essentia in generatione: et corruptione variatur nō s^m esse diversa que acquirit sub formis ditheris sic et accēta. s. dimensiones indeterminate manent s^m essentia et eadē et variatur s^m esse et sic s^m esse non pcedit formam substantialem in materia. Cōdē p3 sic qz ut visus est dimensiones iste nō pcedunt formam substantialem nisi propter hoc ut dent forme esse partice et transmutabile hoc autē sunt accidentalia forme qz forme de se in partice et in transmutabiles. vñ accidentaliter pcedit illa dimensiones formā substantialem et non essentialiter: qz nō eam pcedunt nisi ad hoc ut forma possit corrūpi: et generari qz nō est in natura forme per se et per hoc patet respondio ad argumenta. et.

Questio Quinta.

Huc queritur quomō dimensiones indeterminate pcedat formā substantialem in materia. Et est dicendū qz est reperire duplices dimensiones indeterminate

que pcedit formam subalem in materia. Ad qz de clarandū op3 duo videre. scilicet qz ibi sint dimensiones et qz illi sint indeterminate. primū p3 sic quia qz vnus pugillus terre sit densior: vno pugillo aque hoc non est ex eo qz aqua sit magis porosa. Nam ignis qui mīme porosus est: est rarissimus: nec est ex hoc qz partes magis propinque iaceant ad invicē qz aqua equaliter: cum vtrūqz sit cōtinuū sed est ex hoc qz in pugillo terre est magis de mā qz in pugillo aque et propter hāc convenientiā in aliquo cōi dicit 2°. de generatione Aristo. contra Empedoclem. elemēta esse cōparabilia et ex hoc p3 qz in materia est invenire multuz et paucē sicut quātitas est s^m qz dicit equale et inequale: que quātis sint in predicamento rlonis fundantur tamē in quātitate. Similiter multum et paucum s3 sint in pnto rlonis fundantur tamen in aliqua quantitate. Cum autē materia de se sit penitus in potētia: a se non hz qz sit multa vel pauca: op3 igitur qz hoc habeat ab aliqua quātitate h ergo quātitas est in materia: et ante omnē formam subalem: qz sic p3 nā. non est ratio a^a qz natura non potest facere ex genero milij montem nisi qz plus est de materia in mōte qz in milio. Si ergo nec posset sup multum et paucum de materia: ita qz posset facere de pauca materia multaz tūc posset etiā facere ex grano milij montem faciendo de pauca materia multā penitus nullo addito et sine rarefactione qz ergo de minori faciat mai^o vel econverso nullo addito nec rarefactio vel densio nec condempato: est oīo contra rōnē augmento et diminutionis igitur natura non pōt sup multum et paucuz imateria immo limitat consistit actionē ad formas substantiales et determinatas in materia quas pōt successive i materia inducere et remouere et in hoc etiaz natura differt ab arte: qz ars solum pōt subm transmutare: quātum ad formas accidentales: nō autē quātum ad formas substantiales: s3 natura quātum ad vtrāqz se extendit vltra autem formā substantialem et sibi psequētia non se extendit natura vel actio ipsius: ex quo p3 qz quātitas in qua fundat multuz et paucum materie non est de accētibz psequētibz formam substantialem in materia est igitur illa quātitas aut formam subalem in materia. Restat igitur videre qualiter illa quātitas sit indeterminata et hoc p3 sic nam dī quātitas indeterminata que interminatū locum occupat: multum enim et paucū in materia sunt per que pōt occupari locus: nō autē locum determinatū occupatum in actu: qz eadem multitudo māe aliqñ occupat minorem locuz vt in vno pugillo terre: aliqñ maiorem vt qñ ex illo vno pugillo sūt quattuor aeris pro tanto igitur dicitur dimensio indeterminata. igitur habemus vni^o modum dimensionum in terminataz pcedentium subalem formarū in materia et hunc modū dimensionū interminataz nō videt venari Auerrois in de sba orbis. Cōmūc videndū est de scdo modo dimensionū indeterminatez et hunc magis venat Auerrois vni^o quodqz itaqz corpus et est corpus est tale corpus vt ignis est corpus et est tale corpus. Si igitur generat ex aere ignis et econverso. aer corrūpit: qz hoc corpus corrūpit s3 non corpus simplr. similiter de igne corrūpio est: manet corpus vtrōiqz corp^o. ergo hac mā est prius hoc corpore et qz corpus sequuntur dimensiones. corpus simplr sequit. dimensiones simplr et h corpus has dimensiones et dimensiones simpliciter sunt priores his dimensionibz sicut corpus hoc corpore. Sūt et interminatae qz non rīdet eis locus determinatus: s3 locus simpliciter qz corpus est in loco: s3 non in hoc loco determinato: hoc autē corpus est in hoc loco determinato: nā qstūm agens vel generās dat igitur vel aere de forma specifica tantum dat eis de hoc loco determinato. Sic igitur hīs duplices dimensiones indeterminate pcedentes formas substantialem in materia. Differūt autē in hoc quoniam prime dimensiones indeterminate pcedūt omnem formam in materia tam specialem qz generales: qz quecunqz forma recipit in materia op3 ipsam dimisibiliter et partibuliter recipi hoc autem ut visum est supra non potest esse nisi dimensiones indeterminate pcedant omnes formas

substantialia tam generalia q̄ specialia in materia. Sed sc̄de dimēſiones indeterminate non p̄cedūt om̄es for-
mam in materia q̄ non p̄cedunt formas corporis simpli-
citer imo sequūtur sed solum forma specificam. s. huius
corporis puta ignis. vel aeris. **Ex** hac d̄ca sequūt sc̄da
differentia inter has dimēſiones q̄ prime dimēſiones in
determinate fundant in materia prima. simplr: vt in iso
q̄ p̄cedunt oēm formam substantialē: sc̄de aut dimen-
ſiones non fundant in materia prima vt in subiecto s̄ in
cōposito ex mā & forma: non enim p̄cedūt corpus sim-
pliciter s̄ corpus tale. **Ex** hac d̄ca tertia d̄ca sequunt. s. q̄
prime dimēſiones indeterminate realiter p̄cedūt for-
mam substantialē. sc̄de autem non nisi fm̄ modum p̄ſide-
rari nā in om̄i cōposito non est nisi vna forma fm̄ eē spe-
fici si enī in vno cōposito essent plures forme substantia-
les quelz daret aliqd̄ esse substantiale: & tunc non esset cō-
positum vñū & quelibet ingrederet diffinitionem: & tūc
non esset diffinitio vna. Si enī generet ex aere ignis nul-
la forma realiter esset in igne que prius fuerit in aere: cō-
ceptui enī generis non r̄ndet aliqua ypostasis vnus for-
me realis: q̄ intellectus generis sumit extenui similitudine
singulariū: manet igni corpus i trāsmutacōe aeris in ignē
vt prius quoddā. s. vt genus qd̄ realiter non est prius: nec
aliud a suis speciebus: s̄ solum fm̄ rationē & modus con-
siderādi q̄ p̄ſideras ignez & aerē in quātū corpus vtraq̄
non corrūpitur nisi aliqd̄ in quo h̄ duo d̄nt sic conside-
rata: & sicut corpus fm̄ rationē sic cōsideratum est prius.
fm̄ rationē im̄: similiter & dimēſiones simpliciter que ip-
sum sequūtur sunt priores his dimēſionibus non realiter
s̄ fm̄ rationē. **Ex** his sequitur 4^a. d̄ca. & est q̄ prime di-
mēſiones indeterminate realiter d̄nt a dimēſionibz de-
terminatis. Si autē dimēſiones in terminate non d̄nt fm̄
rem a dimēſionibus determinatis s̄ solum fm̄ rationez
non enim realiter differt v̄le a particulari nec distinguit
ab eo nisi s̄ rationē: & sicut determinata dimēſio est que
determinatū locū occupat: sic est indeterminata que de-
terminatum locum non h̄t: nec occupat. Prime autē di-
mēſiones indeterminate a terminatis realiter d̄nt quia
materia eius de multitudine vel paucitate est sub vno
pugillo terre & x. aque facte. ex illo vno pugillo. Deter-
minate vero dimēſiones occupant maiorē locum deter-
minatum sub forma aque q̄ terre. Cum igit in trāsmuta-
tione terre in aquā dimēſio indeterminata maneat q̄ ea-
dem est multitudo vtroiq̄z materie. non aut manet di-
mēſio determinata eadē: q̄ non idē locus aque determi-
natus manet. p̄ q̄ dimēſio indeterminata realiter differt
determinata. **Ex** his sequit̄ quia d̄ca q̄ prime dimen-
ſiones indeterminate comparant ad terminatas sicut mā
ad formam. sc̄de vero indeterminate comparant ad ter-
minatas sicut forma p̄ſusa magis ad formā particularem
Et ulterius sequit̄ q̄ sicut materia que realiter & essentia-
liter diuersa est a forma terminat̄ per formā sic dimen-
ſiones p̄p̄ie indeterminate que realiter & eēntialiter sunt di-
uerse a terminatis. terminant̄ per terminatas. Iſtate sunt
igit prime dimēſiones indeterminate terminari successi-
ue per oēs dimēſiones terminatas q̄ vna forma substā-
tialis adueniens materia nō inducit nisi vnā dimēſionem
talem q̄ p̄sequit̄ altera & alia aliā & ex hoc est q̄ ex vna
forma substantialis recepta in mā non est determinat̄ ap-
petitus materie. Ad illaz formā substantialē q̄ p̄sequunt̄
alie dimēſiones terminare per quas dimēſiones indeter-
minate p̄cedentes formā in materia nate sunt terminari
non est aut̄ sic de mā celi que quīs abstracta sit ab oī for-
ma sit eadē cū materia corrūptibiliū in ydēptatem que
per p̄inationē d̄e q̄ tunc non haberēt ille materie per q̄
differret multum in̄ & vnicū rei materia corrūptibiliū
est alterius rōnis a multo et paucō in mā celesti q̄ p̄ q̄
multum de mā facit dēpsum in istis inferioribus. Autē.
vero facit rax in celestibus aut̄ paucum facit transp̄tā
sive dyasinitatē multum uō facit sp̄situdinem et lūnos-
tatez fm̄ q̄ dicimus q̄ stella est densior pars in orbe. vñ
indeterminate ille dimēſiones non sunt nate terminari a

quibuscūq̄ dimēſionibus terminatis. ideo adueniente
vna forma substātiali que inducit vnā dimēſionem talē
terminat̄ appetitus illius materie s̄ igit mā per indiffe-
rentiā sit vna i istis et in illis. non p̄ hoc op̄z corpora ce-
lestia esse corrūptibilia vt hec inferiora p̄ appetitum ad-
diterſas formas quas nata est habere materia et non bz
et causa per iam dicta est etc.

Explicit liber octauus methaphisice.

**Unum q̄ multis modis dicitur indiuisis
de quotiens dictum est prius. 7c. **Tex. i.****

Liber decimus methaphisice. **Questio p̄tima.**

Veritur sit in eodem genere cū re-

bus mensuraz h̄ntibus. et videt̄ q̄ sic q̄ men-
sura sit cū eo cuius est mēſura. scribit̄ enī 4°

physicor̄ q̄ nāq̄ que res mensuratur per aliqd̄ sui gene-
ris qm̄ vnitates vnitatem mensurat. **¶** **Aristo.** dicit
deco vnitaphice q̄ si omnia entia eēntē colores albus
eēt mensura eor̄ sed album ē in ḡne color̄. ergo mensu-
ra ē in eodem genere cum eo cuius ē mensura. **¶** **Arist.** s̄
Arist. ibidē mensura sp̄ est vnige^a mensurato. s̄ q̄ est vni-
ge^m alicui videt̄ esse eiusdem generis cū ipso quare etc.

Contra fm̄ Arist. 10. meth. op̄z querere vnā mēſurā
oīum substantiaz: hoc autē est substantia prima. s. p^a causa
fm̄ cōmentatorē ibidē non est aliqd̄ p^a principium eius
respectu cuius est mēſura s̄ principiū & participiū non
est necē esse in eodē genere q̄ 7c.

Ad hanc in. 10. meth. q̄ mensura primo & p̄

se reperit in quātitate & maxime in q̄titate discreta & a
q̄titate discreta trāſfert̄ ad aliam q̄ in q̄titate discreta
per se & primo reperit̄ cumulus partium quē per vnita-
tem mensurant̄ & si in alijs mensurā accipimus. hoc est
in q̄tum induit̄ rōnem numeri nō enim est descendere a
genere in genere nisi magnitudines numeri sunt vt dicit̄
primo posterior̄ & ideo oīa alia inquantū h̄nt propōnez
nobis natas hoc est put in eis reperit̄ vnā numerū & ex
enim d̄nt aliam q̄tatem esse mensurabile & p̄portio-
nabile alij q̄tati ex eo q̄ reperit̄ aliqua quantitas cōis
vtriq̄z que fm̄ aliquid metis vtraq̄ & 10 q̄ cum spaciū
est nobis notum hoc est rōne numeri. in q̄tum. s. leuis
quot stadior̄ vel miliarior̄ sit. vñ s̄ ratio in ensure per se
& primo reperit̄ in q̄titate discreta in ex q̄titate discreta
trāſfert̄ ad alia genera vt dicit̄ Auer. in hoc. x. Iſta autē
trāſſatio pōt esse duplex q̄ vnitas dupl̄ comparat̄ ad
numerū vt intelligimus vnitatem numer̄ mensurare p^a
enim comparat̄ ad numerū ex eo q̄ per sui replicationē
metitur numer̄ & 10 Arist. in hoc. 10. ait q̄ op̄z mensura
mensuratū siue numeri sunt vnitates & non vnitas per q̄
possumus itelligere q̄ vnitas nō plurificata per replica-
tionem vel per reiterationē saltem numer̄ non mēſurat̄.

Secūdo modo comparat̄ vnitas ad numer̄ vt mensura
illius tanq̄ illud per q̄ cognoscit̄ numerus & ideo Arist.
in eodem. 10. ēt ait. q̄ mensura est illud per q̄ cognoscit̄
q̄titas. & ideo ibidē subdit q̄ oēs numeri cognoscit̄
per vnū g^o potest esse duplex trāſſatio vel ex eo q̄ men-
sura iterat̄ & replicatur in mensurato. vel ex eo q̄ mēſura
est causa q̄ ipm̄ mensuratū cognoscatur primo trāſſert̄
nomen mensure ad q̄titates & ad pondera & ad h̄mōsi-
milia & ideo videmus q̄ vna per sui replicationē mēſu-
rat cannā & similiter videmus librā per sui replicationē
mensurare aliud pōdus & vnciā libram. **Secūdo** modo
trāſſert̄ ratio mensure ex eo q̄ aliqd̄ est ratio q̄ alia co-
gnoscant̄ & q̄ oēs res in aliquo genere h̄nt esse s̄ aliq̄
ordinem graduū. s. fm̄ maiorē vel minorē appropin-
quationē & remotionē in respectu ad aliud in quo mensu-
ratur nā illius generis simplr ideo si oīa entia essent colo-
res album esset mensura eor̄ q̄ ex cognitione eius possu-
mus deuenire in cognitionē aliorum tanq̄ ex cognitione
er^o q̄ magis participat naturā lucis que est ypostasis cor-
porum & fm̄ istam viāz possumus d̄e principii ens esse

Questio

Secunda

mensuram omnium entium qz ex cognitione primi entis habet cognitio aliorum et qz diversimode transfertur non in mensura et non reperit uniformiter in rebus. ideo oportet per distinctionem dñe ad questiones. Nam si loquamur prout mensuratur per sui replicationem et iterationem tñc mensura nō est in eodem genere cum mensurato per se loquēdo nec tamē est extra genus mēsurati qz h'i mensura est in genere mēsurati vt prin^m prin^a enim non sunt extra genus qz reducunt ad genus pncipiati et inq̄tum talia nō sunt in genere. qz inq̄tum talia non cadunt per rectā lineaz et ideo vnitās q̄ est mensura numeri est in genere per reductionem ad q̄tātem discretā et si aliqñ mensura sit vere q̄tās et sic in eodem genere s̄m rectam lineam cū alijs q̄tātibz continuis sicut pondus vncie est in eodē genere cum alijs ponderibus. hoc est per accidens qz non hēt inq̄tum est mensura. Nam inq̄tum mensura quid indivisibile existit et indivisibile prout indivisibile est non est q̄tū lz ad q̄tātem reducatur. ideo Aristo. volens solvere rōnem mēsure in talibus distinguit in decimo hui^o duplicem indivisibilitatis modū qz aliqua sunt indivisibilia qz ipsa sunt vt q̄tās et aliqua sunt indivisibilia qz volumus hoc est per institutionē nostram et sic alicui cōtinuo vt lineā et alicui pōderi vt vnciā competit ratio mēsure et ita p̄z qz mensura per replicationē cuius mēsuratum est plures mēsure per se loquēdo non est extra gen^o mēsurati lz non cadat s̄m rectam lineā in illo genere. Unde cōmentator dicit. 4. physicoz circa finem qz mensura in quolibet nō est extra genus mēsurati de qua autē mēsurā intelligat p̄z per hoc qz sequit sed totum mēsuratū est plures mēsure. qz non est nisi in mēsurā per replicationem. Cōsecō modo dicebat qz fiebat translatio mēsure ad alia a quantitate discretā rōne cognitionis. Istud autem ex h'i habet esse qz in aliquibus reperit analogiā q̄dam s̄m quā analogiam vnū aliq̄d fac ad cognitionē aliorum et tunc h'i analogiā accipiēdo genus pprie non s̄p suat veritatem gn̄is nisi velle vnus accipere esse in eodē genere quecumqz h̄it vnitatem et p̄portionem ad vnitatem ad nos: sed loquimur de genere pprie dicto et pp h'i sciendū qz aliquid s̄m analogiam q̄sdā et p̄portionēz potest facere ad cognitionem aliorum et per consequens esse mēsuram eorum tripl̄ s̄m triplicem analogiē modoz quia aliq̄d h̄z analogiā ad aliq̄d qz non ē extra genus ipsoz s̄m est in genere eoz s̄m rectam lineam et isto mō album analogat cum alijs coloribus in calore. scōdo mō potest esse analog^a inq̄tum qz h'i analog^a non est in genere eorum que respicit s̄m rectam lineā et est extra rectam lineam et est extra genus ipsoz et s̄m istum modū est analog^a puncti ad lineaz et instantis ad tēpus. Cōtertio modo potest esse analogiā. ita qz habens analogiam non est in genere s̄m rectam lineā cum alijs et etiam est extra genus ipsoz et sic est analogiā que est inter primā s̄mā que est dens et alia que prima s̄mā nō est in genere substātie s̄m rectam lineam nec reduci h̄z ad genus substātie. Et omnibus his modis analogiē aliquid pōt dici mēsurā alterius et ideo p̄pter primum modū habemus ab Aristo. in 10. huius. qz album est mēsurā colorū aliorum. propter s̄m habemus ab eodem. 4. physicoz qz instans mēsurat tēpus et etiā potest et hoc etiam ab eodē in 5° phys. et alibi qz p̄ctus est tērus lineē. et si quis accipiat p̄magine suā lineam finitā accipiet eam stare ad duos in 10. h'i. ab ipso. qz oz querere vnaz substantiā mēsuram omnīū alioz substantiarū et ista substantiā est motor: primus et pncipiū primum et actus purus et vt cōmentator. exponit et ita p̄z solo. qz non opz mēsuram esse in eodē genere cū mēsurato nisi accipiamus genus p̄o oī eo in quo reperit vnigenitas tñ mēsurat aliqñ s̄m rectam lineam in genere mēsuranti aliqñ per reductionem aliqñ neutro modo. Cōad p̄mum ergo dicendū qz mēsurari per aliq̄d sui generis intelligit̄ ibi de eo

qz per replicationem ē mensura vt numerus equorum vnitatem equina mēsuratur et h'i est in genere mēsurati saltem per reductionem vt per accidēs vt patuit. Cōad 2^m dōm qz aliqua mēsurā pōt cadere in genere s̄m rectam lineam cum alijs mēsuratis. sicut p̄uenit in albo respectū alioz colorum sed non arguit oēm mēsurā simplr̄ eē talem. Cōad 3^m dōm qz mēsurā h̄z vnigenitātē ad mēsuratū non qz sit eiusdem generis sed quia est quedam p̄portio et analogiā int̄ mēsurā et mēsurā. et c.

Mensura enim est illud per qd cognoscit q̄tās: et quātitas cognoscit scōz qd ē q̄tās aut p vnū aut p nūerum. et c. Lex. ii.

Questio Secunda.

Veritur virum oīa que mēsurant mēsurent aliquavna mēsurā et videt qz sic quia vt potest haberi ex sententia Aristo. in hoc decio oīa mēsurant mīmo sui generis sed mīmū in aliquo genere non pōt esse nisi vnū qz qz supabundantiam dicit̄ vni soli p̄uenit ergo et c. Cōtra Aristo. arguit in. 10. h'i. qz oz nos querere mēsurā subam vnā oīum aliaz subaz. ergo a simili de q̄bus cumqz opz nos querere vnā mēsuram aliorum. Cō. si cū se h̄z tempus ad ea que mēsurant tempore. ita se hēt mēsurā quelz ad ea que mēsurant illa mēsurā sed vnū est tps mēsurā omnīū tempoz vt dicit ph̄s. 4° p̄fic. igitur vna erit mēsurā omnīū habentium eam. Cō. Itēz s̄m Aristo. 4. physicoz. non est dare duas mēsuras si mul nisi vna p̄tineat altam. sicut annus p̄tinet diē ergo nō est dare. d. mēsuras simpliciter. Cō. Incontrarium est qz s̄m ph̄m. 10. methaphisice mēsurā non est vnūz nōmīe rō s̄m magis forte plura. Cō. Item cōmentator super. 4. physicoz dicit. qz oz qz tempus istius motus. s. primi sit prius temporibus. s. alijs et enumerat illa ergo nō est dare solum vnūm tēpus sed est etiā dare multa tempora et ita non est vna mēsurā tēporis omnīū habentium talem mēsuram. Cō. mēsurā videt esse quedam perfectio mēsurati. sed opz multiplicari perfectionem s̄m multiplicationem perfectibilium cum ergo sint multa perfectibilia alia. s. mēsurata oz esse multas mēsuras.

Ad istam questionem dicendū qz de diversitate mēsure et eius vnitates sit diversitate s̄m qz quidaz attendentes ad hoc qz mēsurata aliquo modo vniuntur cum omne qz mēsuratur. mēsuratur aliquo mīmo sui generis vt dicit Aristo. 4. physicoz et cum omnis mēsurā sit vnigena mēsuratio vt dicit. 10. methaphisice dixerit qz genus generalissimū in quo omnia illius generis cōuenientiam analogiam h̄it est mēsurā omnium eozū que sunt in illo genere et si ista via bona esset tunc mēsurā respectū habentīū ipsam esset vna non vnitatem numerali s̄z vnitatem generis. sed ista pō stare non pōt. qz cum s̄m ph̄m. 10. methaphisice vbi loquit̄ de tali mēsurā dicat quod vnū in quolibet genere sc̄lz mēsurā que est natura aliqua simplr̄ et non est vnūz natura alicuius eoz que mēsurant per eam. Ex hoc autēz dupliciter iprobare istā positionē possumus. primum qz natura generis generalissima nō est vna nā simpliciter cū cōceptū generis nō r̄ideat p̄positiōis vnus forme vt dicit Themistius sup̄ primum de aīa in prologo et ideo lz natura specīfica possit hēre rōnem mēsure eo qz species natura quedā vult esse vt ibidem Themistius dicit. et ideo propter sui vnitātē que excedit vnitatem generis pōt habere rōnem mēsure genus tñ non potest cuz in eius nā non sit vnitās per se s̄m vnū gradum essentie sed solū s̄m ordinem gradū. Cō. Rursus possumus iprobare istam pōm ex eo qz in eodē. x. dicitur h̄z ei ibi qz natura mēsure est differens a natura mēsuratoz. nā generis est eadē nature cuiuslz ext̄ius sub eo. qz vlt̄ a particulari nō differt Cō. Improbā etiam ista pō ab aliquibus qz cum g^o non videatur certificare nec difinitā cognitionē dare eoz que sunt in genere. mēsurā vero nō est h'i qz certificat. Sed h'i imp̄obō nō est bona qm mēsurā est illud qz nobis p̄

f

Questio

Quarta

vnū ad alia s̄m b̄mōi diuersas rōnes v̄si aduertendos
 q̄ vnū m̄stūm est minimum respectu numeri cōsequit̄
 tria. primum est q̄ v̄si est quid simplex numer⁹ autem
 est quid compositus. sc̄dm ē q̄ vnitas quia simplex est. ē
 et vniformis difformitas enim est de multitudine et plu-
 ritate numer⁹ autem est difformis. 3^m est q̄ vnitas est
 indiuisibilis numer⁹ vero diuisibilis. q̄n igitur volum⁹
 vnitatem transferre ad mensurā aliarū rerum non oēs s̄m
 oēs tres inās transferre sit autem translatio inensure ad
 tria ḡna rez. s. ad motum vel ad esse successiuum et ad eē
 p̄manens et q̄tūm. C̄ Item ad ea que actualiter perma-
 nent non vt q̄ta sunt. C̄ Ad hoc igit̄ tria genera rerūz rō
 m̄mi non transferunt s̄m vnū modūz quia ad successio-
 nem et motum rō m̄mi transferunt s̄m vniformitates et
 ordinem quendā quia ordo est vniformitas quedam sed
 ad esse q̄ manens q̄tūm transferunt rō m̄mi s̄m indiu-
 sibilitatē. C̄ Ad tertiū autem. s. ad esse permanens non in
 eo q̄ q̄tūm transferē s̄m simplicitatem sic enī reperitur
 m̄mū q̄ est mensura inq̄titate et in alijs. oē ar̄ q̄ mensu-
 ratur: mensat s̄m q̄ est actu non po^a q̄n cū h̄ria sint eadē
 potentia si ens in po^a mensuraretur qua ratione vnūz cō-
 trariōnem ens in potentia mensuraret aliud eadē ratione
 mēsuraret ab illo et e^o cuz in potentia sint eadē. Itē ens
 siue entia non mensuratur nisi s̄m q̄ habent esse distinctū
 in suis generib⁹ solus at̄ ac^o distinguit vt dicitur septio
 methaphice igitur actus cum dicat esse respicit esse. aliq̄
 igitur mensurantur s̄m q̄ h̄rit esse cuz ergo s̄z eē successi-
 uiuoz consistat in ordine p̄tium nō s̄itare quia p̄teritū
 ordinatur ad futurum sic sumitur mensura ex ordie et vni-
 formitate. Inuenitur autē triplex difformitas. vna q̄tūm
 ad introductionem actus h̄i qui est successiuus. videm⁹
 etiam q̄ aliq̄ aliqua quiescunt et aliquando mouentur
 alia difformitas quo ad variationem moti s̄m qd̄ mota
 nāliter velocius mouentur in fine q̄ in p̄ncipio. e^o est d̄
 violentis motibus vel de violentem motis. 3^a difformitas
 est ex pluralitate motus in eodem vt vnū et idē
 mobile. s. vnus orbis celestis nūero motu diurno ab ori-
 ente in occidentem. et motu alio p̄prio ab occidēte ver-
 sus orientem. Nunc autem mensura debet continere vni-
 formitatem et debet nos certificare et q̄to aliquid est ma-
 gis difforme tanto minus certificat. opz igitur q̄ si men-
 sura in successiuis debet esse vniformis q̄ ille motus qui
 debet esse mensura sit a virtute que moueat sine laxitudi-
 ne vt motus ille vn⁹ cum sit continuus et non interrupt⁹
 ex hoc enim q̄ s̄m Arist. et Auer. in de suba orbis motū
 quiescit aliq̄ quia motus illius mobilis mouet mobile
 s̄m fatigationem. Item opz q̄ ille motus sit a virtute in-
 variabiliter mouente non q̄ nunc moueat velocius et po-
 tētia cardis. C̄ Item q̄ sit a virtute que sit prima in ḡne
 motorum ad hoc vt non sit in illo mobili sub illius motū
 penitus difformitas nec diuersitas nec pluralitas motū
 et quia motus primi mobilis est a virtute sub oibus con-
 ditionibus. ideo ille motus ē mensura et minimum oīam
 motū alioz et non obstante q̄ illud pri^m mobile sit cor-
 pus marimū et hoc innuit Arist. in. 10. methaphice bre-
 uibus verbis dicens q̄ ille motus ē minimus in inuitate tē-
 poris. h̄ autē esse non potest nisi sit a virtute valde excellē-
 ti que est primi in genere motorū cui non accidit laxitu-
 do. C̄ Diuidit autem in sexto p̄bicoz dupliciter s̄m v̄ mo-
 bile et s̄m diuisione tēporis et h̄ sc̄dō d̄ionis est ille pri-
 mus motus et minimus. Tunc ē videre q̄to m̄mūz inq̄-
 tis permanentibus dicat indiuisibilitatē et satis p̄z ex hoc
 q̄ q̄to minor est quātitas que oēs esse mensura tāto mi-
 nus decipitur et erramus. vnde sciendū q̄ indiuisibile
 dicitur dupliciter. s. indiuisibile simplr et hoc m̄mūz nō
 est in talibus q̄tis permanentibus. vel indiuisibile sc̄dōz
 nostras institutionē. s. quia volumus et hoc modo rō mi-
 nimi transferunt ad alia q̄ta et quia in eis sic est mensura
 q̄tis non sit simplr indiuisibilis mensurat t̄s sub ratione
 q̄ta qua indiuisibilis. Sc̄dōz autē q̄ sumitur minimū i ali-
 is reb⁹ q̄tis q̄tis non t̄s vt q̄tis ibi accipitur minimū
 q̄ simplicissimū vt in coloribus albedo et bis v̄ijs solū

tur arg⁹ quia primūz argumentum arguit in successiuis
 vbi non sumitur minimūz q̄tūm ad corpus subiectū. s̄z
 minimūz in tēpore. C̄ Ad aliud argu^m de minimo sim-
 plicitate. s. q̄ est simplicissimum. C̄ 3^m argumentūz p̄ce-
 dit de minimo simplr inq̄tis autē non inuenitur mini^m
 simpliciter sed bene inuenitur s̄z nostram institutionēz et c̄.
 Secundū substantiam vero et naturaz que
 rendum est vero modo se habeat quemad-
 modum. et c̄.

Tex. vi.

Questio Quarta.

Iso de mensuris in generali hic que-
 ritur de eis in speciali et pri-
 mo de mensura subax et querit vtrum oīam
 substantiarum sit vna mensura. et videt q̄ nō

quia vt dicit p̄mentator super vndecio methaphice. mo-
 bile et immobile non habent idem principū cōe mensura
 autem videtur esse principium mensuratum quare s̄be
 immobiles non habent eandem mensuram cū mobilib⁹
 C̄ 3^m non est vna talis mēz p̄munis nisi eorum que cōi-
 cant in genere corruptibile autem et incorruptibile non
 solunt differunt genere plusquā genere. vt dicitur decio
 methaphice quare substantiarum corruptibilem et in-
 corruptibilem non erit vna mensura cōis quia differunt
 plusquā aliqua que vniuntur in aliqua mensura. C̄ Itēz
 si esset aliqua mensura oīum substantiarū maxime esset
 prima causa vt dicit expresse p̄mentator super decio me-
 thaphice: sed ista non potest esse mensura quia inter men-
 suram et mensuratum aliqua est proportio. infiniti autēz
 ad finitum nulla est p̄portio. causa autem prima est infini-
 ta simplr. quelz autē substantia est finita. quare et c̄. Si di-
 catur vt cōiter solet dici. q̄ veruz est q̄ deus est infinitus
 et ideo alie substantie non habent p̄portionem ad ipm
 p̄portio que est mensurationis sed habent p̄portionēz
 ordinis quia oēs substantie ad ipsūz habent aliq̄ ordi-
 nez. Contra h̄ arguo quia mensura dicit q̄sdam p̄mensu-
 rationēz mensurē ad mensuratum. cuz igitur deus sit infini-
 tus quāuis ad ipsūz remaneat proportio ordinis ad alias
 substantias. deficit t̄s proportio cōmensurationis in qua
 consistit ratio mensurē. C̄ Contrariūz dicit Arist. decimo
 methaphice et arguit per rationēz q̄ illud q̄ facit ad co-
 gnitionēz rerūz. videtur esse mensura earūz. causa autem
 p̄ria facit ad cognitionēz oīum substantiarū quia vt dicit
 p̄mentator super. 7°. methaphice non cognoscitur substā-
 tia demonstrata sensibili nisi cognoscatur prima causa qua
 re et c̄. C̄ Ad hāc questionē tria sunt specialiter declaran-
 da. s. q̄ mensura oīum substantiarū non sit in genere sub-
 stantie. C̄ Item q̄ ipsa sit vna substantia. C̄ 3° decla-
 randum ē q̄ illa substantia sit deus. C̄ 3°. per modū Ari-
 sto. p̄z in decimo methaphice vbi veat̄ substantiaz que
 sit mensura in genere substantie. dicit enim q̄ si ē in vno
 quoq̄z genere sumere aliq̄d q̄ sit minimum q̄ sit men-
 sura oīum in illo genere vt in coloribus album et n̄serus
 vnitatem et in figuris trigonum filr et de alijs generibus
 predicamentoz. opz igitur in substantijs inuestigare sub-
 stantiam vnā que sit vna mensura oīum substantiarū in
 quo diligenter aduertendum q̄ in alijs generibus venā
 do mensuram non accipiebat genera que sunt in illo ḡne
 generalissimo et comparando ad suum genus generalissi-
 mū: sed vt diuersa in illo genere genera accipiens venā-
 batur in vnoquoq̄z ipsoz specialem suā mensuram vt in
 genere colorū q̄ est sub qualitate albū accipiebat p̄o inē
 sura eorum que sunt de 3^a specie qualitatis et similr pos-
 set fieri in prima specie qualitatis que ē habitus et dispō
 In genere sciarum methaphice. In virtutibus autēz p̄u-
 dentia non sic autēz facit Arist. in predicamento substātie
 ibi enim quesuit vnā mensurā substantiarū que eēt inē
 sura totius generis substantie et oīum substantiarum exi-
 stentium in genere sube. hanc autem differentem mensu-
 re inuestigationem et minimi in alijs p̄dicamentis et in p̄-
 dicamento substantie non videtur fecisse Arist. sine causa
 Et autē h̄ ratio et cā quia non eodem modo descensus a

genere in speciem et ab ente in decem predicamenta. Naz descendus generis in species est per differentias que differentia est aliquid preter rationem generis. unde genus de differentia non predicatur. dicitur autem est perfectio et forma speciei. Ens autem non descendit sic in decem predicamenta per dicitur quia tunc ens esset genus ad decem predicamenta et tunc non predicaretur de differentia et illa dicitur tunc non esset ens immediatus igitur est descendus entis in predicamenta per se et non per dicitur. unde secundum commentatores in 10. metaphysice ens non est genus quia tunc significaret decem predicamenta per dicitur sine mediate differentia. Si autem ponantur aliquando differentie entis ille dicitur sunt secundum rationem solum et nihil ponunt in re ut ens verum quod est in proprie aut sunt dicitur entis alie ad diuersos modos essendi non in ipso ut in decem predicamentis. Ad dicitur species super genus dicitur et perfectionem de qua non predicatur genus non sic autem est dicitur ente respectu predicamentorum et quia mensura habet rationem actualitatis et perfectionis ut visum est supra. ideo potest mensura competere speciei sub aliquo genere generalissimo que tamen non competit ei ratione illius generis sed ratione sui per se ut coloris competit aliqua perfectio unde color que non competit ratione qualitatis que est suum genus generalissimum. Et ex his patet quod est substantia sui vere et simpliciter ens mensura que requiritur in subiectis conuenit enti in quantum ens quare competit toti et ex his apparet. 3. vel tres rationes quare nulli aliarum a substantia dicitur queri mensura totius illius generis quoniam nullum predicamentum continet vltimam entitatem nisi substantia. Et item quia alijs predicamentis non respondet habet mensura nisi secundum quod sunt entia. non autem sunt entia nisi quod sunt entis. et ideo habet mensura quantum ad totum non competit nisi soli substantie. Et item illud est per quod alia predicamenta habet esse est omne simpliciter sed esse simpliciter est solius subiecte quare soli substantie competit tamen mensura que fit totius et vniuersaliter. Et item ad hoc adaptatur et 4. mensura habet rationem principij nullam autem principia appropriantur alicui predicamento que sunt principia totius entis. scilicet nisi soli subiecte quare solius totius substantie debet queri in mensura. Et ex his consequenter apparet quod illa substantia que est mensura in genere subiecte non est per se nec directe nec per reductionem in illo genere nec in genere. quia illa substantia est principium substantiarum per se directe in genere cum principiato nec per reductionem est in genere tale principium quod est mensura substantiarum per hunc. n. modum est limitatum ad illud genus ad quod reducentur prima autem causa habet vniuersalitatem causalitatis super oia entia et ideo non limitatur ad aliquod genus. Consequenter ex his declarat secundum quod erat declarandum. scilicet quod illa substantia est vna. Omne enim mensurans aliqua in aliquo genere est tale et est primum tale ut albedo est color et est color primus quia ens mensurans substantiam et est ens et est primum ens. ex hoc autem quod est primum ens est simplicissimum simpliciter. sicut et albedo quia est primus color est simplicissimus sed non simpliciter sed in genere colorum quare simplicissimum erit vltimus ens et quia simplicissimum erit. ideo et mensura non plurificatur secundum speciem sed secundum numerum ut de mensura in colore que est albedo que et si multiplicem habet solum est secundum numerum illud igitur quod est mensura in genere substantie secundum essentiam et secundum esse et secundum speciem est vna mensura mensurans omnes substantias et quia si mensura multiplicem hoc solum est secundum numerum habet plurificatio non est nisi per essentiam in illa autem prima substantia non est materia quia tunc esset compositum quid et non simplicissimum quare omnino non plurificatur immo est vnum. Et item mensura semper est vna per se nec plurificatur nisi per accidens in primo autem principio non est accidens quia accidens pluriponit aliquam compositionem habet autem mensura substantiarum est deus quod patet per quatuor que de deo solent dici. scilicet quod est actus purus cui omnino non amiscetur aliquid de potentia ut commentator super decimo metaphysice. Et item quod in ipso sunt ut dicit commentator super videlicet metaphysice

perfectiones omnium generum. Et item quod habet virtutes infinitas ut dicit commentator super octavo physicoz et Aristoteli ibidem. Et item quod ipse causa omnis entis. Et primum patet sic quia omnis mensura est tale et primum tale quare et habet mensura substantie et est ens et est primum ens: ens autem habet esse quare illud ens aut est suum esse aut aliud: non aliud quia tunc esset compositum et non primum sicut dicitur intelligentia composita ex finito. scilicet esse receptioni esse et non intelligente et ex infinito. scilicet ex natura intelligentie quare primum est suum esse et non aliud quare est actus purus sine potentia penitus quia in eo idem est potentia et actus. Et secundum patet. scilicet quod illud primum congregat in se perfectiones omnium generum. Nam numerus inordinis et inquantitate discreta habet modum compositum. nam numerus inquantitate discreta quanto fuerit actio tanto habet plures numeros in se et est magis compositus et quanto fuerit minor tanto magis simplex ut dicitur octavo metaphysice est eorum. Nam quanto forma posterior est continens in se virtute minoris forme tanto est simplicior et est continens in se virtutes et perfectiones omnium formarum videlicet negatiuum est in se sicut trigonum in tetragono et ideo sensitiua posterior continet virtutes vegetatiue et est simplicior ea similiter est de sensitiuo quod continetur in intellectum sicut tetragonum in pentagono quod intellectiua habens virtutem in se minoris numeri continet omnes perfectiones causa sensitiue que etiam vegetatiue ita quod prima forma que in materia recipitur est minime simplex et minime habet de perfectione alie autem posteriores secundum quod plus et minus recedunt et plus et minus multiplicentur sunt simpliciores et quod substantia prima est forma sine actus simplicissimus in infinitum distans a quacunque forma recepta in materia ideo illa forma habet rationes numeri infiniti et in ipsa sunt perfectiones infinite non solum perfectio nec omnium entium existentium. immo plures. scilicet omnes que esse possunt. quod secundum commentatorem super 3. physicoz in infinitum non solum continet omnia que sunt sed etiam que esse possunt habet arguitur est solius dei proprietates que hoc erit mensura substantie. Et itez sequitur ex hoc. scilicet ipsum habere virtutes infinitas quod cum ipsum sit purum esse illud esse est infinitum tamen nihil sit ibi nisi suus erit virtus eius suus esse erit igitur virtus infinita sicut et dicitur quantum dictum de deo. scilicet quod sit causa omnis entis sine entitatis. patet quod causa quare calor non est causa omnis calidi est. quod calor est in materia. Cum igitur causa prima sit ipse esse penitus separatus ab omni materia et potentia ipse erit causa omnis entis et per hoc dicta patet solutio ad argumenta. Ad primum dicendum quod licet mobile et immobile non habeant ideo commune principium intrinsecum habent tamen principium extrinsecum. scilicet primam substantiam que est mensura substantiarum mobilium et immobilium.

Opponuntur autem vnum et multa secundum plures modos quorum vno vnum et multitudine et indiuisibile. etc. Tex. ix.

Questio Quinta.

Veritur quod quomodo opponantur

et videtur quod opponantur priuatiue quod ut dicitur 5. metaphysice et vnum et multa opponuntur vt priuatiue et habitus quod etc. Et item dicitur indiuisiue. multa vero diuisiue sed indiuisio diuisiue opponit priuatiue quod etc. Et numerus est species multitudinis quod sicut est oppositum in specie ita opus fit in genere sed multitudinem vniuersaliter opponitur indiuisiue priuatiue quod etc. sciendum quod sicut triplex

Ad hanc questionem est multitudo ita commune eas tripliciter inuenire. inuenitur enim in predicamento rationis et est in predicamento quantitatis et est extra genus. Nam multitudo secundum quod dicitur excedentiam quodam multitudinis non secundum quod dicitur multitudinem simpliciter sicut est in predicamento relationis et opponitur paucis sicut est videre in longitudine et breuitate in linea. non

nimū cuiusdam vt in ponderibus vncia ad quedam alia per analogiam vt albus in coloribus quia alij colores referuntur ad ipsum non q̄ per replicationem albi aliquotiens albi colores habeantur. De ratione igitur mensurę est q̄ sit manifesta et per hoc competet q̄ sit in variabilis et q̄ sit prima primū autem principium est manifestissimū quia cum sit ipsum primum vtz sicut vult philosophus et Auer. scdo methaphysice cum volumus videre si quid sit primum oportet videre si alia sint talia propter illud et si sic illud est primū vt patet in igne propter quem quia alia omnia sunt talia: est primum tale omne autem verū est verum propter verum primum vt dicitur scdo methaphysice et ex hoc patet quod ipsum est manifestum in se quia oportet omne vtz sibi esse ma^m vt dicitur primo p̄ioꝝ capitulo de replicatione. ¶ Item primum est penitus in variabile et immobile vt probatur octauo p̄bisi corum et propter hoc etiaz philosophus in ethicis ponit iusticiam et virtutes mensuras propter sui inuariatē. p̄mū autem non mouetur per se sicut mouentur corpora nec mouetur per accidens sicut mouentur forme corporales nec mouetur ab intel^a sicut mouentur substantie separate que mouentur ab intra per desiderium et appetitum ad finem vltimum cui intendunt se quantum possunt assimilari et ideo primum est penitus inuariabile. ¶ Item quantum ad ordinē quē habet mensura ad mensuratum et q̄stum ad h̄ competunt mensurę tria. videlicet q̄ non dependeat a mensurato. Item q̄ possit esse sine mensurato et q̄ sit minimū in quolibet genere propter primū quia scientia nostra dependet a rebus sensibilibus. ideo non est mensura scibilibus sed magis econuerso et similiter et scientia quarundam substantiarum separatarum quibus non dependeat a rebus res tamen non dependent ab illorum scientia ideo nec eadem scientia est mensura scibilibus p̄mi at scientia est cāns res et ab eadē dependent res propter quod dicit Auer. super vndecimo methaphysice scientia p̄mi ē causa rerū. nostra autē est causata a rebus. ¶ Item oꝝ q̄ mensura possit esse sine mensurato non eꝝ^o. et propter hoc punctus non potest esse mensura quia non potest ēē sine linea. et ideo nostra scientia non potest esse mensura scibilibus quia non potest esse sine scibilib^o nisi omnes res cōparentur ad nostrū intellectum sicut artificialia ad scientiam artificis et tūc oīs nostra cognitio sū scientia esset mensura omnium rerū. et tunc non dependeret nostra scientia a rebus itō autē modo non comparantur nec ad nos nec ad aliquā nisi solus ad p̄mū ad cuius intellcū oīs res comparantur sicut artificialia et causata ab eo et ideo scientia sua potest esse sine scibilibus. ¶ Itē oꝝ q̄ mensura sit minimū in quolibet genere in primo autē principio est oīmō vni formitas et oīmōda simplicitas et penitus indiuisibilitas et h̄z has proprietates mensurę diuersimode transfertur ratio mensurę ad alia oīa ab illa mensura quia oīa alia alij quo modo sunt diuisibilia et ē ipsa vnitās aliquo modo p̄pter hoc. s. q̄ est incontinuo sic igitur q̄stus ad significaciones nominis q̄ est mensura oīa sed sunt de ratione mensurę proprie et principali sunt in p̄mo et ab ipso trāsferūtur ad alia q̄stus ad noīs significaciones. sed q̄stus ad noīs p̄pōnes et q̄stus ad nos quia primo nobis sunt nota cōposita et sensibilia transfertur nomē mensurę a quantitate discretā ad alia et p̄pter hoc p̄z ad primū argumentum. ¶ Ad scdoz dicendū q̄ oīa que sūt in p̄mo sunt ibi vt oīo ideoz et vnūz s̄m rez et non plura nisi per respectū ad intellectūz n̄z et q̄stus ad hoc ponim^o ipsūz sub ratione numeri infiniti cuz d̄ms q̄ in eo sunt perfectiones omnium generūz et plus. vnde sic ipsūz ponere numerū non tollit in eo rationem vnitatis et simplicitatis. ¶ Ad tertiuū dōz q̄ per replicationem sui non inest mensurę. vnde mensura est sed tali mensurę que est minimo inq̄sitate respectu mensurati vt vnitās respectu numeri. Nam vniūz tempus q̄ est passio primi motus non mensurat omnes simul incertos et determinatos. et dico qd mensurę magis est propriūz continere q̄ contineri vt patet in p̄mo principio et in alijs simul et omnium spiriualium p̄p̄mū

est magis continere q̄ contineri. vnde dicitur in libro de anima q̄ anima magis continet corpus q̄ econuerso. idē p̄mūz principium non est mensura transumptiue p̄pter hoc qd non mensurat per sui replicationem et non obstante h̄ pōt esse p̄p̄ie mensura.

¶ Explicit liber decimus methaphysice.

De substantia quid est theozica est: nā substantiarum principia et esse queruntur dubitabit autem vtrūq̄ aliquis ex quali non entis ē genere. Tripliciter enim non ens. Si itaq̄ ē alij quid positio: attamen non ex quocunq̄z sed alterum ex altero: neq̄ sufficiens quia simul res omnes: et c. Ter. i.

¶ Incipit liber vndecimus methaphysice.

¶ Questio Prima.

E substantia quidem theozica

¶ Et dicitur queritur de illo verbo q̄ dicit p̄b̄s contra Anax. q̄ si mā ē vna et agens intellectu est vnū q̄ effectus sit vnus quia diuersitas effectus presupponit diuersam materiam et videtur q̄ sic quia vt dicitur nono methaphysice q̄ terra non est ipotentia ad statuas sed cuprus: quia vnicuiq̄ effectui adaptatur propria materia sua quāz et c. ¶ Preterea dicitur in libro d̄ causis q̄ oē qd recipitur in aliquo recipitur per modum recipientis: sed oīs receptio reducitur ad nūerūz quare si diuersi debent esse effectus oportet diuersas esse receptiones et diuersa recipientia quare et diuersę materie. ¶ Incontrariū est quoniam vnus artifex potest ex eadē materia facere scannūz et arcbaz que sunt diuersi effectus.

Ad istam qōnem quidam sic dicunt q̄ quoz omne agens reducatur ad vnūz agens p̄mū similiter et ēē patiens vel materia ad vnūz materias primas et tunc habēt vnūz agēs p̄mū et vnūz materias primas et hec duo p̄mū sufficientia ad diuersitates effectūz et hic patet q̄ materia nihil facit ad factūz sed diuersitas rerū est ab agente quia materia nō se extendit ad substantias separatas quia in eis non est materia. oportet igitur q̄ huiusmōdi diuersitas effectuum nō sit a diuersitate materie sed ab agente. Itēz quanto agens superius est tanto minus presupponit subiectūz i sua actione vt p̄z in agente per artes quidē agens debili^o est infirius. q̄ nulla ideo presupponit in actione sua compositū ex materia et forma. et ideo omnes forme que inducuntur sunt accētia natura vero que est agens potenti^o et superius non presupponit in sua actione nisi tūc materiam. et ideo potest inducere formas substantiales in materia cum igitur primum agens nihil omnino presupponat in sua actione q̄ diuersitate rez^o in suo p̄mōdio poterit p̄ducere absq̄z diuersitate materie. sed isti sic dicentes bene dicunt in hac scilicet q̄stūz ad primordium oīm rerū non tūc est s̄m viam p̄bi necitum per oēm vim negare vias Aristo. modus enim platonicoꝝ et perypateticōꝝ oppositus fuit inuestigando platonici cuz ad intelligendū incipientes volebant inuestigare sensibilia perypatetici vero eꝝ^o. scilicet semper a sensibilibus et ab his que eis apparuerunt in sensu p̄cesserunt ad intelligibilia et iō omnes positiones Aristo. semp inueniuntur vere saltes q̄stūz aliquas vias eoz que apparent in sensu et h̄z Aristo. non ponat factū mandum s̄m q̄ oporteret ponere posuit tūc omnia causata ab ipso primo et facta sed non incepisse in duratione et licet illud sit factūz non ipossibile dixit: dixit autē ex hoc q̄ ex apparentibus in sensu non potuit videre nisi mundū eternūz q̄stus etiam ex his non possit p̄mūz probari hoc q̄ illud. Et propter hoc p̄termissis p̄mūz rerū primordijs loquamur sicut loquitur Aristo. in rebus tā factis: qualiter ex his rerūz inuestigat diuersitate. Inueniunt vel viderunt perypatetici duplex agens in

Questio

Secunda

natura vniuersale. scilicet et particulare. vniuersale corpo-
 ra celestia particulare vt huc homines et huc asinum. vl-
 terius viderunt qd agens vniuersale nihil est eorum que
 sunt perfecta in genere generaret perfecta quide vt homo
 vel equus et qd nihil ageret de sine agente particulari co-
 nueniente cu generato in specie propter qd dicit Aristo. 2o
 physicoz. qd homo generat hominem et sol quis Auicem.
 dicit qd possibile esset hominem virtute stellaru generari
 ex terra vt matre qd deridet comentator. Aialia vero im-
 perfecta in genere bn generaret agēs vniuersale sine par-
 ticulari vt bibiones de vino et apes de vaccis sine parti-
 culari agente conueniente in specie. scilz ape. vel bibione et
 bi. per hoc deueniunt in h qd ista non fiant sine transmu-
 tatione et motu. vltterius diuiserunt motuz in duo. scilz i
 motuz ad formam et in motum ad situm ita qd motu illum
 in quo est plus transmutationis ad tribuerunt agenibus par-
 ticularibus inferioribus et hic est motus ad formam. Aliu
 autem motu in quo est minus transmutationis. s. motuz
 substantijs separatis vniuersalibus. vnde dicit qd ab agenti-
 bus illis no potest in materia aliqs motus vel transmuta-
 tio egredi nisi motus localis ad situz et mediate ista can-
 alias formas et diuersos effectus in inferioribus et ita qd
 sicut corporoz vniuersale non potest in effectu maxime
 in genere nisi determinetur per agens particulare. Simi-
 liter ponebant qd intelligentie separate no possunt i trans-
 mutatione ad formam nisi determinetur per motuz locale
 corporis celestis qui motus mediate agente particulari pt
 perfecta causare. vnde dicit Auer. sup 5o. methaphysice
 qd vel transmutat materia nisi per aliud quoddaz prius
 transmutatoz. s. corpus celeste. fm hoc igitur oportet qd
 ad diuersitatez reruz. vt iam visuz est non soluz requirat
 diuersitas agentiu particulariu et vniuersaliu veruz etiā
 diuersitas materie que lz sit vna fm subz in omnibus ha-
 bentibus eam. est tn diuersa fm diuersas habilitates or-
 dinare quodammodo recipit oēs formas ad quas est in po-
 tentia. vnde exprimate equi non fit homo. nec 2o. vñ ma-
 teria proximoz diuersa est et quia Anaxa. posuit diuersi-
 tates rez esse ab agente intellectu ex presuppositione ma-
 terie et hanc materiaz posuit vna. scilicet vñ chaos ideo
 arguit hac via directe contra eū Aristo. qd non erit sz hoc
 nisi effectus vnus. **C**onnotanduz autez qd fm commenta-
 tores materia dicitur mediam inter ens actu et non ens
 puruz qd nihil est. et qd creatura est finita et comparata ad
 primā causaz est interea finita distantia eo qd primum est
 infinituz positine. id est habet esse vel entitate in itensione
 vel vigore in infinituz cōparata vero ad nihil cōparatur
 ad infinituz primatiue qz nihil penitus. nihil ponit. **N**asc
 autē ita est qd creatura cōparata ad primaz causaz cuz pri-
 ma cā sit infinita in appropinquādo ad ipsam non est sta-
 tus. vnde non est ponere aliquā intelligentiā adeo simpli-
 cem et propinquaz p. quin sit ponere propinquoz et sic
 in infinituz qz in infinitū distat primum simplex. vnde in
 creatura non est status in appropinquādo ad primuz sed
 indistando est status vt ad primā materiam. vnde est 2o
 de creatura cōparata ad nihil. qd non potest esse aliquid
 propinquuz qz dicitur esse mediam in oino nihil et ens
 actu sed non est status indistando quia infinita possunt esse
 media inter nihil et materiaz primā et causaz primā que
 a nihil distat in infinituz per consequens et qz est simpli-
 cissimū in fine et ideo qstuz ens oino est vnuz simplex in
 qstuz aut intellectus. quis nihil intelligat nisi se intelligit
 in se esse ens quoddā imutabile ab alijs entibus inqstuz
 est videre qd cū bonuz dicitur quid positiuuz et a natura di-
 minuta positina vadit ad magis positinaz qd tandem deue-
 niat ad naturaz finē positinam in fine propter qd conuenit
 positre bonū simpliciter cui nihil amiscetur de malo pe-
 nitus. eōuerso autez est de malo qd cū dicat naturam pri-
 matuz vadit deficiendo a natura deficiente positina et qz
 vnuz erit peruenire ad nihil immo qstuz inqstuz sit prima

tio est tamen earentia in aliquo subo qd dicitur priuatum
 aliqua natura et ideo non est ponere sume maluz cū nihil
 sit admixtus de bono. **C**ad argumentū incontrariū non
 arguit defactione naturali sed artificiali. et c.

Postea queqz ex vniuoco fit substantia.
Nam et que nature sunt substantie et alia: aut
 enim arte: aut natura sunt: aut fortuna: aut ca-
 su. **A**rs igitur pncipium est in alio: natura at
 pncipium in ipso: et c. **T**er. xiii.

Questio Secunda.

Veritur **q** vtrum generatum a simili
 et non generatum a simili
 sed e eiusdez speciei et quidaz dnt qd vniuersa
 liter sunt eiusdez speciei qz homines qui gene-
 rantur ex terra sine boie generante et boies alij sunt eius-
 dem speciei cuius opinionis fuit Auicē. vt Auer. sup 8o.
 physicoz et hoc falsuz est qz celum per se non potest sine
 agente particulari in aialia perfecta. agens enim particu-
 lare cōparatur ad agens vniuersale non solum ad hoc qd
 citius producat generatū sed aliquādo etiaz qd produ-
 catur. qz aliqua potest agens vniuersale cū agente parti-
 culari que non possit agens vniuersale per se solū. **I**deo
 dixerunt alij directe viā oppositam. scilicet qd generatum
 a simili et generatū non a simili nunqz sunt eiusdez speciei
 vt vnus mus generatus ex terra et vnus generat⁹ ex coi-
 tu et verū est qd Auerro. dicit hunc murē et illuz non esse
 eiusdez speciei. sed propter hoc vniuersaliter dze non est
 conueniens non emz vniuersaliter conueniens est dze qd
 ignis generatus ab alio igne et generatus a motu non sit
 eiusdez speciei. imo omnis ignis omni igni est idem spe-
 cie sicut omnis aqua omni aque propter qd videt esse te-
 nenduz viam me^{am}. vnde aduertenduz qd sicut homo ge-
 nerans hominē ex hoc qd perfectuz est in specie hominis
 quia generans habet actu formam generati et in materia
 producit sibi sitez formā et similitudinez. propter qd tunc
 dicitur perfectuz cum potest in generatione sibi similis.
Sic similiter in prima causa vt dicit Auerroz super 1o
 methaphysice congregantur omnes perfectiones quoz
 cunqz generum ita qd est forma omis forme ita qd potest
 quicquid potest quecūqz forma ideo per se et sine agen-
 te particulari potest in productione cuiuscunqz speciei si-
 milis in specie ita qd productuz ab ipso per se solū et pro-
 ductum ab agente particulari per se sunt eiusdem speciei
 penitus. **S**ed tamē qz non videmus istū modum ad sen-
 sum in natura ideo dicendū est aliter. **S**ciendū igitur qd
 vniuersuz sic est ordinatuz qd semper suprema inferiorū
 attingitur infima superioruz vel sup:emoz et ideo sz
 ysaac nos:ter intellectus dicitur esse in umbra intelligentie
 et sensus inūbra rationis. vnde dicendū qd corpus celeste
 per se non potest in aialia perfecta sed potest in imperfecta
Sed ratio est qz al' imperfectuz est sicut non aial vel in sen-
 sibile perfectuz et qz celuz potest in productione in sen-
 sibilis et non animalis perfecti. scilicet ignis qui est sicut
 aial imperfectuz ideo potest in productione aialis imper-
 fecti et hoc est vltimū posse celi per se sine agente particu-
 lari et ideo licet animal quantumcunqz vile sit nobilius
 igne non tamen est perfecte animal sicut ignis est ignis
 et ideo generatus per motum celi est eiusdem speciei cū
 igne generato ab igne et ita perfectus est in specie ignis
 vnus sicut alter qd p3 qz vtrunqz vel vterqz preter sibi si-
 miles eiusdem speciei producere non sicut est aial per
 motuz celi generatum soluz. qz est animal imperfectū et
 ideo non est eiusdez speciei cuz animal qd potest genera-
 re et ideo mus generatus ex terra per motū celi siue cor-
 poris celestis non est eiusdez speciei cuz mure generato
 per coitum. propter qd bi' animalia non a simili genera-
 ta nunquam generant et ideo cum omnis mula sit stei

rilis mulus non est eiusdem speciei cum asino qz asinus generat et est ratio. qz quando passum non pot propter re pugnanz materie oio assimilari agenti assimilatur quo quomodo etiã q̄tum vicinus pot. sicut est videre qz corpus celeste agens in hoc inferiora cum inferiora non possunt assimilari oino corpori celesti participant saltem forma q̄ per se habent corpus primo illud efficere per motum. scilicet calorem. Similiter causa prima agens in inferiora cum inferiora non possunt assimilari ei participant sicut possunt esse tale. Sic ergo q̄dam generata non a simili in specie. sunt eadem in specie cum generatis a simili in specie et quedam non et.

Questio Tertia.

Unde ultimo queritur de hac propositione Aristo. qz oẽ q fit: fit a cõueniente in spẽ de qua Themistius reprehendit Aristo. dicens eũ esse diminutũ in propositione hac. qz aialia generata per putrefactionem non sunt a simili in specie. dicit tñ Alexãder vt recitat Aver. in cõmento super. ii. metaphisice qz iste propositio verificatur tribus cõditionibus appõsitis. scilicet qz illud q non fit a casu et hoc dicit ppter aialia predicta que ponit fieri a casu. Item qz nõ fiat illud q fit ab agente qz quidez agens sit qz instrũ. vnde non oportet qz si corrigia faciat dolorem in vmbilico qz corrigia sit dolor sed bñ esset forma doloris in agente principali nisi forsan ageret a casu. et non ex intentione. Item qz non fiat illud q fit ab agente mediato. sed immediato. qz dixit propter primũ qz est agens mediatũ. ideo cuz his que sunt non cõuenit in spẽ et primo quidem illud vltimũ verum non est qz omnia que sunt b inferioris. sunt quedã similitudo primi agentis et qz Aristo. habeat propositionẽ. s. omne q fit: fit a simili siue cõueniente in specie sibi. cõcessit simpliciter ideo nõ oportet sic verificare quibusdã appõsitis. causa autem qz Alexan. bis cõditionibus appõsitis ipsam verificauerit et qz in his omnibus que sunt ad ea a quibus sunt querebat omnimodam similitudinẽ in specie. hanc autem non opz querere in omnibus fit enim ex viro femina et mulus ex asino. aialia etiã generata per putrefactionẽ non sunt a casu qz nulla species in nã est a casu dicunt autem fieri a simili quoniã a corpore celesti in quo quodãmodo sunt omnes forme corporales et corruptibiles et per tanto qz forma celi terminat totum appetitũ materie celi ad alias et ideo illa forma facit illi materie quodãmodo qz facerent omnes forme corporales si essent et ideo sunt a simili quodãmodo. Item non vidit Alexan. qz forma artis similis est artificiatõ. ita. s. qz in quãtum in omni instrũ referuatur ratio artis sũ intentionem qz instrumentum non agit nisi in virtute forme artis que in agente principali. scilicet in artifice et. Hoc consideratur in 2º methaphisice. Qd difficultas nõ venit ex parte rei sed ex in dispositione intellectus nostri. Qd prima veritas est causa omnis vnitatis. Qd non est procedere in infinitum in aliquo genere causaz neqz sũ rectitudine neqz sũ speciem. Que et quod impedimenta adiscendi ver-

ritatẽ. Qd ydee nõ sunt viles generari in sed nocci. Qd ydee non sunt. Qd ydee non sunt aride res naturales. Qd inconueniens ipsas ydeas ponere substantias separatas. Qd inconueniens ipsas ponere eternas. Qd non sunt apud res artificiales. Qd ydeas quas pto dixit insores non sunt principia rerũ naturalium. Qd non sunt principia rerũ mathematicarũ. Qd non sunt principia rerũ geometricarũ. Qd ydee non sunt causa essendi. Qd non sunt causa cognoscendi.

f J M S

Questionibus super nonnullos libros metaphisice Aristo. stragerite. clarissimi ac excellentissimi Doctoris Egidij ex sancti Augustini ordine nuper impressis. Venetijs per Petrũ de quarengijs Bergomensẽ Anno salutis. 1499. die. 23. Decembris.

Registrum huius Operis.

a Prima vacat
c Questiones manifeste qz ois nis: super additur
b ni autem magis deus et substantie contraria est in
c forma ipsius ad fantasmata sicut mouere cõmetato:ẽ

d in vno qz in alio ista propositio feratur in rein
e habet partes. animota est ois accõtia cõmunia
f mensura omnium vnũ ad alia omnis linea est

Tabula

*Incipit tabula q̄onũ methaphysicaliũ Egidij romã
archiepi ordinis diui Augustini sup libros meth. Aristo.*

Liber primus

- Utrum methaphisica sit finis siue beatitudo ipsius ho-
minis. 1.
 - Utrum vnũquodq; nãliter feratur in suum finẽ. 2.
 - Utrum hoies nãliter appetu scientiã desiderent. 3.
 - Utrum omnes homines appetãt methaphisicã. 4.
 - Utrum deus sit s̄bm in meth. 5.
 - Utrum idem sit esse de cõsideratione alicuius scientie ⁊
esse s̄bm illius scientie. 6.
 - Utrum deus sit s̄bm alicuius. 7.
 - Utrum deus sit de p̄sideratione alicuius scie spãli. 8.
 - Utrum deus possit esse de p̄sideratione methaphisici. 9.
 - Utrum scientia sit nobilior ex eo q̄ non p̄siderat deũ pro
s̄bo sed cõsiderat ip̄m inq̄tũ ens. 10.
 - Utrum causa sit s̄bm istius scientie methaphisice. 11.
 - Utrum sensus p̄ter vtilitatem vite debeat diligi. 12.
 - Utrum probare dilectionẽ scientie per dilectionẽ sensus,
sit probare dilectionem scie per signum. 13.
 - Utrum visus sit magis diligẽdus inter oēs sensus. 14.
 - Utrum visus d̄ias pluriũ rex nobis ostendat. 15.
 - Utrum bruta habeant prudentiam. 16.
 - Utrum solus auditus sit sensus disciplinabilis. 17.
 - Utrum experimentum sit: ex pluribus memorijs. 18.
 - Utrum ars generetur experimento. 19.
 - Utrum artes mechanicæ sint meliores speculatiue. 20.
 - Utrum sapientis sit omnia scire. 21.
 - Utrum sapientia siue methaphisica sit difficilis. 22.
 - Utrum scientia ista sit certissima. 23.
 - Utrum ista scientia sit libera vel serua. 24.
 - Utrum ista scientia habeat regulare alias. 25.
 - Utrum substantiis cõpetat suscipere magis ⁊ minus. 26.
 - Utrum substantiis cõpetat suscipere magis ⁊ minus. 27.
- CSup secundum librum. hee questiones tanguntur.**
- Utrum veritas sit possibilis. 1.
 - Utrum veritas habeat esse in ipso intellectu. 2.
 - Utrum aliqua veritas sit incomplexa. 3.
 - Utrum veritas ⁊ scientia differant. 4.
 - Utrum veritas incomplexa sit difficilis ad cognoscen-
dum. 5.
 - Utrum veritas sit difficilis. 6.
 - Utrum veritas sit impossibilis ad cognoscendũ. 7.
 - Utrum difficultas in cognitione veritatis sit ex parte no-
stra an ex parte rerum. 8.
 - Utrum intellectus humanus corpori corruptibili p̄in-
ctus possit deus ⁊ s̄bas separatas intelligere. 9.
 - Utrum dato q̄ intellectus esset preparatio quedãz sicut
posuit Anax. possemus per talem preparationẽ intelli-
gere substantias separatas. 10.
 - Utrum intellectus n̄r per intellectum istaz. quidditatũ
inferioz possit s̄bas separatas intelligere. 11.
 - Utrum intellectus noster per hoc q̄ seip̄z intelligit possit
bi? substantias intelligere ⁊ et materiales. 12.
 - Utrum dignius sit ip̄m intelligendũ intelligere substantias
materiales q̄ imateriales. 13.
 - Utrum ex vnione. n̄ri intellectus ad intellectũ agentẽ pos-
sumus s̄bas separatas intelligere. 14.
 - Utrum hõ in hac vita possit bi? s̄bas intelligere. 15.
 - Utrum sit vna aliqua veritas simplex. 16.
 - Utrum ab vna veritate oia vera possint dici vera. 17.
 - Utrum sit status in causis efficientibus. 18.
 - Utrum sit status in causis materialibus. 19.
 - Utrum sit status in causis finalibus. 20.
 - Utrum sit status in causis formalibus. 21.
 - Utrum sit eadem dispositio rei in sua veritate. ⁊ in sua
entitate. 22.
- CSuper quartum librum. hee questiones sunt.**

- Utrum aliqua scia possit p̄siderare ens s̄m q̄ ens. 1.
- Utrum ista scientia sit vna. 2.
- Utrum ens sit equiuocum an analogum. 3.
- Utrum omnia que d̄nr analogã dicantur. ⁊ per analogi-
am ad vnũ numero. 4.
- Utrum vnũ q̄ est principium numeri p̄uertatur cum
ente. 5.
- Utrum possit esse aliq̄d vnũ q̄ p̄uertatur cõz ente. 6.
- Utrum vnũ addat aliquid supra ens. 7.
- Utrum vnũ q̄ est principium numeri differat ab vno
q̄ conuertitur cum ente. 8.
- Utrum vnũ addat aliquid rõnis supra ens. 9.
- Utrum vnũ q̄ est principium numeri inueniatur in substã-
tiis separatis. 10.
- Utrum de vnitãte que est principium numeri possit predi-
cari q̄ntitas. 11.
- Utrum circa illud p̄im^m impossibile est aliq̄d simul esse
⁊ non esse possibilis sit error. 12.
- Utrum illud principium impossibile est aliquid simul esse
⁊ nõ esse possit demonstrari. 13.
- Utrum substantia de aliquo demonstratur. 14.

CSuper sextum librum. hee sunt questiones.

- Utrum vna cognitione declaret quicq̄d est vel esse. 1.
- Utrum accidentia habeant aliquã entitatem. 2.

CSuper septimum librum. hee sunt q̄ones.

- Utrum s̄ba sit prior acc̄ite tempore. 1.
- Utrum acc̄ta h̄ant diffinitionem per additamãta. 2.
- Utrum res sit idem cũm sua quidditate. 3.
- Utrum quidditas sit quidditas. 4.
- Utrum diffinitio habeat partes. 5.
- Utrum particulare mathematicũ sit incorruptibile. 6.
- Utrum particularia possint diffiniri. 7.
- Utrum partes quãtitatiue igrediantur diffinitionem sui
totius. 8.
- Utrum genus in diffinitione ponatur vt materia. 9.
- Utrum d̄ia habeat rationem actualitatis ⁊ dicat quid
in actu. 10.
- Utrum addẽdo d̄iaz generi in diffinitioẽ fiat nugatio. 11.
- Utrum s̄be separate habeãt diffinitionem. 12.

CSuper librum octauum. hee sunt q̄ones.

- Utrum per nomen significet forma ante aggregatũ. 1.
- Utrum in corporibus celestibus sit materia. 2.
- Utrum eadem sit materia in corporibus celestibus ⁊ in
istis inferioribus. 3.
- Utrum dimensiones indeterminate precedant formam
substantialẽ in materia. 4.
- Utrum quomõ diuisiones interminate precedant formã
substantialẽ in materia. 5.

CSuper decimum. hee sunt questiones.

- Utrum in mensura sit in eodez genere cũ mensurato. 1.
- Utrum omnia que mensurantur: mensurantur vna men-
sura. 2.
- Utrum oia mensurentur minimo sui generis. 3.
- Utrum omnium subaz sit vna mensura. 4.
- Utrum quõ opponantur vnũ ⁊ multa. 5.
- Utrum ratio mensure competat deo proprie vel tran-
sumptiue. 6.

CSuper vndecimum. hee sunt questiones.

- Utrum si materia esse vna ⁊ agens q̄ esset semper esse
ctus vnus. 1.
- Utrum generatum a simili ⁊ generatũ non a simili sint
eiusdem speciei. 2.
- Utrum illa propositio Aristo. q̄ omne q̄ sit: sit a simili
in specie sit vera. 3.

f J N J S

Quæstiones subtilissimæ
Alberti de Saxonia in
hoc decem mundo.

